

Lagasafn handa alþýðu - 2. bindi

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds. Hvorki Alþingi né stjórnvöld standa að gerð skjals þessa.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skrifað inn á bls. 23, 39-44, 97-98, 118-119, 121-122, 130, 132, 136-137, 139, 144-145, 153, 170, 174-176, 178-180, 182-183, 187, 190, 192-195, 199-200, 217, og 260.

Minniháttar galli á bls. 63.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

LAGASAFN

HANDA

ALÞÝÐU.

ÚTGEFENDUR :

MAGNÚS STEPHENSEN OG JÓN JENSSON

landshöfðingi

landritari.

ANNAÐ BINDI.

(1841—1872).

REYKJAVÍK.

KOSTNAÐARMAÐUR : BJÖRN JÓNSSON.

ÍSAFOLDARPRENTSMIEÐJA.

1887.

Efnisyfirlit.

	Bls.
<i>Akureyri</i> : Op. br. $\frac{6}{1}$ 57 um að stofna byggingarnefnd á verzlunarstaðnum Akureyri	90
<i>Auglýsingar</i> : Op. br. $\frac{27}{5}$ 59 um breyting á reglum þeim, er gilda á Íslandi, viðvikjandi auglýsingum í blöðunum í vissum tilfellum	96
<i>Brauð</i> (sjá prestar, prestastjett).	
<i>Dómar, dómsmál</i> (sbr. veðsetningar og manntalsþing): Tilsk. $\frac{8}{9}$ 41 innihaldandi nákvæmari ákvarðanir um bevising í misgjörningsmálum	3
Tilsk. $\frac{22}{9}$ 46 fyrir Ísland, viðvikjandi breytingu á þeirri áminningarræðu, er haldast á, áður en eida skal vinna fyrir rjetti	16
Kgsúrsk. $\frac{19}{3}$ 58, um að 2 málafærslumenn skuli settir við landsýfirrjettinn	95
<i>Embætti, embættismenn</i> (sbr. prestar, prestastjett og lækna-skipun): Kgsúrsk. $\frac{8}{4}$ 44 um íslenzkukunnáttu þeirra, er sækja um embætti á Íslandi	14
Kgsúrsk. $\frac{30}{7}$ 50 um veitingar andlegra embætta á Íslandi	50
Op. br. $\frac{8}{6}$ 51, fyrir Ísland, um skyldu embættismanna og ekkna þeirra að gjalda til jafnaðarsjóðanna	61
Tilsk. $\frac{31}{5}$ 55, sem lögleiðir á Íslandi lög $\frac{5}{1}$ 51, um eptirlaun	73
Op. br. $\frac{31}{5}$ 55, sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum lög $\frac{5}{1}$ 51, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag	78
Op. br. $\frac{31}{5}$ 55, er lögleiðir á Íslandi lög $\frac{30}{6}$ 50 um ávísanir embættislauna og þesskonar, sem og um borgun slikra launa fyrirfram	81
Kgsúrsk. $\frac{27}{5}$ 57 um íslenzkukunnáttu embættismanna-efna	94
Kgsúrsk. $\frac{8}{2}$ 63 um próf í íslenzku	118
<i>Erfðir og skipti</i> : Tilsk. $\frac{25}{9}$ 50 um nokkrar breytingar á erfðalögunum á Íslandi	51
Op. br. $\frac{27}{5}$ 59 um breyting á reglum þeim, er gilda á Íslandi viðvikjandi auglýsingum í blöðunum í vissum tilfellum	96
Op. br. $\frac{4}{1}$ 61, er lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög $\frac{30}{11}$ 57 um innkallanir í búum	98
<i>Fátækramálefni</i> (sjá sveitastjórn, sveitamálefni).	

<i>Fiskiveiðar</i> (sbr. veiði): Tilsk. $\frac{20}{6}$ 49 um veiði á Íslandi	39
Tilsk. $\frac{12}{2}$ 72 um fiskiveiðar útlendra við Ísland o. fl.	255
Tilsk. $\frac{12}{2}$ 72 fyrir Ísland um sildar- og upsaveiði með nót	257
<i>Fjársýki</i> (fjárkláði): Tilsk. $\frac{5}{1}$ 66 um fjárkláða og önnur næm fjárveikindi á Íslandi	130
Tilsk. $\frac{4}{3}$ 71, er hefir inni að halda viðauka við tilsk. $\frac{5}{1}$ 66 um fjárkláða og önnur næm fjárveikindi á Íslandi	251
<i>Fjesektir</i> (sjá hegning).	
<i>Hegning</i> (sbr. sakamál.)	
Tilsk. $\frac{27}{5}$ 59, er lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög $\frac{6}{4}$ 55, er gjöra leiguburð af peningum frjálsan í vissum tilfellum og breyta straffi fyrir okur	95
Tilsk. $\frac{25}{6}$ 69 um afplánun fjeseakta í öðrum málum en sakamálum	217
<i>Hússtjórn</i> (húsbændur og hjú): Tilsk. $\frac{26}{1}$ 66 um vinnu- hjú á Íslandi	132
<i>Ísafjörður</i> : Op. br. $\frac{26}{1}$ 66 um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði	140
<i>Jafnaðarsjóðir</i> : Op. br. $\frac{8}{6}$ 51 fyrir Ísland um skyldu embættismanna og ekkna þeirra að gjalda til jafnaðarsjóðanna	61
<i>Jarðamat</i> : Tilsk. $\frac{1}{4}$ 61 um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland	107
<i>Kaupskapur</i> (sjá verzlun).	
<i>Kaupstaðir</i> (sjá Akureyri, Ísafjörður, Reykjavík, verzlun).	
<i>Kennsla</i> (sjá skólar).	
<i>Kirkjur</i> (sbr. prestar, prestastjett).	
Tilsk. $\frac{27}{1}$ 47, er nákvæmar tiltekur það, sem fyrir er mælt í reglugjörð fyrir Ísland 17. júlí 1782 um tekjur presta og kirkna o. fl.	21
Op. br. $\frac{18}{3}$ 53 er ákveður nákvæmar tíundargjald til prests og kirkju á Íslandi	62
<i>Landbúnaður</i> (sbr. fjársýki): Tilsk. $\frac{12}{2}$ 72 um stofnun búnaðarskóla á Íslandi	254
<i>Landsyfirrirjettur</i> : Kgsúrsk. $\frac{19}{3}$ 58 um að 2 málafærslumenn skuli settir við landsyfirrirjettinn	95
<i>Leyfisbrjef</i> : Kgsúrsk. $\frac{25}{5}$ 44, sem heimilar kanselíinu rjett til að veita nokkur leyfisbrjef	14
Kgsúrsk. $\frac{12}{9}$ 64 um leyfisbrjef, er amtmenn mega láta af hendi	123
Kgsúrsk. $\frac{23}{12}$ 64, um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál	125
Tilsk. $\frac{12}{3}$ 70 fyrir Ísland um uppreist á æru	248
<i>Ljósmyndir</i> : Tilsk. $\frac{11}{12}$ 69 handa Íslandi um eptirmyndan ljósmynda	245
Augl. $\frac{10}{2}$ 70 fyrir Ísland (frá dómsmálastjórninni) um tilkynningu um einkarjett til að eptirmynda ljósmyndir	246
<i>Læknaskipun</i> (lækningar, lyfjaverzlun): Kanselibr. $\frac{9}{3}$ 41 (til amtm. yfir n. og a. amtinu) um lyfjakaup lækna	1

Op. br. $^{11}/_{12}$ 69 handa Íslandi um aðra skiptingu á lyfjavoginni en hingað til	243
Augl. $^{5}/_{3}$ 70 (frá dómsmálastjórninni) um, hvenær opið brjef handa Íslandi $^{11}/_{12}$ 1869 um aðra skiptingu á lyfjavoginni skuli öðlast gildi, og um að hin nýja lyfjaskrá skuli leidd inn á Íslandi	247
<i>Manntalsþing</i> : Op. kanselibr. $^{30}/_{3}$ 43 viðvikjandi því tíma-bili, á hverju manntalsþingin á Íslandi eiga að haldast	13
Op. br. $^{10}/_{2}$ 47 um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjald eiga að lúka	23
Op. br. $^{18}/_{8}$ 50 um hvenær manntalsþing skal halda í Norðurmúlasýslu	50
Op. br. $^{9}/_{6}$ 63 um breyting á þeim tíma, þá er halda skal manntalsþing í Barðastrandar- og Ísafjardarsýslum	122
<i>Okur</i> (sbr. peningar): Tilsk. $^{27}/_{5}$ 59, er lögleiðir á Íslandi með breytingum, lög $^{6}/_{4}$ 55, er gjöra leiguburð af peningum frjálsan í vissum tilfellum, og breyta straffi fyrir okur	95
<i>Ómyndugir, myndugir</i> : Tilsk. $^{18}/_{2}$ 47 um fjárforráð ómyndugra á Íslandi	23
Op. br. $^{4}/_{1}$ 61, er lögleiðir á Íslandi lög $^{29}/_{12}$ 1857 um myndugleik kvenna	100
Op. br. $^{4}/_{6}$ 64 um breyting á tilskipun $^{18}/_{2}$ 47 um fjárforráð ómyndugra á Íslandi	122
<i>Peningar</i> : Tilsk. $^{27}/_{5}$ 59, sem lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög $^{6}/_{4}$ 55, er gjöra leiguburð af peningum frjálsan í vissum tilfellum, og breyta straffi fyrir okur m. m.	95
<i>Póstmál</i> : Tilsk. $^{26}/_{2}$ 72 um póstmál á Íslandi	264
Augl. $^{3}/_{5}$ 72 (frá dómsmálastjórninni) um póstmál á Íslandi	284
<i>Prentfrelsi</i> : Tilsk. $^{9}/_{5}$ 55, sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum lög $^{3}/_{1}$ 51 um prentfrelsi	70
<i>Prestar, prestastjett</i> (sbr. kirkjur): Tilsk. $^{6}/_{1}$ 47 um fardaga presta á Íslandi og um rjettindi þau, er prestur sá, sem frá braudi fer, eður erfingjar hans, og einkum ekkjan, eiga heimting á	19
Tilsk. $^{27}/_{1}$ 47, er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugjörð fyrir Ísland $^{17}/_{7}$ 1782 um tekjur presta og kirkna o. fl.	21
Kgsúrsk. $^{30}/_{7}$ 50 um veitingar andlegra embætta á Íslandi	50
Op. br. $^{18}/_{3}$ 53, er ákveður nákvæmar tíundargja d til prests og kirkju á Íslandi	62
Tilsk. $^{15}/_{12}$ 65, er nákvæmar ákveður ýmislegt viðvikjandi prestaköllumum á Íslandi	127
<i>Prestaskóli</i> , sjá skólar.	
<i>Reki</i> : Op. br. $^{2}/_{4}$ 53, er breytir opnu brjefi, dagsettu $^{4}/_{5}$ 1778, um rekarjett á Íslandi	62

VI

	Bls.
<i>Reykjavík</i> : Reglugj. til bráðabirgða og taxti $\frac{1}{12}$ 41 fyrir hafnsögu í Reykjavík og Hafnarfirði	8
Reglugj. $\frac{15}{5}$ 56 fyrir hafnarnefndina í Reykjavík (útgefn af dómsmálastjórninni)	83
Tilsk. $\frac{12}{12}$ 60 um stofnun barnaskóla í Reykjavík	97
Reglugj. $\frac{27}{10}$ 62 um barnaskólann í Reykjavík	108
Reglur $\frac{21}{2}$ 66 fyrir barnaskólann í Reykjavík	142
Tilsk. $\frac{20}{4}$ 72 um bæjarstjórn í Reykjavík	272
<i>Sakamál</i> (sbr. hegning): Tilsk. $\frac{8}{9}$ 41 innihaldandi nákvæmari ákvarðanir um bevísing í misgjörningsmálum	3
Almenn hegningarlög $\frac{25}{6}$ 69 handa Íslandi	145
<i>Siglingar, skip</i> : Reglugj. til bráðabirgða og taxti $\frac{1}{12}$ 41 hafnsögu fyrir í Reykjavík og Hafnarfirði	8
Lög $\frac{5}{4}$ 54 um siglingar og verzlun á Íslandi	63
Reglugj. $\frac{15}{5}$ 56 fyrir hafnarnefndina í Reykjavík (útg. af dómsmálastj.)	83
Op. br. $\frac{27}{5}$ 59, er lögleiðir á Íslandi lög $\frac{13}{9}$ 55, sem leyfa dönskum skipurum að ráða útlenda menn á skip sín	96
Lög $\frac{17}{1}$ 68 um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur	143
Tilsk. $\frac{25}{6}$ 69 handa Íslandi um skipamælingar	219
Tilsk. $\frac{25}{6}$ 69 handa Íslandi um skrásetning skipa	229
<i>Skattar og álögur</i> (sbr. manntalsþing): Tilsk. $\frac{27}{1}$ 47, er nákvæmar tiltekur það, sem fyrir er mælt í reglugj. fyrir Ísland $\frac{17}{7}$ 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl.	21
Op. br. $\frac{8}{6}$ 51 fyrir Ísland um skvldu embættismanna og ekkna þeirra að gjalda til jafnaðarsjóðanna	61
Op. br. $\frac{18}{3}$ 53, er ákveður nákvæmar tíundargjald til prests og kirkju	62
Tilsk. $\frac{1}{4}$ 61, um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland	107
Tilsk. $\frac{25}{6}$ 69 um hundahald á Íslandi	241
Tilsk. $\frac{26}{2}$ 72 handa Íslandi um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum	261
<i>Skólar, kennsla, skólavísindi</i> : Reglugj. $\frac{30}{7}$ 50, sem gilda á fyrst um sinn fyrir prestaskólann	45
Brjef kirkju- og kennslumálastj. $\frac{31}{12}$ 55 (til stiptysfirvaldanna) um próf við prestaskólann í sálarfræði og hugsunarfræði	82
Tilsk. $\frac{12}{12}$ 60, um stofnun barnaskóla í Reykjavík	97
Reglugj. $\frac{27}{10}$ 62 um barnaskólann í Reykjavík	108
Reglur $\frac{21}{2}$ 66 fyrir barnaskólann í Reykjavík	142
Kgsúrsk. $\frac{30}{6}$ 71 um próf í forspjallsvísindum við prestaskólann handa læknaefnum	253
Tilsk. $\frac{12}{2}$ 72 um stofnun búnaðarskóla á Íslandi	254
Kgsúrsk. $\frac{19}{2}$ 72 um breyt. á reglugjörð prestaskólans	259

Tilsk. $^{26}/_2$ 72 handa Íslandi um kennslu heyrnar- og málleysingja o. fl.	260
<i>Stjórnarskipun</i> : Lög $^{2}/_1$ 71 um hina stjórnarlegu stöðu Íslands í ríkinu	250
<i>Sunnu- og helgidagahald</i> : Tilsk. $^{28}/_3$ 55 um sunnu- og helgidagahald á Íslandi	66
Op. br. $^{26}/_9$ 60 viðvíkjandi breyting á tilskipun $^{28}/_3$ 55 um sunnu- og helgidagahald á Íslandi	97
<i>Sveitastjórn, sveitamálefni</i> : Kanselíbr. $^{23}/_4$ 44 (til amtm. yfir v.amtinu) um nokkur atriði í fátækralöggjöfnni	14
Kanselíbr. $^{6}/_5$ 45 um framfærslurjett þurfamanns	15
Op. br. $^{6}/_7$ 48 um breyting á þeim tíma, sem á Íslandi þarf til að eignast sveit eptir 6. gr. í reglugj. $^{8}/_1$ 34	38
Br. innanríkisstj. $^{10}/_5$ 51 um skyldu föður til að framfæra óskilgetið barn sitt	61
Op. br. $^{8}/_6$ 51, fyrir Ísland, um skyldu embættismanna og ekkna þeirra að gjalda til jafnaðarsjóðanna	61
Br. dómsmálastj. $^{27}/_6$ 56 um framfærsluhrepp fráskilinnar konu	90
Br. dómsmálastj. $^{28}/_2$ 62 (til amtm. yfir n. og a. amtinu) um framfærsluhrepp	107
Tilsk. $^{26}/_5$ 63 um lausamenn og húsmenn á Íslandi	118
Br. dómsmálastj. $^{11}/_7$ 66 um framfærsluhrepp	143
Op. br. $^{17}/_4$ 68 handa Íslandi, um það, hvernig borga eigi kostnað þann, er ris af flutningi þurfamanna	144
Br. dómsmálastj. $^{9}/_3$ 69 (til stiptamtm.) um greiðslu kostnaðar við flutning þurfamanna milli Danmerkur og Íslands	145
Br. dómsmálastj. $^{12}/_{11}$ 69 (til amtm. yfir n. og a. amtinu) um framfærsluhrepp stjúpbarna	243
Br. dómsm. stj. $^{24}/_2$ 70 (til amtm. yfir n. og a. amtinu) um skyldu manns til að framfæra óskilgetið afkvæmi sitt	247
Br. dómsmálastj. $^{10}/_7$ 71 (til amtm. yfir n. og a. amtinu) um veiting húsmennskuleyfis um tiltekinn tíma	254
<i>Tíund</i> (sjá skattar og álögur).	
<i>Uppreist á æru</i> : Tilsk. $^{12}/_3$ 70 handa Íslandi um uppreist á æru	248
<i>Útlendir menn, útlönd</i> : Op. br. $^{6}/_1$ 57, er lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög $^{5}/_4$ 50 um að útlendir Gyðingar megi setjast að í ríkinu	90
Op. br. $^{27}/_5$ 59, er lögleiðir á Íslandi lög $^{13}/_9$ 55, sem leyfa dönskum skipurum að ráða útlenda menn á skip sín	96
Lög $^{17}/_4$ 68 um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur	143
Tilsk. $^{12}/_2$ 72 um fiskiveiðar útlendra við Ísland o. fl.	255
<i>Veðsetningar</i> : Op. br. $^{28}/_4$ 41 fyrir Ísland innihaldandi nákvæmari ákvörðun tilskipunarinnar af $^{24}/_4$ 33 § 4	2

Op. br. $\frac{11}{12}$ 69 handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsrjetti hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafje sínu	244
<i>Vegir, vegabætur</i> : Tilsk. $\frac{15}{3}$ 61 um vegina á Íslandi	100
<i>Veði</i> (sbr. fiskiveði): Tilsk. $\frac{20}{6}$ 49 um veiði á Íslandi	39
<i>Verðlagsskrár</i> : Kgsúrsk. $\frac{2}{3}$ 53 um verðlagsskýrslur	61
<i>Verzlun</i> : Op. br. $\frac{7}{4}$ 41, hvar með kaupmönnum á Íslandi fyrirbýðst að hafa útsölu á fleiri en einum stað (í sama verzlunarplássi), m. m.	1
Op. br. $\frac{14}{12}$ 42 viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláss	12
Op. br. $\frac{23}{12}$ 46 um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri við Hrutafjörð í vesturamtinu	19
Lög $\frac{15}{4}$ 54 um siglingar og verzlun á Íslandi	63
Op. br. $\frac{27}{5}$ 57 um löggilding verzlunarstaðar við Sauðárkrók í Skagafjarðarsýslu í Íslands norðuramti	94
Op. br. $\frac{19}{1}$ 63 um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi	117
Op. br. $\frac{16}{6}$ 64 um löggilding verzlunarstaðar við Lambhússund á Skipaskaga í Borgarfjarðarsýslu í suðurum-dæminu á Íslandi	122
Tilsk. $\frac{1}{12}$ 65 um verzlunarvog á Íslandi	126
Op. br. $\frac{22}{3}$ 67 um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi	143

KANSELLÍBRJEF (til amtm. yfir n.- og a.-amtinu) um lyfjakaup lækna. 1841
9. marz

Með brjefi þessu er svo kveðið á, að læknar [sjer-staklega reyndar læknar í n.- og a.-amtinu], hafi eigi rjett til að kaupa læknislyf frá Kaupmannahöfn eða annarsstaðar að úr Danmörku, en þeir megi aptur á móti kaupa þau í hverri þeirri lyfjabúð hjer á landi, er þeir óski helzt.

OPIÐ BRJEF, hvar með kaupmönnum á Íslandi fyr- 7. apríl
irbýðst að hafa útsölu á fleiri en einum stað [í sama verzlunarpláss], m. m.

Vjer Christján hinn Áttundi o. s. frv. gjör-um vitanlegt: að Vjer, til að komast í veg fyrir það, að sú samsókn ýmisra verzlunarmanna, er nú tíðkast í höndlunarstöðunum á Íslandi, framvegis aftakízt, og kauphöndlunin á einum eður fleiri af þessum plássum falli til fulls og alls í eins manns hendur, viljum, eptir að Vjer hjerum höfum meðtekið allraundirgefnað álit Vorra trúu umdæmastanda fyrir Sjál ards, Fjóns og Lálands-Falsturs stipti, svo og fyrir Ísland og Færeyjar, allranáðugast ákvarða sem fylgir: 1) Á Íslandi má enginn kaupmaður eptirleiðis stofna útsölu á fleirum en einum stað [í sama verzlunarpláss]. — 2) Þegar á nefndri ey fleiri en einn vilja fást við verzlun í samfjelagi, og þannig einungis nota eina búð, á það að vera þeirra skylda, að auglýsa þeirra höndlunarnafn í þeim »Berlingsku pólitisku og avertissements-tíðindum», svo og undir eins að sýna yfirvaldinu, nefnilega í Reykjavík býfógetanum og annarstaðar sýslumanninum, þeirra samfjelags-samning. — 3) Hafi nokkur kaupmaður nú þegar fleiri en einn útsölustað í

1841 sama plássi, skal hann framvegis hafa rjett til að nota
7. apríl þá, hvar á mót þeir, sem nú þegar fást við verzlun í samfjelagi, skulu vera skyldugir til áður en eitt ár er liðið að auglýsa þeirra höndlunarnafn á þann í § 2. nefnda hátt, og að sýna yfirvaldinu þeirra samfjeldags-samning.

28. apríl OPIÐ BRJEF fyrir Ísland, innihaldandi nákvæmari ákvörðun tilskipunarinnar af 24. apríl 1833 § 4.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum vitanlegt: að Oss, eptir að hafa meðtekið allraundirgefnaat álit Vorra trúu umdæmastanda fyrir Sjálands, Fjóns og Lálands-Falsturs stipti, svo og fyrir Ísland og Færeyjar, yfir uppkast nokkurt, sem fyrir þau hefur lagt verið, til opins brjefs, er miðar til að ná enn fullkomlegar augnamiði ákvarðananna í tilskipuninni um afsalsbrjef og pantsetningar á Íslandi af 24. apríl 1833 § 4., allranáðugast hefur þóknast að bjóða og skipa sem fylgir: 1) Þegar einhver á Íslandi afhendir skjal til lýsingar á manntalsþingi, hverju hann óskar að strax verði honum aptur skilað eptir þá í tilskipuninni af 24. apríl 1833 § 4. umgetnu undanfarandi innteiknun, þá má þessi apturskilun framkvæmast, með því skilyrði, að hann, auk þess að borga þinglýsingarkaup og hálfprócentoafgjald til konungsins fjehirzlu eptir tilskipun af 8. febr. 1810, þegar svo stendur á að það gjaldast eigi, undir eins og afhendingin skeður, líka afhendi afskript skjalsins, sem eptir að hún, af hlutaðeiganda rjettarins þjóni, er sönnuð kauplaust með hans áteiknun, má bíða þinglýsingar, hver þinglýsing þá á að hafa eins mikla verkun, og sjálfu frumskjalinu hefði verið lýst á þingi. — 2) Áður en frumskjalinu skilast aptur, á rjettarins þjón þar á að skrifa sinn vitnisburð, um þá undanfarandi áteiknun, og meðtöku sannaðrar afskriptar, svo og undir eins sitt loforð um að gæta þess, að hún verði auglýst á næstkomanda manntalsþingi, og, þegar því er lokið, tilhlýðilega innfærð í

lögsagnarumdæmisins afsals- og pantbrjefabók. Þessi upp- **1841**
 áteiknun á þar að auki að tilkynna, að þar eptir muni, 28. apríl
 þegar þess verður beiðzt, kauplaust gefast vitnisburður
 um, að sú þinglýsing og bókun, hvar með þau hlutar-
 rjettindi, hver skjalið er ætlað til að grundvalla, fyrst
 afrekast, sje framkvæmdar. Sú rjettinum afhenta sann-
 aða afskript má þar á mót hvorki fást skjalsins eiganda
 nje öðrum í hendur. — 3) Annars á hlutaðeigandi rjett-
 arins þjón strax við innteiknunina að líta eptir því,
 hvort nokkru áður hefði verið lýst, er gæti hindrað þá
 tilætluðu rjettinda-afrekun eður ekki, og, ef svo stendur
 á, sem fyrst segir, að gefa sinn vitnisburð þar um til kynna
 á sjálfru frumskjalinu.

TILSKIPUN, innihaldandi nákvæmari ákvarðanir um 8. sept.
 bevísing í misgjörningsmálum.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum vitanlegt :
 að þar Vjer höfum fundið það tilhlýðilegt að á-
 kvarða með lögum, hvort og með hverjum skilmál-
 um fullkomin bevísing geti útvegast af líkindum í mis-
 gjörningsmálum, til hvers einnig Vor trúu umdæmastönd
 fyrir Sjálands, Fjóns og Lálands-Falsturs stipti, svo og
 fyrir Ísland og Færeyjar, mælt höfðu, svo höfum Vjer
 bæði fyrir þau og Vor trúu umdæmastönd fyrir Norður-
 Jótland látið fram leggja eitt þar til miðandi lagafrum-
 varp. Eptir að hafa meðtekið frá báðum nefndum sam-
 komum þeirra allraundirgefnustu hugleiðingar, bjóðum
 og skipum Vjer hjer með sem fylgir : — § 1. Fyrir ut-
 an þá bevísing, sem eptir þeim almennu reglum í lag-
 anna 1. b. 13. kap., 1. art. og 1. b. 15. kap. 1. art.,
 eður eptir lagaboðum, sem innihalda sjerlegar ákvarðanir,
 viðvíkjandi bevísing vissra tegunda af afbrotum, ernægi-
 leg til þar á að grundvalla straffsdóm, skal og ein slík
 bevísing, samkvæmt því sem málsins eðli og löggjafar-
 innar grundvallarreglur með sjer bera og sem sjer í lagi

1841 í tilskipuninni af 30. desember 1771¹, 10. §, berlega er 8. sept. ákveðið, geta útvegast af slíkum sameinuðum kringumstæðum er útverka eins sterka og vissa sannfæring um sekt hins ákærða, og sú er, sem útvegast með þeim bevísingarmeðulum, sem af laganna áðurnefndu almennu reglum eru viðurkennd fullgild að vera. — § 2. Ein slík bevísing á að álitast að vera fullkomlega útveguð, þegar ýmsum sönnuðum kringumstæðum er svo varið, að hver þeirra út af fyrir sig gjörir það líklegt, að hinn ákærði hafi drýgt það afbrot sem upp á hann er borið, og þær með þeirra sambandi, hverrar við aðra innbyrðis, og aðrar í ljós leiddar í sjálfu sjer miður mikilvægar kringumstæður svo berlega benda á hann sem sekan í því afbroti, að engin líkleg ástæða, eptir skynseminnar og reynzlunnar vegleiðslu, hafist til að efast þar um. Það er annars sjálfsagt, að öll meðul til málsins fullkomnu upplýsingar hljóta að hafa verið brúkuð, og að nefnilega allar þær kringumstæður, er tala mót þeim ákærða, eiga að vera honum ítarlega fyrir sjónir leiddar, og hann vera krafinn til skýrslu þar um, áður en segja megí að þeir fyrgreindu skilmálar fyrir fullkominni bevísingu sjeu útvegaðir. — § 3. Þótt það sje ógjöranglegt í almennu lögmáli að uppreikna og nákvæmlega til-taka allar kringumstæður af fyrgreindu kyni, þar þeirra mikilvægi að miklu leyti ákvarðast af sjerlegum breyt-ingum og samtengingum, með hverjum þær í sjerhverju einstöku tilfelli fyrir falla, svo viljum Vjer þó, til veg-leiðslu fyrir dómarann, nefna fylgjandi kringumstæður, sem með þeim í 2. § tilgreindu nákvæmari ákvörðun-um mega þjæna til að verða fullkomin bevísing mót þeim ákærða. 1) Ef nokkur á þeirri tíð, þá afbrotið er drýgt, hefur verið staddur á gjörningsstaðnum, án þess að nokk-ur önnur líkleg orsök til hans nærveru geti tilgreind orð-ið, hvar hjá það enn fremur kemur til yfirvegunar til að styrkja tjeðrar kringumstæðu sönnunarkrapt, ef hann

1) um rannsóknarrjettinn í Khöfn.

þekkjanlega hefur leitast við að dylja slíka sína nær- **1841**
 veru. 2) Þegar hann, litlu fyrir eður eptir að afbrotið 8. sept.
 er drýgt, er fundinn að hafa í vörzlum sínum þau verk-
 færi eður önnur meðul, með hverjum það hlýtur að á-
 lítast að vera framið, án þess að hann megni að gjöra
 nokkra skýrslu er geti gjört það trúanlegt að hann samt
 ekki sje sekur í afbrotinu, eins og það og mun gefa þessari
 kringumstæðu meiri styrk, ef hann hefur leitast við að
 dylja slíka vörzlu. 3) Ef á þeim ákærða, eður þeim
 honum tilheyrandi hlutum, finnast ummerki, sem ekki,
 án þess að fallast á nokkuð er skortir sjerhverja líklega
 ástæðu, geta útskýrzt öðruvísi en af því, að hann hafi
 framið afbrotið, eður þó verið hluttakandi í því. 4) Ef
 hann er fundinn í vörzlu þeirra hluta, vegna hverra af-
 brotið var framið, eður sem á þeirri tíð, á hverri afbrotið
 var drýgt, voru í þess manns vörzlu mót hverjum það
 var gjört, og hann ekki á nægilegan hátt getur sannað,
 að hann sje saklauslega að þessum hlutum kominn, eður
 hann jafnvel hefur lagt launung á þá. 5) Þegar það er
 sannað, að hann hafi leitast við að geta framið það af-
 brot, sem finnst að vera drýgt, hvar við tillit á að tak-
 ast til þess, hvort fleiri eður færri sjerlegar kringumstæð-
 ur finnist við það í ljós leidda afbrot, er einmitt svari
 til þeirrar viðleitni, sem hann bevísanlega hefur gjört
 til að fremja afbrotið. — Annars hlýtur það að athug-
 ast, að eins og á eina hlið ein einstök af þeim fyr-
 greindu kringumstæðum, samkvæmt hinni almennu reglu
 í 2. §, ekki út af fyrir sig, en einungis í samtenging við
 aðrar hana styrkjandi röksemdir, getur verið nægileg til
 þar á að grundvalla straffsdóm, svo geta og hins vegar
 aðrar kringumstæður, sem ekki eru miður mikilvægar en
 þær fyrnefndu, haft sömu verkun. Ef nokkuð kynni að
 vanta í þá eiginlegleika, sem útheimtast til að gefa einni
 kringumstæðu þá fullkomuu verkun, sem veitt er þeim
 hjer að framan, undir tölunum 1—5 tilgreindu kringum-
 stæðum, getur hún þó, eptir málsins ásigkomulagi, álit-

1841 izt sem slíkt atvik, er, þótt í minna lagi, vekur grun um
 8. sept. sekt hins ákærða, og í sameiningu við aðrar röksemdir
 getur útvegað nægilega vissu um hana. — § 4. Við
 yfirvegum þeirra í ljós leiddu kringumstæðna nægileg-
 leika til að verða fullkomin bevísing, skal það gjörast að
 álitum til afbötunar hins ákærða, ef hans undanfarna
 breytni ekki vekur neinn grun um, að hann hefði getað
 drýgt slíkt afbrot sem það, fyrir hvert saksókn er móti
 honum höfðuð, og þegar hans skýrslur allsendis virðast
 að vera einlæglegs eðlis. Samt er það sjálfsagt, að þess-
 ar þeim ákærða meðmæltu kringumstæður megi rækar
 gjörast af birtu og krapti þeirra bevísinga, er vitna um
 sekt hans. Hins vegar á það að þjena til að auka styrk
 þessara bevísinga, þegar hans undanfarna hegðun vitnar
 um tilhneigingu til slíks afbrots sem þess, er þá er undir
 ákæru sett. Svo á það og, viðlíkt því sem 3. § þegar
 að nokkru leyti hefir ákveðið, að vera almenn regla, að
 sá bevísingarkraptur, sem þær annars mót hinum sak-
 sókta talandi kringumstæður hafa, aukist, svo framt hann
 með dylgjulegum, óstöðugum eður ósönnum skýrslum
 hefur sýnt viðleitni til að undirkúga sannleikann, hvar
 hjá þó tillit verður að hafast til þess, hvort nokkrum
 kringumstæðum hafi verið svo sjerlega varið, að þær
 jafnvel gætu knúð saklausan mann til að aptra sannleik-
 anum. — § 5. Slíkar meðkenningar, sem vegna eins
 eður annars brests ekki hafa þann fullkomna í laganna
 1—15—1 heimilaða bevísingarkrapt, en þó ekki, vegna
 ólöglegar þvingunar eður af öðrum sjerlegum orsökum,
 verða að álitast sem öldungis ógildar, svo og þeir vitnis-
 burðir, er annaðhvort sem einstakir, eður sem frambornir
 af vitnum, er ekki geta álitizt að vera fullgild, eður sem
 ekki fullkomlega stöðug eður samhljóðandi, ekki út af
 fyrir sig útverka fullkomna bevísing, eiga samt, með til-
 bærilegu tilliti til þess stærra eður minna brests sem á
 þeim finnast, að takast til álita, til í sameining við slíkar
 kringumstæður sem um talast í 1., 2. og 3. §, að

hjálpa til að útverka þá bevísing, hverja þessir laga- **1841**
staðir heimta. Hið sama á og að gilda um drepins **8. sept.**
manns vafalaust og með öllu ráði gjörða framburð mót
tilgreindri persónu, sem hans banamanni (sbr. laganna
6—6—15) svo vel sem og um sjerhverja skýrzlu, sem
annars er gjörð af þeim er meinast að hafa af afbrotinu
órjett liðið, þegar ekkert uppástand er gjört um skaða-
bætur, svo og um þá af einhverjum meðsekum gjörðu
skýrzlu, sjer í lagi þegar hann undir eins ber eitthvert
brot upp á sjálfan sig. — § 6. Hvað sjer í lagi þjófs-
afbrotinu viðvíkur, þá skulu laganna 6—17—10 og 11
eptirleiðis heimfærast þannig, að varzla stolinna muna
einungis skuli vera nægileg til að fella þann mann sem
þjófnaðar hilmanda, er ekki getur sannað það, að hann
á löglegan máta hafi fengið þá í sína vörzlu. En, eins
og á eina hlið þessi verkun líka afmáist, þegar kring-
umstæður kynnu vera fram komnar, er veikja þá be-
vísing, hverja hin óheimilaða varzla annars innifelur,
nefnilega slíkar, um hverjar talað er í fyrsta hluta af
4. §, svo á hann hinsvegar að dæmast sem þjófur,
svoframt sjerlegar kringumstæður, er sýna, að hann
sjálfur hafi stolið mununum, eru sameinaðar þeirri ó-
heimiluðu vörzlu. Annars á, með tilliti til bevísingar
fyrir skógsafbrotum, svo búið að standa við þær sjerlegu
ákvarðanir, sem innihaldast í opnu brjefi dagsettu 26. júlí
1837¹, svo vel sem og í öðrum tilskipunum viðvíkjandi
þesskonar afbrotum. — § 7. Þótt það afbrot, fyrir
hverju ein samkvæmt þessari tilskipun fullgild bevísing
er fram komin, sje af þeirri art, að það í meðhaldi lag-
anna mundi leiða lífsstraff eptir sig, skulu dómstólarnir
samt hafa myndugleika til í þess stað einungis að dæma
hinn seka til æfilangs straffs-erfiðis.

1) um meðferð mála út af skógsafbrotum í Danmörku.

1841

*REGLUGJÖRD TIL BRÁÐABIRGÐA og TAXTI fyrir hafn-
i. desbr. sögu í Reykjavík og Hafnarfirði¹.

1) Í Reykjavík og Hafnarfirði skulu jafnaðarlega vera 3 hafnsögumenn á hverjum staðnum. Þó má auka eða fækka tölu þeirra um einn á hverjum staðnum fyrir sig, ef amtmaðurinn í suðuramtinu álitur það nauðsynlegt eða hentugt. Hafnsögumenn þeir, erskipaðir eru á öðrum hvorum staðnum, hafa jafnan rjett til hafnsögu inn á báðar hafnir. 2) Amtmaður skipar hafnsögumennina, að því er Rvík snertir, eptir tillögu bæjarstjórnarinnar, og að því er til Hafnarfjarðar kemur, eptir uppástungu sýslumannsins í Gullbringusýslu, en þeirri uppástungu á að fylgja álit kaupmanna og verzlunarstjóra í Hafnarfirði..... 3) Jafnvel þótt það sje eigi bannað hafnsögumönnunum að semja sín á milli um það, hver skuli í hvert skipti segja skipi leið til hafnar, svo og um skiptingu hafnsögugjaldsins, þá bera þó allir hafnsögumenn á hverjum stað jafna ábyrgð af því, ef vanrækt er að fara út í skip eða því um líkt. Því eins og allir hafnsögumennirnir eru skipaðir með sömu rjettindum og skyldum, án þess að einn hafi umsjón með öðrum eða yfir honum að segja, þannig eiga þeir ekki að treysta hver upp á annan, heldur á hver og einn af þeim að gæta þess, að hafnsögumennskan sje vel rækt. 4) Til þess að ekkert tálmi hafnsögumönnum í að gæta skyldna sinna, eru þeir undanþegnir öllum þeim borgarskyldum, sem gjöra návist þeirra nauðsynlega, svo sem að sitja í rjetti, vinna að vegagjörð, starfa að kirkjubyggingu og öðrum slíkum störfum í almenningi þarfir, og má heldur ekki heimta fje af þeim í stað slíkra starfa. Þó má eigi skilja undanþágu þessa svo, sem þeir sjeu þar með leystir frá álögum þeim, sem hvíla á fasteign, sem þeir eiga eða nota. Hafnsögumenn þeir, sem heima eiga í Reykjavík, skulu einnig lausir við sýslanir í bæjarparfir..... 6) Hafnsögu-

1) Úr reglugjörðinni er að eins tekið það, sem helzt þykir varða almenning, en taxtinn er tekinn allur. Það, sem er auðkennt með stjórnun framán við fyrirsögnina, er íslenskað af útgef.

mennirnir skulu, til þess að eiga heimting á allri þeirri **1841**
borgun, sem ákveðin er í taxtanum hjer fyrir aptan, **1. desbr.**
mæta skipunum að minnsta kosti $\frac{1}{2}$ mílu fyrir utan yzta
odda á nesjunum: Seltjarnarnesi, á leiðinni til Reykja-
víkur, og Álptanesi, á leiðinni til Hafnarfjarðar. Komi
hafnsögumennirnir seinna út í skipið, en það þó fyrir
utan nesin, gengur fjórðungur nefndrar borgunar frá, en
mæti þeir fyrst skipinu milli Seltjarnarness og Akureyjar
eða milli Álptaness og Helguskers, þá verður borgunin
að eins helmingur af því, sem í taxtanum er ákveðið.
Komi þeir að endingu fyrst út í skipið fyrir innan Akur-
ey eða Helgusker, þá missa þeir með öllu rjett til borg-
unar, og eiga auk þess að sæta tilhlýðilegri hegningu, ef
vanræksla hefur átt sjer stað frá þeirra hálfu..... 9)....
En leyfi veður eigi, að hafnsögumaður fari út á minna
skipi en sexæring, þá ber honum aukaborgun, er sje $\frac{1}{3}$
af borgun þeirri, er hann eptir áðursögðu átti heimting
á..... 10) Til þess að hafa sjóð, er launa mætti úr hafn-
sögumönnum þeim, er annaðhvort stöðugt sýna sjerstak-
an dugnað og samvizkusemi í stöðu sinni eða í einstök-
um tilfellum sýna framúrskarandi snarræði og lag, skal
stofna hafnsögusjóð, einn á hverjum staðnum, Reykjavík
og Hafnarfirði... .. Tekjur sjóðs þessa skulu vera:
1) 48 sk. gjald af hverjum skipstjóra, sem kemur á höfn-
ina og notar hafnsögumann; skal greiða gjald þetta
beint til sýslumanns eða bæjarfógeta, sem á að standa
skil á því, og hefur hann rjett til að halda hjá sjer skips-
skjölunum, þangað til gjaldið er greitt. 2) Allar sektir,
sem á lagðar kunna að verða eptir þessari reglugjörð.....
14) Ákvörðunin í konungsbrjefi 10. febr. 1813 um, að hafn-
sögumenn í Hafnarfirði og Reykjavík skuli í hafnsögu-
málum eiga varnarþing í Reykjavík, er hjer með úr gildi
felld, og skulu hafnsögumenn á hverjum staðnum fyrir
sig eptirleiðis halda sínu eigin varnarþingi, þó svo, að
öll mál, er rísa út af hafnsögu inn á eða út úr Reykjavík-
urhöfn (hvort heldur hún hefur framkvæmd verið af hafn-

1841 sögumönnunum í Reykjavík eða Hafnarfirði), heyra undir 1. desbr. Reykjavíkur þinghá, en þau undir Gullbringusýslu, sem rísa af hafnsögu inn eða út í Hafnarfirði. Að öðru leyti skal farið með öll mál milli skipstjóra og hafnsögumanns út af hafnsögunni sem gestarjettarmál, og ef þeim er áfrýjað, koma þau fyrir sömu dóma og önnur mál.....

Taxti fyrir hafnsögumennina í Reykjavík og Hafnarfirði.

A. Fyrir hafnsögu inn eigi lengra en 1 mílu :

a. Um sumartímann eða frá 1 apríl til 30. sept.:

Fyrir skip er rista 6 fet eða minna 3 rd. » sk.

— — - — 6 til 7 fet.....3 — 48 —

— — - — 7 — 8 —.....4 — » —

— — . — 8 — 9 —.....4 — 48 —

— — - — 9 — 10 —.....5 — » —

— — - — 10 — 11 —.....5 — 48 —

— — - — 11 — 12 —.....6 — » —

— — - — 12 — 13 —.....6 — 48 —

— — - — 13 — 14 —.....7 — » —

— — - — 14 — 15 —.....7 — 48 —

— — - — 15 — 16 —.....8 — » —

— — - — 16 — 17 —.....8 — 64 —

— — - — 17 — 18 —.....9 — 48 —

— — - — 18 — 19 —..... 10 — 48 —

og svo frv. 1 rd. meira fyrir hvert fet, sem skipið ristir dýpra en 19 fet.

b. Á veturna eða frá 1. okt. til 31. marz:

Fyrir skip er rista 6 fet eða minna 3 rd. 48 sk.

— — - — 6 til 7 fet.....4 — 12 —

— — - — 7 — 8 —4 — 72 —

— — . — 8 — 9 —5 — 36 —

— — - — 9 — 10 —6 — » —

— — - — 10 — 11 —6 — 60 —

— — - — 11 — 12 —7 — 24 —

Fyrir skip er rista 12 til 13 fet	7 rd. 84 sk.	1841
— — . — 13—14 —	8 — 48 —	I. desbr.
— — . — 14—15 —	9 — 12 —	
— — . — 15—16 —	9 — 72 —	
— — . — 16—17 —	10 — 56 —	
— — . — 17—18 —	11 — 60 —	
— — . — 18—19 —	12 — 84 —	

og svo frv. 1 rd. 24 sk. meira fyrir hvert fet, sem skipið ristir dýpra en 19 fet.

B. Fyrir hafnsögu út, þegar eigi er meira en 1 míla frá þeim stað, er skipið leggur af stað frá, út fyrir yztu sker, eða þangað, er hafnsögumaður fer frá skipinu :

a. Um sumartímann :

Fyrir skip er rista 6 fet eða minna 2 rd. » sk.	
— — . — 6 til 7 fet.....	2 — 32 —
— — . — 7— 8 —	2 — 64 —
— — . — 8— 9 —	3 — » —
— — . — 9—10 —	3 — 32 —
— — . — 10—11 —	3 — 64 —
— — . — 11—12 —	4 — » —
— — . — 12—13 —	4 — 32 —
— — . — 13—14 —	4 — 64 —
— — . — 14—15 —	5 — » —
— — . — 15—16 —	5 — 32 —
— — . — 16—17 —	5 — 64 —
— — . — 17—18 —	6 — 32 —
— — . — 18—19 —	7 — » —

og svo frv. 64 sk. meira fyrir hvert fet, er skipið ristir dýpra en 19 fet.

b. Á veturna :

Fyrir skip, er rista 6 fet eða minna 2 rd. 32 sk.	
— — . — 6 til 7 fet.....	2 — 72 —
— — . — 7— 8 —	3 — 16 —
— — . — 8— 9 —	3 — 56 —
— — . — 9—10 —	4 — » —
— — . — 10—11 —	4 — 40 —

1841

i. desbr.

Fyrir skip er rista 11till12 fet.....	4 rd. 80 sk.
— — - — 12—13 —.....	5 — 24 —
— — - — 13—14 —..	5 — 64 —
— — - — 14—15 —.....	6 — 8 —
— — - — 15—16 —...	6 — 48 —
— — - — 16—17 —	7 — 4 —
— — - — 17—18 —.....	7 — 72 —
— — - — 18—19 —.....	8 — 56 —

og svo frv. 80 sk. meira fyrir hvert fet, er skipið ristir dýpra en 19 fet.

C. Þegar inn- eða útleiðin er lengri en 1 míla, og eins þegar skipi, hvort heldur innan skerja eða utan, er vísuð leið lengra en eina mílu af sama hafnsögumanni, þá ber honum fyrir hverja mílu, sem umfram er :

a. Um sumartímann :

Fyrir skip er rista 12 fet eða minna » rd. 64 sk.

— — - dýpra rista... .. 1 — » —

b. Á veturna :

Fyrir skip er rista 12 fet eða minna 1 — » —

— — - dýpra rista 1 — 48 —

Fyrir $\frac{1}{2}$ mílu, $\frac{1}{4}$ mílu og minni hluta úr mílu reiknast borgunin tiltölulega eptir borguninni fyrir míluna.

D. Meðan hafnsögumaður er á skipinu, ber honum og mönnum hans ókeypis fæði, en byrji honum eigi og hann verði því að vera á sjó tvo eða fleiri sólarhringa, þá skal skipstjóri auk hafnsögugjalds greiða honum 1 rd. fyrir sólarhring hvern.

1842

14. desbr

OPIÐ BRJEF, viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláss.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. G. V.: að Vjer, eptir að hafa meðtekið allraundirgefnast álit Vorra trúu umdæmisstanda fyrir Sjálands, Fjóns og Lálands-Falsturs stipti, svo og fyrir Ísland og Færeyjar, allranáðugast viljum fullgilda eitt kaupskaparpláss við Seyðisfjörð í

norður- og austuramtinu, svo og annað við Portland eður **1842**
 Dyrhóla í suðuramtinu á Voru landi Íslandi, þannig, að **11. desbr.**
 það nefnilega skal vera sjerhverjum Vorum undirsáta
 leyft, eptir yfirstandanda árs útgöngu, að taka þar ból-
 festu, með þeim í opnu brjefi af 28. desbr. 1836 ákveðnu
 skilmálum. Takmörk nefndra kaupskaparplássu tilskiljum
 Vjer Oss nákvæmar að ákvarða¹.

OPIÐ KANSELLÍBRJEF, viðvíkjandi því tímabili, á hverju **1843**
 manntalsþinginu á Íslandi eiga að haldast². **30. marz.**

Eptir kansellísisins þar um allraundirgefnað fram-
 færðu útlitun hefir hans hátign konunginum þann 22.
 þessa mánaðar allranáðugast þóknast að álykta sem eptir
 fylgir: Vjer höfum allranáðugast ákvarðað: 1) að
 manntalsþinginu á Íslandi skuli byrja á tímabilinu frá 16.
 til 20. maí, og skal þeim síðan, með nauðsynlegu milli-
 bili, þannig fram halda, að þau, í hverri sýslu, geti orðið
 til lykta leidd á tímabilinu millum þess 6. og 10. júní,
 þó svo, að fylgjandi undantekningar leyfist frá þeirri
 reglu, nefnilega: að þinginu í Skaptafellssýslum megi byrja
 þann 10. apríl, og í Barðastrandar, Ísafjarðar og Stranda
 sýslum þann 5. maí, eður, eptir kringumstæðunum, nokk-
 uð síðar, en að þeim þar eptir tafarlaust framhaldist
 þannig, að þau, að svo miklu leyti sem mögulegt verður,
 sjeu enduð með júnímánaðar útgöngu, svo og, að þeim í
 Eyjafjarðar og Suðurmúla sýslum megi, í þeim þing-
 sóknum, til hverra menn hljóta að ferðast yfir örðuga fjall-
 vegi, slást á frest, þangað til að þeir verða vel færir í júní-
 eður júlímánuði.—2) að sýslumennirnir, þegar þingunum,
 eptir að þau byrjuð voru, ekki tafarlaust er fram haldið,
 eiga að innfæra í þingbókina þá skýrslu, er við þarf, um
 orsökina þar til.

1) Takmörk Seyðisfjarðar voru ákveðin með kgsúrsk., 6. jan.
 1855, og dmtjbr. 14. marz 1856, en færð út síðar með kgsúrsk.
 28. sept. 1885 (sjá ráðgjbr. 19. okt. s. á.).

2) Sbr. o. br. 18. ágúst 1850 og 9. júní 1863.

1844

*KONUNGSBRJEF um íslenzkukunnáttu þeirra, er sækja 8. apríl um embætti á Íslandi¹.

Þar eð það er allrahæstur vilji Vor, að sjerhver sá, er sækir um embætti á Voru landi Íslandi, skuli vera svo fær í íslenzku, að hann að minnsta kosti skilji mál þetta og geti gjört sig skiljanlegan í því fyrir landsmönnum, þá viljum Vjer, að þeim, er um embætti sækja á Íslandi, verði lagt fyrir að láta fylgja með allraþegnsamlegustum bónarbrjefum sínum áreiðanleg vottorð um kunnáttu í máli landsins.

23. apríl

KANSELLÍBRJEF (til amtm. yfir v.-amtinu) um nokkur atriði í fátækralöggjöfinni.

Í brjefi þessu er meðal annars nefnd fyrirspurn um, hvort maður ávinni sjer framfærslurjett í ákveðnum hreppi, ef hann á hinum lögskipaða dvalartíma þar [nú 10 árum] eigi hefur eitt árið getað greitt af hendi fátækraátundina, og hún því hefur verið honum eptirgefin, eða aukaútsvarið til fátækra. Þessari fyrirspurn er svarað svo í brjefinu, að það sje að eins beinlínis veittur fátækrastrykur, sem fyrirmuni manni að ávinna sjer framfærslurjett með dvöl, en eigi hitt, þótt maður hafi eigi getað greitt af hendi fátækraátund sína eða aukaútsvar.

25. maí.

*KONUNGSÚRSKURÐUR, sem heimilar kansellíinu² rjett til að veita nokkur leyfisbrjef.

..... en að öðru leyti föllumst Vjer að mestu leyti á allraþegnsamlegastar tillögur kansellís Vors, og viljum því veita því vald til að gefa leyfi þessi að mandatum :

..... 3) Leyfi til að giptast aptur, með skilyrðum þeim, sem nefnd eru í dönsku laga 3—16—15—1 nr. 4,

1) Sbr. kgsúrsk. 27. maí 1857 og 8. febr. 1863.

2) Nú veitir landshöfðingi þessi leyfi samkvæmt augl. 22. febr. 1875, 17. gr. a.

handa þeim, sem skilinn er frá maka sínum sakir hór- **1844**
 brots; svo og undanþágu frá dönsku laga 3—16—8: a) 25. maí.
 ef brotið er framið á þeim tíma og undir þeim kringum-
 stæðum, að skilnaður með dómi eður að konungsleyfi hefði
 getað verið fenginn samkvæmt hinum almennu reglum, og
 b) ef brotið er framið meðan hjónabandið stóð, og hitt hjón-
 anna er dáið, en það auk þess hefur sannazt, að hórbrotið
 hefur eigi spillt samlyndi hjónanna, og einkanlega það hjón-
 anna, sem dáið er, hefur auðsjáanlega fyrirgefið hinu; — þó
 má eigi gefa leyfið fyrir en 1 ár er liðið frá því er annað hjón-
 anna dó.—4) Leyfi til algjörðs hjónaskilnaðar, þegar ann-
 að hjóna er dæmt í betrunarhússvinnu eða til þyngri hegn-
 ingar, í 3 ár eða lengur, og hitt, sem beiðist skilnaðar,
 hefur eigi átt neinn þátt í afbroti hins sakbitna, og að
 öðru leyti hefur hegðað sjer siðsamlega, og má leyfið eins
 veita fyrir því, þó hið dæmda mótmæli skilnaðinum.—5)
 Leyfi til algjörðs hjónaskilnaðar, þegar hjónin hafa verið
 skilin að borði og sæng eptir leyfisbrjefi að minnsta kosti
 í 3 ár, eða 3 ár eru liðin frá því að þau fyrir sáttanefnd
 komu sjer saman um að skilja að borði og sæng; á hin
 lögboðna andlega og veraldlega sáttatilaun að hafa fram-
 farið af nýju, eptir að þessi 3 ár voru liðin, og er
 sama, þó annað hjónanna mótmæli skilnað-
 áðinum; þess ber þó að gæta, að jafnvel þó ofan-
 greind skilyrði að öðru leyti sjeu fyrir hendi, á eigi að
 veita leyfi þessi þegar svo stendur á, að það má þykja
 ísjárvert vegna uppfæðslu barnanna, og ef það er mað-
 urinn, sem gegn vilja konunnar hefur beiðzt skilnaðar-
 ins, og hún eigi getur álitizt hafa gefið tilefni til skilnaðarins
 að borði og sæng, þá á hann að leggja henni
 sama styrk til lífsframbæris, sem hún hafði meðan skilnaðurinn
 stóð að borði og sæng, þangað til hún, að fengnu
 leyfisbrjefi, giptist aptur.....

KANSELLÍBRJEF um framfærslurjett þurfamanns.

1845

Í brjefi þessu er álitíð, að maður hafi áunnið sjer 6. maí.

1845 framfærslurjett í hreppi, þar sem hann hafði dvalið lög-
 6. maí. boðinn tíma, þó að hann á þessum tíma hefði fengið styrk úr fátækra sjóði, þar sem hann eptir skýrslu sjálfs hans, sem átti að styðjast við önnur upplýst atvik í málinu, hafði að eins beiðzt láns hjá prestinum úr sjálfs hans vasa, og þó að lán þetta hefði verið greitt manningnum úr fátækra sjóði að ótilkvöddu, þá gat það ekki spíllt því, að hann ynni sjer sveit í hreppnum.

1846 TILSKIPUN fyrir Ísland, viðvíkjandi breytingu á
 22. sept. þeirri áminningarræðu er haldast á, áður en eiða skal vinna fyrir rjetti.

V j e r C h r. VIII. o. s. frv. Gjör. kunnugt: að eins og það 1845 fyrir Vort land Ísland samankomna alþing í einu hljóði hefur mælt fram með því, að sú í Vorri tilskipun af 25. júní 1842 fyrir vort konungsríki Danmörk löggilta breyting á þeirri áminningarræðu, er haldast á, áður en eiða skal vinna fyrir rjetti, líka löggildist á áðurnefndu Voru landi, svo höfum Vjer og álitid það viðurkvæmilegt vera. Vjer bjóðum því og skipum hjer með sem fylgir: — Sú í Christians fimmta dönsku og norsku laga 1. bókar 13. kapítula 8. artíkula umgetna og aptan við nefndar lögbækur bætta eiðsútskýring og áminning skal upp frá þessu ekki optar brúkast, hvar á mót sú hjer við prentaða áminning áður en eiða á að vinna skal koma í hennar stað til brúkunar við alla rjetti á Íslandi, þegar þar á eiða að sverja, á þann hátt að henni ekki sje breytt þegar vitni eru í eið tekin, en, þegar nokkur sá, sem eið á að vinna, sjálfur er málspartur, sje henni þannig breytt sem málsins ásigkomulag krefur í þeirri grein, sem byrjar með þessum orðum: »Sá, sem vinnur eið, gefur öðrum fulla vissu á því, að hann hafi sagt sannindi».

Áminningarræða til þeirra, er eið eiga að vinna fyrir rjetti.

Hver maður, sem stefndur er fyrir löglegan rjett, til að staðfesta framburð sinn með eiði, á að mæta þar með

lotningu fyrir guði og hans orði, og hyggja vandlega að **1846;**
 því, að hann, eins og kristnum sæmir, gangi veg sann- ^{22. sept.}
 leikans og tali sannindi, og segi já eður nei með hrein-
 skilni, eins og hann veit rjettast fyrir samvizku sinni;
 svo skal hann og vita, að eins og guð hefur tilsett vald-
 stjórnina, svo hefur hann og veitt henni rjett til, að
 heimta af öðrum, að þeir staðfesti orð sín með eiði, svo
 hið sanna komi í ljós og endir verði allrar þrætu. Hann
 skal og, fyrir guðs sakir, gæta þess, að orð þau, sem
 koma yfir varir hans, eru eigi lítilfjörleg eður ljettvæg,
 heldur mjög svo íhugunarverð og áriðandi, og getur hann
 ekki borið það fyrir sig sjer til afbötunar, að honum hafi
 orðið ósannsögli í orðum sínum svo sem af nokkurs kon-
 ar breiskleika, því það er ýtarlega brýnt fyrir honum,
 að hann gæti vandlega að hverju orði, sem hann segir,
 svo það, sem honum verður á í þessu, það syndgar hann
 vísvitandi og af ásetningi, en alls ekki af breiskleika. Sá,
 sem vinnur eið, gefur öðrum fulla vissu á því, að hann
 hafi sagt sannindi, skýlaus og full sannindi, það er: að
 hann hafi ekkert það sagt fyrir rjettinum, sem hann ekki
 vissi, og yfir engu því pagað, sem hann vissi með sjálf-
 um sjer að gat miðað til að koma sannleikanum í ljós
 í því málefni, sem hann var krafinn til vitnisburðar um,
 ekki heldur haft yfirskot eður undanbrögð í orðatiltækj-
 um sínum, miklu fremur hagað svo orðum sínum, með
 hreinskilnu hjarta, að þau mættu svo skiljast af öðrum
 eins og hann skildi þau sjálfur og vissi að satt var. —
 Hann stendur frammi fyrir dómstóli þeirra manna,
 sem settir eru af guði til þess, að þeir harðlega refs-
 meinsærismönnum, þegar guð leiðir sannleikann í ljós.
 Allra manna hjörtu munu lykjast aptur fyrir þeim, sem
 brennimerktur er með hinu óttalega nafni meinsæris-
 mannsins. — Hann stendur frammi fyrir augsyn guðs,
 hins alskygna, sem sjer í leynum og endurgeldur opin-
 berlega, sem ljet bölvun út fara, svo hún kæmi yfir þjófs-

1846 ins hús, og yfir hús þess, sem sver ranglega við nafn hans.
 22. sept. — Eins og siður er til, rjettir hann upp 3 fingur hinnar hægri handar, og vill hann með þessu gjöra það öðrum sjáanlegt, eins og hann með orðunum gjörir það heyranlegt, að hann kallar þrifeinan guð til vitnis. Sverji hann allt að einu rangan eið, þá hefur hann hrundið frá sjer guðs föðurs náð, varðveizlu og blessun; hann hefur þá afneitað heimsins endurlausnara og getur eigi flúið á hans náðir í hörmungum þessa lífs eður á degi dómsins. Hann hefur og lokað hjarta sínu fyrir guðs anda, og svipt sjálfan sig allri huggun af guðs orði, þegar hinir vondu dagarnir koma, að hann er staddur í baráttu lífsins, að hann leggst á sóttarsængina eður á að heyja stríð við dauðann. Hann hefur og byggt sjálfum sjer út úr samfjelagi kristilegs safnaðar, svo að fyrirbænis safnaðarins upp frá því koma honum að engu liði, flutningur náðarboðskapar drottins Jesú Krists er honum til engrar huggunar, syndir hans verða honum eigi fyrirgefna, og hann á þess enga von, að rísa upp til þeirrar sælu, sem er fyrirhuguð kristnum mönnum, þeim er sanntrúaðir eru. Meðan hann dvelst hjer á jörðu, mun hjarta hans titra í honum af óstyrk, og fætur hans hvergi geta haldið kyrru fyrir, sökum eirðarleysis. Eptir það flytur hann þangað, er sjerhverjum mun verða endurgoldið eptir sínum verkum, því eins og hver sáir, svo skal hann og uppskera. — Með áminningu þessari og aðvörun höfum vjer gjört það, sem skyldan bauð oss, og með því vjer, eins og aðrir, eigum að standa guði reikning, biðjum vjer hann þess, að sannleikurinn megi leiðast í ljós; en vjer getum eigi sjeð inn í hugskot annara — guð einn skynjar hugrenningarnar álengdar. — Þess vegna felum vjer honum, hinum alskygna og rjettláta, það sem nú er eptir. — Hver sem sannleik anum fer fram, vinni eið sinn öruggur, en gæti hver sín í guðs nafni að sverja ranglega við nafn hins hæsta.

OPÍÐ BRJEF um skipun tveggja kaupúnastæða á Ís- **1846**
landi við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri **23. desbr**
við Hrítafjörð í vesturamtinu.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: að meðteknu hinu allraþegnlegasta álitu Vorra hollu alþingismanna, skipum Vjer tvö kaupúnastæði á Voru landi Íslandi, annað við Þórshöfn í norðausturamtinu, en hitt á Borðeyri við Hrítafjörð í vesturamtinu. Fyrir því skal sjerhverjum þegna Vorra heimilt að taka sjer þar bólfestu með þeim skilmálum, er segir í opnu brjefi 28. dag desembers 1836. Takmörk kaupúna þessara munum Vjer síðar ákveða.

TILSKIPUN um fardaga presta á Íslandi og um rjett- **1847**
indi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar **6. jan.**
hans og einkum ekkjan eiga heimting á.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Þess hefur verið allraþegnlegast óskað, að Vjer með tilskipan nokkurri vildum taka af tvímæli þau, sem til þessa hafa verið á, frá hverjum tíma prestar á landi Voru Íslandi eigi rjett á að eignast tekjurnar af brauðum sem þeim eru veitt, og að breytt yrði að nokkru leyti reglum þeim, sem þar hefur verið fylgt hingað til um náðarár prestaekkna; og viljum Vjer því, að meðteknu álitu Vors holla íslenzka alþingis, allramildilegast ákvarða og skipa þannig: — 1) Þegar brauð losnar á Íslandi, skal prestur sá, er frá brauðinu flytur, eður hafi presturinn dáið, þá ekkja hans og bú, ætíð eignast tekjur allar til næstu fardaga (6. júní), og ber þeim, er frá fer, þá aptur á móti að annast öll prestsverk; en þegar presturinn deyr frá brauðinu, skal prófastur sjá um, að prestar þeir, sem næstir eru, eður annar prestvígður maður, sem til þess skal settur, þjóni brauðinu, og eiga þeir þá borgun fyrir af tekjum brauðsins. — 2) En frá fardögum eignast sá, sem brauðið er veitt, allar tekjur þess, hvort sem það

1847 er veitt fyrir eða eptir fardaga. En sje það veitt eptir
 6. jan. fardaga, eður geti hann ekki farið að gegna prestsverk-
 um þegar í fardögum þótt brauðið sje honum áður veitt,
 þá annast prófastur að brauðinu verði þjónað frá fardög-
 um til þess hann tekur við því á þann hátt, sem til er
 tekið í 1. gr., og fá þá þeir, er þjóna brauðinu, af tekjum
 þess, það sem þeim er áskilið í tilskipun 3. febr. 1836, IV.
 — 3) Þegar liðnir eru næstu fardagar eptir að brauðið
 losnaði, og það stendur enn óveitt, þá má sá sem fær það,
 ef hann er prestur á öðru brauði, velja í milli að taka
 samstundis við brauðinu, eður að vera á því, sem hann
 ætlar frá, til næstu fardaga, og á þá, samkvæmt því sem
 ákvarðað er í fyrstu og annari grein, að fara með það
 brauð, sem hann ekki þjónar, eptir því sem fyrir er mælt í
 tilsk. 3. febr. 1836, IV.; hann á líka í tíma að tilkynna
 hlutaðeiganda prófasti hvað hann hefur af ráðið. Þegar
 ekki stendur þannig á, að brauð sje veitt eptir fardaga
 presti í öðru brauði, þá á jafnan sá, sem brauð er veitt
 fyrir fardaga, hvort hann er heldur kandidat eða stúdent,
 eða hann hefur áður haft prestsembætti á hendi, taka við
 því í næstu fardögum eptir að það losnaði, en verði því
 ekki við komið, þá taki hann við því svo fljótt sem
 hann getur. — 4) Deyi prestur frá jólum til fardaga, skal
 ekkja hans, ef hún gjörir ekki annan samning við þann, er
 að brauðinu fer, eiga rjett á, að búa á hálfu prestssetrinu
 næsta fardagaár afgjaldslaust; en andist hann milli far-
 daga og jóla, hefur ekkja hans eigi þenna rjett. — 5)
 Ekkjan á þar að auki frá næstu fardögum eptir andlát
 prestsins, til fardaga árið eptir, hvernig sem á stendur, að
 taka fjórðung úr föstu tekjunum, eins og presturinn tekur
 við þeim og gjörir grein fyrir eins og vera ber; en föstu
 tekjurnar eru einungis þessar: afgjöld af kirkjujörðum,
 heytollar, dagsverk, tíundir, bæði af fasteignum og lausafje,
 og hið svo nefnda kaupgjald, er klaustra prestarnir taka,
 svo og smjörgjald það, er prestar fá af útkirkjum.

TILSKIPUN, er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er **1847** mælt í reglugjörð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur 27. jan. presta og kirkna o. fl.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Í þeim tilgangi að sjá prestum og kirkjum á landi Voru Íslandi sem fyrst fyrir bót á tekjum þeirra, er þeim er svo mjög þörf á, höfum Vjer gefið nokkrar reglur til bráðabirgða í allrahæstri tilskipun Vorri 8. marz 1843, einkum til þess, að þeir mætti ná í fullum verðaurum gjöldum þeim, sem þeim eru ákveðin í tilskipun 17. júlí 1782. Vjer höfðum þá þegar í hyggju, að bæta enn framar kjör þessarar mikilvægu stjettar, og í því skyni höfum Vjer síðan látið leggja frumvarp til tilskipunar fyrir Vort holla alþing. Eptir að Vjer höfum fengið álit alþingis um þetta mál, höfum Vjer nú ályktað að taka af tilskipun Vora 8. marz 1843, og lögleiða í staðinn frumvarpið með þeim breytingum, sem Oss hefur þótt betur fara þegar Vjer höfum hugleitt athugasemdir alþingis. Að öðru leyti væntum Vjer þess fastlega, að hinir kæru og trúlyndu þegnar Vorir á Íslandi láti ekki lenda við það, sem lögin mæla beinlínis fyrir að prestunum skuli gjalda fyrir hin svo nefndu aukaverk, eða við það, sem ákveðið er lægst offur af þeim, sem eiga tiltekna eign, heldur væntum Vjer að þeir muni lýsa góðum vilja við prest sinn og hversu þeir meti mikils embætti hans, með því, að leggja fram yfir eptir því sem efni þeirra leyfa. Vjer efumst eigi heldur um, að jafnvel þeir, sem ekki eiga fullt svo mikið sem lögin ákveða beinlínis til offurskyldunnar, muni færa presti sínum sæmilegt offur eptir efnum. — Af þessum rökum bjóðum og skipum Vjer þannig: — 1) Líksöngseyrir skal á Íslandi goldinn 6 álnum í landaurum. Sje sungið yfir sveitarómaga, skal gjald það einungis tekið af því, er afgangs verður af eignum hans, þegar sveitin hefur fengið endurgoldið það er til hans var kostað; verði enginn afgangur, skal eigi gjalda líksöngseyri. Mælist þeir, er hlut eiga að máli, til að presturinn haldi líkræðu, tekur

1847 hann borgun fyrir það sjer í lagi, er sæmileg sje og eptir
 27. jan. efnum.—2) Fyrir hjónavígslu skal gjalda að minnsta kosti
 6 álnir, fyrir barnsskírn 3 álnir minnst, og 2 álnir fyrir að
 leiða í kirkju, og fyrir fermingu að minnsta kosti 12 álnir.
 Þegar presturinn á að vitja sjúkra í sókn sinni, skal fá hon-
 um fylgdarmann báðar leiðirnar, en hesta leggur prestur-
 inn sjer sjálfur til. Eigi hann að fara sjóveg, hefur prest-
 urinn flutning ókeypis báðar leiðir. — 3) Sjerhver húsfaðir
 og hver sá, er á með sig sjálfur, og á 20 hdr. í fasteign,
 eður í lausafje, eður í föstu og lausu saman, skal ár hvert
 gjalda presti offur, er eigi sje minna en 8 álnir.— 4) Leg-
 kaup til kirkju skal greiða fyrir börn ýngri en tvævetur
 3 álnum, en fyrir eldri 6 álnir. Þegar sveitarómagi er
 grafinn, á að fara með legkaup fyrir hann eptir reglum
 þeim, er settar eru í 1. grein tilskipunar þessarar. — 5)
 Kirkjureikninga alla skal eptirleiðis gjöra eptir silfurmynt,
 og skulu prófastar, þá er þeir skoða kirkjur, og prestar,
 áður þeir semja, eður staðfesta eður rita nöfn sín undir þá,
 ef aðrir umsjónarmenn kirkna hafa samið, hafa gát á, að
 þeir sje rjettir; skulu þeir gjöra þetta á hverju ári. Komist
 það upp, að þeir hafi slegið slöku við þessu, skal annar
 eður báðir eptir málavöxtum bæta kirkjunni tjón það, er
 hún þessa vegna hefur orðið fyrir. Fyrir skoðun reikninga
 þessara skal gjalda presti 3 álna virði af sjóði kirkjunnar,
 en hafi prestur eignir kirkju að ljeni, tekur hann ekkert
 fyrir að semja reikning hennar¹.— Fyrir skoðun á kirkju
 hverri, sem á árlega afgangs frá nauðsynlegum útgjöldum
 12rbd. og þar yfir, tekur prófastur 20 álnir, en hálfu minna
 af þeim kirkjum, er ekki eru svo efnaðar sem nú er sagt.
 — 6) Ef gjöld þau öll, sem um er getið í greinunum á
 undan, ekki eru greidd í góðum og gildum landaurum,
 skulu þau greidd með peningum eptir meðalverði á hverri
 alin í verðlagsskrám ár hvert. — 7) Af öreigum skulu
 prestar enga borgun taka fyrir prestsverk þau er nú hafa

1) Sbr., þegar söfnuður hefur tekið að sjer umsjón og fjár-
 hald kirkju, lög 12. maí 1882, 4. gr., og lög 27. febr. 1880, 11. gr.

verið talin, en öreigi er sá, sem annaðhvort þiggur af sveit, **1847**
eður ekkert getur goldið til sveitar.

OPID BRJEF um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, 10. febr.
er þinggjaldi eiga að lúka.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: að Oss hefur sýnzt, að gjöra nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka á Voru landi Íslandi. Höfum Vjer meðtekið allraþegnlegast álit Vors trúa alþingis um frumvarp til rjettarbótar í því efni, og fyrir því bjóðum Vjer, sem hjer segir: — 1) Hver sýslumaður er skyldur til að hafa á manntalsþingum manntalsbók þá, er amtmaður hefur gjört löggilda, og albúin skal vera gjaldamegin fyrir þing, og heimta eptir henni þinggjaldið; skal hann rita í bókina á þinginu hvað goldið er, og nafn sitt undir að þinglokum og þingvottar með honum. — 2) Svo skal og hver sá, er þinggjaldi á að lúka, hafa kvittunarbók, og sýslumaður rita þar í hvað goldið sje á þingum og endrarnær, er eitthvað er greitt af þinggjaldinu, og allt sem gjalda skal eptir manntalsbókinni. Gjaldi nokkur í reikning sýslumanns í kaupstað, skal sýslumaður flytja það, sem goldið er, úr kaupabók¹ gjalda í kvittunarbók hans, ekki síðar en á næsta manntalsþingi. — 3) Kvittunarbók þá, sem um er getið í annari grein hjer á undan, og vera skal að minnsta kosti eitt ark í kápu, skal sýslumaður gjöra löggilda og innsigla borgunarlaust, og er hann þar að auk skyldur til að selja hverjum manni kvittunarbók, sem enga hefur og á þarf að halda, við sanngjörnu verði fyrir pappírinn, kápuna og bandið.

TILSKIPUN um fjárforráð ómyndugra á Íslandi.

18. febr.

Vjer Chr. VIII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Með því ákvarðanir þær sem enn gilda um fjárforráð ómyndugra á Íslandi og standa í Jónsbók í arftökubálki 20., 21. og 22. kap., eru að nokkru leyti ónógar og eiga að öðru leyti eigi vel við, eptir því sem breyttz hefur til

1) Sjá um kaupabækur eða viðskiptabækur við kaupmenn, tilsk. 13. júní 1787, 17. og 18. gr.

1847 með tímanum, höfum Vjer hugleitt hvernig þetta mál-
18. febr. efni, með nýju lagaboði, yrði lagað á þann hátt að hög-
 um hinna ómyndugu yrði nægilega borgið, án þess að
 fyrirskrifa slíkar reglur, sem eptir því er til hagar á Ís-
 landi, mundu leiða til allt of mikillar ábyrgðar fyrir
 alla þá er hlut eiga að máli. Þannig er það og álitnið
 haganlegast að taka til greina, með nauðsynlegum lag-
 færingum, þær ákvarðanir Jónsbókar um fjárforráð ó-
 myndugra, sem hingað til hafa við haldizt. Eptir að
 frumvarp til slíkrar tilskipunar um fjárforráð ómyndugra
 á Íslandi hefur verið fram lagt fyri Vort ár 1845 sam-
 ankomna alþing á Voru landi Íslandi, og þess álitsskjal
 þar um er Oss allraþegnlegast fyri sjónir leitt, bjóð-
 um og skipum Vjer þannig: — 1. gr. Eptir tilskipun
 frá 21. desbr. 1831 1. þætti 1. grein, skal framvegis vera
 komið undir dönsku laga 3. b. 17. kap., hvern álíta skal
 ómyndugan, hálfmyndugan og fullmyndugan; svo skal og
 á Íslandi fara eptir þessum hinum sama kapítula í lög-
 unum, í öllu því, er snertir fjárhald ómyndugra, og til-
 sjón fyrir hönd hálfmyndugra og ekkna, að svo miklu
 leyti sem við á, og eigi er gagnstætt þessari tilskipun¹.
 — 2. gr. Undir eins og einhverjum ómyndugum hlotn-
 ast nokkur efni, skal skiptaráðandi vera skyldur til að
 hlutast um, að einhver taki þessa fjármuni að sjer til
 umráða, og skal það annaðtveggja vera einhver sá, er
 til þess er lögborinn, eða ef slíkir frændur eru eigi til,
 þá einhver annar, er skiptaráðandi kveður til. Bæjar-
 fógetinn skal vera yfirfjárráðamaður í Reykjavík, og sýslu-
 menn annarsstaðar, og skal fjárhaldsmaður, hvort heldur
 er að hann er ættborinn til fjárhalds eða kvaddur til þess,
 vera fyrst og fremst undir tilsjón þeirra í öllum fjárhalds-
 störfum sínum. Fjárhaldsmenn eiga því og að gjöra þess-
 um embættismönnum grein fyrir fje ómyndugra, því er
 þeim hefur verið trúað fyrir, samkvæmt reglum þeim, sem

1) Um tilsjón fyrir hönd ómyndugra á skiptum, sjá lög 12.
 apríl 1878.

eru í hinni 4. grein. — 3. gr. Nú er einhverjum ómynd- **1847**
 ugum skipt arfi, og er hann í öðru lögsagnarumdæmi, **18. febr.**
 þá skal skiptaráðandi leita til yfirfjárráðamanns í því
 lögsagnarumdæmi, er hinn ómyndugi er í, og skal þessi
 yfirfjárráðamaður annast um, að einhver maður, hvort
 heldur hann er lögborinn til að vera fjárhaldsmaður hins
 ómynduga, eða hann er kvaddur til þess, taki arfinn undir
 sína umsjón, og á að senda kvittan hans til skiptaráð-
 anda, þar sem arfinum hefur verið skipt, svo að hann
 geti borið hana fyrir sig. Þegar arfur hefir þannig verið
 fluttur úr einu yfirfjárráðaumdæmi í annað, þá skal skipta-
 ráðandi skýra frá því í yfirliti sínu um yfirfjárráðin á
 ári hverju; svo skal og geta þessa arfs í yfirlitinu í því
 yfirfjárráðaumdæmi, er hinn ómyndugi er í. En jafn-
 skjótt og fluttur er arfurinn, skal yfirfjárráðamaður sá,
 sem er í því yfirfjárráðaumdæmi, er arfur er fluttur frá,
 tafarlaust tilkynna það amtmanni, og sje hitt yfirfjárráða-
 umdæmið, sem arfurinn er fluttur til, í öðru amti, skal
 yfirfjárráðamaður í þeim stað einnig skýra sínum amt-
 manni frá flutningnum. Ef þessum reglum er eigi fylgt,
 og arfurinn ferst fyrir þá sök, að háyfirvaldinu hefur eigi
 verið gefið færi á, að gæta hans, þá skal sá embættis-
 maður, er hefur sýnt sig sekan í slíku hirðuleysi, hafa
 alla ábyrgð af. — 4. gr. Þegar gjöra skal grein fyrir fje
 ómyndugra, skal fylgja þeim reglum, sem hjer segir: —
 a) Ef fjármunirnir eru eigi full 20 hundruð á landsvísu,
 þá skal yfirfjárráðandi þegar í stað, er hann fær fjár-
 haldsmanni fjárhaldið, gjöra brjeflegan samning við fjár-
 haldsmann, og ákveða, hve miklu fje megi verja á ári
 hverju til framfæris og uppeldis hins ómynduga, eða
 hvort eigi þarf meira til þess, en árstekjur þær, er
 koma af fjárstofninum eður jafnvel eigi þær allar, svo
 að sjálfur fjárstofninn þurfi eigi að fara minnkandi held-
 ur jafnvel verði aukinn. Þegar samningur þessi er gjörð-
 ur, á að hafa tillit til aldurs hins ómynduga, og hvort
 hann má afla sjer nokkurs með vinnu sinni; sömuleiðis skal

1847 hafa tillit til stærðar fjárstofnsins, og þess er af honum
 18. febr. gelzt á ári hverju. Nú verður samningi eigi á komið, þá
 skal amtmaður skera úr málum. Þegar fjárhaldi slítur,
 skal fjárhaldsmaður gjöra yfirfjárráðanda grein fyrir fje
 því, er honum hefur verið trúað fyrir, að svo miklu leyti,
 sem halda skal öllu fjenu við, eða nokkrum hluta þess
 eður það jafnvel skal aukast, hvort heldur er, að svo
 hefur verið um samið, eða háyfirvaldið hefur ákveðið, að
 svo skyldi vera. Þar á móti þarf fjárhaldsmaður eigi að
 skýra frá fjárhaldi sínu með reikningi á ári hverju; þó
 má yfirfjárráðandi krefjast, að fjárhaldsmaður gjöri grein
 fyrir fjárhaldinu, ef hegðan fjárhaldsmanns er í nokkru
 ískyggileg, eða aðrar nægar ástæður eru til. — b) En nú
 er fjeð 20 hndr. eða meira, þá á að öllum jafnaði að
 auka það, og skal fjárhaldsmaður þá jafnan á ári hverju
 skýra frá fjárhaldsstjórn sinni með nákvæmum reikningi,
 og semja þann reikning eptir sýnishorni því, sem hjer er
 með. En Vjer gefum og amtmönnum vald á að leyfa,
 þegar svo ber undir, að verja megi heils árs leigum, og
 jafnvel, ef mjög sjerlegar kringumstæður gjöra það ráð-
 legt, nokkru af fjárstofninum til uppeldis hins ómynduga,
 eða annara þarfa hans. — Þegar telja skal fje til hundr-
 aða á landsvísu, þá skal telja fríðan pening til hundraða
 og álna eptir hinum árlegu verðlagsskrám en peninga
 og annað lausafje eptir meðalverði á fríðu í verðlagsskrán-
 um. — 5. gr. Enginn fjárhaldsmaður á rjett á, að heimta
 þóknun fyrir fjárhald sitt, nema því að eins, að fje hins
 ómynduga sje 20 hndr. eða meira, eða slíkur samningur
 hafi verið gjörður milli yfirfjárráðamanns og fjárhalds-
 manns, að það gjöri betur en að vinnast þeim ómynduga
 til framfæris, og fjárhaldsmaður þar að auki ekki sje afi,
 foreldri eða bróðir hins ómynduga. Þegar nú þannig má
 heimta fjárhaldskaup, þá skal það vera $\frac{1}{6}$ hluti af því, er
 eptir verður af tekjum hins ómynduga, þegar búið er að
 ljúka öllum gjöldum til árlegra þarfa hans, þó má þóknun
 þessi aldrei vera meiri en 50 rbd. silfurmyntar á ári.

Hinum hluta afgangans skal koma á vöxtu, þegar er **1847** hann er orðinn 25 rbd. silfurmyntar að upphæð, og skal **18. febr.** í því fara eptir þeim reglum er síðar getur, þá er ákveðið verður, hversu verja skal fjárstofnum ómyndugra. Ef nokkuð af afgangi þessum er í landaurum, þá skal fjárhaldsmaður gjöra grein fyrir því eptir verðlagsskrá þeirri, er gildir við árslokin, en vilji hann það ekki, sje það selt mót peningum við opinbert uppboð á manntalsþingum. — 6. gr. Fjárhaldsmenn þeir, sem eins og áður segir eru skyldir til að leggja fram reikning á ári hverju fyrir fjárhaldi því, er þeim hefur verið trúað fyrir, skulu senda hann yfirfjárráðanda, áður en tveir mánuðir eru liðnir eptir hvers árs lok. Yfirfjárráðandi skal síðan skoða reikningana, og leggja úrskurð á þá. — 7. gr.¹ Hversu stjórn á fje ómyndugra skal vera löguð, er komið undir því, hvort það er í fasteign, eða lausum aurum, eða í peningum. — a) Fasteign má eigi farga, hvort heldur eru heilar jarðir eða jarðarpartar, nema því að eins, að hinum ómynduga sje auðsjáanlega hagur að jarðarsölunni, eða nauðsyn þyki að selja eitthvað honum til framfæris. Þó skal jafnan leita álits amtmanns um þennan hlut. — b) Lausafje má eigi selja, þegar það er lagt í arf við skipti milli þess hjónanna, sem lengur lifir, og ómynduga barna beggja þeirra, eður barnabarna, nema það eptirlifandi óski þess. En ef að eigur hins ómynduga eru ekki seldar úr búinu, þá setji það hjóna, er lengur lifir, fullkomið veð fyrir í búins föstu og lausu munum, og sje þeim veðrjetti þinglýst. Nú giptir sig móðir þess ómynduga, þá skal stjúpfaðir gjöra nýja veðsetningu, er einnig skal þinglýsa, ef hann vill að ómagaeyrir standi í búi hans, og yfirfjárráðandi og fjárhaldsmaður álíta hann fullveðja skuldunaut. Vilji það hjóna, er lengur lifir, ekki halda fjármununum hjá sjer óseldum, skulu þeir ætíð seldir á uppboðsþingi, þó eptir samkomulagi yfirfjárráðanda og fjárhaldsmanns, nema svo mætti sýnast, að

1) Sbr. lög 12. apríl 1878, 46., 62. og 77. gr.

1847 hinn ómyndugi, eptir aldri hans og ásigkomulagi fjárins, 18. febr. gæti sjálfur haft not af meira eða minna af slíku lausafje. Andvirði þess selda lausafjár meðhöndlast sem aðrir peningar hins ómynduga. — c) Penningum þeim, er hinn ómyndugi á, skal koma á vöxtu; í því skyni skal bjóða þá upp, svo fljótt sem kostur er á, og skal gjöra það á bæjarþingi í Reykjavík, og í sýslum á manntalsþingi, svo komast megi eptir, hvort nokkur girnist að fá peningastofn til leigu á móti nægilegu veði. En ef annan veg er, þá skal senda peningana til stiptamtmannsins yfir Íslandi, og undir eins vitnisburð bæjarfógeta eða sýslumanns, að peningarnir hafi verið boðnir upp, og komið fyrir ekki, og skal stiptamtmaður þá sjá um, að þeir verði, á sama hátt og vant er, settir á vöxtu í hinn íslenska jarðabókarsjóð Vorn. Fjárhaldsmaður geymir skuldabryf fyrir ómagaeyri þeim, er settur er á leigu, og tekur við ársleigu þeirri, er af honum gelzt. En fyrir uppboðið á peningunum skal ekki kaup taka, nje heldur fyrir vitnisburð um uppboðið. — 8. gr.¹ Í veð fyrir ómagaeyri má eigi annað taka, en fasteign, og þó eigi nema með fyrsta veðrjetti, og má reyndar eigi leggja meira fram af fjármunum hins ómynduga, en svarar $\frac{2}{3}$ hlutum af því veði, er veðið hefur verið metið til við endilega virðingu, er ætíð skal gjörast af tveimur, af sýslumanni til nefndum og í eið teknum óvilhöllum mönnum. Sýslumaður skal ekki kaup hafa, þó hann nefni til virðingarmenn og taki eið af þeim. — Þegar jarðir þannig eru virtar, skal geta dýrleika þeirra, landskuldarhæðar, kúgildatölu, og annars ásigkomulags, og skal virða þá jörð, er taka á í veð fyrir leigufjenu, svo mikils í peningum, sem virðingarmönnum þykir líklegt, að fá megi fyrir hana með góðu móti eptir algengu verðlagi; svo skal og geta þess, hversu dýrt jörðin hefur verið seld eður virt hin síðustu 10 árin, ef hún hefur verið seld eður virt á því tímabili.

1) Sbr. op. br. 4. júní 1864, og tilsk. 5. jan. 1874, um hlunnindi nokkur fyrir sparisjóði á Íslandi.

Virðingarmenn skulu og einkum taka eptir, þegar þeir **1847** virða einhverja jörð, hvort landslagi er svo háttað, eða **18. febr.** jörðin er með öðrum hætti svo á sig komin, að hún liggi undir meiri eða minni skemmdum af völdum náttúrunnar, og skal eptir því lækka verð hennar, það er hún ella mundi í vera; sömuleiðis skal fjárhaldsmaður og yfirfjárráðandi taka eptir, hvort eignin liggur undir slíkum skemmdum, og skulu þeir þá annaðtveggja synja lánsins með öllu, eða færa það meira aptur, en ella mundi þykja ástæða til. Fjárhaldsmaður eða yfirfjárráðandi skulu vera annarhvor við virðinguna, ef þess er kostur, og ef þeir eru óánægðir með, hversu virt er, þá skulu þeir láta þann mann vita, er lánsins æskir. Nú æskir sá maður lánsins engu að síður, þá skal rjetturinn kveða til hálfu fleiri menn óvillhalla; þeir skulu virða jörðina af nýju, og skulu í öllu gæta þess, er lagt hefur verið fyrir virðingarmenn hjer að framan; þeir skulu og staðfesta virðingu sína með eiði. Lánnautur skal borga virðinguna, og slíkt hið sama endurvirðinguna. Virðingarmenn skulu hafa slíkt kaup, sem ákveðið er í aukatekjureglugjörð frá 10. septbr. 1830 67. gr.¹, og skal senda yfirfjárráðanda hvorutveggju virðingargjörðina í tvennu lagi; yfirfjárráðandi á og að leiðbeina virðingarmönnum í öllu, er við þarf. Annars má og lána ómyndugra fje án virðingar veðsins þegar fjárhaldsmaður sjálfur vill ábyrgjast að það sje nægilegt. — 9. gr. Jafnskjótt og búið er að virða jörð með þeim hætti, sem ákveðið er í 8. grein, þá má lánið þegar fram fara, og skal skuldunautur gefa veðskulda-brjef við, eptir almennu formi, og skal amtmaður ákveða, og segja yfirfjárráðanda fyrir, hversu það skal vera lag-að. Nú hefur einn fjárhaldsmaður fjármuni fleiri ómaga en eins undir höndum, og má þá leggja fje þeirra saman, og lána það móti veði í einni jörð, og skal þá greina frá í veðskulda-brjefinu, hverjir hinir ómyndugu eru, og hve mikið hver þeirra á af láninu. Veðskulda-brjefum

1) Sbr. lög, 13. jan. 1882, 8. gr.

1847 skal þinglýsa á kostnað skuldunauts, og skal yfirfjárráða-
 18. febr. maður rita á þau, að eigi megi selja þau af hendi, eða veðsetja þau eða kvitta fyrir þau, nema hann hafi veitt leyfi til; síðan skal selja þau fjárhaldsmanni í hendur, og skal hann geyma þau, og taka vöxtu af, o. s. frv. — 10. gr.¹ Í veðskuldabréfum skal meðal annars taka fram, að höfuðstóllinn skuli vera þegar apturtækur, ef lögleiga sú er um hefur verið samið, er eigi greidd í rjettan gjalddaga, samkvæmt 13. grein, og má þá bjóða upp veðið án dóms og laga; þó skal áður birta uppboðið, svo sem venja er til, og skal gjöra það 4 vikum fyrir uppboð, og með jafnlöngum fyrirvara skal birta auglýsinguna, er sjálfsagt eigi má framkvæmast fyr en gjalddagabilinu lýkur, skuldunauti, eða þeim manni, er hann skal skyldur til að hafa á veðeigninni fyrir sína hönd, ef hann er sjálfur í öðru lögsagnarumdæmi en því, er eignin er í; en ef hann hefur engan mann fyrir sína hönd, þá skal birta hverjum, sem vera vill, af ábúendum jarðarinnar, eða næstu grönnum þeirra, ef þeir eru eigi sjálfir við, og skal sú birting vera fullgild að lögum. Þó getur skuldunautur hamlað sölu veðsins, ef hann sannar fyrir hamarshögg, að hann hafi lokið öllu því, er eptir stendur óborgað hjá honum, eða leggur fram borgun fyrir það, og allan þann kostnað, er rís af, að uppboðið hefur verið ákveðið o. s. frv. Um lúkningu helmings af kaupverði slíkrar eignar, þá skal veita kaupanda 3 mánaða frest eptir hamarshögg, eða ef það skilyrði er haft á við hamarshögg, að annara samþykkis þurfi við, þá eptir þann dag, að uppboðið er samþykkt; en hinum helmingi kaupverðsins skal lúka, áður 6 mánuðir eru liðnir eptir hamarshögg, eða eptir þann dag, að uppboðið hefur verið samþykkt. Nú er veðeign boðin upp, og fæst eigi svo mikið fyrir hana, sem lánið er með vöxtum þeim, er eptir eru ógoldnir, og kostnaði þeim, er á hefur fallið, á hinn ómyndugi aðgang að skuldu-

1) Sbr. lög 12. apríl 1878, 5., 34. og 83. gr.

naut sjálfum um það er eptir er, og ef skuldunautur er **1847** fjárprota, þá má hinn ómyndugi heimta skaðabætur af 18. febr. fjárhaldsmanni sínum og yfirfjárráðanda, ef þeir hafa í nokkru vangætt þarfa hans, og brugðið út af þeim reglum, er fyrir þá hafa verið lagðar. — 11. gr. Fjárhaldsmaður á að kynna sjer vel og vandlega, hversu veðeignin er varðveitt, og ef uggvænt þykir, að hún gangi svo af sjer, að hún sje eigi lengur lögmætt veð fyrir ómagaeyri þeim, er hún er veðsett fyrir, þá skal hann tafarlaust skýra yfirfjárráðanda frá hvar komið er, og skal yfirfjárráðandi þá ákveða, hvort segja skuli fjárstofninum upp eða eigi. En fjárhaldsmaður skal og skýra frá á ári hverju í fjárhaldsreikningi sínum, að hve miklu leyti líklegt er að veðið sje enn fullgilt að lögum. — 12. gr.¹ Fjárhaldsmaður og yfirfjárráðandi eiga reyndar að kosta kapps um, að 4 af 100 hverju fáið í leigu af fjárstofnum ómyndugra; þó er og leyflegt, að lána ómagaeyri fyrir $3\frac{1}{2}$ af hverju 100, ef enginn sá er hefur lögmætt veð að bjóða, býður hærri leigu. Af ómagaeyri þeim, er eptirleiðis verður látinn á vöxtu í hinn íslenzka jarðabókarsjóð Vorn, verður framvegis eigi goldin hærri leiga, en $3\frac{1}{2}$ af hverju 100. — 13. gr. Peningaleigu skal gjalda einu sinni á ári, á gjaldtíma hins 11. dags júnímánaðar, þó má gjaldtími ná á Íslandi til enda mánaðarins, svo að ef gjald er greitt fyrir byrjun næsta júlímánaðar, þá er sem vel sje greitt. Þegar peningaleiga er greidd, þá skal rita á veðskuldabréfið, hvað goldið er, og má skuldunautur vera við, ef hann vill; hann skal og fá kvittan sjer, fyrir því er goldið hefur verið. Lúkningu leigunnar má eigi skjóta á frest frá einum gjaldtíma til annars, því eiga fjárhaldsmenn að telja fjárleigu þá, sem á er fallin í hvert sinn, með tekjum hins ómynduga, þegar þeir semja ársreikninga þeirra eða yfirlits-skýrslu þá um fjármuni hinna ómyndugu, er þeir eiga að semja á ári hverju, ef

1) Sbr. fyr tilvitnuð 2 lagaboð frá 1864 og 1874.

1847 algjörður reikningur er eigi saminn; en ef leiga er 18. febr. eigi goldin í tækan tíma, og fjárhaldsmenn skeyta eigi því, er þeim er boðið í hinni 10. grein, þá lendir allt það tjón, er verða má að af því leiði, á fjárhaldsmönnum sjálfum, og eigi á hinum ómyndugu. — 14. gr. Innstæða skal jafnan segja upp af hvoru tveggja hendi til lúkningar á gjaldtíma hins 11. dags júní-mánaðar, með hálfis missiris fyrirvara, ef eigi nemur meiru en 100 ríkisbankadöllum, en ella með missiris fyrirvara. Þegar venjulegir stefnuvottar eru látnir birta uppsögnina, þá skal vitnisburður þeirra um hana vera fullgildur, er þeir skýrskota til þess eiðs, er þeir hafa áður unnið þá er þeir tóku við sýzlu sinni. Nú hefur innstæða verið sagt upp, og er þó eigi greiddur í tækan tíma, eða vextir af fjenu, þá skal selja veðið með þeim hætti, sem segir í hinni 10. grein. Láni er sagt upp annað tveggja fyrir þá sök, að hinn ómyndugi kemst af ómaga aldri, ef eigi þykir hentugra, að taka veðskuldabryfið í stað höfuðstólsins í peningum, eður og í annan stað ef veðið rírnar svo mjög, að það er eigi lögmætt, hvort heldur er að rírnar sakir hirðuleysis, eða fyrir aðrar sakir, er engi má við gjöra. En ef skuldunauti er það ekki að kenna, að veðeignin gengur af sjer, þá skal hafa svo mikla vægð við hann, sem unnt er, að svo miklu leyti sem því verður við komið hinum ómynduga að skaðlausu. Þar á móti skal eigi ástæða til að segja höfuðstólnum upp, þó veðeignin komist í annars manns eign, því ef sá maður vill halda láninu, þá skal taka veðskuldabryf hans í stað veðskuldabryfs hins fyrra eiganda, og skal kvitta það og selja honum í hendur. — 15. gr. Þegar hinn ómyndugi verður ráðandi fjár síns, skal fjárhaldsmaður þegar í stað gjöra skilareikning fyrir fjárhaldi sínu, og senda hann til yfirfjárráðanda, eins og ársreikninga sína yfir fjárhaldið, og skal yfirfjárráðandi fella úrskurð á; síðan skal fjárhaldsmaður láta af hendi allt það, er honum ber að gjöra grein fyrir eptir reikningum, þegar úrskurður er á

hann fallinn, og selja það í hendur þeim manni, er hlut **1847** á að máli, en það er hinn ómyndugi, er áður var, nema 18. febr. ef hann er enn undir tilsjónarmanni, þá skal tilsjónarmaður vera með í ráðum; eður og að sá skal taka við, er kemur í stað hins ómynduga, t. a. m. bóndinn fyrir þá mey, er hafði fjárhaldsmann, þangað til hún giptist. Tilsjónarmaður tekur við öllum skilríkjum með hinum hálfmynduga, og kveður sýslumaður hann til að hafa tilsjón á hendi með honum, annaðhvort þangað til hann verður fullmyndugur, eða að eins á meðan á viðtökunni stendur, ef svo stendur á að tilsjón verður og falin fjárhaldsmanni á hendur. Þegar búið er að veita viðtöku öllu því, er fjárhaldsmaður á að gjöra grein fyrir, þá rita viðtakendur skilabréf í tvennu lagi, og fær fjárhaldsmaður annað þeirra, og má hann, ef hann vill, láta þinglýsa því á þess manns kostnað, er hann hafði fjárhald á hendi fyrir, og skal greiða í þinglýsingarkaup eptir aukatekju-reglugjörð frá 10. sept. 1830, 30. gr., en hitt skilabréfið fær yfirfjárráðandi, og á hann að láta það fylgja aðalyfirliti sínu yfir yfirfjárráðin (§ 19), og skal það vera til sönnunar um, að þessir fjármunir sjeu komnir undan yfirfjárráðum. Á líkan hátt skal að fara, ef hinn ómyndugi deyr, þá skal skiptaráðandi eða erfingjar veita skilabréf. — 16. gr. Nú deyr fjárhaldsmaður, eða hann fær lausn, eða honum er vikið frá, þá skal hann, eða dánarbú hans, gjöra eptirkomanda sínum reikning fyrir fjárhalds-fjenu, samkvæmt þeim reglum, er ákveðnar hafa verið hjer í hinum fyrri greinum. — Nú flytur fjárhaldsmaður sig og hinn ómyndugi burt úr yfirfjárráðadæmi því, er þeir hafa áður í verið, þá skal yfirfjárráðandi á þeim stað, er þeir flytja sig til, taka að sjer tilsjón með fjárhaldinu. Ef hinn nýi bústaður fjárhaldsmanns og hins ómynduga er í sama anti, og hinn fyrri bústaður þeirra, þá skal yfirfjárráðandi á hinum fyrri staðnum senda beinlínis til yfirfjárráðamanns, þar sem fjárhaldsmaður hefur nú tekið sjer bólfestu, eptirrit

1847 hins síðasta reiknings fjárhaldsmanns, ef fjárhaldsmaður 18. febr. er skyldur til að semja reikning á ári hverju, eptir hinni 4. gr. liðnum b, eður og eptirrit skjals þess, er skyldur fjárhaldsmanns eru ákveðnar í (4. gr. lið a), og undir eins skal hann senda öll önnur skjöl, þau er vera má að þörf sje á til að sýna og sanna, að fjárhaldið sje komið undir tilsjón yfirfjárráðamanns á öðrum stað en áður; en jafnskjótt og yfirfjárráðandi sendir frá sjer þessi skjöl, er nú hafa verið nefnd, þá skal hann gjöra amtmanni sínum skeyti um það; flytji fjárhaldsmaður og hinn ómyndugi í annað amt, skal sá yfirfjárráðandi er við tekur skýra amtmanni sínum á sama hátt frá viðtökunni. Báðir yfirfjárráðendur skulu síðan skýra frá fjárfærslunni á þann hátt, sem þeim ber að gjöra, í hinu næsta aðalfyrirliti þeirra yfir fjárhaldsreikningana. — Nú flytur fjárhaldsmaður sig úr einhverju yfirfjárráðadæmi, og hinn ómyndugi verður eptir, eður og hinn ómyndugi fer burt, og fjárhaldsmaður verður eptir, þá skal yfirfjárráðandi leggja undir úrskurð amtmanns, hvort kveðja skal til nýjan fjárhaldsmann, eða flytja fjárstofninn, eða hversu með skal fara um hvað sem er. — 17. gr. Nú ber svo undir, að sækja þarf sök á hendur fjárhaldsmanni, þá skal veita gjafsókn þeim, er hlut á að máli, ef máls ástæður og efna ásigkomulag hans mæla með því; svo getur og amtmaður kvatt til valinkunnan mann, þann er gæti þarfa sækjanda, ef hann er fjarri, eða þarfnast þess fyrir aðrar sakir. — 18. gr.¹ Nú ber svo við, að búi fjárhaldsmanns eða yfirfjárráðanda verður skipt á milli gjaldheimtumanna, þá á hinn ómyndugi þann rjett fyrir fjárkröfu sinni, sem veittur er í d. l. 5. b. 14. kap. 37. gr., í sambandi við opið brjef frá 23. júlí 1819, og tilsk. frá 19. des. 1821, og segir í umburðarbrjefi frá 20. apr. 1822, að þá tilskipun megi hafa við á Íslandi, og á þá hinn ómyndugi frumrjett að búi fjárhaldsmanns, og veðrjett í búi yfirfjárráðanda. — 19. gr.

1) Sbr. tilsk. 11. desbr. 1869 og lög 12. apríl 1878, 83. gr.

Yfirfjárráðendur skulu á ári hverju fella úrskurð á fjár- **1847**
haldsreikninga þá, er þeim verða sendir fyrir hvert und- **18. febr.**
anfarið ár, og síðan skulu þeir fyrir júlímánaðar lok
senda amtmanni greinilegt yfirlit yfir ásigkomulag yfir-
fjárráðanna í lögsagnarumdæmi þeirra, og haga þeir yfir-
liti þessu eptir sýnishorni sem hjer er með. Þegar yfir-
lit þessi eru samin, þá ber þess að gæta, að fjármunum
ómyndugra, er einhver tekur við til umráða, sje ávallt
raðað niður eptir töluliðum, er hver tekur við að öðrum,
jafnóðum og fjeð berst að, en þó svo, að ef arf ber und-
ir ómyndugan mann, þann er þegar á fje undir yfirfjár-
ráðum, þá skal geta þess arfs í sama tölulið og fjemunir
þessir eru í, en í staflíð sjer. Í næsta árs yfirliti skulu
fjármunir hinna ómyndugu vera í sama tölulið, sem hið
fyrra ár, svo að þegar fjármunum einhverra ómyndugra
manna er sleppt, og búíð er að gjöra grein fyrir þeim, þá
verður ekkert í þeim töluliðum eptirleiðis. Í yfirlitsskrám
þessum skal skýra frá: a) hversu gamall hinn ómyndugi
er, og skal skírnarseðill hans vera með hinu fyrsta yfir-
liti er nafngreinir hann; b) skal þess getið, ef meýjar,
sem eldri eru en 16 vetra sjeu ógiptar. Hjer að auki
skal og vera með yfirlitsskránum: 1) staðfest eptirrit
skjala þeirra, er eptir 4. gr., staflíð a, eru samin á milli
fjárhaldsmanns og yfirfjárráðanda, eða send frá fjárhalds-
manni til yfirfjárráðanda, ef fjármunirnir eru minni en
20 hndr.; 2) önnur af virðingargjörðum á veðeigninni, ef
slíkar hafa framfarið; 3) annað af skilabrjefum þeirra, er
samin hafa verið á því ári, og er farið eptir þeim þegar
sleppt er fjármunum úr yfirlitsskrám hins næsta árs.

— Yfirfjárráðandi á að hafa yfirfjárráðabækur, og lög-
gildir amtmaður þær, og skal í þær rita allt það, er vera
má að á nokkru standi þegar tímar líða framm að þess
sje geymt, t. a. m. skjöl þau er getið er í 4. gr. við a.,
fjárhaldsreikningana fyrir hvert ár, og úrskurði þá, er á
þá eru lagðir, yfirlit yfirfjárráðamanna, og svo framvegis.

1847 — 20. gr. Amtmenn eiga að sjá vel og vandlega um, að 18. febr. fjárhaldi og yfirfjárráðum í ömtum þeim, er þeim hefir verið trúað fyrir, sje stjórnað á lögmætan hátt. Úrskurðum þeim og ályktunum, er yfirfjárráðendur leggja á, þar sem sýsla þeirra nær til, má, ef vill, skjóta undir amtmann, svo hann leggi á hinn síðasta úrskurð, og á sama hátt mega og amtmenn af sjálfsdáðum heimta allar þær skýrslur, er þeir þykjast hafa þörf á að fá, svo þeir geti haft þá tilsjón, er þeim er á hendur falin, og geta þeir þá sagt svo fyrir, sem þurfa þykir, svo gott lag komizt aptur á, ef eitthvað hefir farið úrhendis við fjárstjórnina. Þeir sjá t. a. m., að fjármunir einhvers ómyndugs manns hafa verið leigðir á móti veði, og þykir eigi veðið fullgott, og er vansannað að lögum, að veðið sje nóg, þá geta þeir boðið fjárhaldsmanni og yfirfjárráðanda, að bæta úr því, er áfátt er, og látið þá annaðtveggja skýra betur frá, hvort veðið er nóg eða eigi, eður og útvega aðra vissu eða betri. En nú eru engin slík vankvæði á, og þykir amtmanni þó veðið eigi alls kostar tryggilegt, þá má hann útvega betri vissu, eða segja höfuðstólnum upp eða nokkrum hluta hans. Ef sú verður nú raunin á, að kröfu hins ómynduga verður eigi fullnægt eptir laga aðförum, þá á hann aðgang að fjárhaldsmanni þeim og yfirfjárráðanda, er hlut eiga að máli, samkvæmt 10. gr. — Þegar amtmenn hafa rannsakað yfirlit yfirfjárráðenda, og gjört gangskör að því, er þeim þykir þurfa, svo lag komist á, ef í einhverju er áfátt, þá skulu þeir skýra hinu danska kansellfi Voru frá, hversu yfirfjárráðum er háttað í hverju amti. Í þessari skýrslu á að standa höfuð-yfirlit yfir tölu hinna ómyndugu, stærð fjármuna þeirra og tegundir, svo og, hve mikið af hverri tegund er undir stjórn fjárhaldsmanna, eptir ýmislegum reglum þeim, er ákveðnar eru í 4. gr. Svo skal og í þessari skýrslu skýra frá, hvort nokkur brögð hafa þótt vera að ólestri hjá nokkrum yfirfjárráðendum, eða hvort nokkur af þeim tekur öðrum fram í skipulegri fjárstjórn og nákvæmri og haganlegri.

Sýnishorn.

1847

18. febr.

FJÁRHALDSREIKNINGUR yfir fjárstjórn hins ómynduga
N. N. á N. N. í N. N. hrepp, árið N. N.¹

Nr.	Tekjur.	í landaur.		í pening.	
		hndr.	álnir.	kr.	a.
1.	Leifar eptir reikningi undanfarins árs	..	..	7	16
2.	Landskuld til fardaga 18 . . af N. N. jörð hins ómynduga, 20 hndr. að dýrleika, er Leiga eptir 4 kúgildi á hinn sömu jörð, til mikaelsmessu 18 . ., goldin með peningum eptir verðlagsskránni, smjörpundið á 70 aura, er	1		56	»
3.	Eins árs leiga til 11. júní 18 . . af höfuðstól hins ómynduga, sem er 300 kr., og stendur jörðin N. N. í veði fyrir honum Virðingargjörð yfir veðið lögð fram, undir nr. 1 við reikninginn fyrir 18 . . (ellegar: engin virðingargjörð er samin; fjárhaldsmaður ábyrgist að veðið sje nægilegt). Auk þessa á hinn ómyndugi eptir lóðseðli, sem hefur verið lagður fram undir nr. 4 við reikninginn 18 . ., 60 kr. virði í lausafje, og er það til geymzlu hjá undirskrifuðum reikningshaldara.	..	..	12	»
	Tekjur, upphæð . .	1		75	16

1) Peninga-upphæðir í sýnishorni þessu hafa útgef. sett í kr. og aur. í stað rd. og sk.

Hin sýnishornin, sem fylgdu tilskipuninni, og sem yfirfjárráðendur eiga að fara eptir, þykir ekki þurfa að prenta hjer.

1847 18. febr.	Nr.	Gjöld:	í landaur.		í pening.	
			hndr.	álnir.	kr.	a.
	1.	Hinum ómynduga hefur verið komið fyrir til framfæris og kennslu hjá prestinum herra N. N., og hefur honum verið borgað eptir samningi, og svo sem sjá má af kvittun hans, sem með er undir nr. 3.	..	80	50	»
	2.	Þegar telja skal þær 40 álnir, er umfram verða tekjumegin eptir 2. grein, og gjöra þær að peningum eptir meðalverði verðlagsskráarinnar, eða alin á 60 a., þá eru þær 24 kr. » a. þar að auk er eptir af tekjunum . . 25 — 16 - samtals . . 49 — 16 -				
		Hjer af $\frac{1}{8}$ hluti í fjárhaldskaup	..	..	8	19
		Leifar	..	40	16	97
		þær eiga að koma tekjumegin í næsta árs reikningi, og eru samtals í peningum 40 kr. 97 a.				
		Gjalda upphæð	1	»	75	16

1848

6. júlí. OPIÐ BRJEF um breyting á þeim tíma, sem á Íslandi þarf til að eignast sveit, eptir 6. gr. í reglugjörðinni 8. janúar 1834.

Vjer Friðrik hinn Sjöundio. s. frv. Gjörum kunnugt: Vjer höfum tekið við þegnlegu álitsskjali Vorra hollu alþingismanna um frumvarp það, er undir þá hefur verið borið viðvíkjandi breyting á þeim tíma, sem á Íslandi þarf til að eignast sveit eptir § 6 í reglugjörðinni 8. janúar 1834; hefur Oss síðan þóknast að bjóða, sem hjer segir: —

1. Sá fimm ára tími, er menn skyldu hafa verið samfleytt í einum hrepp, til að eignast þar sveit, eptir 6. grein í reglugjörðinni 8. janúar 1834 um stjórn þá og meðferð, er fyrst um sinn ber við að hafa á ómagamálum, skal hjeð-

an af vera aukinn til 10 ára. — 2. Þó skulu allir þeir, **1848**
sem 1. janúar 1849 hafa verið svo fimm ár í einum 6. júlí.
hrepp, að nægilegt sje eptir reglugjörð þeirri, sem áður
var á minnzt, eiga þar sveit ef þeir verða þurfandi, nema
þeir hafi eignast sveit annarsstaðar, með því að vera 10
ár í öðrum hrepp, eptir 5 ára tíma þann, er á var minnzt,
og áður þeir yrði þurfandi. — 3. Að öðru leyti skal hin
áðurnefnda reglugjörð standa óröskuð að öllu og um allt
það, er þar segir um sveitarrjettindi, hversu þeirra megi
afla.

TILSKIPUN um veiði á Íslandi.

1849

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Oss 20. júní
hefur þótt nauðsyn til bera að gjöra breytingar á veiði-
lögum þeim, sem verið hafa á Íslandi. Höfum Vjer lát-
ið bera undir Vort trúa alpingi þar að lútandi lagafrum-
varp, og fengið þegnlegar tillögur þess um það efni.
Bjóðum Vjer nú og skipum fyrir á þessa leið: — § 1.
Á Íslandi skulu hjeðan í frá jarðeigendur einir eiga dýra-
veiði og fugla, nema öðruvísi sje ákveðið í tilskipun þess-
ari. Svo skulu og veiði-ítök þau, er menn hafa fengið
að lögum fyrir utan landareign sína, standa óröskuð að öllu.
— Nú eiga fleiri jörð saman, og er henni skipt í parta
milli þeirra eptir merkjum, þá er svo um veiði á hverjum
parti, sem heil jörð væri. En ef ekki er skipt jörðu eptir
merkjum, þá er öllum eigendum veiði jafnheimil á þeirri
jörð, nema þeir hafi gjört annan samning sín í milli, og
skal hann þó eigi lengur standa, enn þeir eiga jörð saman.
— § 2. Á afrjettum, sem fleiri eiga saman, ber veiði
þeim mönnum, sem afrjett heyrir til. Á almenningum
er veiði öllum mönnum jafnheimil. — § 3. Á landi skulu
veiði ráða rjett landamerki jarðar hverrar. Ef jörð ligg-
ur að sjó, á eigandi veiði á haf út, 60 faðma frá stór-
straumsfjörumáli, og eru það netlög hans. Nú liggja eyj-
ar eða hólmar undir jörð, þá skal mæla lóðhelgi jarðar
á sama hátt frá landi og jafnt í allar áttir frá eyjum og

1849 hólumum. Ef jarðir þær eða eyjar eða hólmar, sem ekki 20. júní. er einn eigandi að, liggja tveim megin við firði eða víkur eða sund, og er ekki hundrað faðma tölfrætt í milli, þá á hver jarðeigandi veiði út á miðjan fjörðinn eða vikina eða sundið. Þar sem varplönd eru eða látur eða lagnir, fer um það sem síðar segir. — § 4. Enginn jarðeigandi má skilja að veiðirjettinn og lóðina; því fylgir veiðirjetturinn jörðum, þá er þær eru byggðar, sem notunarrjettur, er ekki verður frá lóðinni skilinn. En ábúandi má ekki heldur ljá neinum veiði þá að staðaldri án leyfis jarðeiganda, sem skal eiga kost á, að ákveða allt nákvæmar í leigumálanum um veiði þá, er leiguliði fær með ábúðinni, eptir því sem þeim semur um. — Ef fleiri eru ábúendur á einni jörð, skal svo fara um veiði, meðan ábúð þeirra stendur, sem fyrir er mælt í 1. grein, þá er fleiri eiga jörð saman. — § 5. Nú drepur maður dýr eða fugla, eða veiðir með einhverjum hætti í annars manns landi, þar sem hann á ekki veiði, þá veiðir hann þeim, er þar á veiði, og skal hann hafa skaða sinn að öllu bættan, eptir því sem skynsamir menn meta og óvilhallir. Sá skal skaða bæta, er skaða gjörði, og sektast hann þar á ofan um hálfan ríkisbankadal eða meir, allt að 10 ríkisbankadölum, eptir því sem á stendur, og skal það þá mestu ráða, ef hann hefir brotið optar, enn í það skipti. — § 6. Ef maður er á lóð sinni og skýtur þaðan dýr eða fugla, sem í annars manns veiðilandi eru, eða drepur með öðrum hætti, þá er sem hann hefði veitt í annars manns landi. Sama liggur við ef sá maður, sem veiði á, særir dýr eða fugla á sínu landi, og eltir í annars manns land, eða fer þangað, sem hann á ekki veiði, til að sækja dýr eða fugla, er þar gefast upp. — § 7. Birni má hver maður elta og veiða hvar sem hann finnur, og á sá björn, er fyrst kemur banasári á hann. En sá er þar á veiði, og þeir menn, er að veiði bjarnarins voru, skulu ekki hafa nema endurgjald fyrir aðstoð sína. — Hreina¹ má og veiða og elta,

1) Sbr. nú um friðun hreindýra, lög 17. marz 1882, 3. gr.

hvar sem er. — § 8. Um refaveiði er það leyft, að vinna **1849**
gren í annars manns landi og drepa bæði refi þá, er þar **20. júní.**
eru, og yrðlinga þeirra með hverjum hætti sem unnt er.
Vilji maður leggja refaboga á annars manns landi, eða
gjöra þar refagildirur eða skothús til að skjóta þaðan refi,
skal hann segja til ábúanda, og er hann skyldur til að
leggja á samþykki sitt, nema hann kjósi heldur að eyða
sjálfur refum í landi sínu með slíkum hætti. En ef hann
synjar leyfis og vinnur þó ekkert að, til að eyða refunum,
og óvilhallir menn meta svo, að hann geti eigi beðið
skaða af refaveiði þeirri, er til var stofnað, þá er hann
sekur um 2 rbd. og skyldur til að pola, að hinn gjöri
veiðivjelar þær, er nú var getið. — § 9. Sýslumenn skulu
hvert ár á manntalsþingum ótilkvaddir og ókeypis frið-
helga öll þau æðarfugla eggver, sem nú eru. Vilji nokkur
upp taka nýtt æðarfugla eggver, og skynsömum mönnum
og óvilhöllum sýnist það vel til fallið, skal hann segja
sýslumanni til, en hann skal lýsa friðhelgi varpsins á næstu
manntalsþingum, ef hinn hefur gjört nokkur sýnileg ný-
virki til, og síðan árlega. — § 10. Á slíkan hátt skal frið-
helga eggver annara fugla, ef skynsömum mönnum og ó-
vilhöllum sýnast þau einkar arðmikil. — § 11. Enginn má
nökkursstaðar á Íslandi drepa æðarfugl, á sjó eða landi, á
sinni jörð eða annara, með skotum eða hundum eða net-
um eða nokkrum öðrum hætti. Brjóti nokkur af ásettu
ráði hjer í mót, skal hann gjalda í sjóð hreppsins 48 sk.
fyrir hvern fugl, sem drepinn er, og þar á ofan sektir
eptir 5. 12. 13. eða 14. grein, eptir því sem á stendur,
og skaðabætur eptir því sem óvilhallir menn meta. —
§ 12. Frá aprílmánaðarlokum til 1. dags ágústmánaðar
má enginn maður leggja hrognkelsanet eða önnur veiði-
net nær eggveri friðhelgu, en 2 hundruð faðma tólfræð
sje þangað á báðar hliðar og á sjó út frá grynna hálsi
netanna að stórstraumsfjörumáli. Ef á móti þessu banni
er brotið, má sá, sem veiði á þar sem eggverið er, taka
net upp, en láta skal hann þau laus við hinn seka, er

skr. lög
22. / 3
1890

1849 hann hefur goldið sekt sína eptir 5. grein, og skal sekt
 20. júní ekki vera minni en 1 rbd. í hvert skipti, og skaðabætur
 að auk eptir óvilhallra manna áliti, og umstangs-
 kaup fyrir upptöku netanna. — § 13. Æðarfuglanet þau,
 er höfð hafa verið á stöku stöðum, skal enginn maður á
 Íslandi hjeðan í frá nota. En ef hann leggur, þá eru
 þau upptæk, hvar sem þau hittast, og eignast sveitar-
 sjóðurinn þau. Hver, sem þau leggur í sínu landi
 eða annara til æðarfuglaveiði, sektast í fyrsta sinn eptir
 5. grein, og ekki minna, en um 2 rbd.; þar á ofan geldur
 hann sekt eptir 11. grein fyrir hvern æðarfugl, sem drep-
 inn er, og skaðabætur eptir því sem óvilhallir menn meta.
 En ef hann verður optar sekur eptir dómi, þá skal í
 hvert skipti tvöfalda sektina eptir 5. grein, og skal hún
 þó aldrei meiri verða en 32 rbd. — § 14. Enginn má,
 nema nauðsyn beri til, skjóta úr fallbyssu nær friðhelgu
 æðarfugla eggveri, en í hálfrar mílu fjarlægð, nje úr ann-
 ari byssu nær, en fjórðungur mílu sje til eggvers. Nú
 skýtur hann, þá sektast hann einum ríkisbankadal fyrir
 hvert skot, en tvöfalt ef skotið er í hinu friðhelga egg-
 veri, eða svo nærri, að 2 hundruð faðma tólfræð sjeu til
eggvers, þar sem skemmst er. Sektir liggja þar að auk
 við eptir 11. grein, ef æðarfugl er drepinn af ásetningi
 með þeim skotum. Ef skotið er frá aprílmánaðarlokum
 til 1. dags ágústmánaðar í eggveri annara fugla, eða svo
 nærri því, sem nú var mælt, skal gjalda 1 rbd. í sekt
 fyrir skot hvert, og þar á ofan sekt eptir 5. grein, ef svo
 stendur á. Herskipaskot í konungs þjónustu eru undan
 skilin banni þessu. — § 15.¹. Sýslumenn skulu ótil-
 kvaddir af eiganda hvert ár á manntalsþingum lýsa frið-
 helgi þeirra staða, þar sem landselaveiði eða útsela nú
 er tíðkuð með nótum eða öðrum hætti. Vilji maður taka
 upp nýja staði til selveiða og friðhelga, þá skal hann

1) Sbr. lög 16. desbr. 1885, um selaskot á Breiðafirði.

segja til sýslumanni, og skal hann þá lýsa friðhelgi þeirra **1849** hvert ár á manntalsþingum, ef skynsömum mönnum og 20. júní óvilhöllum sýnast þeir vel hentir til slíkrar veiði. Enginn má skjóta landsel eða útsel á fjörðum eða víkum, þar sem látur eru eða lagnir, nær en hálfa mílu frá látrum eða lögnum; en ef skotið er, eignast sjóður sveitar þeirrar veiðina. Sá er brýtur móti grein þessari, skal gjalda sektir og skaðabætur eptir 5. grein, og þar á ofan 2 rbd. fyrir hvert skot. — § 16.¹ Vöðuseli og annan farsel má hver maður skjóta eða veiða í nótum, hvar sem hann vill, og þó ekki nær annars manns landi en hundrað faðma tólfrætt frá stórstraums fjörumáli, þar sem nótlæg eru, nje heldur skjóta nær eggveri eða látrum, en áður segir. Nú vill maður leggja nót af landi eða í nótlægum annars manns, þá skal hann semja þar um við þann, er veiði á, og stendur það. En ef hann synjar veiðinnar, og sýnist óvilhöllum mönnum, að hann hefði getað leyft sjer að skaðlausu, eða nóteiganda þykir eigandi veiðinnar selja of dýrt leyfi sitt, skal nóteigandi leita sýslumanns, og skal hann bjóða þeim, sem veiði á, að leyfa nótlögin og nefna til menn og kveða á leiguna. Nú leggur maður nót fyrir farsel í nótlægum annars manns og hefur ekki til leyfi þess, er veiði á, eða aðra heimild, þá veiðir hann honum. Með ábyrgð hans og upptöku nótanna skal fara eptir fyrirmælum 12. greinar. Skutulveiði er heimil hvar sem stendur nema þar er látur eru eða nótlæg. Þar sem menn eru að skutulveiði má ekki skjóta nær með byssu en svo, að óvilhöllum mönnum eigi þyki skaði að, og aldrei í vaðinn; en ef nokkur gjörir það, gjaldi 5 rbd. fyrir hvert skot. — § 17. Það skal vera skylda þeirra manna, sem leiðbeina útlendum skipum inn á hafnir, að segja skipstjórnarmönnum hvar friðheilög eggver eða selveiði þar er í grennd við kaupþúnin, og hvert bann við er lagt, ef skotið er of nærri þeim úr fall-

1) Sbr. lög 16. desbr. 1885, um selaskot á Breiðafirði.

1849 byssum eða öðrum byssum. Nú er skotið af skipi, og ber 25. sept. ekki nauðsyn til, þá verður skipstjórnarmaður sekur um það; en eiga skal hann heimting til endurgjalds að leiðsögumanni, ef hann var á skipi þá er skotið var, og hinn getur sannað, að leiðsögumaður hefur ekki sagt honum til sem vera ber. — § 18. Nú hefur maður orðið sekur um ólöglega veiði, annaðhvort með dómsatkvæði eða amtmannsúrskurði, og brýtur hann optar en í það skipti, þá skal hann í hvert skipti hafa fyrirgjört netum og öðrum veiðitólum, er hann hefur við haft, og eignast sveitar-sjóðurinn þau, hver sem sök sækir, yfirvald konungs eður sá, sem skaða beið. Allar sektir, sem goldnar eru | eftir tilskipun þessari, eignast sveitasjóðirnir. — § 19. Ef brotið er móti 11.—15. gr. í tilskipun þessari, skal fara með sakir þær sem opinber lögreglumál; því skal valdsmaður konungs rannsaka málið og dæma hinn seka, hvort sem sá, er skaða beið, eða aðrir út í frá, segja honum til afbrotsins, eða hann fær vitneskju um það á annan hátt, nema sá hinn seki kjósi heldur að málið sje útkljáð á þann hátt, sem mælt er í 10. grein tilskipunarinnar 24. janúar 1838. Þó skal sá, er skaða beið, eiga kost á að höfða sök og sækja á sinn kostnað, ef honum svo sýnist, t. a. m. ef valdsmanni skyldi þykja skýrslur þær, sem fram eru komnar, ónægar til opinberrar málsóknar. — Öll mál önnur, er höfðuð eru um afbrigði þessarar tilskipunar, skal til dóms sækja á sama hátt og lögreglumál, þau er ekki eru opinber. — § 20. Ef maður veiðir heimildarlaust, og verður það uppvíst, þá er málið er rannsakað, að hann hafi framið nokkurn þann misverka um leið, er stórglæpasök fylgir, skal til taka veiðisektina í dómsatkvæði því, er gjört er um stórglæpasökina. — § 21. Með þessari tilskipun er allt það af tekið, sem lög hafa verið hingað til um fuglveiði og dýraveiði og selveiði, en allar greinir laganna um fiskveiði, sem ekki er breytt í þessari tilskipun, og um hvalveiði skulu fyrst um sinn standa óraskaðar.

REGLUGJÖRD, sem gilda á fyrst um sinn fyrir presta- **1850**
skólann. 30. júlí.

1. gr. Sá er tilgangur prestaskólans í Reykjavík að fræða svo þá, sem í hann ganga, að þeir verði menntaðir kennimenn, uppbyggilegir sálusorgarar, og nytsamir embættismenn. — 2. gr. Tilsögnina skal veita í fyrirlestrum, og þessar skulu vera kennslugreinir: — 1, útskýring ritningarinnar ásamt inngangi til Gamla og Nýjastamentisins; 2, trúarfræði, biffluleg og kirkjuleg; 3, kristileg siðafæði; 4, kirkjusaga ásamt bifflúsögu og sögu trúarlærdómanna; 5, kennimannleg guðfræði: a, þrjodikunarlist; skulu þar gefnar stuttar reglur, en þó greinilegar um prestlega málsnild, að því leyti sem auðið er, eptir almennum lögum hugsunarinnar (Logik); jafnframt skulu við hafðar stöðugar æfingar bæði í því að taka saman ræður og bera þær fram. b, barnaspurningarfræði (Catechetik); hún skal að eins vera innifalin í því að venja prestaefnin við að spyrja börn með tilsögn kennarans. c, kennimannleg guðfræði í þrengri merkingu (Pastoraltheologie); hún skal vera leiðarvísir í því að verja guðs orði í ýmsum sjerlegum ytri og innri kringumstæðum og atvikum lífsins, t. a. m. í þjónustu sakramentanna, vitjun sjúklinga, húsvitjun, sömuleiðis skulu þar gefnar reglur um guðspjónustugjörð. Sálarfræðislegar hugleiðingar skal tengja við kennimannlegu guðfræðina.—Þegar því verður við komið, skal kenna í fyrirlestrum almennan kirkjurjett, en einkum íslenzkan kirkjurjett, og fræða prestaefnin um hinar helztu kirkjulegu tilskipanir, um skýrslur, sem prestar eiga að gefa, um stjórn á fátækra málefnum, og um forstöðu prestakalla ásamt kirkju og kirkjugjörðum.—

3. gr. Þeir sem vilja fá kennslu í prestaskólanum, verða áður að hafa gengið undir burtfararpróf í latínuskólanum; en þeir, sem inntöku beiðast í prestaskólann þegar meir en ár er liðið frá því er þeir af luku burtfararprófi í skólanum, skulu skyldir að ganga áður undir inntöku-próf í prestaskólanum. Með þessu skilyrði fá þeir, sem

1850 útskrifaðir eru úr skólanum, eða hafa gengið undir fyrsta 30. júlí. próf (examen artium) á háskólanum, inntöku í prestaskólann, þangað til fullkomið burtfararpróf kemst á í skólanum. — 4. gr. Inntökupróf skulu kennarar prestaskólans halda með tilsjón biskupsins; prófsgreinirnar skulu vera þessar: að snúa latínu og grísku á íslenzku, latínskur still, mannkynssaga, og hebreska fyrir þá, sem hug hafa á að fá í henni ýtarlegri tilsögn, sem kostur verður gefinn á í prestaskólanum. Skal yfirheyrslan einkum miða til þess, að komast að því hve mikilli almennri menntun í vísindum, og andlegum þroska hver einn hefur náð meðan hann dvaldi í skóla. Reynist sá, sem undir próf gengur, hæfur til inntöku í prestaskólann, fær hann, að afloknu prófi, einhverja af þessum 3 einkunnum: *Admissus cum laude*, *admissus*, eða *vix admissus*. — 5. gr.¹ Kennslunni skal svo hagað, að henni verði lokið á tveim árum; en eins og hver sá, er þess beiðist, skal eiga kost á að halda lengur áfram lærdómsiðkunum, svo skulu og stjórnendur prestaskólans geta veitt leyfi til að ganga undir próf eptir skemmri tíma en 2 ár. — 6. gr.²..... — 7. gr. Prestaskólaárið byrjar 1. dag októbermánaðar og endar 30. dag júnímánaðar; er þá sumarleyfi um 3 mánuði: júlí, ágúst og september. Ári þessu skal skipta í tvo hluti, og nær hinn fyrri fram í miðjan febrúarmánuð, en hinn síðari til júnímánaðarloka. Í byrjun hvers skólamissiris semur forstöðumaður lestrartöflur, sem tilsjónarmenn prestaskólans eiga að samþykkja; lestrartöflur þessar skulu sýna, hvernig kennslunni miðar áfram, bæði yfir höfuð, og í hverri einstakri vísindagrein, sem nefnd er í 2. gr. Ekki skal hlje verða á kennslunni nema á sunnu- og helgidögum, og þar að auki í jóla- páska- og sumarleyfi, og skal kennslutíð í viku hverri að minnsta kosti vera 36 stundir. — 8. gr. Burt-

1) Breytt með kgsúrsk. 19. febr. 1872.

2) Fallin burtu samkv. kgsúrsk. 19. febr. 1872.

fararpróf skal ár hvert halda í miðjum ágústmánuði. Í 1850
próftöflu þeirri, sem forstöðumaður prestaskólans sendir 30. júlí.
áður tilsjónarmönnum, skulu tilgreindar vera greinir þær,
sem prófið verður haldið í, þar skal og skýrt frá, í hverri
röð prófið skuli fara fram. Prestaefnin skal reyna í öll-
um kennslugreinum þeim, sem taldar hafa verið í 2. gr.,
og skal haga prófinu þannig: 1, Í útskýringu ritn-
ingarinnar er prófið bæði munnlegt og skriflegt í því
sem yfirfarið hefur verið í 2 ár úr Nýja og Gamlatesta-
menntinu. Auk inngangsins til N. Ts. skal það sem
yfirfarið hefur verið í framtungu N. Ts. að minnsta kosti
ná yfir þetta: eitthvert eitt af hinum lengri þrem fyrstu
guðspjöllum, guðspjall Jóhannesar, kennimannlegu brjefin,
brjefið til Rómverja, brjefið til Efesusmanna, brjefið til
Galatíumanna, eður fyrra brjefið til Korintuborgarmanna;
en aðrar bækur N. Ts. skal yfirfara á íslenskri tungu.
Í G. T. skal prófið vera úr innganginum til G. Ts. og
þeim kafla úr því á íslenskri tungu, sem lesinn hefur
verið á prestaskólanum, og þeir, sem ganga undir próf
í hebresku, skulu hafa yfirfarið 1. bók í sálmunum eða
jafnlangan kafla í spámönnunum í framtungu G. Ts.
2, í trúarfræði og 3, í siðafraði er prófið bæði skriflegt
og munnlegt. 4, Í kirkjusögu ásamt biflúsögu og sögu
trúarlærdómanna er prófið einungis munnlegt. 5, Í
prjedikunarlist er hið skriflega próf innifalið í því að
semja prjedikun út af einhverjum tilteknum texta, en
munnlega prófið í því, að prestaefnin flytja ræðuna í
viðurvist prófdómenda við lok prófsins. 6, Í barnaspurn-
ingarfræði er prófið einungis fólgið í barnaspurningu, og
skulu tilsjónarmenn prestaskólans sjá svo til, að nokkur
börn sjeu í því skyni kölluð til kirkju. 7, Í kenni-
mannlegri guðfræði og 8, í kirkjurjetti skal, eptir því
sem á stendur, annaðhvort halda sjerstakt próf, eða
taka það saman við prófið í öðrum kennslugreinum t. a.
m. trúarfræði og kirkjusögu, en hvort heldur er, skulu
einkunnir fyrir hinar fyr nefndu greinir jafnan lagðar

1850 saman við einkunnirnar fyrir trúarfræði og kirkjusögu.
 30. júlí — 9. gr. Burtfararpróf skal haldið í viðurvist biskupsins af kennendum prestaskólans, og skiptast þeir á um, að hafa tilsjón hjá þeim sem útskrifast, meðan þeir eru að leysa úr hinum skriflegu spurningum. Bæði skrifleg og munnleg svör skal biskup og hinir föstu kennendur prestaskólans dæma, og ákveða þeir hver um sig, jafnskjótt og þeir hafa gefið atkvæði sitt í hverri prófgrein, einhverja af þessum einkunnum: afbragðsvel, dável, vel, sæmilega, laklega, illa. Síðan skal leggja saman atkvæði prófdómenda, og gjöra af eina einstaka einkunn í hverri prófgrein; en í þeim greinum, sem prófið er bæði munnlegt og skriflegt í, skal leggja saman atkvæðin fyrir hvorttveggja, og gjöra af eina einstaka einkunn fyrir alla greinina; þó skal prjedikunarlist vera undanskilin, þar skulu vera tvær einkunnir, önnur fyrir að semja ræðuna, og hin fyrir framburð; fyrir prófgreinir þær, sem taldar eru, verða þannig gefnar 7 einstakar einkunnir, eða: 1 fyrir útskýringu ritningarinnar, 1 fyrir trúarfræði, 1 fyrir siðafraði, 1 fyrir kirkjusögu, 2 fyrir prjedikunarlist, og 1 fyrir barnaspurning. Fyrir kennimannlega guðfræði og kirkjurjett skal þar á mót ekki gefa sjerstaka einkunn (eins og getið var um í 8. grein), og hefur þá prófið í þessum greinum engin beinlínis áhrif á aðaleinkunnina. — 10. gr. Hinar einstöku einkunnir gilda þetta í tölum:

afbragðsvel	jafnt 8	sæmilega	jafnt 1
dável	— 7	laklega	— ÷ 7
vel	— 5	illa	— ÷ 23

Úr hinum einstöku einkunnum skal búa til eina aðal-einkunn, sem heitir:

Fyrsta einkunn, Önnur einkunn, eða Þriðja einkunn; er hún ákveðin eptir tölugildi hinna einstöku einkunna samtals á þessa leið:

til fyrstu einkunnar þarf að minnsta kosti 4 dável og 3 vel, eða 43 tölur,
 — annarar einkunnar 4 vel og 3 sæmilega, eða 23 tölur,

til þriðju einkunnar 2 vel og 5 sæmilega, eða 15 tölur.

1850

30. júl.

Við fyrstu einkunn má bæta þeim viðauka afbragðs-
vel, og þarf til þess að minnsta kosti 4 afbragðsvel og 3
dável, eða 53 tölur; á sama hátt skal og skipta annari
einkunn í tvo staði, og heitir hið efra stig önnur
betri einkunn (anden Character med Föie), og þarf
til þess að minnsta kosti 7 vel, eða 35 tölur. Nái hinar
einstöku einkunnir samanlagðar ekki 15 tölum, má ekki
heita, að sá, sem svo stendur á fyrir, hafi aflokið prófi,
og getur hann þá ekki gengið undir nýtt próf, fyr en að
ári liðnu. — 11. gr. Tilsjónarmenn prestaskólans taka
mann til að rita í bók hin helztu atriði úr yfirheyrslunni;
skal sú bók vera fullgild. Að loknu prófi gefur forstöðu-
maður prestaskólans hverjum þeim, sem hefir aflokið því,
vitnisburðarbrjef, og setur undir það innsigli prestaskól-
ans; þar skal til greina bæði aðaleinkunn og allar ein-
stakar einkunnir, og gefa vitnisburð fyrir iðni, menntun
og siðferði. Vitnisburðarbrjefið skal síðan rita í prófbókina,
og staðfest eptirrit þess skal senda tilsjónarmönnum
prestaskólans. Prenta skal á ári hverju stutta skýrslu
bæði um afdrif prófsins og alla tilhögun á kennslunni. —
12. gr. Einkunnir guðfræðinga frá háskólanum í Kaup-
mannahöfn, og prestaefna úr prestaskólanum skulu ganga
jafnhliða þannig:

í háskólanum:

í prestaskólanum:

laudabilis jafnt afbragðs einkunn;

haud illaud. primi gradus — fyrstu einkunn;

haud illaud. secundi gradus — annari einkunn;

non contemnendus — þriðju einkunn.

13. gr. Prestaskólinn, sem eptir ákvörðun sinni er æðri
menntunarskóli handa prestaefnum á Íslandi, er vísinda-
stofnan sjer í lagi, og að öllu leyti út af fyrir sig. Presta-
skólinn skal vera undir yfirumsjón stiptsyfirvaldanna, en
öll nákvæmari umsjá skal falin forstöðumanni prestaskól-
ans á hendur; hann skal og stýra kennslunni, og eru hon-

1850 um til aðstoðar í kennslunni settir 2 fastir kennarar. Þar
 30. júlí að auk er stíptsyfirvöldunum gefið vald til, að taka tíma-
 kennara til að halda fyrirlestra í kirkjurjetti, og söng-
 kennara til að kenna prestaefnunum að tóna¹.

30. júlí KÖNUNGSÚRSKURÐUR um veitingar andlegra embætta
 á Íslandi.

1) Í andleg embætti á Íslandi verða eptirleiðis eigi
 skipaðir aðrir en a) kandiðatar í guðfræði frá háskólan-
 um; b) kandiðatar frá prestaskólanum, og c) þeir, sem
 fyrir 1. okt. 1847, þegar prestaskólinn var stofnaður,
 höfðu rjett til að fá andleg embætti á Íslandi, með þeim
 skilyrðum sem sá rjettur var bundinn. — 2) Tilskipun
 11. marz 1633 um veitingu á andlegum embættum skal
 úr gildi felld. — 3) Þessar einkunnir skulu metnar jafnt:

Frá háskólanum:

Frá prestaskólanum:

Laudabilis

jafnt afbragðseinkunn.

Haud illaudabilis primi gradus — fyrstu einkunn.

Haud illaudabilis secundi gradus — annari einkunn.

Non contemnendus

— þriðju einkunn,

og skal eigi gjörður munur á »annari einkunn» og »ann-
 ari betri einkunn», nema þegar þeim lendir saman,
 sem fengið hafa þessar einkunnir. — 4) Kandiðatar í
 guðfræði frá háskólanum og kandiðatar frá prestaskól-
 anum skulu, eptir þeim jöfnuði sem gjörður er milli
 þeirra, ganga fyrir öðrum til andlegra embætta á Íslandi,
 þegar aðrir verðleikar eru jafnir.

18. ágúst OPIÐ BRJEF um hvenær manntalsþing skal halda í
 Norðurmúlasýslu.

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Vjer
 höfum fengið þegulegar tillögur Vorra trúu alþingismanna
 um, hvenær manntalsþing megi halda í Norðurmúlasýslu,
 og bjóðum nú á þessa leið: — Í þeim þingsóknum í

1) Um kennslu og próf í sálarfræði og hugsunarfræði, sjá
 kirkju- og kennslustj.br. 13. desbr. 1855 og kgsúrsk. 30. júní 1871.

Norðurmúlasýslu, sem vegur liggur til yfir örðuga fjall- **1850**
vegi, má fresta að halda manntalsþingin, þangað til í júní- 18. ágúst
mánuði eða í júlí.

TILSKIPUN um nokkrar breytingar á erfðalögunum á 25. sept.
Íslandi.

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir
að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vorra trúu
alþingismanna um frumvarp, er fyrir þá hefur verið lagt,
til nokkurra breytinga á erfðalögunum á Íslandi, bjóðum
Vjer nú og skipum fyrir á þessa leið: — § 1. Eptir þenna
dag skal mismunur sá, sem eptir dönsku og norsku laga
5—2—29 skyldi vera á arfahlutum karla og kvenna,
vera af tekinn á landi Voru Íslandi. — § 2. Börn hins
látna og annað afsprengi skulu hjer eptir, eins og hingað
til, vera nánustu erfingjar hans, svo enginn annar erfir
fyrir frændsemis sakir, meðan nokkurt þeirra er til. Um
niðja-arf skal það óraskað standa, sem boðið er í D. og
N. l. 5. b., 2. kap., svo að, ef barn er andað á undan
hinum látna, skulu börn þess, sem eru barnabörn hins
látna, koma í stað þess, og taka þann arfahlut, er því hefði
borið, ef það hefði lifað, en ef barnsbarn er líka andað
á undan hinum látna, og lifa börn þess, þá skulu þau
koma í stað þess, og eins skal fara, ef barnsbarn kynni
að vera dautt og ætti börn á lífi eptir, og svo framvegis
meðan nokkur niður er til. Að öðru leyti er það sjálf-
sagt, að barnabörn halda óskertum erfðarjetti sínum
eptir afa og ömmur eins og áður, samkvæmt tilsk. 4.
október 1833, 22. gr.¹, þótt faðir þeirra eða móðir hafi
með dómi misst erfðarjett eptir foreldra sína. — § 3. Sje
ekkert arfgengt afkvæmi til, en faðir og móðir hins látna
lifa, erfa þau hann ein saman. Sje, eins og lög bjóða,

1) Sbr. alm. hegningarlög, 25. júní 1869, 306. gr., sbr.
311. gr.

1850 fullur fjelagsskapur milli hjóna, þarf ekki á skiptum að 25. sept. halda. En ef það er ekki, skal skipta arfinum að helmingi milli þeirra, nema þau sjeu skilin með dómi fyrir hórdómssök, því þá skal það þeirra taka allan arf, sem ekki hefur brotið. — § 4. En ef faðir er andaður eða móðir, þá tekur það þeirra, sem er á lífi, helming arfs, en hinn helmingurinn hverfur undir börn þess þeirra, sem andað er, en það eru alsystkin eða hálfsystkin hins látna, og skal skipta jafnt í millum þeirra. En ef nokkurt þeirra er daupt, koma börn þess eða aðrir niðjar í stað þess, eptir því, sem fyrir er mælt í 2. gr. En ef engi niður er á lífi eptir það af foreldrunum, sem andað er, tekur hitt allan arfinn. — § 5. Ef báðir foreldrar eru látnir, hverfa arfahlutar þeirra undir börn þeirra, sem eru systkin hins látna. Ef öll börnin hafa sömu foreldra, erfa þau öll jafnt, en ef þau hafa það ekki, erfa þau börn, sem foreldrar eiga saman, þann part, sem borið hefði undir föður þeirra eða móður, ef lifað hefði, og börn beggja foreldra hins látna erfa því með tvennu móti. Nú er eitt af systkinum hins látna áður daupt, og lifa börn þess, þá koma þau í stað föður síns eða móður, og eins skal fara, þá er eitthvert af börnum systkinanna er andað, og lifa börn þess, að þá koma þau í stað föður síns eða móður, og svo framvegis eptir því, sem fyrir er skipað í 4. gr. — Meðan einhver er á lífi af afkvæmi samfeðra eða sammæðra systkina, tekur hver af þessum knjerunnum (greinum) helming arfs, hvort sem erfingjar eru margir eða fáir, náskyldir eða fjærskyldir; en sje enginn á lífi af öðrum knjerunninum, tekur hinn allan arf. — § 6. Ef ekki eru niðjar til, foreldrar, systkini, eða afkvæmi þeirra, þá taka afar og ömmur hins látna arf á þann hátt, að föðurforeldrar hins látna taka helming arfsins, en móðurforeldrar hinn helminginn, og er síðan skipt með þeim að jöfnu. Ef afi er dauður eða amma, taka börn þeirra eða annað afkvæmi arfahluta þeirra, eptir þeim reglum, sem settar eru í 4. og 5. grein um

arf foreldra, systkina og niðja þeirra. Ef annaðhvort af **1850**
föðurforeldrum eða móðurforeldrum er andað og á engin 25. sept.
börn eða afkvæmi á lífi, hverfur arfahluti þess undir hitt,
eða þess afkvæmi. En sje í þessari erfð enginn föður-
frændi til, erfa móðurfrændur allan arfinn, og sjeu ekki
móðurfrændur til, þá erfa föðurfrændur.— § 7. Ef enginn
er á lífi úr erfð þeirri, sem um er getið í 6. gr., hverf-
ur arfur undir langafa og langömmur og afkvæmi þeirra,
og skal þá allt fara samkvæmt ákvörðunum þeim, sem
gjörðar eru í þeirri grein: að hver forfeðra grein fær sinn
arfahlut, meðan einhver af þeirri grein er á lífi, en þegar
ein greinin er liðin undir lok, fellur arfur undir þá
aðalgreininna, sem henni er nánust, og að þegar ekki er
nema ein þeirra til, hverfur allur arfurinn undir hana.
Þannig skulu foreldrar föðurafa og föðurömmu, eða ætt-
bogar þeir, sem frá þeim eru komnir, allir saman taka
helming arfs að jöfnum skiptum, og foreldrar móðurafa
og móðurömmu, eða afkvæmi þeirra, hinn helminginn.
En sje t. a. m. enginn af forfeðrum föðurafans á lífi, nje
afkvæmi þeirra, hverfur sá arfahluti, er sú grein hefði
átt að taka, undir forfeður föðurömmu og þeirra niðja,
en sje ekki heldur neinn erfingi til þeim megin, taka af-
kvæmi móðurafa og móðurömmu allan arf að jöfnum
skiptum, eða sje önnur þeirra undir lok liðin, þá sú af
þeim, sem uppi er.— § 8. Sje ekki heldur neinn maður
á lífi, er arfgengur sje eptir 7. gr., hverfur arfur hins
látna undir langafaforeldra hans eða afkvæmi þeirra, og
skal að öllu leyti fara eptir því, sem ákveðið er í nefndri
grein og greinunum þar á undan. Þar með eru tak-
mörk þau af tekin, er lögin hafa stundum sett við sjö-
unda mann.— § 9. Undanfarandi greinir miða einungis til
að ákvarða, á hvern hátt ættingjar skulu taka arf, en
um ásigkomulag frændsemi þeirrar, er arftökurjett veitir,
skal það standa óraskað, sem hingað til hafa lög verið.
En þar eð L. 5--2--33 verður ekki lengur við komið
beinlínis, eins og orðin liggja, viljum Vjer í þess stað

1850 ákvarða, að hvert barn, sem getið er utan hjónabands, 25. sept. skuli eiga arftökurjett eptir föður og föðurfrændur, ef foreldrarnir hafa látið það áform í ljósi, áður en barnið fæddist, að þau ætluðu að eigast, annaðhvort með því að beiðast lýsingar eða með því að kaupa leyfisbrjef, en ekki hefur getað orðið af hjónavígslunni, sakir þess, að faðirinn hefur dáið litlu síðar, eða sakir einhverrar annarar tálmunar, er honum verður ei gefin sök á, og helzt alla æfi hans, t. a. m. veikindi eða hertekning. Til þess barninu veiti hægra að sanna arftökurjett sinn, þegar svo stendur á, eins og hjer er um rætt, þá viljum Vjer ányja fyrir prestunum þá skipun Vora, að þeir riti í kirkjubækurnar þegar beiðzt er lýsingar, samkvæmt því, sem boðið er í tilsk. 30. apríl 1824 5. gr., sbr. konungsbrjef 7. desbr. 1827.— § 10. Ef faðir kostar töluverðu upp á eitt eða fleiri af börnum sínum, eptir að þau eru komin upp, annaðhvort til að mennta þau betur til þeirrar stjettar, sem þeim er ætluð, eða til að gjöra þau fær um að festa ráð sitt eða komast í atvinnuveg, eða til að efla framkvæmdir þeirra eða auka velgengni þeirra á annan hátt, en honum þykir sanngjarnt við hin börn sín, að draga þenna kostnað og styrk af arfahluta barnsins, enda sje þetta sýnilegt, annaðhvort af því, að hann hafi í því skyni skrifað upp útgjöld sín, eða af öðrum ljósum skýrteinum, þá skal sá afdráttur fram fara, og skal bæði draga af föðurarfinum og af þeim arfi, er börnin kynni að fá eptir móður sína, þegar hún hefur átt fjelagsbú með föðurnum. Það skal vera aðalreglan, að það, sem faðirinn hefur skriflegt eptir sig látið, skal vera full sönnun fyrir því, sem hvert barn hefur fengið fyrirfram. En komi áreiðanlegar líkur fram þar á móti, eða ef það lýsir sjer, að þess konar útgjöld eru talin barninu, sem ekki ætti að rjettu lagi að telja því upp í arf, annaðhvort vegna þess, hvernig útgjöldum þessum er varið í sjálfu sjer, eða eptir efnahag búsins, eða hafi verið kostað upp á hin börnin, án þess það hafi verið skrifað upp

eins, eða sje eitthvað auðsjáanlega virt of hátt, þá skal **1850**
skiptaráðandi íhuga allar kringumstæður nákvæmlega og **25. sept.**
ákveða síðan, hvort afdrátturinn eigi að fara fram, eða
að hve miklu leyti. Geti barnið skilað þeim hlut aptur
jafngóðum, er það hefur fengið, kemst það hjá að gjalda
verð það, er hluturinn var metinn til. Sje ekki svo á-
statt, má þó ekki skildagalaust telja barninu upp í arf
verð það, er hluturinn var keyptur fyrir, heldur skal
einnig líta á gangverð það, er þá er á peningum, eptir
því sem á stendur, og yfir höfuð ekki meta hlutinn hærra,
en sanngjarnt er, svo að jöfnuður verði á við hin börnin.
Þyki þess þörf, til að fá áreiðanlega grein fyrir öllu því, er
til álita skal koma um afdráttinn, þá skal skiptaráðandi
kveða til valinkunna og rjettsýna menn, af frændum eða
nákunningjum hins látna, til að segja álit sitt um málið.—
§ 11. Ef barnið hefur fengið meira fje fyrirfram, en nemur
arfahluta þeim, er því ber, fær það að vísu engan arf,
en verður þó ekki skyldað til, sem skuldunautur, að
borga það, sem það hefur tekið á móti fyrirfram ein-
ungis upp í arfsvon sína. En hafi faðirinn, af rangsleitni
við skuldaheimtumenn sína, gefið börnum sínum þvilíkar
gjafir, að hann eða bú hans vinnst eigi til að borga
skuldaheimtumönnum, þá skulu slíkar gjafir ógildar að
lögum.—§ 12. Veiti móðir einstökum börnum sínum styrk,
eptir að faðir er dauður, þá skal telja þeim þann styrk
upp í arfahluta þeirra síðan, á sama hátt og eptir sömu
reglum, sem fyrir er mælt í 10. og 11. gr. um föðurinn.
Þannig skal einnig breyta, sje það seinni maður hennar,
er veitir þeim slíkan styrk, sem ráðandi fjelagsbús síns
og móðurinnar. Sama er og að segja um þann styrk,
er föðurforeldrar eða móðurforeldrar veita barnsbarni sínu,
eptir að barn þeirra sjálft er látið.—§ 13. Nú hefur barn
fengið styrk fyrirfram upp í arf sinn eptir föður og móð-
ur eða annaðhvort þeirra, og deyr fyrri, en á börn á
lífi, þá skal draga þann styrk á síðan frá arfahluta
þeirra eptir afa þeirra og ömmu, á sama hátt og með

1850 sömu skilmálum, og ákveðið er um barnið sjálft.— § 14.
 25. sept. Það er, eins og áður, bannað að selja eða veðsetja arf þann, er maður á í vændum; eigi má heldur gefa slíkan arf. Þó skal eigi varna börnum eða öðrum niðjum að afsala sjer arftökurjett í hendur þeim, er þau eiga arfs von að, hvort sem það er gjört fyrir nokkuð eða ekkert, sjeu þau annars fullveðja og fjár síns ráðandi; sje ekkert skilyrði haft, skal þetta vera jafnt skuldbindanda fyrir börn þess, er afsalar sjer arf, eins og fyrir hann sjálfan. Sama er og, ef einhver sá erfingi, sem ekki er niður hins, afsalar sjer arftökurjett í hendur þeim, er hann stendur til að erfa.—§ 15. Auk skyldmenna þeirra, sem talin eru í 2.—8. gr., á einnig það hjóna, sem lifir eptir, rjett á að taka arfahlut eptir hið látna. Eigi hið látna afkvæmi á lífi, er erfðarjett hefur, þá skal arfahluti hins vera jafn því, sem arfahluti eins barns er að lögum; þó má hann aldrei vera meiri en svo, að hann samsvari fjórðungi af öllum arfi hins látna, þegar frá hefur verið talið það, er gefið kynni að vera einstökum niðjum eða öðrum, samkvæmt 22. gr. í tilskipun þessari. Þó ekki sje barn til, skal samt miða við þann hluta, er það hefði átt að fá, þó sá arfahluti skiptist milli fleiri niðja, er koma í stað hins látna barns. Eigi hið látna ekkert afkvæmi á lífi, hverfur þriðjungur arfs eptir það til hins, er lengur lifir.—§ 16. Vjer höfum veitt því hjóna, er lengur lifir, þau rjettindi í 15. grein, sem eru í flestu miklu haganlegri og minni annmörkum bundin, en þau, er L. 5—2—19 veitir, þar sem leyft er að taka bróðurlóð, þegar svo er ástatt sem þar er getið, eða næsta grein þar á eptir, þar sem hjónum er leyft að virða sjer fje sitt og skerða með því að nokkru leyti sameign þá, sem tíðkanleg er meðal hjóna; skal því allt það ógilt vera, er greinir þessar ákvarða um þetta efni. Að öðru leyti er það sjálfsagt, að það hjóna, sem lengur lifir, eignast arf sinn eptir hitt með sama rjetti og hvern annan arf, og ná þar alls ekki til þær ákvarðanir, sem hin fyrri

agagrein, er þegar var nefnd, hefur sett um bróðurlóð **1850.**
 það, er þar getur um. Hjón eiga og kost á, eins og áð- **25. sept.**
 ur, að leita þessháttar samningum staðfestingar, er ann-
 aðhvort aftaka eða takmarka sameign þá á milli þeirra,
 er almennt tíðkast milli hjóna.—Rjettur sá skal haldast,
 sem L. 5—2—25, sbr. 26. gr., veitir ekkjum, að taka
 festargjöf eða morgungjöf, þá er maður hennar hefur áð-
 ur gefið henni, og skal taka þetta af óskiptu búi. Að
 öðru leyti viljum Vjer, að það skuli óbreytt standa, sem
 boðið er í L. 5—2—24 og hinum öðrum ákvörðunum um,
 hvað það hjóna, sem lengur lifir, megi taka af óskiptu
 fjelagsbúinu, sem eign sína.— § 17. Ef það hjóna, er fyrri
 deyr, á engan þann ættingja á lífi, er til arfs nær, eptir
 því erfðatali, sem hjer er skipað, þá tekur það, er lengur
 lifir, allan arf. Rjettur hjóna til að erfa hvort annað,
 bæði sá er hjer er getið og sá er talað er um í 15. gr.,
 hverfur sjálfkrafa, þegar hjónaskilnaður verður; hann
 skal og ekki haldast, þegar þau eru eptir leyfisbrjefi
 skilin að borði og sæng.—§ 18. Ekki er maður skyldur að
 skipta arfi eptir konu sína andaða með börnum þeirra
 ómyndugum, alla þá stund, sem hann ekki kvongast á
 ný, nema því að eins, að kaupmálabrjef eða aðrar gildar
 ákvarðanir gjöri slík skipti nauðsynleg. Það er og á hans
 valdi, að veita konu sinni með arfleiðsluskra sama rjett,
 og hann hefur, til að sitja í óskiptu búi. En sje engin
 slík ákörðun gjörð, skal amtmaður¹ mega veita ekkjunni
 leyfi þetta, ef hún sannar með áreiðanlegum vitnisburðum,
 að hún sje ráðdeildarsöm kona, er kunni vel að fara með
 fje sitt. Þetta leyfi mega einnig amtmenn veita foreldri
 því, sem lengur lifir, þó ómyndug stjúpbörn sjeu, ef lík-
 indi eru til, að vitni þess, sem er borinn forsvarsmaður
 barnanna, eða eptir áleti annara áreiðanlegra manna, að
 stjúpaðir eða stjúpmóðir muni sjá þeim fyrir sæmilegu
 framfæri og uppeldi. Nú situr það hjóna, er lengur lifir,

1) Sbr. nú lög 12. apríl 1878, 99. gr.

1850 í óskiptu búí, og bætist því eitthvað, sem eigi kemur
 25. sept. búinu við, einkum að erfðum eða gjöfum, þá þarf ekki
 að leggja það í búíð, ef skipta er beðizt þá þegar, áður
 það hefur runnið þar inn.— § 19. Rjettur sá, er það hjóna,
 er lengur lifir, hefur til að sitja í óskiptu búí, samkvæmt
 undanfarandi grein, hverfur jafnskjótt, ef það giptist
 aptur. En þegar svo er ástatt, og skipta skal, eða þegar
 það hjóna, er lengur lifir, verður að láta skipta, þó það
 giptist ekki á ný, eptir því, sem fyrir er mælt í 18. gr.,
 þá skal skiptaráðandi sjá um, að stjórn búsins mæti sem
 minnstum бага, að verða má. Skiptin á að byggja á
 framtölu búsráðanda sjálfs á eigum og skuldum búsins,
 að svo miklu leyti, sem erfingjar og fjárhaldsmenn þeirra
 fallast á hana, og skiptaráðandi ekki finnur neina sjer-
 lega ástæðu til, að rengja hana fyrir hönd hinna ómynd-
 ugu. Og þótt framtalan þyki eigi í alla staði rjett,
 skal samt ekki selja fjármuni búsins, nema nauðsyn beri
 til, heldur skal láta virða þá af óvilhöllum mönnum¹.
 Þegar nú arfahlutar barnanna eru fundnir á þenna hátt,
 skal þá greiða af hendi, eða varðveita eins og vera ber,
 ef þau eru ómyndug, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í
 tilskipun 18. febr. 1847, um fjárforráð ómyndugra á Ís-
 landi.— § 20. Það skal hjeðan af leyft vera hverjum ein-
 um, sem er 18 vetra að aldri, og með fullri skynsemi,
 og ekki á arfgengt afkvæmi, að ráðstafa öllum eignum
 sínum með arfleiðsluskrá, eins og honum sjálfum líkar,
 án þess leita þurfi staðfestingar til konungs. Þó má
 annað hjóna ekki svipta hitt þeim hluta af arfi eptir sig,
 er 15. gr. veitir því tilkall til, nema það hafi gefið sjálft
 til þess samþykki sitt.— § 21. Ef sá, sem gjöra vill arf-
 leiðsluskrá, er settur undir forráð annara, annaðhvort
 vegna eyðslusemi eða annara sjerlegra orsaka, þá verður
 ekki gild arfleiðsluskrá hans, nema honum sje veitt
 leyfi af amtmanni til að gjöra hana. Sömuleiðis þarf

1) Sbr. lög 12. apríl 1878, 59. gr.

og staðfesting amtmanns til þess, að sá maður, er gjörð- **1850**
 ur hefur verið ómyndugur, geti kallað aptur að lögum **25. sept.**
 arfleiðslu þá, er staðfest hefur verið á tjeðan hátt, eða
 hverja aðra eldri, er hann kynni að hafa gjört, áður en
 hann varð ómyndugur.— § 22. Sá, sem á arfgenga niðja
 á lífi, skal eiga rjett á að gefa fjórðung úr fje sínu,
 hvort sem hann ráðstafar því handa einstökum mönnum,
 eða handa kirkjum, skólum eða fátækum, eða til annars
 þvílíks augnamiðs.— § 23. Til þess að arfleiðsluskrá sje
 löggild, ef nokkur af hlutaðeigendum vill rengja, á hún
 að vera brjefleg, og skal sá, er arfleiðir, annaðhvort hafa
 ritað nafn sitt undir hana, eða kennt við hana annað-
 hvort fyrir Notarius publicus, eptir því, sem fyrir er
 skipað í opnu brjefi 8. janúar 1823, sbr. konungsbrjef 5.
 apríl 1826, eða fyrir tveim vitnum, er tilkvödd hafa verið
 í því skyni, og ritað á arfleiðsluskrána vottorð sitt; skulu
 þau geta unnið eið að því, ef þörf gjörist, að arfleiðandi
 hafi þá verið með fullu ráði, er hann ritaði, í viðurvist
 þeirra, nafn sitt undir arfleiðsluskrána, eða kenndist við
 hana. Sje arfleiðandi ólæs á skrif, skal lesa arfleiðslu-
 skrána skilmerkilega upp fyrir honum, og skal Notarius
 eða vitnin sanna, að svo hafi verið gjört. Um arfleiðslu-
 skrár skal þá eina til vitna taka, er sjeu svo valinkunnir
 og rjettsýnir, að ei verði neitt með rökum að þeim fundið.
 — Þegar vitni skal leiða um arfleiðsluskrá, hvort rjett
 sje, skal ætíð kveðja til lögerfingja hins látna, og þegar
 fram kemur önnur arfleiðsluskrá eldri, og gagnstæð þeirri,
 er sanna skal að rjett sje, skal einnig kveðja til þá,
 er arfleiddir voru í hinni fyrri skrá, til að vera við-
 staddir vitnaleiðsluna. Sje sá, er vitni vill leiða, óviss
 um, hverja arfgenga frændur hinn látni eigi eptir, eða
 hann veit ekki til, að þeir sje á Íslandi, þá má leiða
 þingsvitni sem fyrst, og þarf eigi að kveðja til frændur
 þá, sem þeim, er þingsvitni vill leiða, er ókunnugt um,
 eða sem fjærstaddir eru, eptir því sem nú var sagt, en
 sýslumaður skal setja þeim valinkunnan og kunnugan

1850 svaramann, og skal hann, eins og dómarrinn sjálfur, gæta 25. sept. rjettar þeirra við þingsvitnisleiðsluna. — § 24. Verði maður snögglega og hættulega veikur og vilji gjöra arfleiðsluskrá, má víkja frá reglu þeirri, sem sett er í 23. gr., að arfleiðsluskrár skuli vera brjeflegar. Arfleiðslan má þá fara fram munnlega, í viðurvist tveggja tilkvaddra votta, er sjeu svo að sjer gjörvir, sem arfleiðsluvottar eiga að vera og tiltekið er í 23. gr.; þó skulu þeir menn tafarlaust skrásetja efni arfleiðslunnar, og rita nöfn sín undir. En slík arfleiðsluskrá skal heita sem aptur tekin, ef arfleiðandi verður aptur heill heilsu, og ánýjar hana ekki, áður 4 vikur eru liðnar, á þann hátt, sem ákveðið er um brjeflegar arfleiðsluskrár. — § 25. Reglur þær um arfleiðsluskrár, er standa í greinunum hjer að framan, skulu einnig haldast um þesskonar gjafabrjef, sem ekki er ætlazt til að gildi fyr en að gjafaranum dauðum, þó með breytingum þeim, er leiða af að gjafabrjefið er nokkurskonar samningur. — § 26. Þegar bú er ekki tekið til skipta, eptir því, sem fyrir er mælt í þessari tilskipun Vorri, fyrir þá sök, að hlutaðeigandi situr í óskiptu búi með ómyndugum börnum, skal ekki lúka skiptaráðanda gjald það, sem skipað er í aukatekjureglugjörð 10. september 1830, 38. grein.—§ 27. Breyting sú, er tilskipun þessi gjörir á erfðalögunum, verður fyrst löggild um þann arf, er fellur til eptir 31. desbr. 1851, en um arfleiðsluskrár, afsalsbrjef og kaupmálagjörninga, sem samið hefur verið fyrir þann dag, skal fara eptir lögum þeim, er hingað til hafa verið í gildi. Þó skulu arfleiðsluskrár þær, er áður eru samdar, vera löggildar staðfestingalaust, ef þær eru að lögum og efni samkvæmar tilskipun þessari, þó þær sjeu ekki samkvæmar lagareglum þeim, er hingað til hafa verið. — § 28. Til þess, að efni þessarar Vorrar tilskipunar því óbrigðulegar skuli verða kunnugt öllum hlutaðeigendum, viljum Vjer, að hún bæði verði birt á vanalegan hátt, og þar að auki svo mikið prentað af henni, að hver hreppstjóri geti fengið eina. Þar að auki

skal birta hana við kirkjur, á þann hátt, sem skipað er **1850**
 í tilskipun 8. oktbr. 1824 § 2, sbr. konungsbrjef 7. desbr. 25. sept.
 1827, 3 — og vonum Vjer einnig, að prestar, hreppstjórar
 og aðrir, sem eru í þeirri stjett, að þeir hafi tækifæri til
 að leiðbeina alþýðu, láti sjer annt um, að gjöra öllum
 kunnar reglur þessarar tilskipunar Vorrar, einkum efnið
 í 23. og 24. grein.

BRJEF INNANRÍKISSTJÓRNARINNAR um skyldu föður til **1851**
 að framfæra óskilgetið barn sitt. 10. maí.

Með brjefi þessu var álitid, að maður væri skyldur
 til samkvæmt Jónsbókar framfærslubálki 1. kap. og Rjett-
 arbót Eiríks konungs við þenna kap., svo og 4. og 6. gr.
 í fátækrareglugjörðinni 8. jan. 1834, að framfæra óskil-
 getið barn sitt til þess er það væri fullra 16 ára, ef hann
 væri svo efnum búinn, að hann gæti það, og ef móðir
 barnsins annaðhvort væri dáið eða fyrir fátæktar sakir
 eða af öðrum orsökum eigi gæti staðið straum af upp-
 eldi þess.

OPIÐ BRJEF fyrir Ísland¹ um skyldu embættismanna 8. júní
 og ekkna þeirra að gjalda til jafnaðarsjóðanna.

Eptir uppástungu stjórnardeildar innanríkismálanna
 og samkvæmt bænarskrá alþingis, hefur konungi þóknast
 6. p. m. allramildilegast að fallast á, að embættismenn
 og ekkjur þeirra skuli hjer eptir, af tíundbæru lausa-
 fje sínu, greiða lögskipuð gjöld til jafnaðarsjóðanna, jafnt
 sem bændur.

KONUNGSÚRSKURÐUR um verðlagsskýrslur.²

Með úrskurði þessum er ákveðið, að í verðlagsskýrsl-
 ur þær, sem safnað er á ári hverju, og sem verðlags-
 skrárnar eru byggðar á, skuli setja verð það, er land-
 aurarnir ganga fyrir, þegar þeir eru borgaðir með pen-
 ingum (en eigi það verð er kaupmenn taka landaurana
 fyrir móti vörum).

1853

2. marz

1) Útgefið af stjórnardeild innanríkismálanna.

2) Sbr. kgsúrsk. 16. júlí 1817.

1853 OPIÐ BRJEF, er ákveður nákvæmar tíundargjald til 18. marz prests og kirkju á Íslandi¹.

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: að Oss hefur þóknast, eptir þegnlegu frumvarpi alþingis, um tíundargjald til prests og kirkju á Ísandi, að skipa fyrir á þessa leið: — 1. §. Tíund til prests og kirkju skal eptirleiðis greiða annaðhvort í peningum eptir meðalalin verðlagsskrárinnar, eða í góðum og gildum aurum. Þeir, sem greiða tíund, mega kjósa í hvoru þeir heldur gjalda. — 2. §. Þegar goldið er í vörum, skal greiða alin fyrir alin, þó mega vörutegundir þær, sem goldið er í, ekki vera í lægra verði, en meðalalin verðlagsskrárinnar. Sjóarbændur skulu eiga kost á að greiða tíundir þessar með gjaldgengum þorski (hertum), hvaða verð sem á honum er í verðlagsskránni. — 3. §. Kirkjuforstjórar skulu ætíð gjöra kirkjum skil á kirkjutíund eptir meðalalin verðlagsskrárinnar. — 4. §. Þessar ákvarðanir skulu koma í staðinn fyrir 7. grein í tilskipun dagsettri 17. dag júlímánaðar 1782, og er hún því nú tekin úr lögum.

2. apríl OPIÐ BRJEF, er þreytir opnu brjefi, dagsettu 4. dag maímánaðar 1778 um rekarjett á Íslandi².

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: að eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til nokkurra breytinga á opnu brjefi, dagsettu 4. dag maímánaðar 1778, um rekarjett á Íslandi, bjóðum Vjer nú og skipum fyrir á þessa leið: — 1. §. Vogrek þau, sem eptir opnu brjefi dagsettu 4. dag maímánaðar 1778, 3. § heyrðu sýslumönnum til, og nú eru lögð til dómsmálasjóðsins, skulu jarðeigendur eignast fyrst um sinn, ef eigandi þeirra kemur ekki á rjettum tíma (2. §) og helgar sjer þau.

1) Sbr. lög 12. júlí 1878, 14. gr.

2) Sbr. Kansbr. 26. ágúst 1809 og lög 14. jan. 1876, 22. gr.

—2. §. Nú kemur vogrek á fjöru manns, og skal jarðeig- **1853**
andi skyldur, hið bráðasta, að lýsa nákvæmlega stærð 2. apríl
þess, ásigkomulagi og merkjum, ef nokkur eru, fyrir
sýslumanni, er þá skal láta tvo eiðsvarna menn virða
vogrek. Þegar vogrek er metið 5 rbdla virði eður meira,
skal sýslumaður skýra amtmanni frá því, og lætur hann
þá lýsa því í yfirdóminum, og getur eigandinn, eitt ár
og sex vikur eptir lýsingu þessa, helgað sjer það hjá
amtmanni, en ef vogrek er ekki 5 rbdla virði, skal því
ekki lýst í yfirdóminum, en eigandi getur þó helgað sjer
það hjá sýslumanni eitt ár og sex vikur eptir að því hefur
verið lýst fyrir honum. — 3. §.¹

Lög um siglingar og verzlun á Íslandi².

1854

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt : Lög 15. apríl
þessi hefur ríkisþingið fallizt á og Vjer staðfest með sam-
þykki Voru : — 1. gr. Eptirleiðis skal öllum innanríkis-
kaupmönnum vera heimilt að taka utanríkisskip á leigu,
og hafa til verzlunar sinnar á Íslandi, þó skulu þeir gæta
þess, sem fyrir er mælt í lögum þessum. — 2. gr. Ut-
anríkisskipum skal einnig leyft vera að hleypa inn á
þessar hafnir á Íslandi : Reykjavík, Vestmanneyjar,
Stykkishólm, Ísafjörð, Akureyri og Eskifjörð, þó ekki
hafi þegar Danakonungs leigt þau. Þó eiga skipstjórar,
undir eins og þeir koma, að gefa lögreglustjóranum það
til vitundar, og sjeu þeir ekki útbúnir með tilhlýðileg
heilbrigðisskýrteini, verða þeir að láta rannsaka heilsu-
far skipverja, og í öllu hegða sjer eptir því, sem yfir-
valdið segir fyrir. En ekki mega þeir selja neitt af
farminum nje kaupa aðrar vörur en þær, sem skipverjar
þurfa sjálfir til nauðsynja sinna eða skips síns, fyrri en
þeir hafa fullnægt skilmálum þeim, sem settir eru til að

1) Þessi grein er úr gildi gengin við það, að dómsmálasjóð-
urinn rann saman við landssjóðinn samkv. kgsúrsk. 31. okt.
1873.

2) Sbr. lög 7. nóv. 1879 1., 3. og 4. gr.

1854 geta verzlað, og einkum útvegað sjer íslenzkt leiðarbrjef, 15. apríl og skal yfirvaldið hafa vandlega gætur á þessu. — 3. gr. Svo skal einnig utanríkismönnum leyft vera hjeðan í frá að sigla upp öll löggild kauptún á Íslandi og verzla þar þó eiga öll utanríkisskip, sem koma beinlínis frá útlöndum, að koma fyrst inn á einhverja af höfnum þeim, sem nefndar eru í 2. grein, áður en þau sigla upp aðrar hafnir á landinu, svo að þess verði gætt, sem boðið er í tjeðri grein. Einnig mega utanríkismenn eins og innanríkismenn flytja vörur hafna á milli á Íslandi, og eins fara kaupferðir milli Íslands og annara landa Danaveldis, þó má ekki hafa utanríkisskip 15 lesta og þaðan af minni til vöruflutninga, hvorki hafna á milli á Íslandi, nje milli Íslands og hinna hluta ríkisins¹. Að öðru leyti mega bæði utanríkis- og innanríkismenn, án þess að vera bundnir við nokkurn tíma, selja vörur sínar eða leggja þær upp til sölu hjá fastakaupmönnum á öllum löggildum kauptúnum á Íslandi, og eins verzla við landsbúa í 4 vikur, þó einungis af skipi, á þann hátt, sem fyrir er skipað um verzlun lausakaupmanna, og má verzlun þessi ekki fara fram á landi, hvorki í byrgjum, húsum, tjöldum, nje nokkru öðru skýli. — — — 8. gr. Hver sá utanríkismaður, sem frá útlöndum siglir til Íslands til verzlunar, skal auk leiðarbrjefs hafa vöruskrá, sem skýrir greinilega frá farminum, og skal hún vera staðfest af hinum danska verzlunarfulltrúa, ef nokkur er þar, en annars af yfirvaldinu; sömuleiðis skal hann hafa fullgild skilríki fyrir því, að hvorki mislingar, nje bóla, nje aðrar næmar sóttir gangi þar sem skipið fer frá, eða meðal skipverja, og skulu skilríki þessi einnig vera staðfest af danska verzlunarfulltrúanum eða yfirvaldinu. Fyrir hvern flokk um sig af staðfestingum þessum, og eins fyrir þá, sem nefnd er í 4. gr. laga þessara, á danski verzlunarfulltrúinn 6 sk. af hverri lest, sem skipið tekur, eptir dönsku máli.

1) Sbr. lög 17. apríl 1868.

Slíka vöruskrá skulu einnig þau skip hafa meðferðis, sem **1854**
eptir 2. gr. laga þessara vilja verzlá með vörur, sem þau **15. apríl**
flytja til Íslands. — Skip þau, sem koma til Íslands
frá tollstöðum í ríkinu, mega í stað vöruskrár nota toll-
skrá þaðan sem þau fara, en dönsk skip, sem frá út-
löndum sigla til Íslands, verða að hafa vöruskrá og heil-
brigðis-skýrteini, eins og áður er sagt um utanríkisskip.
— Jafnshjótt og skipið hefur hafnað sig á Íslandi, skal
sýna lögreglustjóranum bæði leiðarbrjefið og hin önnur
skilríki, sem nú voru talin, og ritar hann á þau; á hann
fyrir það 16 sk. af lestarrúmi hverju í skipinu eptir dönsku
máli, ef skipið er að fullu affermt eða fermt innan hans
lögðæmis, en ef skipið affermir eða fermir í höfnum, sem
ekki liggja undir sama lögðæmi, skal greiða helming
af tjeðu gjaldi til lögreglustjórans á hverjum stað, þar
sem skipið er affermt eða fermt. — Á hverjum stað,
þar sem nokkuð er fermt eða affermt, skal gefa lögreglu-
stjóranum skýrslu um það. Allt, sem affermt er, skal
rita á vöruskrána eða tollskrána, en á seinasta staðnum,
sem skipið kemur á, skal skila þessum skjölum til lögreglu-
stjórans, er sendir þau til stjórnar innanríkismálanna. —
9. gr. Öll afbrigði gegn reglum þeim, sem framan eru taldar,
nema stórglæpir sje, svo sem svik og falsan, varða 10 til
100 rd. sektum til fátækra sjóðs á þeim stað, en sjeu þau
ítrekuð, þá tvöfalt meira, og má ganga svo eptir sektun-
um, að leggja löghald á skip og farm, og selja á upp-
boðsþingi svo mikið af farminum, sem þarf í sektargjald
og málskostnað. — 10. gr. Að öðru leyti eru þeir ut-
anríkismenn, sem sigla til Íslands, skyldir að hegða sjer
eptir lögum þeim, sem þar gilda, einkum að því er verzl-
un snertir, og á stjórn innanríkismálanna að sjá um, að
prentað verði bæði á danska og frakkneska tungu ágrip
af hinum helztu ákvörðunum um verzlunina á Íslandi,
og skal festa ágrip þetta við sjerhvert íslenzkt leiðarbrjef.

1854 Sjerhver lögreglustjóri á Íslandi skal sjá um, að utan-
 15. apríl ríkismenn gæti þeirra lagaboða, sem þá snerta. — — —
 12. gr. Lög þessi fá gildi 1. dag aprílmánaðar 1855.

1855 TILSKIPUN um sunnu- og helgidagahald á Íslandi¹.

28. marz

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um sunnu- og helgidagahald á Íslandi, bjóðum Vjer og skipun fyrir á þessa leið: — 1. Á sunnudögum og öllum öðrum dögum, sem eptir lögum þeim, er nú gilda, á að halda heilaga, má, einkum um messutímann, enga ónauðsynlega vinnu vinna, og engar almennar eða hávaðamiklar skemmtanir fara fram, fyr en eptir miðaptan, þó með þeim nákvæmari ákvörðun-um, sem til eru teknar í tilskipun þessari. — 2. Á tíma þeim, sem til er tekinn í 1. gr., skal enginn starfa að utanbæjarvinnu, eða vinna þá vinnu neina, sem svo mikill skarkali verður af, að það truflí aðra í guðrækilegum hugleiðingum þeirra. En eins og vinna sú, er lýtur að heimilisstörfum, eða sem menn stundum geta þurft við sjer eða öðrum til bjargar, er undan þegin áður nefndu banni, eins skal það heldur ekki bannað, að nota tíma þenna um heyskapartímann til að þurka hey og hirða það, þegar ekki má draga þenna starfa vegna veðurs eða af öðrum slíkum ástæðum. Fiskimönnum skal og heimilt á tíma þeim, sem til er tekinn í 1. gr., ekki einungis að vinna að nauðsynlegum störfum, sem ekki mega dragast, til að bjarga veiðiskap sínum og veiðitólum, heldur skal þeim einnig leyft, þegar mikið liggur við, einkum í fiskileysisárum, eða þegar brim og gæftaleysi hafa lengi tálmað sjósóknum, að róa til fiskjar og leggja net eða lóðir. Mala má og í mylnum á

1) Sbr. op. br. 26. sept. 1860.

Þessum tímum. Farmönnum, er í neyð hafa leitað til **1855**
hafnar, skal og leyft að ferma og afferma og bæta skip **28. marz**
sín, og má hjálpa þeim til þess, sem þeir þurfa. Ferma
má einnig og afferma á þessum tíma önnur skip, þegar
svo stendur á, að nota verður til þess gott veður og
hagstæðan vind. Þó má enga af þessum athöfnum
vinna, meðan á sjálfri messunni stendur á þeim stað,
nema brýn nauðsyn beri til. — 3. Á tíma þeim á
sunnudögum og öðrum helgidögum, þegar almennt ekki
má vinna þess konar vinnu, sem til er tekin í 2. gr.,
má hvorki kaup nje sala fara fram í búðum kaupmanna
og annara sölumanna og skulu búðir þessar vera lokað-
ar. Þó skal lyfsölum heimilt á öllum tímum dags að
selja læknisdóma; það skal og allt undan skilið, sem
þarf til aðhjúkrunar sjúkum mönnum, eða þegar svo
stendur á, að einhver þarf skjótrar hjálpar við, sam-
kvæmt reglu þeirri, sem til er tekin í 2. gr. — 4. Gest-
gjafar eða aðrir veitingamenn mega ekki fyrri en eptir
miðaptan, á sunnudögum eða öðrum helgum, veita
mönnum áfenga drykki eða leyfa spil í húsum sínum, en
veita mega þeir mat eða þess konar hressingu þó fyr
sje. — 5. Allar þær athafnir, sem hávaði er að, og
einkum það, að menn fari margir saman á veiðar, er
bannað á tíma þeim, sem til er tekinn í 1. gr., en ekki
er hverjum einstökum manni bannað að fara á veiðar
nema um messutímann. Allskonar óp og háreysti skal
og harðlega bönnuð á tíma þeim, sem til er tekinn í 1.
gr., einkum um messutímann, bæði úti á strætum og
inni í húsum, og skulu lögreglumenn gæta þess, og ef á
liggur taka þá höndum, sem á móti brjóta. Þess skal
og gætt, að börn gjöri engan hávaða á strætum, og að
fólk flykkist ekki saman í kirkjugarðinum eða úti fyrir
kirkjudyrunum, einkum um messutímann. — 6. Ekki
skal þing halda á drottinsdögum eða helgum dögum,
enda þó komið sje fram yfir þann tíma, sem til er

1855 tekinn í 1. gr., eða gegna fógeta- eður skjalaskrifara-
 28. marz störfum, halda skiptifundi, uppboðsþing, eða gegna nokkrum öðrum dómstörfum. Þó er það undan skilið, þegar svo stendur á, að dómstörf eður önnur alþýðleg störf verða ekki dregin að skaðlausu fyrir áriðandi málefni. — Ekki skal heldur stefna eða boða neinn fyrir dóm eða yfirvald á sunnu- eða helgidögum, nema brýn nauðsyn beri til, og þess sje þá krafizt af rjetti þeim eða því yfirvaldi, sem stefna lætur, og skal þó ekki stefna lesin á meðan á messu stendur. — 7. Ekki skal heldur halda sveitafundi eður aðra almenna fundi nema á rúmhelgum dögum, þó mega sveitastjórar halda aukafundi eptir messulok á sunnudögum og helgidögum, þegar á liggur, og hentugleikar sóknarprestsins leyfa. Beri svo við, að þeim, er hlut eiga að máli, liggi mjög mikið á, að einhver almennur fundur sje haldinn á sunnudögum eða helgidögum eptir miðaptan, og fundinum er svo háttað, að hann getur hvorki hindrað þá, sem á honum eiga að vera, frá að fara í kirkju, nje valdið neinni óreglu, þá mega lögreglumenn leyfa, að hann sje haldinn á þeim tíma. Þegar öðruvísi er ástatt en hjer segir, má ekki gjöra neina auglýsingu um að halda fundi á sunnudegi eða öðrum helgum, hvorki í blöðum eða á annan hátt. — 8. Ekki má kenna í neinum skólum á sunnudögum og helgidögum um messutímam. — 9. Daginn fyrir sunnudaga og helgidaga má ekki halda neina dansleiki, og engar almennar skemmtanir lengur en í mesta lagi þangað til einni stundu fyrir miðnætti. Í páskaviku eða á hinum almenna bænadegi og kvöldin fyrir frá miðaptni, má slíkt með engu móti leyfa. Allan bænadaginn skulu menn ekki gegna neinum óparfastörfum. Slík störf, og allar skemmtanir á almennum skemmtistöðum, skulu einnig bannaðar fyrsta dag í hinum þremur stórhátíðum. — 10. Fjebótum skal það sæta, ef brotið er móti þessari tilskipun Vorri, og skulu þær vera í fyrsta skipti 32 sk. til 10 rd., annað skipti 1—20 rd., þriðja

skipti 5—40 rd. Verði nokkur optar brotlegur, skal **1855** herða á hinum ákveðnu fjársektum. Bætur þessar ná 28. marz til allra, sem taka þátt í brotinu, svo sök verði gefin á, hvort sem þeir sjálfir brjóta móti lagaboðinu eða koma öðrum til að gjöra það, en þegar sektin er ákveðin, skal farið eftir því, hvað hver hefur til unnið, t. a. m., að sá sem hefur ólöglegar veitingar á sunnudögum eða helgidögum, skal almennt sæta harðari hegningu en gestirnir. Þar að auk skulu gestgjafar þeir, auk sektarinnar, gjalda jafn mikið fje og þeir hafa ábatazt við lagabrotið, og þegar þeir brjóta í þriðja skipti, skulu þeir einnig missa rjett til að hafa atvinnuveg þann, er þeir hafa þannig ranglega með farið. — 11¹. Fjesektirnar skal gjalda í fátækra sjóð, og geti hlutaðeigandi ekki goldið þær, skal fara eftir fyrirmælum tilskipunar dags. 24. dag janúarmán. 1838, 9. grein. — 12. Ef að brotið lýsir sjerlegum mótþróa eða augljósri fyrirlitning á kristilegri siðsemi, má annaðhvort hækka fjesektina fram yfir það, sem til er tekið í 10. gr., eða, eftir því sem á stendur, dæma hinn brotlega í fangelsi til vatns- og brauðs-hegningar í Reykjavíkur þinghá og í vandarhaggarefsingu annarstaðar á landinu. — 13. Embættismenn þeir, er lögreglu eiga að gæta, eiga vandlega og hyggilega að sjá um, að fylgt sje reglum þeim, sem eru í þessari tilskipun Vorri. Sje nokkur í vafa um, hvort eitthvað, sem hann vill gjöra, geti staðizt eftir tilskipuninni eður ekki, getur hann leitað álits lögreglustjóra, og ef honum virðist það ekki vera á móti grundvallarreglum tilskipunarinnar, getur hann leyft það. Virðist lögreglustjóranum að brot á móti tilskipuninni hafi komið af fyrirgefanlegum misskilningi, skal hann að eins vara hinn við, og ef þörf er á, gefa út auglýsing mönnum til leiðbeiningar og viðvörunar, og tjáir ekki upp frá því að af-

1) Sbr. nú tilsk. 25. júní 1869, um afplánun fjesekta.

1855 saka sig með þekkingarleysi eða misskilningi. — 14. 28. marz Allar sakir um brot á móti tilskipun þessari skal fara með og dæma eins og lögreglumál. Þegar brotið er ekki meira en svo, að bætur liggja við, má amtmaður skera úr málinu, samkvæmt tilskipun dags. 24. dag janúar-mán. 1838, 10. gr.— 15. Prestar skulu á hvern þann hátt, sem við á, stuðla til, að breytt sje eptir þessari tilskipun Vorri, og reyna til með viðvörun og áminningum að aptra mönnum frá að brjóta móti tilskipuninni, og einkum láta sjer vera annt um að innræta mönnum þá sannfæring, að þeir verði fúsir á að færa sjer guðspjónustuna í nyt. Þeir skulu einnig við og við, og að minnsta kosti einu sinni á ári, brýna ýtarlega fyrir söfnuðinum, hve áriðandi það sje að sækja opt kirkju með guðrækilegu hugarfari. Prófastar og biskupinn skulu einnig bæði á embættisferðum og endrar nær reyna að komast eptir, hvort þessarar tilskipunar Vorrar er gætt. — 16. Þessar framan töldu ákvarðanir gilda ekki um þá, sem sýna þjónum kirkjunnar ósóma og ofbeldi, eða með annari óhæfu trufla helgi kirkjunnar, og skulu þeir sæta refsingum eptir fyrimælum og aðalreglum laga þeirra, sem um það gilda. En það, sem í tilskipun dags. 29. dag maímán. 1744 er ákveðið um drottinsdaga og annara helgidaga hald, og ákvarðanir þær, sem þar eru um refsingar fyrir helgidagabrot, skal nú tekið úr lögum.

9. maí TILSKIPUN, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 3. janúar 1851, um prentfrelsi¹.

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög um prentfrelsi, dags. 3. d. janúarm. 1851,

1) Með alm. hegningarlögum 25. júní 1869 311. gr. eru 5.— 10. og 12. gr. tilskipunar þessarar felldar úr gildi.

1855

9. maí

bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. A sjerhverju riti, sem út kemur frá nokkurri prentsmiðju á Íslandi, skal standa nafn prentarans, og hvar ritið sje prentað. Ef út af þessu er brugðið, sektast prentarinn, og ef hann finnst ekki, þá sá, sem hefur ritið til sölu eða útbýtingar, fjeþótum frá 5 til 100 rd. — 2. gr. Ef rangt er sagt til prentara, skal bæta frá 5 til 250 rd. Hin sama sekt liggur við fyrir þann, sem veit, að rangt er frá sagt, og hefur ritið til sölu eða útbýtingar. — 3. gr. Rithöfundarnir skulu hafa ábyrgð á efni bóka þeirra, sem prentaðar eru í Íslandi, þegar þeir hafa sagt til nafns síns á ritinu, og þar að auki annaðhvort voru búsettir á Íslandi, þegar ritið kom út, eða eru undir dómsvaldi ríkisins, þegar málið er höfðað. — Ef enginn slíkur höfundur hefur nafngreint sig, liggur ábyrgðin með sömu skilmálum á útgefanda ritsins, og því næst á kostnaðarmanni eða þeim, sem hefur það til sölu. Ef nokkurn af hinum tilteknu skilmálum vantar, til þess, að einhver þeirra manna, sem nefndir hafa verið, verði krafður ábyrgðar, þá liggur ábyrgðin á prentaranum. — Þegar fleiri gefa út rit eitt í fjelagsskap, og einn þeirra gefur sig fram, sem útgefanda nokkurra kafla í ritinu, sem nægilega eru afmarkaðir, hafa hinir útgefendurnir enga ábyrgð af þeim köflum. — Sjerhver þeirra manna, sem þannig kunna að fá ábyrgðina, er skyldur til, þegar á hann er skorað, og hann vill ekki sjálfur taka að sjer ábyrgðina, að gefa þær skýrslur, sem nauðsynlegar eru, til að sanna, að ábyrgðin liggi á einhverjum hinna áður nefndu; þó skal slíka áskorun gjöra, áður en 6 mánuðir eru liðnir, frá því hin fyrsta auglýsing um það, að ritið sje á prent komið, hefur verið birt í blöðunum; ella hefur hann enga ábyrgð af ritinu. — 4. gr. Af sjerhverju því riti, sem ekki er stærra en 6 arkir, skal prentarinn, jafnframt því sem hann lætur af hendi ritið úr prentsmiðjunni, og í síðasta lagi áður en ein stund er liðin, frá því hann byrjaði að láta ritið af hendi, senda

1855 eitt exemplar af því á lögregluhúsið, og skal hann þegar
 9. maí fá kvittun fyrir því, ef hann beiðist. Ef út af er brugðið, varðar það 10 til 250 rd. bótum. Ef enginn prentari er nafngreindur á bókinni, eða rangt er sagt til nafns hans, og ekki verður komið eptir, hver prentað hafi, lendir ábyrgðin á kostnaðarmanninum eða þeim, sem hefur ritið til sölu. — — — 11. gr. Sjerhver, sem þykist vera áreittur í einhverju tímariti, eða sem æskir að leiðrjetta það, sem um hann er sagt í ritinu, getur krafizt, að veitt sje viðtaka borgunarlaust í ritið auglýsingu um, að mál sje höfðað út af áreitninni, sem og um málalok, eða leiðrjettingu, sem þó má ekki vera lengri en $\frac{1}{4}$ úr númeri, eða tilvísun um leiðrjettingu í öðru riti. — Skal þetta taka upp í fyrsta eða annað númer af tímaritinu, sem kemur út, næst á eptir að hann hefur æskt viðtökunnar með vottum; þó skal útgefandi, hvernig sem á stendur, ekki vera skyldur til að taka upp í eitt númer fleiri slíkar auglýsingar eða leiðrjettingar, en sem komast á $\frac{1}{4}$ úr númeri. — Ef leitt er hjá sjer að gegna þessari skyldu, leggja við því 10 til 50 rd. bætur, og má þvinga hlutaðeiganda til að taka upp í ritið það sem óskað er, með því að ákveða sektir fyrir hvern dag eptir dómsatkvæði. — — — 13. gr. Stiptamtmaðurinn á Íslandi ákveður, hvort höfða eigi mál gegn riti fyrir sakir efnisins að tilhlutun hins opinbera. Hald má, þegar svo á stendur, einungis leggja á ritið eptir úrskurði rannsóknardómarans. — 14. gr. Heimilt er að flytja inn í landið útlend rit. Ef stiptamtmanni virðast slík rit þess efnis, að hegningar sje vert, og ef enginn af þegnum Danakonungs getur haft ábyrgð af útbreiðslu þeirra, getur fógætinn bannað þeim, sem hefur eða haft hefur ritið til sölu eða útbýtingar, að útbreiða það framar í landinu, og skal banni þessu, eptir að búið er að stefna þeim, sem bönnuð hefur verið sala ritsins, tafarlaust fylgt fram, eptir því rjettarfari, sem lögboðið er í sakamálum. Ef dómurinn staðfestir bannið, skal ákveða í dóminum,

hversu langt megi líða, þangað til ritið er sent burt úr ríkinu, eða að öðrum kosti verði gjört upptækt. Dóm þenna skal prisvar birta að tilhlutun hins opinbera í einhverju íslenzku blaði og í Berlinga tíðindum, og má eptir það hvorki panta ritið til sölu, selja það nje útbýta því í ríkinu, og ef móti þessu er brotið, skal það sæta fjeótum frá 25 til 250 rd., eða fangelsi í 14 daga til 6 mánaða. — 15. gr. Ef þrír slíkir dómur eru lagðir á eitthvert tímarit eða fleiri slík rit, sem einn er útgefandi að, á tveggja ára tíma, má ákveða í hinum síðasta þessara dóma, að þetta rit eða önnur tímarit, sem hinn sami maður gefur út, megi ekki flytja inn í ríkið, nema því að eins að dómsmálastjórnarherrann leyfi það. Bannið sje birt og afbrigðum gegn því hegnt, eptir því sem til er tekið í 14. gr. — 16. gr. Það, sem ákveðið er í tilskipun þessari um prentuð rit, gildir einnig, þegar letur er gjört með einhverjum öðrum tilfærum en prenti. — Sömuleiðis má heimfæra ákvarðanir þær, sem gefnar eru um prentuð rit, að 4. gr. frátekinni, að sínu leyti upp á myndir, stungnar í eir, skornar í trje og prentaðar á stein, og aðra líkingarfulla uppdrætti. Þó skal, svo framarlega sem myndirnar eru gefnar út með einhverju riti og sem hlutar úr því, ábyrgðarmaður ritsins, einnig hafa ábyrgð af myndunum. — 17. gr. Tilskipun þessi kemur í staðinn fyrir ákvarðanir þær, sem áður eru gefnar um prentfrelsi.

1855
9. maí

TILSKIPUN, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, 31. maí, um eptirlaun.

Vjer Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eptirlaun, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Sjerhver sá, er konungur hefur gjört að embættismanni og launað er af sjóði ríkisins, á rjett á að fá eptirlaun eptir lagaboði þessu, þegar honum er veitt lausn

1855 frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsulasleika, eða ann-
 31. maí. ara orsaka vegna, sem honum er ósjálfrátt. — Með laga-
 boði skal ákveða, hverja embættismenn konungur setur,
 en þangað til slíkt lagaboð er gjört, verður það eptir sömu
 reglum og hingað til, þó þannig, að þau embætti, sem
 samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hafa gilt, hafa
 ekki veitt rjett til eptirlauna, skulu heldur ekki gjöra það
 eptir þessu lagaboði, eins og að hinu leytinu sjerhver sá,
 sem, þegar þetta lagaboð kemur út, er í þvílíku embætti,
 að hann eptir þeim hingað til gildandi reglum hefur getað
 vænzt eptirlauna, en embættið nú eptir þessu lagaboði
 veitir ekki rjett til eptirlauna, skal eiga heimting á eptir-
 launum fyrir sjálfan sig. — Hinn sama rjett til eptirlauna
 eiga þeir embættismenn, sem hafa embætti við ríkisþingið,
 eða við stofnanir þær, hverra tekjur og gjöld eru ákveðin
 í ríkisfjárlögnum. — Þó einhver sje settur embættismað-
 ur um hrið, hefur hann ekki rjett til eptirlauna. — Sveit-
 irnar ákveða sjálfar, að hve miklu leyti embættismenn
 þeirra geti fengið eptirlaun, sem og hversu mikil þau skuli
 vera. — 2. gr. Eptirlaunin verða borguð úr ríkissjóðnum,
 að svo miklu leyti, sem þau ekki verða greidd á annan
 hátt, samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hafa gilt
 um það efni, eða seinna kynnu að verða ákveðnar. —
 Af konungspeningunum og lífeyri konungsaettarinnar hvoru
 fyrir sig, greiðast eptirlaun þau, er á þeim hvíla. — Þeg-
 ar konungaskipti verða, eða þegar einhver sá lífeyrir, sem
 nú er, er á enda, verður í hvert skipti ákveðið með sjer-
 stöku lagaboði, hver eptirlaun ríkissjóðurinn skuli greiða
 í því tilliti. — 3. gr. Eptirlaunin skal reikna eptir tíma-
 lengd þeirri, sem hlutaðeigandi hefur þjónað sem embætt-
 ismaður með eptirlaunarjetti og eptir upphœðinni að með-
 altali á embættislaunum þeim, er hann hefur haft 5 síð-
 ustu árin, áður en hann fekk lausn frá embættinu, eða í
 öll þau ár, sem hann hefur þjónað embætti, svo framar-
 lega sem það hafa ekki verið fimm ár, þannig að:

frá 0—2 ára þjónusta veiti	$\frac{1}{10}$	af launa upphæðinni að	1855
» 2—4 —	$\frac{2}{10}$	meðaltali í eptirlaun	31. maí.
» 4—7 —	$\frac{3}{10}$		
» 7—10 —	$\frac{4}{10}$		
» 10—20 —	$\frac{5}{10}$		
» 20—21 —	$\frac{31}{60}$		
» 21—22 —	$\frac{32}{60}$		
» 22—23 —	$\frac{33}{60}$		
» 23—24 —	$\frac{34}{60}$		
» 24—25 —	$\frac{35}{60}$		
» 25—26 —	$\frac{36}{60}$		
» 26—27 —	$\frac{37}{60}$		
» 27—28 —	$\frac{38}{60}$		
» 28—29 —	$\frac{39}{60}$		
lengri en 29 —	$\frac{40}{60}$		

Sá, sem er fullra 70 ára, á rjett á að fá lausn með eptirlaunum samkvæmt þessu lagaboði. — Sá embættismaður, sem slasast þannig, þegar hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að fá lausn frá embættinu, fær ávallt $\frac{2}{3}$ af embættistekjum sínum í eptirlaun. — Ef eitthvert embætti er lagt niður, á sá embættismaður heimting á að njóta $\frac{2}{3}$ hluta af embættistekjum sínum í 5 ár í biðlaun en er þá undir eins skyldur til að taka aptur við hæfilegu embætti með sömu tekjum að minnsta kosti, sem því embætti fylgdu, sem niður var lagt. Hafi hann ekki fengið nýtt embætti að 5 ára fresti, verða honum veitt eptirlaun. Þau ár er hann hefur notið biðlauna, skal álíta sem embættisár, þegar farið verður síðar að reikna eptirlaun hans; en eptirlaunin skal reikna eptir þeim embættistekjum, er hann hafði, áður en hann fékk biðlaun. Ef hann tekur á móti embætti, sem fylgja minni tekjur, fær hann af þeim eptirlaunum, sem honum bera eptir hið meira embætti, er hann áður hafði, svo mikið, sem samanlagt við tekjur hins nýja embættis jafnast við tekjur hans í hinu fyrra embætti, og ekki meira. — 4. gr. Þær embættistekjur, sem teknar verða til greina, þegar

1855 reiknuð eru eptirlaun eða biðlaun samkvæmt 3. gr., eru :
 31. maí. 1) Viss árleg laun, og skal þar með einnig talin uppbót fyrir landauragjald, sem embættinu fylgir, að svo miklu leyti sem þessi uppbót er einskorðuð við ákveðna peningaupphæð ; 2) launaviðbót, sem veitt er mannum sjálfum ; 3) aukatekjur, starfalaun (Gebyrer), hundraðsgjöld, skrifarakaup og því um líkar óvissar tekjur, sem lagaheimild er fyrir (þó undan skilst hlutur í sektarfe, aukakaup, dagpeningar, borðfe, skrifstofupeningar, og peningar til hestahalds og þess konar), sem og slík hlunnindi (leigulaus bústaður, bújörð, eldiviður og ljós þar í talið), sem með berum orðum eru veitt hlutaðeiganda sem laun eða hluti af launum hans. Þegar allar tekjur embættismannsins saman taldar eru meiri en 1000 rd. skal draga $\frac{1}{3}$ frá, af því er allar tekjurnar verða meiri en 1000 rd., fyrir það, að hinar áður greindu óvissu tekjur og hlunnindi er með talið. — Við þau embætti, þar sem skrifstofuhald og ferðakostnaður og þess konar er sameinað embættunum, en engar tekjur eru lagðar sjer í lagi til þess að standast slík útgjöld, skal þá peningaupphæð, sem álíta má að þar til gangi árlega, draga frá öllum tekjum embættisins, og skal reikna eptirlaun af tekjuhæð þeirri, sem þá er eptir. Það sem embættistekjur, sem taldar eru eptir áður nefndum reglum, eru meiri en 6000 rd., skal ekki tekið til greina. Engin eptirlaun mega vera hærri en 3000 rd. — 5. gr. Sá er fyrirgjörir embætti sínu, missir einnig rjett til eptirlauna. — 6. gr. Þegar embættismanni er vikið frá, fyrir einhverjar misfellur, sem ekki varða embættistöpun, en veikja þó þá virðingu og traust, sem nauðsynlegt er fyrir stöðu hans, skal ákveða eptirlaun hans með sjerstöku lagaboði. — 7. gr. Eptirlaun eða biðlaun missast : 1) gjörsamlega eða að tiltölu, þegar hlutaðeigandi fær aptur embætti og laun ; 2) þegar hann án konungsleyfis gengur í þjónustu útlendra ríkja ; 3) þegar hann tekur sjer bústað í öðrum löndum, án samþykkis konungs ; 4) þegar hann hefur ekki tekið eptirlaun eða biðlaun sín í 3 ár, og getur síðan ekki sann-

að lögmæt forföll. 5) þegar hann verður dæmdur sekur í **1855** þess konar athæfi, sem mundi hafa svipt hann embætti, 31. maí. ef hann hefði þá í því verið, eða ef það sannast upp á hann, að hann hafi orðið sekur í slíkri hegðun, áður en hann fekk lausn frá embættinu. — Þegar embættismaður, sem hefur fengið lausn frá embætti með eptirlaunum, tekur við nýju embætti, hefur hann rjett til, þegar hann fær lausn frá þessu embætti, að fá eptirlaun þau, sem hann áður hafði. — 8. gr. Hver kona, sem hjeðan í frá verður ekkja eptir embættisinnann þann, sem hafði eptirlaunarjett eða eptirlaun, skal hafa rjett til að fá eptirlaun úr sama sjóði, sem maður hennar, með undantekningum þeim, sem til eru teknar í 9. grein. — Eptirlaun ekkjunnar reiknast $\frac{1}{3}$ af launum mannsins, eins og þau eru talin eptir 3. og 4. grein þessara laga, þegar þau eru lögð til grundvallar fyrir því, hvernig reikna skal eptirlaun hans, þó svo, að eptirlaun ekkjunnar, sem á þenna hátt koma út, geti ekki verið meiri en 600 rd., nje heldur meiri en þau eptirlaun, sem maðurinn hefði getað fengið, eða hafði þegar hann dó. — Þar sem kringumstæðurnar mæla með því, getur konungurinn þar að auki í viðbót við eptirlaunin veitt 10 til 50 rd. árlega fyrir hvert af börnum ekkjunnar, sem ekki er sjeð fyrir, þangað til hvert barn er 18 ára; þó skal eptirlaunaviðbót þessi því að eins haldast, að kringumstæður þær, sem hún er byggð á, eigi sjer framvegis stað, og skal sanna það á hverju ári fyrir ríkisfjárstjórninni. — 9. gr. Þær embættismanna-ekkjur hafa engan eptirlaunarjett, sem hafa gipzt eldra manni en 60 ára, eða á bana-sæng hans, eða eptir að hann fekk lausn frá embætti með eptirlaunum, eða ef hjónabandinu var gjörsamlega slitið, áður en maðurinn dó. — 10. gr. Embættismannakonur, sem samkvæmt lagaboði þessu ekki hafa lengur rjett til eptirlauna, en eptir hingað til gildandi reglum áttu eptirlaun í vændum, áður en lög þessi koma út, geta fyrir sjálfar sig vænzt svo mikilla eptirlauna, sem venjulegt hefur verið að undan förnu, að hver þeirra fengi. —

1855 11. gr. Eptirlaun ekkna missast: 1) þegar ekkjan giptist
 31. maí á ný; 2) þegar hún tekur sjer bústað í öðrum löndum
 án samþykkis konungs; 3) þegar hún hefur ekki hirt
 eptirlaunin í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt
 forföll. 4) þegar hún verður dæmd sek í einhverri athöfn,
 sem að almennings áliti er ósæmileg. — Þegar ekkja
 missir eptirlaun, af því hún hefur gipzt á ný, á hún rjett
 á að fá aptur hin sömu eptirlaun, ef hún verður ekkja í
 annað sinn. — 12. gr.¹ Reglurnar um eptirlaun presta og
 prestaekkna skal ákveða með sjerstököm lögum. —
 Einnig skal ákveða eptirlaun handa þeim embættismönnum,
 sem eru í nýlendunum og ekkjum þeirra með sjer-
 stökum lögum. — Þangað til þessi lög verða útgefin,
 geta bæði prestar og prestaekkjur, sem einnig embættis-
 menn í nýlendunum og ekkjur þeirra vænzt sömu eptir-
 launa, og hingað til. — 13. gr. Föðurlausum og móð-
 urlausum börnum þeirra embættismanna, sem áttu rjett
 til eptirlauna, getur konungur veitt hverju um sig 20 til
 100 rd. eptirlaun árlega, að svo miklu leyti og svo lengi,
 sem þau þurfa við og eru þeirra makleg; þó ekki leng-
 ur en þangað til þau eru 18 ára; þörf þeirra og mak-
 legleik skal árlega sanna fyrir ríkisfjárstjórninni. — 14.
 gr. Þegar eptirlaun eða biðlaun eru ekki hirt í heilt ár,
 hverfa þau það ár í þann sjóð, er þau áttu að gjald-
 ast úr.

31. maí OPIÐ BRJEF, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum
 breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna
 til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn
 dag.

V j e r Fr. VII. o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa al-
 þingis, um að gjöra gildandi á Íslandi, með nokkrum
 breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættis-

1) Sbr. lög 27. febr. 1880 og 3. okt. 1884.

manna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — **1855**
 31. maí

1. Sjerhver embættismaður, sem hefur embætti, eða biðlaun, og sem samkvæmt eptirlaunalögunum hefur rjett til eptirlauna, og ekki er fullt sjötugur að aldri, er skyldur til í hinni dönsku lífsfjár- og framfærslustofnun, sem ríkissjóðurinn ábyrgist, að sjá ekkju sinni borgið með fjestyryk æfilangt, sem byrjar við dauða hans, og að minnsta kosti er $\frac{1}{2}$ hluti af þeim embættislaunum hans, sem koma til álita, þegar eptirlaun hans eru reiknuð út samkvæmt 4. gr. sömu laga, þó ekki meiri en 600 rd. árlega. — 2. Undanteknur eru embættismenn þeir: 1) sem eru fullt sextugir að aldri áður en þessi lög koma út og eru giptir; 2) sem áður en þessi lög koma út hafa þegar, samkvæmt skyldu sinni, sjeð ekkju sinni borgið með þeim hæstu eptirlaunum eða leigufje æfilangt, 400 rd., samkvæmt hingað til gildandi reglum, á meðan þeir ekki fá meiri embættislaun, því ef svo er, leggst skuldbindingin eptir þessu lagaboði á þá, að því leyti er launaviðbótina snertir; 3) sem sanna fyrir ríkisfjárstjórninni, að ekkjum þeirra sje á annan hátt sjeð borgið æfilangt með ekki minni árlegum tekjum, en fjárstyrkur sá er, sem ákveðinn er í 1. gr. — Loksins eru einnig prestar undan teknir, og skal um skyldu þeirra að sjá fyrir ekkjum sínum standa við það, sem nú er í lögum, þangað til sjerstakt lagaboð gjörir breytingu á því. — 3. Enginn prestur má gefa saman í hjónaband nokkurn embættismann, sem á rjett til eptirlauna, fyr en hann með vitnisburðarbrjefi frá hlutaðeigandi amtmanni hefur sannað, að hann sje undan þeginn þeirri skyldu, að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk eptir sinn dag, eða að hann hafi sent amtmanni beiðni til ríkisfjárstjórnarinnar um að mega leggja í lífsábyrgðarsjóðinn. Ef út af þessu er brugðið, varðar það 100 rd. sekt til fátækra á þeim stað. — 4. Ríkisfjárstjórnin skal gæta þess, að skyldur embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið verði upp-

1855 fylltar eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, 31. maí krafizt þess af yfirboðara hvers eins, að honum sje þröngvað til þess með sekt. — 5. Tillögin til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar skulu greidd einu ári fyrirfram, og skal draga þau bæði af embættislaunum og af biðlaunum eða eptirlaunum hlutaðeiganda. — 6. Þegar tillögunum verður ekki haldið inni á þenna hátt, og þau eru ekki greidd á gjalddaga, skal ríkisfjárstjórninni heimilt að borga þau fyrirfram úr ríkissjóðnum, sem aptur á móti á rjett á að fá peninga sína endurgoldna með lög-taki, samkvæmt tilskipun dags. 2. júním. 1830, þó skal greiða hina almennu borgun til fógetans. Ef hlutaðeigandi deyr, áður en endurgjald næst, skal halda eptir framfærslufje því, sem ekkjunni hefur verið ætlað, þangað til fje það, sem þannig hefur verið borgað fyrirfram, er endurgoldið. — 7. Verði þeirri aðferð, sem um er getið í 6. gr., einhverra orsaka vegna ekki við komið, eða ef einhver embættismaður fær lausn eptirlauna- og biðlaunalaust, áður en hann hefur lokið því, sem hann á að greiða til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar, þá skal, ef vanrækt er að greiða tillögin, þegar svo stendur á, gilda hið sama sem um þá, er sjálfráðir eru hluttakendur í stofnuninni. — 8. Lífsfjár- og framfærslustofnunin er skyld að taka við hverjum embættismanni, sem hluttakara fyrir það framfærslufje, sem hann á að sjá ekkju sinni borgið með eptir 1. gr., gegn því, að hann útvegar sjer lögboðinn læknisvitnisburð, að lífi hans sje engin bráð hættu búin. — 9. Ef maðurinn hefur fengið skilnaðardóm við konu sína, er hann eptirleiðis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju, er hann hefur skilið við, og á hann rjett á að ganga úr lífsfjár- og framfærslustofnuninni, samkvæmt reglum þeim, sem gilda um sjálfráða hluttakendur. — Þegar hjón skilja eptir samkomulagi, er það undir því samkomulagi komið, að hve miklu leyti maðurinn er laus við þessa skuldbindingu. Ef slíkt er ekki berlega til tekið, viðhelzt

skuldbindingin, að svo miklu leyti, sem embættistekjur **1855**
þær snertir, sem maðurinn hafði þegar skilnaðurinn varð. **31. maí**
— 10. Þegar sá maður, sem sjeð hefur ekkju sinni fyrir
framfærslufje gegn æfilöngu tillagi, fær síðar lausn frá
embætti með eptirlaunum, á hann rjett á að fá gjald það,
er hann er skuldbundinn til að greiða eptir þessu lagaboði,
minnkað að tiltölu við eptirlaunin, og eptir því skal reikna
framfærslufjeð.

OPID BRJEF, er lögleiðir á Íslandi lög 30. júní 1850 **31. maí**
um ávísanir embættislauna og þess konar, sem og um
borgun slíkra launa fyrir fram.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir
að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
alpingis, um að gjöra gildandi á Íslandi lög 30. júní 1850
um ávísanir embættislauna og þess konar, sem og um
borgun slíkra launa fyrir fram, bjóðum Vjer og skipum
fyrir á þessa leið: — 1. gr. Frá 1. ágúst 1850 skal borga
út bæði konungspeninga og lífeyri konungsættarinnar og
öll embættislaun, sem tekin eru af ríkissjóðnum, eptir-
laun og biðlaun fyrir hvern mánuð og fyrir fram við byrj-
un hans. — 2. gr. Þó maðurinn deyi á þeim mánuði,
eða fái lausn frá embætti, þarf ekki fyrir það að greiða
aptur neitt af þeim launum, sem hann hefur fengið fyrir
fram fyrir þann mánuð. — 3. gr. Öll ný embættislaun,
eptirlaun eða biðlaun byrja með 1. degi hins næsta mán-
aðar, eptir það að veitt hefur verið embættið, gefin lausn
frá embætti, eða maðurinn hefur dáið, nema það sje í
einstökum tilfellum til tekið með berum orðum, að laun-
in skuli reikna frá einhverju seinna tímabili. — 4. gr.
Af eptirlaunum og biðlaunum fæst ekkert meira fyrir
fram úr ríkissjóðnum en mánaðarborgun sú, sem til tekin
er í 1. gr. — 5. gr. Af launum þeim, sem eru 1000 rd.
að stærð og minni, má fá borgað út fyrir fram, ef sjer-
leg og brýn nauðsyn ber til, allt að fjórðungi árslaun-

1855 anna, svo að ekki sje sett veð fyrir eða vextir af goldnir, og
31. maí. skal það þá aptur goldið í seinasta lagi á 2 árum með því
 að draga $\frac{1}{24}$ hluta á mánuði af laununum. Sá, sem hefur
 fengið slíkt lán, getur ekki fengið neitt þess konar lán að
 nýju, fyr en ár er liðið, frá því hann hefur endurgoldið
 fyrra lánið. — Af hærri embættislaunum getur slíkt lán
 einungis fengizt, ef svo stendur á, að skipt er um em-
 bætti við manninn, án þess, að hann hafi æskt þess, og
 að öðru leyti með því skilyrði, sem áður er nefnt. —
 6. gr. Skyndilán þau, sem til þessa tíma hafa verið veitt,
 skal endurgjalda með því að draga frá laununum á hverj-
 um mánuði eptir nákvæmari ákvörðun ríkisfjárstjórans,
 svo framarlega, sem önnur skilyrði hafa ekki verið til
 tekin, þegar lánið var veitt. Með það, sem hefur verið
 borgað út fyrir fram, má fara eins og með veitt skyndi-
 lán. — Í ríkisreikningnum skal gjöra nákvæma grein fyrir
 því, sem á því ári hefur endurgoldizt í launa-afdrætti og
 þeim skyndilánum, sem enn eru ógoldin. — 7. gr. Upp-
 gefin eru þau skyndilán, sem tilfærð eru í hinni sjerstöku
 uppskrift, sem fram er lögð, að stærð 25,139 rd. 55 sk.,
 og einnig þau skyndilán, sem veitt voru fyrir 1841, og
 tilfærð eru í hinni almennu uppskrift, staflíð A, 1. röð
 (Conto) undir Ö, að stærð 1850 rd.

31. des. BRJEF KIRKJU- OG KENNSLUMÁLASTJÓRNARINNAR (til
 stiptysfirvaldanna), um próf við prestaskólann í sálarfræði
 og hugsunarfræði.

Í brjefi þessu kveðst stjórnin ekkert hafa á móti því,
 að eptirleiðis verði haldið sjerstakt próf við prestaskólann
 í sálarfræði og hugsunarfræði, eptir lok fyrra námsársins,
 og skuli engum leyft að ganga undir burtfararpróf þar,
 nema hann hafi í þessu sjerstaka prófi fengið að minnsta
 kosti einkunnina «vel».

*REGLUGJÖRD fyrir hafnarnefndina í Reykjavík (út-
gefin af dómsmálastjórninni)¹. 1856
15. maí.

1. gr.² Í hafnarnefndinni á bæjarfógetinn ávallt sæti, og er æztur, og 2 menn aðrir, sem í líkingu við ákvarðanirnar í 18. gr. í bæjarmálefna­reglugjörðinni 27. nóv. 1846 skulu kosnir af bæjarfulltrúunum; skal annar þessara manna ávallt vera úr flokki fulltrúanna og hættir þá fyrst að vera í hafnarnefndinni, þegar hann fer úr bæjarstjórninni, og verður þá annar bæjarfulltrúi kosinn í hans stað í hafnarnefndina. Hinn nefndarmanninn má aptur á móti kjósa frjálsum kosningum úr flokki bæjarmanna þeirra, er álíta má færa um að hafa á hendi stjórn hafnar­mála, og hefur hann þann starfa á hendi í 6 ár, ef ekkert kemur fyrir, og má þó endurkjósa hann þegar að þeim tíma liðnum. Þó skal hann þá vera sjálfráður um, hvort hann vill taka við kosningunni. — Auk þessara nefndarmanna má eptir atvikum og að ráðstöfun amtsins bæta við 1 eða 2 mönnum í hafnarnefndina, ef henni þykir þess með þurfa. Hafnarnefndarmenn fá enga þóknun fyrir starfa sinn. — 2. gr. Það er ætlunarverk hafnarnefndarinnar að sjá um, að mannvirkjum þeim, er við höfnina eru, og áhöldum þeim, sem þar til heyra, sje viðhaldið og þau endurbætt; hún skal sjá um reikninga hafnarinnar og gæta þess að breytt sje eptir ákvörðunum þeim, sem settar eru höfninni viðvíkjandi. Á þau mál, sem ekki má fresta, skal antið leggja úrskurð; þann úrskurð má að sönnu, ef heimtað er, leggja fyrir dóms­málastjórnina, en þó skal honum fylgt á meðan. Annars skal senda allar tillögur hafnarnefndarinnar amtmanni

1) Reglugjörð þessi er tekin hjer öll upp, einkanlega vegna þess að hún hefur eigi, að því er kunnugt er, verið prentuð neinsstaðar áður. Þó er sleppt nokkrum sýnishornum eða reikningsformum, sem fylgja reglugjörðinni, en sem eigi hefur þótt þurfa að prenta hjer.

2) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872, 15. gr. og samþykkt 9. okt. 1872, 6. gr.

1856 og sendir hann þær aptur dómsmálaráðgjafanum. — 3. 15. maí. gr. Til þess að ræða hafnarmálefni skal hafnarnefndin koma saman einu sinni á mánuði á tímabilinu frá 1. apríl. til 30. september., í byrjun mánaðarins, en auk þess eins opt og þurfa þykir; á tímabilinu frá okt. til marz, að báðum mánuðum meðtöldum, skal nefndin koma saman einusinni á hverju þessara tveggja hálfmissira, nema svo standi á að flýta þurfi fyrir áriðandi málum; þá skal hafa fundi tíðari. Æzti nefndarmaðurinn boðar fundi og hefur forsæti á þeim, og ræður atkvæði hans lyktum ef atkvæði eru jöfn með og móti. Umræðurnar skal rita í sjerstaka gjörðabók, og skulu nefndarmenn þeir, sem viðstaddir eru, rita nöfn sín undir. — 4. gr.¹ Nefndin kýs einn af nefndarmönnum eptir samkomulagi, og til skiptis, til þess að annast brjefaskriptir, geyma bækur nefndarinnar og önnur skjöl og til að halda reikning yfir tekjur og gjöld hafnarinnar og lista yfir það sem höfninni tilheyrir af áhöldum, efni o. fl. Þó má einnig, ef svo stendur á, fela þessar brjefaskriptir og þau störf, sem þar með fylgja, einum af nefndarmönnum, en reikningana öðrum. Fyrir störf þessi ber þeim, er þau hefur á hendi, árleg þóknun, sem nánar verður tiltekin, og skal í henni vera fólgin borgun fyrir ritföng og annað er nauðsynlegt er til skrifstofuhalds. Nákvæma dagbók skal halda yfir þau mál, sem nefndinni er skrifað um, og skal dagbókinni fylgja efnisskrá; sömuleiðis skal rita öll brjef sem frá nefndinni fara í brjefabók með efnisskrá. Hvað reikningana snertir, þá skal gjörð grein fyrir peningum og áhöldum, hverju í sínu lagi. — Reikning yfir peningana skal rita í gjalda- og reikningsbók, sem amtmaður löggildir, og skulu þar í framhaldandi töluliðum ritaðar allar tekjur hafnarsjóðs jafnskjótt og þær koma inn, og á sama hátt skulu öll gjöld rituð, jafnskjótt og þau eru greidd úr hafnarsjóði gegn tilhlýðilegum skilríkjum. Bæði tekju- og gjaldaliðunum skulu fylgja nægileg skilríki; tekjuliðunum:

1) Sbr. samþykkt 9. okt. 1872, 6. gr.

tilkynningar og inngjaldaskipanir, gjaldaliðunum: út- **1856**
gjaldaskipanir o. s. frv. Í peningareikningnum skulu tekj- **15. maí.**
ur og gjöld vera aðskilin og standa hvort á móti öðru, sitt
á hvorri blaðsíðu, og reikningnum vera hagað eptir hjálögð-
um sýnishornum. Þegar ársfjórðungur er liðinn, skal leggja
saman upphæðirnar tekju- og gjaldamegin á þeim árs-
fjórðungi, og mismun þann, er þá framkemur, skal taka
yfir á næsta ársfjórðung sem eptirstöðvar eða skuld, eptir
því sem á stendur. Reikningsbókina skal síðan leggja fram
á fyrsta fundi, sem haldinn er eptir lok ársfjórðungsins,
og skal þar farið yfir reikning síðastliðins ársfjórðungs og
fylgiskjöl hans, og peningaeignin aðgætt af hafnarnefnd-
inni; skal um þetta rituð áteiknun á reikninginn. Enn
fremur skal þá og ákveða hvað gjöra skuli viðvíkjandi
eptirstöðvum þeim, eða skuld, sem komið hefur fram.
Eptirlitsins skal getið í gjörðabókinni, og skal hún á-
samt gjalda- og reikningsbókinni fram lögð þegar amt-
maður aðgætir sjóðinn. — Áhöld þau, tilfæringar og
efni, sem hafnarsjóður eignast, skal einnig rita í bók,
sem einungis skal til þess höfð, og sem hafnarnefndin lög-
gildir. Þá bók skal hafa svo, að hægt sje að sjá hvað úr
gengur og hvað við bætist, og skal gjöra upp bókina við
hver árslok; skal þá flytja þá hluti, sem til eru, yfir á
næsta árs reikning, en nefndarmenn skulu hafa næga
vissu fyrir að hlutirnir sjeu til. — Bæði gjalda- og reikn-
ingsbókin og áhaldabókin skulu vera í vörzlum hafnar-
nefndarinnar, og má nota þær ár eptir ár, á meðan þær
endast til, en leggja skal þær til grundvallar, þá er semja
skal reikninga þá sem getið er um í 11. gr. að semja skuli
og senda til endurskoðunar. — 5. gr. Hafnarnefndin kys
eptir samkomulagi og til skiptis, einn af nefndarmönnum
til þess sjerstaklega að hafa umsjón með mannvirkjum
þeim, sem við höfnina eru, og vinnu þeirri er þar er unn-
in, sömuleiðis til að sjá um góða reglu samkvæmt ákvörð-
unum þeim er um höfnina gilda, og gæta áhalda þeirra,
efnis og verkfæra, sem höfninni tilheyrar. — 6. gr. Fyrir

1856 lok septemberm. ár hvert skal hafnarnefndin láta rann-
 15. maí. saka áhöld þau og mannvirki, sem höfninni tilheyra, og
 gjöra áætlun um, hvað framkvæmt skuli næsta ár. Skal
 nefndin sjá um, að nákvæmar áætlanir sje samdar um
 kostnaðinn við aðgjörðir þær, er hún hugsar sjer að láta
 framkvæma; skal áætlununum fylgja skýrsla um hvað unnið
 hafi verið að höfninni á árinu sem liðið er, og ef þörf er á,
 uppdrættir yfir verk það, er framkvæma skal, og yfir þann
 stað, sem verkið á að framkvæma á, og skal þetta senda
 amtmanni til frekari ráðstöfunar samkvæmt 2. gr. Uppá-
 stungum nefndarinnar skal fylgja greinilegt, stutt yfirlit
 yfir fjárhag hafnarinnar og skýrsla um hverjar sjeu vænt-
 anlegar tekjur hafnarsjóðsins næsta ár, hve mikil upp-
 hæð gangi til hinna venjulegu árlegu gjalda sjóðsins, og
 hve mikil til verka þeirra, sem nefndin hefur í huga að
 framkvæma, og auk þess skal ætla svo mikið sem þurfa
 þykir til þess, að standast smá og ófyrirsjáanleg útgjöld.
 Skýrslu þessa skal semja samkvæmt sýnishorni því af
 ársreikningum, sem hjer með fylgir, og skal senda hana
 tvíritaða. Þegar síðan úrskurður er lagður á þessar áætl-
 anir nefndarinnar, skal hún sjá um framkvæmdirnar á þann
 hátt sem nákvæmar er til tekið, og lætur þá ef unnt er bjóða
 verkið upp á undirboðs-uppboði. Þegar verk eru í áformi,
 sem þurfa langan undirbúning, svo sem rannsókn bygginga-
 fróðra manna og álit þeirra, eða meiri þekkingu en af nefnd-
 armönnum má vænta, eða ef framkvæmd þeirra útheimtir
 meira fje en svo, að venjulegar tekjur hafnarinnar hrökkvi
 til, þá skal hún í tíma undirbúa málið, með því að senda
 tillögur um það til dómsmálastjórnarinnar, eða á þann
 hátt, sem hentugastur þykir. Ef nefndin hefur tekizt á
 hendur vara-ábyrgð á lánum í þarfir hafnarinnar og fyr-
 irsjáanlegt er, að þurfa muni að jafna gjaldi niður á bæj-
 arbúa, til þess að fullnægja skuldbindingum þeim, er undir
 hefur verið gengizt, þá skal nefndin í tæka tíð, er hún
 semur áætlunina fyrir höfnina, gjöra ráðstafanir þær er
 þörf er á í því efni, í líkingu við ákvarðanirnar í reglu-

gjörð 27. nóv. 1846, 19. gr¹. Einungis þegar algjörlega **1856**
ófyrrisjáanleg atvik bera að höndum skal hafnarnefndinni **15. maí**,
leyft að láta vinna að framkvæmdum, sem hún ekki
hefur tekið tillit til, þegar samin var hin venjulega ár-
lega áætlun um höfnina. Skal nefndin þá senda tillögur
sínar amtmanni og biða úrskurðar hans, og því að eins
að málið megi ekki dragast neitt, má nefndin þegar láta
taka til starfa á eigin ábyrgð, en skal þá svo fljótt sem
auðið er tilkynna það amtmanni. — 7. gr. Ef höfnin
eignast áhöld eða mannvirki, sem leigð verði, eða pláss,
þar sem leggja megi upp vörur eða því um líkt, er hafn-
arnefndinni heimilt að samþykkja taxa um gjöld þau, er
greiðast skuli fyrir notkun þeirra. Töxtum þessum skal
slá upp á hæfilegum stað, þar sem allir geta kynnt sjer
þá, og skal einnig senda til endurskoðunar ásamt reikn-
ingnum eptirrit af töxtum þessum, og skýrslu um, ef breyt-
ingar eru á þeim gjörðar. Þar á móti skal hafnarnefndin
senda dómsmálastjórninni tillögur um taxa yfir hin venju-
legu hafnargjöld, bæði hafnargjald skipa og bryggjugjald,
þegar hafnarbryggja verður gjörð. — 8. gr. Fyrst um sinn
skal sá nefndarmaður, sem reikninginn heldur, veita mót-
töku hafnargjöldum og öðrum tekjum hafnarsjóðs; gjörir
hann skil fyrir þeim samkvæmt 4. gr. og kvittar fyrir
þær við móttöku. Til þess að vera viss um að gjöld
þessi sjeu rjettilega borguð, skal bæjarfógeti, sem sam-
kvæmt 1. gr. einnig er æztur í hafnarnefndinni, láta sýna
sjer kvittun fyrir því, að gjöldin sjeu greidd, áður en
hann afgreiðir skipin og lætur af hendi skipaskjölin. —
9. gr. Nefndarmenn ábyrgjast einn fyrir alla og allir fyr-
ir einn eignir hafnarinnar og sjerstaklega að útgjöldin
sjeu rjett, en eiga aptur aðgang að hlutaðeiganda; að
öðru leyti þurfa þeir eigi að setja veð fyrir fje því, er
þeim er trúað fyrir. — 10. gr. Hafnarsjóður skal eiga for-
svaranlega fjehirzlu með þremur ólíkum skráum fyrir;
skal æzti nefndarmaður geyma einn lykilinn, gjaldkeri

1) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872, 18. gr.

1856 annan og þriðji nefndarmaður þriðja lykilinn. Í þessari 15. maí. hirzlu, sem geyma skal á stað, sem hafnarnefndin álitur tryggan, skal geyma öll áriðandi skjöl og verðmæta muni hafnarsjóðs, sem og peninga þá, sem gjaldkeri ekki hefur sjálfur í höndum. Bæði um það fje sem lagt er í fjárhirzluna og um þá upphæð sem gjaldkera nefndarinnar er fengin í hendur, eptir ákvörðun þeirri, sem tekin var, þá er reikningurinn var yfirfarinn (4. gr.), og sem varið skal til þeirra útgjalda, sem fyrir falla, skal rituð skýrsla í gjörðabókina, þannig að ætíð megi fá ljóst yfirlit yfir fjárhag hafnarsjóðs, og að ætíð verði sjeð í gjörðabókinni, hvar það fje sje geymt er hafnarsjóður á. — Gæta skal þess, að fje það, sem gjaldkeri er látinn hafa undir höndum, nemi eigi meiru en svo, að það ásamt þeim tekjum sem iun koma á ársfjórðungnum, nægi til þeirra gjalda, sem fyrir komi. — Fari svo, að hafnarsjóður hafi safnað fyrir nokkru fje, sem ekki er notað við höfnina, þá skal gjöra það arðberandi eptir þeim reglum sem settar eru í tilskipun 18. febr. 1847, um fjárforráð ómyndugra. En sje það ætlun hafnarnefndarinnar, að ráðlegra væri fyrir hafnarsjóð og hagkvæmara þegar litið væri til þess, til hvers nota ætti fjeð síðar meir, að það yrði ávaxtað á annan hátt, þá skal nefndin í hvert skipti senda amtmanni uppástungu áleiðis til dómsmálastjórnarinnar, um hvernig hún vilji haga ávöxtuninni. Öll verðskjöl hafnarsjóðs skulu hafa áteiknun um, að ekki megi kvitta fyrir þau, afhenda þau eða veðsetja, nema amtmaður leyfi. — 11. gr. Eptir gjalda- og reikningsbókinni og áhaldabókinni, skal, þegar er almanaksárið er á enda, semja sjerstaka ársreikninga yfir tekjur og útgjöld hafnarsjóðs, tekjur og útgjöld hafnarinnar, og yfir áhöld, efni og verkfæri þau, sem höfnin á. Reikninga þessa semur gjaldkeri hafnarnefndarinnar samkvæmt hjálögðum sýnishornum. Skulu reikningar þessir vera búnir fyrir lok janúarm. ár hvert, og skulu hinir nefndarmennirnir fara yfir reikningana, og gjöra á þá áteiknun um það,

og hvort þeir sjeu samkvæmir gjalda- og reikningsbókinni **1856**
 og áhaldabókinni. Þegar hafnarnefndin hefur gjört það **15. maí.**
 sem henni ber í þessu efni, skal leggja ársreikninga þessa
 fram fyrir almenning, á þann hátt og á þeim tímum sem
 reglugjörð 27. nóv. 1846 tiltekur í 25. gr. um reikning
 bæjargjaldkera¹; skal rita á reikningana nægilega áteikn-
 un um að þeir hafi verið lagðir fram, og skal síðan end-
 urskoðunarmaður fara nákvæmlega yfir þá. Endur-
 skoðunarmann þenna skal kjósa á þann hátt sem tiltek-
 ið er í reglugjörð 27. nóv. 1846 í 25. gr¹. Ef endurskoð-
 unarmaður finnur ástæðu til að setja út á reikningana,
 skal nefndin í heild sinni svara athugasemdum hans, en
 henni skal falið að heimta sjerstaka skýrslu frá gjaldkera um
 þau atriði sem sjerstaklega snerta hann, og skal skýrsla
 sú fylgja svörum nefndarinnar. Athugasemdunum skal
 nægilega svarað áður en frestur sá er liðinn, sem í hvert
 sinn er til tekinn, og þær sendar amtmanni, en
 hann skal síðan fella úrskurð um þær. — Úr-
 skurðina skal taka til greina svo sem vera ber, og verði
 ábyrgð gjörð með þeim, skal hafnarnefndin sjá um að
 leiðrjetting verði á því gjörð, og sú upphæð, sem vantalin
 var, greidd í hafnarsjóð. Annars er hafnarnefndin háð
 hinum almennu ákvörðunum um opinberar gjaldheimtur
 og reikningsskil, að því er snertir reikningshald hennar,
 reikningsskil og svör upp á athugasemdir endurskoðanda.
 — 12. gr. Þegar er hafnarbryggja verður byggð, skal
 hafnarnefndin taka til íhugunar og senda dómsmálastjórn-
 inni álit sitt um hvort setja skuli hafnarfógeta, og hvaða
 störf honum skulu falin á hendur, sem og um hvort á-
 stæða sje til að breyta eða gjöra viðauka við þessa reglu-
 gjörð. Ennfremur skal hafnarnefndin þá senda ráðgjaf-
 anum uppástungu um reglugjörð til viðhalds á góðu skipu-
 lagi í Reykjavíkurböfn.

1) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872, 29. gr.

1856 BRJEF dómsmálastjórnarinnar um framfærsluhrepp
27. júní. fráskilinnar konu.

Með brjefi þessu var álitíð, að kona, sem skilin var með dómi frá manni sínum, ætti framfærslu í sama hreppi og hann, ásamt 2 óskilgetnum börnum sínum, þar sem hún síðan hjónabandinu var slitið, eigi hafði áunnið sjer framfærslurjett í neinum öðrum hreppi.

1857 OPIÐ BRJEF, er lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög
6. janúar. 5. apríl 1850 um að útlendir gyðingar megi setjast að í ríkinu.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi, með breytingum, lög 5. aprílm. 1850 um að útlendir gyðingar megi setjast að í ríkinu, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — Eins og það er innlendum gyðingum heimilt að setjast að á Íslandi, eins mega einnig útlendir gyðingar taka sjer þar bólfestu, án þess að vera þeirra þar á landi sje bundin öðrum takmörkunum, en þeim, sem eiga sjer stað um veru annara útlendra manna.

6. janúar. OPIÐ BRJEF um að stofna bygginganefnd á verzlunarstaðnum Akureyri.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til opins brjefs um að stofna bygginganefnd á verzlunarstaðnum Akureyri, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1.¹ Á verzlunarstaðnum Akureyri skal stofna bygginganefnd. Í henni skulu vera þessir menn: sýslumaðurinn í Eyjafjarðar sýslu, tveir menn af íbúum verzlunarstaðarins, er kosnir sjeu með umsjón sýslumannsins, af þeim er lóð eiga á verzlunarstaðnum, og enn tveir af íbúum verzlunarstaðarins, er amtmaðurinn álitur til þess hæfa; og á hann öðrum fremur að nefna til þess þá menn, er bera skyn á húsasmíði, ef til eru. — 2.¹

1) Sbr. lög 8. okt. 1883, 14. gr.

Sjerhver sá, sem náð hefur fullum lögaldri, og hefur óflekkað mannorð, og ekki er sviptur umráðum fjár síns, á 1857
rjett á því að taka þátt í kosningu til bygginganefndar- 6. janúar.
innar, og er kjörgengur til hennar, ef hann á trjehús eða
steinhús (kaupstaðarhús) á lóð verzlunarstaðarins; þó
mega verzlunarstjórar kjósa og verða kosnir, þegar kaup-
maðurinn sjálfur er fjærverandi, þó þeir eigi sjálfir sjeu
húseigendur. — 3. Nefndarmenn skulu hafa starf sitt
á hendi í 6 ár, hvort heldur þeir eru kosnir af íbúum
verzlunarstaðarins eða tilkvaddir af amtmanninum; þó
skal annar af þeim, sem kosnir verða fyrsta sinn, fara frá
eptir 3 ár, og skal það fara eptir samkomulagi, hver fyrir
því verður, en ella hlutkesti ráða. — Ef nokkur fer frá,
einhverra hluta vegna, áður en 6 ár eru liðin, skal sá,
sem kosinn er eða tilkvaddur í hans stað, að eins hafa
starf sitt á hendi þann tíma, sem hinn átti eptir í nefnd-
inni, þegar hann fór frá. — 4. Nefnd þessi á hjer ept-
ir, samkvæmt tilskipun 17. nóvemberm. 1786, 5. gr., að
taka til húsastæði til allra nýrra húsa er byggja skal,
svo og til garða, ef enn virðist vera rúm fyrir þá á lóð
verzlunarstaðarins, og einnig til jurtagarða, en til þeirra
má þó að eins taka brekkuna. Til þessa þarf eptir á að fá
samþykki hjá amtmanni. Síðan lætur sýslumaður mæla
hlutaðeigendum út lóðir þessar; eiga þeir svo að um-
girða þær og nota innan tveggja ára; annars falla þær
aptur til verzlunarstaðarins. — Til þess verzlunarstaður-
inn hjer eptir geti orðið byggður eptir ákveðinni reglu,
ber nefndinni enn fremur með samþykki amtmannsins
að ákveða, hvar auð svæði megi vera, og hvar leggja
skuli strætin; á sýslumaðurinn í því skyni að gefa nefnd-
inni skýrslu um þær lóðir, er hann einn áður hefur mælt
út; skal svo nefndin rita þær í sjerstaka bók, og svo
lóðir þær er hún sjálf úthlutar. Kostnað þann, sem
leiðir af því að útvega bók þessa, og aðrar þær embætt-
isbækur, er nefndinni kynni þykja við þurfa til að rita
í gjörðir sínar og brjef, skal til bráðabyrgða greiða úr

1857 jafnaðarsjóði amtsins, þangað til verzlunarstaðurinn sjálf-
6. janúar. ur kann að eignast sjóð út af fyrir sig. -- 5. Til
þess að koma á betri reglu um húsabyggingar á verzlunar-
arstaðnum, og komast hjá hættu af húsbruna, ber nefnd-
inni að gæta þess, er nú skal greina: — A. Ef nefndinni
þykir þurfa að breikka eitthvert stræti, eða þoka ein-
hverju eldra húsi aptur á við, til betri varnar við hús-
bruna, eða til að fá greiðari veg um verzlunarstaðinn,
þá skal sjerhver sá, sem úthlutað hefur verið óbyggð lóð,
er veit að stræti, skyldur til að láta af hendi svo mikið
af lóð þessari, sem þurfa þykir til þess strætið verði
nógu breitt, og skal einnig sá, er húsið á, vera skyldur
til, þegar hann byggir upp húsið á ný, að færa það apt-
ur á við eins og þarf; þó skulu þeir fá endurgjald fyrir
það af verzlunarstaðnum; skal nefndin, með samþykki
amtmannsins, meta það eptir stærð og verði alls bygg-
ingarsvæðisins, og rýrnun þeirri, sem það hefur orðið
fyrir, við það að af því hefur verið tekið, eður hús flutt
aptur á við, og jafna því niður á innbúa verzlunarstað-
arins þannig, að helmingurinn komi á hina eigin-
legu húseigendur, eptir flatarmáli húsa þeirra, en helm-
inginn greiði allir þeir er lóð hafa fengið úthlutaða, eptir
stærð lóðar þeirrar, er hver hefur fengið, án þess tillit
sje haft til þess, til hvers hún hefur verið notuð. — B.
Þess ber grandgæfilega að gæta, þá er byggð eru ný hús,
þar sem áður var autt svæði, að þau hvergi nái saman
við hús þau, sem í grennd eru, og skal ávallt vera 10
álna autt svið frá hinu nýja húsi að næsta húsi í grennd
við það; þó má á þessu svæði byggja grindur eður aðrar
girðingar, þær er skjótlega mætti niður brjóta ef hús-
bruni kæmi fyrir. — C. Þegar byggja skal nýtt hús, á
nefndin að ákveða takmarkalínu þess út til strætisins, og
aðrar reglur, sem henni þykir þurfa að gæta við bygg-
ingarlag hússins bæði að utan og innan, til tryggingar
mót húsbruna. Um þetta skal síðan leita samþykkis
amtmanns. Enn fremur ber nefndinni að gæta þess svo

sem verður, að iðnaðarmenn þeir, er hafa þá atvinnu- **1857**
vegi, er óttast mætti að hljótað kynni húsbruni af, fá 6. janúar.
hússtæði á afviknum stöðum. Svo skal nefndin og hafa
stöðugt gætur á öllum nýjum húsum, meðan þau eru í
smíðum. Einnig á hún að hafa umsjón með aðalvið-
gjörðum á húsum, og gæta þess nákvæmlega, að þeir,
sem hlut eiga að máli, hlýði grant reglum þeim, sem
þeim eru settar. — D. Sjerhver sá, sem ætlar að byggja hús
af nýju, eða breyta gömlu húsi, eða gjöra talsverðar umbætur
á því, á, áður en hann byrjar á því, að gefa nefndinni það
til vitundar, og fá skriflegar ákvarðanir hennar, er sjeu sam-
þykktar af amtmanni, um það, hvort hann megi byggja, og
eptir hverjum reglum, að því leyti sem snertir augnamið
það, sem um er getið í greininni C hjer á undan. — E.
Ef nokkur byrjar á húsasmíði, áður en þessa sje gætt,
þá á bæði hann og meistari sá, er á hlut að máli, að
greiða í bæt看 frá 5 rdl. til 25 rdl. til fátækra á þeim
stað, eptir úrskurði lögregludómsins; hinn fyr nefndi
verður einnig að sæta því, að húsið sje rífið niður á hans
kostnað, að því leyti sem það eigi er lagað eptir þeim
reglum, sem nefndin álitur að fylgja hefði átt við smíðið;
og skal sýslumaður, ef hann kemst að því, að byrjað er
á smíði nokkru, sem nefndin þarf að veita samþykki sitt
til, en það hefur eigi verið útvegað, undir eins banna að
halda því áfram. Sömu bæt看 skal sá og greiða, sem að
öðru leyti gjörir sig sekan í broti gegn reglum þeim, sem
nefndin eða amtmaðurinn hefur sett honum um byggingu
eða viðgjörð húsa, samkvæmt því sem hjer að framan er
ákveðið; þó má eptir málavöxtum lækka bæturnar allt
að 2 ríkisdöllum; má og rífa þann hluta hússins, sem
eigi er lagaður eptir reglum þeim er settar voru. — 6.
Það sem á kveðið er í reglugjörð þessari, skal einnig gilda
um hús þau á lóð verzlunarstaðarins, sem eru byggð
með torfþaki og torfveggjum, og jurtagarða þá, er til
þeirra heyra, að því leyti sem það getur við átt.

1857 OPIÐ BRJEF um löggilding verzlunarstaðar við Sauð-
27. maí. árkrók í Skagafjarðarsýslu í Íslands Norðuramti¹.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir þegnlegu frumvarpi alþingis hefur Oss allramildilegast þóknast að löggilda verzlunarstað við Sauðárkrók í Skagafjarðarsýslu í Íslands Norðuramti. — Fyrir því skal það frá 1. janúar 1858 vera fastakaupmönnum heimilt, að setjast að á tjeðum stað með þeim skilmálum, er segir í opnu brjefi 28. desember 1836, og mega einnig frá sama tíma innlendir og útlendir lausakaupmenn sigla þangað til verzlunar, þegar þess er gætt, sem ákveðið er í nefndu lagaboði og í lögunum 15. apríl 1854, 3. gr.

27. maí. *KONUNGSÚRSKURÐUR um íslenzkukunnáttu embættis-
mannaefna.

1) Vottorð þau um kunnáttu í íslenzku, sem konungsúrskurður 8. apríl 1844 skipar fyrir um að fylgja skuli bónarbrjefum þeirra, er sækja um embætti á Íslandi, en ekki eru fæddir þar, skulu fyrst um sinn, til þess þau verði álitin fullgild, vera útgefin annaðhvort af kennaranum í norrænu við háskólann í Kaupmannahöfn, eða af fastakennaranum í íslenzku við Reykjavíkur lærða skóla. — 2. Dómsmálastjórninni skal falið að ákveða nákvæmar hvernig haga skuli prófi því í íslenzku, sem hlutaðeigendur eiga að ganga undir áður þeir geti fengið vottorð um kunnáttu í málinu, svo og hver þóknun skuli greidd þeim, er próf þetta heldur².

1) Um lóðargjöld á Sauðárkróki sjá lhbr. 12. marz 1884.

2) Í brjefi 16. júní næst á eptir kveður dómsmálastjórnin svo á samkvæmt þessum konungsúrskurði, að „það skal vera almenn regla, að þeir sem ganga undir þetta próf, skulu bæði vera svo leiknir og liðugir í íslenzku, að þeir geti talað og skilið það sem vanalegast kemur fyrir í daglegu lífi, og einnig vera kunnugir íslenzkri málfræði, einkum hljóðfræði og hneigingafræði hennar, og því sem helzt er einkennilegt í orðaskipuninni. Auk þessa skulu þeir, þegar þeir vilja öðlast lagaembætti,

KONUNGSÚRSKURÐUR um að 2 málsfærslumenn skuli settir við landsyfirrjettinn. **1858**
19. marz.

Með úrskurði þessum var dómsmálastjórninni falið að setja 2 löglærða menn til þess fyrst um sinn að hafa á hendi málsfærsluna við landsyfirrjettinn á Íslandi, og »skulu þeir hafa sama einkarjett til málsfærslu við yfirrjettinn, sem annars ber málsfærslumönnum að lögum í konungsríkinu».

TILSKIPUN, sem lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög 6. apríl 1855, er gjöra leiguburð af peningum frjálsan í vissum tilfellum, og breyta straffi fyrir okur, m. m. **1859**
27. maí.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um að lögleiða á Íslandi, með breytingum, lög 6. apríl 1855, er gjöra leiguburð af peningum frjálsan í vissum tilfellum, og breyta straffi fyrir okur, m. m., bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. Hinn almenni leiguburður af peningum, 4 af hundraði, sem ákveðinn er með tilskipun 20. marz 1815, 7. gr., samanb. opið brjef 22. nóvember 1820, 2. gr., skal eptirleiðis að eins gilda um lán gegn veði í fasteignum, en í öðrum peningalánnum skal leiguburðurinn vera óbundinn. — 2. Þegar skuldunautur borgar ekki skuld sína á rjettum gjalddaga, er hann skyldur til, upp frá þeim degi, er lánardrottinn leitar rjettar síns á löglegan hátt og þangað til borgað verður, að greiða í leigu einum meira af hundraði, en heimilað er í lögum, eða samið hefur verið um milli hlutaðeigenda, eða siður og venja

hafa lesið lögbók Íslendinga, Jónsbók, á íslenskri tungu, en vilji þeir verða læknar þar í landi, þá skulu þeir hafa lesið lækningabók Jóns Pjeturssonar og hina íslensku útleggingu af bók þeirri, er heitir: „útdráttur af yfirsetukvennafræðinni, kennslubók handa yfirsetukonum“ eptir dr. Levy, og láta reyna sig í þessum ritum“.

1859 er til milli kaupmanna. Þessu skal einnig fylgt um lán, 27. maí. sem standa í fasteignum; þó mega seinni veðhafendur einkis í missa við það, að hin algenga leiga af slíkum lánnum er hækkuð. — 3. Í staðinn fyrir straff það, að höfuðstóllinn skuli upptækur, sem ákveðið er fyrir okur í dönsku laga 5. bókar 14. kap. 5. art. og tilskipun 14. maí 1754 6. gr., ber þessu lagabroti eptirleiðis að hegna með fjársekt, er eigi sje minni en fjórfaldur og eigi stærri en tuttugufaldur sá ágóði, er ólöglega hefur tekinn verið, ef það verður nákvæmlega sannað, hve mikill slíkur ágóði hafi verið, en að öðrum kosti skal ákveða sektina eptir öllum málavöxtum. — 4. Takmörkun sú, sem ákveðin er í tilskipun 14. maí 1754 6. gr., viðvíkjandi þóknun til erindisreka eða milligöngumanns, skal, ásamt hegningu þeirri, er við lá, ef út af var brotið, vera úr lögum numin.

27. maí. OPIÐ BRJEF, er lögleiðir á Íslandi lög 13. sept. 1855, sem leyfa dönskum skipurum að ráða útlenda menn á skip sín¹.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi lög 13. september 1855, sem leyfa dönskum skipurum að ráða útlenda menn á skip sín, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — Það skal hjer eptir, þegar danskt skip er gjört út frá einhverjum stað á Íslandi, vera leyft, einnig að ráða á það útlenda sjómenn, þó skal þess gætt, að helmingur skipverja, auk skipstjóra og stýrimanna, sjeu menn, er eigi heima í hinu danska konungsveldi.

27. maí. OPIÐ BRJEF um breyting á reglum þeim, er gilda á Íslandi, viðvíkjandi auglýsingum í blöðunum í vissum tilfellum.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir

1) Sbr. lög 21. sept. 1883, um breyting á opnu brjefi 27. maí 1859, o. s. frv.

að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vars trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi lög 22. febrúar 1855, viðvíkjandi auglýsingum þeim, sem í vissum tilfellum áður voru lögboðnar í blöðum »Adressekontoirsins», bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — Auglýsingar þær, sem, eptir reglum þeim, er hingað til hafa verið í gildi á Íslandi, áttu, til þess þær gæti álitizt nægilega birtar, að takast inn í Berlingatíðindi og í blöð »Adressekontoirsins» eða í dagblað stiptisins, skulu hjer eptir álitast þannig kunnngjörðar, ef þær hafa verið birtar í hinum fyrstnefndu tíðindum og í einhverju blaði, sem kemur út í Reykjavík og nákvæmar verður til tekið af dómsmálastjórnarherranum¹.

1859

27. maí.

OPID BRJEF viðvíkjandi breyting á tilskipun 28. marz 1855 um sunnu- og helgidagahald á Íslandi.

1860

26. sept.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vars trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til opins brjefs viðvíkjandi breyting á tilskipun 28. marz 1855 um sunnu- og helgidagahald á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — Þau störf, skemmtanir og önnur fyrirtæki, sem eptir tilskipun 28. marz 1855 eru eigi leyfileg á sunnu- og helgidögum fyrri en eptir miðaptan, mega hjer eptir eigi heldur fram fara hinn tímann, sem eptir er til kvölds á þessum dögum.

TILSKIPUN um stofnun barnaskóla í Reykjavík.

12. desbr.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vars trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, um stofnun barnaskóla í Reykjavík, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Í Reykjavík skal stofna skóla, sem öll þau börn, er þar eiga heima, geti notið

1) Sjá nú augl. 30. desbr. 1886.

1860 þeirrar kennslu í, er þykir nauðsynleg fyrir menntaða
 12. des. menn yfir höfuð. — Svo má og fyrir hæfilega borgun
 taka í þenna skóla önnur börn, þegar því verður við komið
 án þess hin missi í. Að því leyti fje það, sem til
 stofnunar og viðurhalds skólans er ákveðið, hrökkur ekki
 til, skal greiða kostnaðinn á þann hátt, sem fyrir er
 mælt í tilskipun um stjórn Reykjavíkurbæjar 27. dag
 nóvembermánaðar 1846 19. gr., og opnu brjefi um að
 leggja skatt á tómthús og óbyggðar lóðir í Reykjavík 26.
 dag septembermánaðar 1860 3. gr.¹ — 2. gr.. Stjórn
 kirkju- og kennslumálanna skal falið á hendur með ráði
 stiptysfirvaldanna á Íslandi, og annara þeirra manna, er
 hlut eiga að máli, að skipa fyrir um fyrirkomulag skóla
 þessa og skyldur bæjarmanna við hann, samkvæmt regl-
 um þeim, sem ákveðnar eru um þess konar skóla í Dan-
 mörku, þó með þeirri tilhögun og breytingum, sem eptir
 þörfum landsins og ásigkomulagi bæjarins eru nauðsyn-
 legar eður ákjósandi².

OPÍÐ BRJEF, er lögleiðir á Íslandi með breytingum
1861 lög 30. nóvember 1857 um innkallanir í búum.³
 4. janúar. Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um að gjöra gildandi á Íslandi með breytingum
 lög 30. nóvember 1857 um innkallanir í búum, bjóðum
 Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Í dánarbúum,
 uppboðsbúum og protabúum, og í öðrum búum, þar sem
 innköllun til skuldaheimtumanna á fram að fara, skal
 slík innköllun eptirleiðis gefin út með 6 mánaða fresti,
 þegar svo má ætla, eptir því sem ástatt er, að sá, er
 hlut á að máli, hafi ekki staðið í skuldaskiptum annar-
 staðar en á Íslandi. En þegar þetta þar á móti á sjer

1) Sjá nú lög 19. okt. 1877.

2) Sbr. reglugjörð um barnaskólann í Reykjavík 27. okt. 1862 og reglur fyrir sama skóla 21. febr. 1866.

3) Sbr. lög 12. apríl 1878, sjerstak ega 20.—22. gr.

stað, á innköllunin að fara fram með 12 mánaða fresti. **1861**
 — En þó hlutaðeigandi hafi búið eður átt dvöl annarstað- 4. janúar.
 ar en á Íslandi, þá skal það atvik út af fyrir sig eigi
 gjöra það að verkum, að hinn síðar nefnda frest skuli
 við hafa, ef liðið er, áður en hann deyr eður þann atburð
 ber að höndum, sem gefur tilefni til skipta á búi hans;
 meir en eitt ár frá þeim tíma, er hann fór þaðan og yfir-
 gaf stöðu þá, er hann þar hafði. — 2. gr. Þær innkallan-
 ir, sem samkvæmt 1. gr. mega fara fram með 6 mánaða
 fresti, skal birta á Íslandi í blaði því, sem ákveðið er til
 að birta í almennar auglýsingar¹. Þar á móti á að birta
 innkallanir þær, sem gefa skal út með 12 mánaða fresti,
 þrisvar sinnum í röð í «Berlinga pólitisku og aver-
 tissements tíðindum», auk þess að þær einnig skulu aug-
 lýstar á fyrgreindan hátt. Frestinn ber að reikna frá
 seinasta birtingardegi. — 3. gr. Samkvæmt framangreið-
 um ákvörðunum fellur í burtu bæði leyfisbrjef, sem áður
 þurfti í ýmsum tilfellum til að gefa út innkallanir í bú-
 um, og eins hin lögboðna þinglýsing innkallana. Ákvörðun
 Norsku laga 5. bókar 13. kapitula, 27. artíkula er, hvað
 Ísland snertir, úr lögum numin. — 4. gr. Við skipti á dán-
 arbúum eptir þá menn, sem engin líkindi eru til að ept-
 ir lífsstöðu sinni hafi átt í neinum sjerstaklegum viðskipt-
 um út af verzlun eður öðru slíku, má sleppa hvers kon-
 ar innköllun, hvort sem hinn dani lætur mikið eður lítið
 eptir sig, ef erfingjar hans, eður þeir, sem búið er í hend-
 ur selt, lýsa því yfir, að þeir vilji taka að sjer lögmatar
 skuldir búans, ef einhver skuldakrafa seinna kynni að
 koma fram. — 5. gr. Framangreindar ákvarðanir eiga
 einnig við þegar ekkja, sem situr í óskiptu búi, vill gefa
 út innköllun til skuldaheimtumanna manns hennar, eður
 þegar erfingjar, sem skipta sjálfir sín á milli, vilja gefa
 út innköllun til skuldaheimtumanna arfleifanda. — 6.
 gr. Lagaboð þetta öðlast lagagildi 1. dag júlímánað-
 ar 1861.

1) Sbr. op. br. 27. maí 1859.

1861

OPÍÐ BRJEF, er lögleiðir á Íslandi lög 29. desember 4. jan. 1857 um myndugleika kvenna.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir ir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi lög 29. desember 1857 um myndugleika kvenna, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Frá 1. degi júlímánaðar 1861 eru ógiptar konur, þegar þær eru orðnar 18 ára gamlar, myndugar með tilsjónarmanni, og fullmyndugar þegar þær eru orðnar fullra 25 ára að aldri. — 2. gr. Því fje, sem nú er undir stjórn yfirfjárráðenda ómyndugra, og ógiptar konur eiga, sem orðnar eru 18 ára gamlar, mega þær ekki segja upp til útborgunar fyrri en að 3 árum liðnum frá þeim degi, er þetta lagaboð öðlast lagagildi.

15. marz

TILSKIPUN um vegina á Íslandi¹.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um vegina á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr. Vegum skal skipt í þjóðvegi og aukavegi. — 2. gr. Þá vegi skal álita þjóðvegi, sem innbúar eins eða fleiri hjeraða fara jafnaðarlega, er þeir ætla í kaupstað, fiskiver eða á annan stað, þar sem menn almennt koma saman. Sem þjóðvegi ber einnig að álita þá vegi, er menn almennt fara milli tveggja sýslna, þótt eigi sje miklar samgöngur milli þeirra, og eins hina almennu póstvegi. — 3. gr. Hreppstjórar stinga upp á, hverja vegi skuli álita sem þjóðvegi og hverja sem aukavegi í hreppnum; skulu sýslumenn þvínæst bera upp við hlutað-eigandi amtmann uppástungu um það, hverja vegi skuli álita sem þjóðvegi í sýslum þeim, sem þeim er trúað fyrir, og hverja sem aukavegi, og hafa þeir reglur þær, sem settar eru í 2. gr., fyrir sjer í þessu; leggur amtmáður síðan úrskurð á málið og birtir

1) Sbr. lög 15. okt. 1875 og 8. okt. 1883 og tilsk. 4. maí 1872 16. gr., 59. gr. 1. og 52. gr. 3. Lögin frá 1875 nema í 7. gr. beinlinis úr gildi 1., 2. 3., 18. og 21. gr. tilskipunar þessarar.

auglýsingu um það til eptirbreytni fyrir alla þá, er hlut eiga að máli. — 4. gr. Að fengnum uppástungum hreppstjóranna skal sýslumaður á ári hverju innan loka janúarmánaðar senda amtmanni nákvæma uppástungu um þau verk, er vinna skal hið næsta sumar við þjóðvegi þá, er liggja um sýsluna; skal þeirri uppástungu fylgja skýrsla um, hvernig verkinu skuli haga og hvernig það verði framkvæmt, samkvæmt 5. gr., og enn fremur áætlun yfir kostnað þann, er hann hyggur að til þess þurfi; skal amtmáður eptir þessu ákveða, að hve miklu leyti og með hverjum hætti verkið skuli vinna, og á hann að gefa sýslumanni það til vitundar í seinasta lagi innan loka aprílmánaðar. — 5. gr. Öll verk við þjóðvegi skal að svo miklu leyti, sem unnt er, framkvæma þannig, að það sje sett til uppboðs, hver vilji takast verkið á hendur fyrir minnst kaup. Einungis þegar yfirvaldinu þykir það óráðlegt að láta bjóða verkið upp, eða þegar aðgengilegt boð fæst ekki, á sýslumaður að gjöra samning um verkið á þann hátt, ef því verður við komið, að viss borgun sje ákveðin fyrir nákvæmlega tiltekinn vegarpart, en fáið það ekki með aðgengilegum skilmálum, þá skal láta vinna verkið fyrir ákveðin daglaun, og skal sýslumaður, þegar svo stendur á, til kveðja áreiðanlega umsjónarmenn til að hafa gætur á, að verkið verði óaðfinnanlega af hendi leyst. — 6. gr. Þjóðvegir skulu að öll um jafnaði halda hinni sömu stefnu, sem þeir hafa haft hingað til; en þegar sýslumanni þykir nauðsyn til bera, að á þessu sje gjörð nokkur breyting, eða nýr þjóðvegur sje gjörður, þá skal hann um þetta senda uppástungu til amtmanns, og ræður hann málinu til úrskurðar samkvæmt reglum þeim, sem settar eru í þessari tilskipun. — 7. gr. Sjerhver jarðeigandi er skyldur til, nema því að eins að svo standi á, sem sagt er í 8. gr., að láta af hendi uppbotarlaust land það, er þarf til að leggja þjóðveg um eða gjöra við hann, samkvæmt reglum þeim, sem settar eru í þessari tilskipun. Svo er hann einnig

1861

15. marz.

1861 skyldur til að leyfa, að á hans landareign sje tekin þau
 15. marz tilföng, sem kann að þurfa til vegagjörðarinnar, og skal
 honum það ekki heldur að neinu bætt, nema tilföng hafi
 verið tekin honum í mein. — 8. gr. Nýja vegi má aldrei
 leggja gegnum tún eða umgirt graslendi, og að öllum
 jafnaði ekki heldur yfir engjar, nema yfirvaldinu virðist
 svo, að ekki verði hjá því komizt án skaða fyrir almenn-
 ar samgöngur, og skal, þegar svo stendur á, greiða eig-
 andanum, ef hann krefst þess, af vegabóttagjaldinu sann-
 gjarna þokkabót, sem óvilhallir menn, þeir er tilkvaddir
 sje af rjettinum á vanalegan hátt, ákveða fyrir það eptir
 skoðunargjörð, sem haldin sje undir tilsjón sýslumanns.
 — 9. gr. Þjóðvegir skulu ætíð vera 5 danskar álnir á
 breidd að minnsta kosti; samt getur sýslumaður leyft
 undantekningu frá þeirri reglu, þegar landslagi er svo
 varið, til að mynda þar sem vegur liggur yfir fjöll eða
 hraun, að óumflýjanleg nauðsyn dregur til þess. — 10.
 gr. Þjóðvegi skal bæta með ruðningum, ef á þann hátt
 má fá fasta braut. Ef svo stórir steinar koma fyrir á
 vegi þeim, er ryðja skal, að þeim verður ekki komið úr
 brautinni, þá skal beggja megin þeirra gjöra mjórri braut-
 ir, er aptur ná saman í aðalgötunni. Lausagrjóti því, er
 liggur á veginum, skal snara svo langt úr vegi, að það
 geti ekki fallið í brautina aptur, nema svo sje, að steina
 þá megi hafa til að bera ofan í veginn. — 11. gr. Þar sem
 ekki verður fengin föst braut með ruðingnum, skal leggja
 veginn hærra, ef jarðvegur er mjög laus; þyki yfirvaldi
 það nauðsynlegt, eptir því sem á þeim stað hagar til,
 skal grafa skurði jafnvel beggja megin vegarins, og skal
 einnig, ef þörf er á, gjöra ræsi þvert yfir veginn. Moldu
 þeirri, sem mokað er upp úr skurðunum og ræsunum,
 skal snara upp á veginn, og skal hafa hana sem undirlag
 til að fylla upp veginn, en annars skal fylla upp veginn
 á þann hátt, að hann verði í miðju að minnsta kosti $\frac{1}{2}$
 danskri alin hærri en til hliðanna, og skal einnig bera
 ofan í veginn 5 eða 6 þumlunga þykkt lag af mól, þar

sem hún er fáanleg í nánd. Yfir ræsa þá, er ganga þvert **1861**
yfir veginn, skal gjöra brýr, annaðhvort úr steini eða trje **15. marz**
ellegar hvorutveggja saman, eptir því sem sýslumaður
eða umsjónarmaður sá, er hann hefur til kvatt samkvæmt
5. gr., ákveður nákvæmar á hverjum einstökum stað. —
12. gr. Yfir mýrlendi skal jafnaðarlegast gjöra steinbrýr,
en þegar yfirvaldi virðist, að því verði ekki með nokkru
móti við komið vegna landslagsins, þá má þar gjöra brýr
úr torfhnausum; skulu torfbrýr þessar vera $1\frac{1}{2}$ danskri
alin hærri til hliðanna en grundvöllurinn, er þar að ligg-
ur, og í miðju svo háar, að vel falli út af til beggja hliða.
Að öðru leyti eiga steinbrýrnar og torfbrýrnar ætíð að
vera að minnsta kosti $2\frac{1}{2}$ danskar álnir á breidd, og skal
gjöra við þær skurði og ræsi, sem fyr er sagt. — 13. gr.
Yfir litlar ár og læki skal, ef nauðsyn krefur og því
verður við komið, gjöra steinbrýr eða trjebrýr, og skulu
brýr þessar vera að minnsta kosti $2\frac{1}{2}$ danskar álnir á
breidd, og skal ætíð halda þeim svo við, að farið verði
yfir þær með klifjaða hesta. — 14. gr. Á öllum þeim
fjallvegum, sem ferðamenn eru vanir að fara á vetrardag
skal hlaða vörður, og skal einnig gjöra sæluhús, þar sem
yfirvaldi þykir þörf á. Eiga vörðurnar að vera, þegar
því verður við komið, svo nálægt hver annari, að tvær
að minnsta kosti sjáist í einu, þegar þoka er yfir; skal
þar að auki á hverri vörðu vera gjörður stallur eða ann-
að merki á þeirri hlið, sem snýr til norðurs, ferðamön-
num til leiðbeiningar. — 15. gr. Þegar einhver hefur tek-
ið á hendur að láta gjöra vegabætur þær, sem að ofan
eru nefndar, skal fyrst greiða borgun fyrir það, þeg-
ar það er sannað með lögmætri skoðunargjörð, er
sýslumaður sendir amtmanni, að allt verkið sje óað-
finnanlega að hendi leyst; þó má amtmaður, ef sá, er
verkið lætur vinna, krefst þess, og verkið er umfangs-
mikið, eptir að hann um það hefur meðtekið upplýsing-
ar og uppástungu frá hlutaðeigandi sýslumanni, láta greiða
manni þeim, sem verkið annast, nokkurn part af kaupinu

1861 smátt og smátt, eptir því sem verkinu skilar áleiðs. —
15. marz 16. gr. Útgjöld til allra þjóðvega skal þannig greiða, að af hverjum hrepp í öllu landinu gjaldist svo mikið í peningum, sem nemur hálfu dagsverki eptir verðlagsskrá, fyrir hvern verkfæran karlmann í hreppnum, í hverri stöðu sem hann er, frá 20 ára að 60. Hreppstjórar skulu á ári hverju fyrir sumarmál (18.—25. apríl), senda sýslumanni nafnaskrá yfir alla verkfæra menn í hreppnum á þeim aldri, er nú var sagt, og skal sýslumaður eptir því ákveða, hve mikið tillag hver hreppur eigi að greiða. Gjald þetta skal tekið af sveitarsjóðnum og greitt sýslumanni á manntalsþingi, og leggur hreppstjóri, með 2—4 mönnum, er bændur sjálfir kjósa, gjaldið á hrepps-búa eptir sömu reglum og aukaútsvarið (til fátækra). — 17. gr. Sýslumenn skulu á ári hverju innan ársloka senda aamtmani reikning yfir vegabótagjald það, er þeir hafa heimt, og yfir bætur fyrir skemmdir á þjóðvegum, er samkvæmt 30. gr. í tilskipun þessari á að greiða sýslumanni. — 18. gr. — 19. gr. Að því leyti sem sjerlegur kostnaður kynni að standa af aukavegum, til að mynda til brúa, eða til að útvega þær tilfærur, sem ekki verða heimtaðar af þeim, sem skyldir eru að leggja til verk til vegagjörðar, sbr. 24. gr., eða púður til að sprengja steina o. fl., þá skal greiða þann kostnað, er til þess þarf, úr sveitarsjóðnum og jafna honum niður samkvæmt reglu þeirri, sem sett er í niðurlagi 18. greinar, að svo miklu leyti, sem vegasjóður sá, sem nefndur er í 21. gr., hrökkur ekki til þessa kostnaðar. — 20. gr. Aukavegir eiga almennt að vera 3 álnir á breidd að minnsta kosti; þó má hreppstjóri leyfa, að brugðið sje út af þessu, þegar landslagi er svo háttað (sbr. 9. grein að niðurlagi), að óumflýjanleg nauðsyn dregur til þess. Að öðru leyti skal í öllu því, er aukavegi snertir, hvort heldur þeir eru gjörðir að nýju eða endurbættir, og eins hvað skyldu eigandans viðvíkur til að láta af hendi land það og tilföng, sem þarf, farið eptir reglum þeim, er ákveðnar eru hjer

að framan um þjóðvegi, að svo miklu leyti, sem þær geta **1861**
átt hjer við. — 21. gr. — 22. gr. Hreppstjóri til- 15. marz
tekur, á hvaða dögum verkið skuli vinna, en það má þó
ekki vera seinna en í júnímánuði, nema svo sjerstaklega
sje ástatt á einhverjum stað eða eitthvað annað beri til,
að óumflýjanlegt sje að bregða út af þessu. — 23. gr.
Verkamenn skal hreppstjóri til kveðja með skriflegum seðli,
og skulu bændur láta bera hann tafarlaust bæja á milli
um hreppinn eptir rjettri boðleið; skal hreppstjóri senda
hann út svo tímanlega, að hann komizt alla boðleið að
minnsta kosti tveim dögum fyrir hinn ákveðna verkdag. —
24. gr. Sjerhver verkmaður skal með sjer hafa verktól þau,
sem til er tekið þegar honum er sagt til, en þó ekki önnur
en þau, sem almennt eru höfð við moldarverk þar í sveit;
skal hann vera kominn á hinn tiltekna stað á dagmálum
og vera við vinnu til náttmála, þó skal veita tveggja
stunda hvíld á þeim tíma, sem hreppstjóri ákveður. Ef
nokkur, sem tilkvaddur er, án löglegra forfalla, kemur
seinna til verka en nú var sagt, eða fer fyr á burt, eða
yfir höfuð ekki er allan hinn tiltekna tíma við vinnu sína,
þá skal hann gjalda svo mikið í verkfall, sem hreppstjóri
með tveim tilkvöddum mönnum metur, og að auki í sekt
32 skildinga r. m. — 25. gr. Hreppstjóra er heimilt að
skipta niður vegastörfum þeim, sem falla á hreppinn, á
2 eða fleiri daga, en samt þannig, að enginn sá, sem
skylduverk á að vinna, hafi meira en eins dags verk. —
26. gr. Meðan á verkum stendur, skal hreppstjóri skipta
verkamönnum í flokka, og skal hverjum þeirra fenginn
sinn kafli af veginum. Hreppstjórinn skal ætíð vera við-
staddur sem umsjónarmaður, meðan unnið er að vega-
störfunum; líka getur hann kosið umsjónarmenn sjer til
hjálpar meðal hreppsbanda, þegar honum þykir nauðsyn
til bera. Skal svo álita, að bæði hreppstjórinn og áður-
nefndir umsjónarmenn hafi með umsjón þeirri, er þeir
þannig hafa haft með vinnunni, fullnægt skylduverki því,
er á þeim sjálfum liggur. — 27. gr. Þegar verkið eptir

1861 18. gr. 3. atr. þessarar tilskipunar er unnið af einhverjum, 15. marz. sem hefur tekizt það á hendur, eða af leigðum mönnum, eiga hreppstjórnarnir að hafa umsjón með, að það verði óaðfinnanlega af hendi leyst, samkvæmt þeim ákvörðunum, sem gjörðar eru af hreppsbændum því viðvíkjandi. — 28. gr. Sýslumenn skulu á ári hverju líta eptir þjóðvegum í sýslum þeim, er þeim er trúað fyrir, og líka hafa eptirlit með hinum nauðsynlegu aukavegum þar, og eiga þeir á ári hverju að senda amtmanni skýrslu um ástand veganna í sýslunni; skal í henni vera greint frá, ekki að eins hve mikið, heldur einnig hvernig hafi verið starfað að vegagjörðum á ári hverju. — 29. gr. Það er skylda amtmanna að hafa yfirumsjón með vegunum í ömtum þeim, sem þeir eru settir yfir, og eiga þeir á embættisferðum sínum nákvæmlega að gefa gætur að ástandi veganna og að öðru leyti á ári hverju að senda hlutaðeigandi stjórnarráði skýrslu um ásigkomulag veganna í amtinu, og láta þar með fylgja hinar ofan nefndu skýrslur, sem komnar eru frá sýslumönnum. — 30. gr.¹ — 31. gr. Öll mál viðvíkjandi afbrigðum gegn þessari tilskipun skal með fara og dæma sem almenn lögreglumál að því leyti, sem þau ekki eptir eðli sínu eru misgjörðamál, og skal að öðru leyti hvað þær yfirsjónir snertir, sem hjer ræðir um, fara eptir ákvörðunum í tilsk. 24. jan. 1838, 9. og 10. gr. — 32. gr. Hvað hinar almennu ferjur yfir stærri ár og vatnsföll áhrærir, þá skal framvegis farið eptir reglum þeim, sem settar eru í Jónsbókar landsleigubálks 45. kap. og í konungsbrjefi 29. apríl 1776 6. gr.² — Að öðru leyti skulu þær ákvarðanir, sem ofan nefnt konungsbrjef og Jónsbókar landsleigub. 44. kap. innihalda um vegina á Íslandi, hjer eptir vera teknar úr lögum.

1) Sbr. almenn hegningarlög, 311. gr.

2) Sbr. tilsk. 4. maí 1872, 39. gr. 1.

TILSKIPUN um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir **1861**
Ísland¹. 1. apríl.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Hin nýja jarðabók fyrir Ísland, er samín hefur verið samkvæmt tilskipun 27. maí 1848, 1. gr., skal öðlast lagagildi 6. dag júnímánaðar 1862. — 2. gr. Eptir þessari hinni nýju jarðabók skulu greiddir skattar, tollar og gjöld þau til almennings þarfa, er eptir þetta kunna að verða lögð á jarðir á Íslandi; einnig skal upp frá þeim degi, sem að ofan er nefndur, heimta og greiða allar tíundir af jörðum á Íslandi eptir þeim dýrleika, sem á hverja jörð er settur í hinni nýju jarðabók; þó áskilst þeim prestum, sem eru í kallinu, þegar hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, rjettur til að taka preststíund sína af jörðunum eptir hinum eldri dýrleika jarðanna, á meðan þeir eru í því sama kalli, svo framt jarðartíundin er á þann hátt rífari, en ef hún væri reiknuð eptir hinni nýju jarðabók. — 3. gr. Þeim hluta alþingiskostnaðarins, sem lagður er á jarðirnar, skal jafna niður á sama hátt og að undanförmu, þangað til öðruvísi verður ákveðið. — 4. gr. Þegar 20 ár eru liðin frá því, að hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, skal það tekið til yfirvegunar, hvort ástæða sje til að leggja hana undir almenna endurskoðun.

BRJEF dómsmálastjórnarinnar (til amtm. yfir n. og a.- **1862**
amtm.) um framfærsluhrepp. 28. febr.

Maður hafði, þrátt fyrir bannið í tilsk. 30. apríl 1824, 3. gr. 10, verið gefinn saman í hjónaband við kvennmann, sem til uppeldis 2 óskilgetnum börnum sínum hafði áður þegið sveitarstýrk af sínum hreppi, án þess að þessi styrk-

1) Sbr. lög 18. sept. 1885 um breytingu á mati nokkurra jarða í Rangárvallasýslu.

1862 ur væri endurgoldinn, þegar hjónabandið var stofnað, og
 28. febr. án þess að samþykkis til hjónabandsins hefði áður verið leitað eða það verið fengið hjá framfærslusveit mannsins, þess er hún gekk að eiga. Amtmaður hafði úrskurðað, að sökum þess, að hjónabandið væri þannig ólöglega stofnað, gæti það eigi gjört breytingu á framfærsluhreppi konunnar og óskilgetinna barna hennar, er hún átti áður en hún giptist, og ættu þau því eigi framfærslurjett í hreppi mannsins. En dómsmálastjórnin áleit »að ekki sje í lög-gjöfinni nægileg heimild til, þar sem hjónaband þannig hefur verið stofnað móti lögum, að skylda þá sveit, er að undanfögnu hefur átt að veita konunni framfærslu, til að greiða nokkurt tillag til framfærsluhrepps mannsins, sem við hjónabandið einnig er orðinn framfærslusveit hennar og barna hennar; og þar sem þessi síðastnefnda sveit ber sig upp í þessu efni, þá er ekki annað fyrir en vísa henni til að leita skaðabóta hjá þeim, er gefin verður sök á, að hjónabandið var stofnsett móti lögum«.

27. okt.

REGLUGJÖRÐ um barnaskólann í Reykjavík¹.

I. Um ætlunarverk skólans, inntöku barnanna í hann, kennslu þeirra og yfir-heyrrslu, og um útskript þeirra úr skólanum. — 1. gr. Það er ætlunarverk skólans að gjöra úr börnunum ráðvanda og siðferðisgóða menn og veita þeim þá þekking og kunnáttu, að þau geti orðið nýtir borgarar í þjóðfelaginu. — 2. gr. Í barnaskólann má veita viðtöku sjerhverju barni í Reykjavíkurkaupstað, sem orðið er fullra 7 ára að aldri og er þannig undirbúið, sem nákvæmar er ákveðið í áætluninni um, hvað kennt skal í skólanum².

1) Sama dag var útgefið af kirkju- og kennslumálastjórninni, „instrúx fyrir kennarana við barnaskólann í Reykjavík;“ og 21. febr. 1866, voru staðfestar af sömu stjórn samkvæmt 23. gr. reglugjörðarinnar, „reglur fyrir barnaskólann í Reykjavík“.

2) Eptir þessari áætlun eða hinum svokölluðu „reglum fyrir barnaskólann í Reykjavík“, 21. febr. 1866 3. gr. 1, á barnið, til að komast í 1. bekk, að „kveða nokkurn veginn að, þó ekki sje það læst“. Eptir sömu grein í „reglunum“ geta og yfirumsjónarmenn skólans leyft, að börn, sem eigi eru fullra 7 ára, en þó eigi yngri en 6 ára, megi taka í skólann, ef þau eru nokk-

Svo má og taka í skólann börn, sem eiga heima annar- **1862**
staðar en í kaupstaðnum, með því skilyrði, er nú var **27. okt.**
getið, að svo miklu leyti sem rúm er til þess. — 3. gr.¹.
Sjeu börn þau, er ganga í skólann, fleiri en 50, skal þeim
skipt í tvo eður fleiri bekki; svo má og skólastjórinn,
eptir uppástungu skólanefndarinnar, leyfa, að bekkjunum
sje skipt í minni deildir, og einkum að efsta bekk sje
skipt í tvær deildir, aðra handa drengjum og hina handa
stúlkum, ef slíkt yrði álitð hentugt fyrir kennsluna. —
4. gr. Sá tími, þá er börn almennt eiga að koma í skól-
ann, skal vera 1. dagur októbermánaðar; þó mega börn
og koma í skólann um nýár, og má skólanefndin þar að
auki leyfa, að tekið sje við þeim á öðrum tímum, þegar
einhver sjerstakleg atvik eru fyrir hendi, t. a. m. vegna
flutninga eður veikinda. — Þegar einhver óskar, að barn
sje tekið í skólann, þá skal rita um það dómkirkjuprest-
inum, og ákveður hann daginn, þá er inntökuprófið skal
haldið, en það skal almennt haldið um leið og ársprófin
í skólanum. — 5. gr. Foreldrar eður fjárhaldsmenn barna
í Reykjavík skulu skyldir annaðhvort að láta börn sín
ganga í skóla eður á annan hátt sjá fyrir, að þau fái þá
kennslu í bóklestri og trúarbrögðum, sem skólanefndin á-
litur nóga. Nú sýna þeir mótþróa í þessu efni og hafa þó
hvað eptir annað verið áminntir og upp hvattir, þá skal
skólanefndin hafa vald til að leggja á þá fjársektir, eður
á annan hátt sjá um, að börnin fái uppfræðing þá, sem
urn veginn læs og virðast vera með þeirri greind og sálar-
þroska, að þau standi jafnfætis 7 ára börnum, sem í meðal-
lagi eru.

1) Sbr. 2. gr. í „reglunum“, sem hljóðar svo: „Börnunum
skal eptir aldri og þekkingu skipta í bekki; tala bekkjanna fer
eptir því, hvað mörg börn þau eru, sem í skólann ganga, og
svo eptir þekkingu þeirra; eptir þekkingu barnanna og fram-
förum skal flytja þau úr einum bekk í annan; sje 3 bekkir í
skólanum, skal ekkert barn vera lengur í hverjum bekk af hin-
um neðri en 2 ár; verði bekkirnir færri, svo sem 2, skal ekk-
ert barn vera í neðri bekknum lengur en 2 ár“.

1862 þörf er á, en fjársektirnar skulu vera frá 4 sk. til 24 sk.
 27. okt. eptir málavöxtum fyrir hvern dag, sem hirðuleysi er sýnt; skulu þær renna inn í skólasjóðinn, og má taka þær fjárnámi. — 6. gr. Börnin skulu koma í skólann á ákveðnum tíma, þokkalega og sæmilega búin, og hafa með sjer bækur og annað, sem þau þurfa á að halda í skólanum. Þegar foreldrar eður fjárhaldsmenn ekki hafa efni á að útvega börnunum bækur, spjöld og annað, það er þau þurfa á að halda í skólanum, þá skal kaupa þetta handa þeim á kostnað skólasjóðsins eptir ákvörðun skólanefndarinnar. — 7. gr. Börn, er hafa næm útbrot, mega ekki koma í skólann fyrri en þau eru heil orðin; en ef þau koma þangað, þá á skólakennarinn þegar í stað að láta þau fara heim aptur; hann er og skyldur að gefa skólanefndinni þetta til vitundar, en hún á að annast um, að slík börn verði læknuð. — 8. gr. Börn, er hafa haft einhverja næma sýki, mega eigi koma í skólann fyr en 3 vikum eptir að þau eru heilbrigð orðin og sýkin er hætt í húsi því, sem þau búa í. — 9. gr. Nú verður barni eitthvað á, þá skal skólakennarinn leitast við að bæta það með áminningum; en verði slíkar áminningar árangurslausar, skal barninu refsað á þann hátt, sem fyrir er mælt í 21. gr. í instrúxinu fyrir kennara skólans¹. Þeim börnum, sem taka öðr-

1) Sú grein hljóðar svo: „Kennaranum skal gefið á vald að veita þeim börnum hæfileg verðlaun, sem taka öðrum fram að iðni og siðgæði. Þegar hegna skal barni, ber honum að varast sjerhverja þá meðferð, sem særir hina eðlilegu sómatilfinning barnsins, og þannig tálmar þeirri betrun, sem til er ætlað að leiði af hegningunni, svo á hann og að varast slíka meðferð, er geti meitt líkama barnsins eður spillt heilsu þess. Hann má því aldrei leyfa sjer að við hafa ókvæðisorð og háðugleg nöfn, eða gefa börnunum utanundir, hrinda þeim og slá til þeirra með hendinni. Þyki líkamleg refsing nauðsynleg eptir ítrekaðar áminningar og mildari hegning, þá má kennarinn við hafa lítinn og mjóan spanskreyr til að refsa með. Verði sú raun á, að slík refsing sje ónóg, skal kennarinn tilkynna skólanefndinni, hvernig brotinu sje varið, til þess hann geti fengið ákvörðun hennar um, hvernig að skuli farið.

um fram að góðri hegðan og iðni, má kennarinn veita **1862**
hæfileg verðlaun, þeim til uppörfunar. — 10. gr. Á hverj- 27. okt.
um degi skulu vera 5 kennslutímar í hverjum bekk; þó
má skólanefndin með samþykki skólastjórnarinnar stytta
kennslutímamann, svo hann sje 4 tímar á dag frá því í
miðjum nóvembermánuði og þangað til í miðjum janúar-
mánuði¹. Frá 1. marzsm. til 14. maím. skal kennslan byrja
á morgnana 1 stundu fyrir dagmál, en frá 1. októberm.
til 1. marzmánaðar á dagmálum; að öðru leyti skal
kennslutímumunum hagað á þann hátt, sem um það verður
ákveðið í skólaáætluninni. — 11. gr. Eigi skal kennt í
skólanum í páskavíkunni, og eigi í desembermánuði eptir
að lokið er ársprófinu í skólanum; svo skal og vera
tveggja daga leyfi á undan prófi þessu, auk þess, sem
prófin að öðru leyti hafa í för með sjer, að kennslan verður
að hætta um stund. Dómkirkjupresturinn má veita
leyfi einn dag í senn eður hálfan dag, þegar sjerstaklegar
ástæður eru til þess; en leyfi frá einstökum tímum má
hlutaðeigandi kennari veita; þó ber dómkirkjuprestinum
að gæta þess, að þetta sje ekki misbrúkað. — 12. gr.
Skólaárið skal talið frá 1. degi októberm. til 14. maím.
Þó skulu foreldrar þeirra barna, sem þegar hafa fengið
inntöku í skólann, eiga kost á að fá börnum sínum kennt
í skólanum frá 1. ágústsm. til 30. septemberm. næst á
eptir, ef svo margir foreldrar koma sjer saman um þetta,
að börn þau, er nota kennsluna, verði eigi færri en 15,
og þeir sækja um það til skólanefndarinnar fyrir lok maí-
mánaðar næst á undan. Fyrir þenna 8 vikna tíma skal
ekki greiddur einn kennslueyrir fram yfir það, sem á-
kveðið er í 30. grein, nema svo sje, að eitthvert barn á
þessum 8 vikum ljúki skólaveru sinni, af því það sje
fermt, eður af öðrum ástæðum; því þá skal greiddur
kennslueyrir fyrir það barn einnig fyrir þessar 8 vikur,

1) Eptir 4. gr. í „reglunum“ má skólanefndin enn fremur
með samþykki skólastjórnarinnar ákveða kennslustundirnar
þannig, að þær í neðsta bekk sje einungis 4 á dag.

1862 samkvæmt þeirri grein, er nú var getið. — 13. gr. Þess-
 27. okt. ar menntir skulu kenndar í skólanum: a. Trúarlærdómur.
 b. Íslenzkur bóklestur. c. Skript. d. Reikningur (bæði
 að reikna á spjald og í huganum). e. Söngur. — Þar að
 auki má, að því leyti sem kringumstæður leyfa, veita til-
 sögn í þessum greinum: í íslenzkri málfræði og rjettritun,
 í því að lesa skript, í föðurlandssögu og landafræði, einn-
 ig í dönsku og í fimleik. Það skal leyft að börnum, sem
 skortir gáfur til að nema, ekki sje kennt annað en trúar-
 lærdómurinn og að lesa og skrifa, eptir nákvæmari á-
 kvörðun skólanefndarinnar. — 14. gr. Á ári hverju skulu
 haldin tvö opinber próf, annað í lok skólaársins, en hitt í
 vikunni fyrir jól; skal skólanefndin hlutast til um, að
 próf þessi sjeu haldin og skólastjórnin hafa eptirlit með
 þeim. — Eptir því, hvernig börnunum gengur í prófum
 þessum ákveður skólanefndin með ráði kennaranna um
 flutning þeirra úr einum bekk upp í annan, og hvar þau
 skuli eiga sæti í bekknum; um þessa niðurskipun ber að
 senda skólastjórninni lista ásamt með ársskýrslunni um
 ástand skólans (26. gr.). — 15. gr. Skólakennslan hættir,
 þegar börn eru tekin til fermingar eður á annan tilsva-
 andi hátt bundinn endi á trúarbragðauppfræðing þeirra, ef
 þau hafa aðra trúarjátning. Þó skulu börnin útskrifuð úr
 skólanum við hið opinbera skólapróf í desembermánuði,
 ef þau í því prófi reynast hæf til þess, að farið sje að
 búa þau undir ferming, og aldur þeirra ekki er því til
 fyrirstöðu. Skólanefndin á að gefa skriflegt skírteini um,
 hvernig próf þetta hafi gengið og um iðni og hegðun hvers
 barns yfir höfuð meðan það var í skólanum.

II. Um hvernig kennarar skulu skipað-
 ir, og um skyldur þeirra og rjettindi. — 16.
 gr. Kennarar við skólann skulu skipaðir af skólastjórninni
 eptir uppástungu skólanefndarinnar. Kennarar geta þeir
 einir orðið, sem eru orðnir tvítugir að aldri og geta orðið
 prestar á Íslandi, eður eru útskrifaðir úr menntunar-
 stofnun handa skólakennurum (Skolelærerseminarium).

— 17. gr. Kennslan á að fara fram eptir áætlun, sem **1862** yfirkennarinn við skólann og dómkirkjupresturinn eiga 27. okt. að búa til fyrir hvert skólaár, eptir að áætlun þessi hefir verið borin undir skólanefndina og samþykkt af skólastjórninni. — 18. gr. Yfirkennarinn á að fá í laun að minnsta kosti 500 ríkisdali á ári, og auk þess hafa húsnæði í skólahúsinu og eldivið handa sjálfum sjer og skólanum, eður, fáir hann ekki húsnæði, 60 rd. í húsaleigustyrk á ári; undirkennarinn á að fá að minnsta kosti 250 rd. í laun á ári auk húsnæðis og eldiviðar, eður að öðrum kosti 60 ríkisdali í húsaleigustyrk. — 19. gr¹. Hvort veitt skuli nokkur eptirlaun nýtum kennara, er hann fer frá embætti sökum elli eður lasleika, eða hvort veitt skuli nokkurt árgjald ekkju kennara, sem hefir staðið vel í stöðu sinni, þangað til hann fór frá, það skal samkvæmt tilskipun 27. nóv. 1846 24. gr. komið undir úrskurði bæjarstjórnarinnar eptir meðmælingum skólanefndarinnar í hvert skipti; en nemi slíkt gjald meiru en 20 rd. á ári, þarf samþykki amtmanns eður hlutaðeigandi stjórnarráðs.

III. Um umsjón skólans og stjórn á fjárhagsmálefnum hans. 20. gr². Hin eiginlega stjórn skólans skal falin á hendur nefnd manna; í henni skulu vera: dómkirkjupresturinn í Reykjavík, og skal hann vera forseti nefndarinnar, bæjarfógetinn í Reykjavík og 2 skólaforstöðumenn; skulu þeir 2 síðasttöldu nefndarmenn skipaðir af bæjarfulltrúunum samkvæmt reglugjörð 27. nóvembern. 1846, 18. gr. og eru skyldir að hafa á hendi starfa þenna í 3 ár. — 21. gr. Dómkirkjupresturinn kveður nefndarmenn til funda, og skal að minnsta kosti haldinn einn fundur í hverjum mánuði. Hann ritar í gjörðabók og brjefadagbók nefndarinnar og aðrar em-

1) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872, 14. gr.

2) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872, 14. gr. og samþykkt 9. okt. 1872, 5. gr.

1862 bættisbækur hennar; svo semur hann og brjef og álits-
 27. okt. skjöl fyrir nefndina. — 22. gr. Skólanefndin á að hafa
 gætur á því, að farið sje eptir öllu því, sem boðið er í
 reglugjörð þessari og skólaáætluninni, eða skólastjórnin
 skipar fyrir um reglu og aga í skólanum, og að útrýmt
 verði, svo sem framast er auðið, öllu, sem er til tálmun-
 ar velferð skólans. — 23. gr¹. Undir eins og búið er að
 skipa nefndina, á hún að semja frumvarp til áætlunar
 um fyrirkomulag og störf skólans yfir höfuð, samkvæmt
 ákvörðunum þeim, sem settar eru í þessari reglugjörð; í
 þeirri áætlun á og að vera reikningur um tekjur og gjöld
 skólans. Nefndin á síðan að senda skólastjórninni áætl-
 un þessa, og skýra um leið frá þeim atvikum og ástæð-
 um, sem hún er byggð á; en skólastjórnin á að fá um
 hana álit bæjarstjórnarinnar, og þar á eptir að senda hana
 með álitsskjali sínu kirkju- og kennslustjórninni, til þess
 hún verði endurskoðuð og staðfest. Á sama hátt skal
 að farið, þá er síðar kynni þykja þörf á að breyta ein-
 hverju í skólaáætluninni, eptir að búið er að samþykkja
 hana. — 24. gr². Nefndin á þar að auki samkvæmt reglu-
 gjörð 27. nóvemberm. 1846, 19. gr., á ári hverju fyrir
 lok nóvembermánaðar að senda bæjarstjórninni áætlun
 um þau gjöld, sem skólinn að líkindum þarf að greiða
 hið komanda ár, og um þau efni, sem fyrir hendi eru
 til gjalda þessara, án þess nokkru sje jafnað niður á
 gjaldþegna. Svo á hún og innan 14 daga eptir lok hvers
 skólaárs að gjöra reikning um tekjur og gjöld skólans hið
 liðna ár. Reikning þenna á gjaldkeri skólans að semja;
 en hann skal kosinn til 3 ára og vera einn af nefndar-
 mönnunum, og kjósa þeir hann sjálfir. Gjaldkerinn á þar
 að auki að heimta inn kennslueyri, og borga út gjöld
 skólans; og ber þess vegna að ávísá honum úr bæjar-
 sjóðnum í byrjun hvers hálfmissiris fjórðungi af skólatil-
 lögum þeim, sem jafnað hefur verið á bæjarbúa. Þegar

1) Sbr. Reglur 21. febr. 1866.

2) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872 og samþykkt 9. okt. 1872.

skólareikningurinn er búinn að liggja almenningi til sýn- **1862**
 is í þinghúsi bæjarins þann tíma, sem boðið er í 21. og 27. okt.
 25. gr. í reglugjörð þeirri, sem að ofan er nefnd, þá skal
 sá maður endurskoða hann, sem kosinn hefur verið til að
 endurskoða bæjarsjóðsreikninginn, en skólastjórnin leggja
 á hann úrskurð sinn; síðan skal bæjarfógetinn auglýsa
 ágríp af reikningi þessum, um leið og hann auglýsir á-
 gripið af bæjarsjóðsreikningnum. — 25. gr. Fyrir miðjan
 septembermánuð á ári hverju á dómkirkjupresturinn að
 leggja fram í skólanefndinni lista yfir þau börn í kaup-
 staðnum, sem á því ári hafa fyllt 7. aldursár, og skal í
 þeim lista skýrt frá, hvort þegar sje búið að taka þau inn
 í skólann, eður að eins hafi verið boðað, að þau ætli að
 koma í skólann. En sje þetta eigi svo, á nefndin að
 leitast við að komast að raun um, hvort barnið utan
 skóla fái þá uppfærðing, sem fyrirskipuð er í reglugjörð
 þessari, og, ef þörf er á, gjöra þær ráðstafanir, sem nauð-
 synlegar eru, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 5. grein
 í reglugjörð þessari. — 26. gr. Við lok hvers skólaárs
 skal skólanefndin senda skólastjórninni skýrslu um ástand
 skólans yfir höfuð. — 27. gr. Í skólastjórninni skulu vera
 amtmaðurinn yfir suðurumdæminu og biskupinn yfir Ís-
 landi. — 28. gr. Undir skólastjórnina heyrir yfirumsjón-
 in yfir skólanum. Hún á þar að auki að sjá um, að
 skólareikningurinn sje gjörður í tækan tíma, og að allir,
 sem einhverja sýslun hafa á hendi við skólann, leysi af
 hendi starfa sinn forsvaranlega, og að nákvæmlega sje
 farið eptir því, sem ákveðið er í þessari reglugjörð. Skóla-
 stjórnin skal eiga fund með sjer einu sinni á hverju
 hálfmissiri, ef ekki er nauðsyn á fleiri fundum, og ræða
 þar og gjöra út um öll málefni, er snerta skólann. —
 29. gr. Fimmta hvert ár skal skólastjórnin senda kirkju-
 og kennslustjórninni skýrslu um ástand skólans og at-
 hafnir síðast liðinn 5 ára tíma. — 30. gr. Upphæð kennslu-
 eyrisins skal ákveðin í skólaáætluninni. Þó skal hann
 eigi fara fram úr 6 ríkisdöllum um árið og 80 skildingum

1862 um einstaka mánuði fyrir börn, sem eiga heima í Reykja-
 27. okt. vík, og 12 ríkisdöllum allt skólaárið og 1 rd. 64 sk. um
 einstaka mánuði fyrir þau börn, sem ekki eiga heima
 þar í bænum. Borgunin skal greidd fyrirfram fyrir hvert
 hálfmissiri; þegar búið er að greiða borgunina verður
 henni aldrei aptur skilað. Nú eru í skólanum á sama
 tíma systkini, skulu þá að eins borgaðir $\frac{2}{3}$ af ákveðnum
 kennslueyri fyrir hið annað og $\frac{1}{3}$ fyrir hið þriðja; en sjeu
 þau fleiri en 3, skal ekkert borgað fyrir þau, sem fram-
 yfir eru¹. Eigi skal heldur greitt neitt kennslukaup fyrir
 þau börn, er styrks njóta úr fátækra sjóði, eður þiggi for-
 eldrar þeirra eður þeir, sem eiga fyrir þeim að sjá, slíkan
 styrk, eður sjeu þeir sökum fátæktar undanþegnir bæjar-
 gjöldum þeim, sem jafnað er niður eptir efnum og ástæð-
 um. Hinir efnaminnstu af tómthúsmönnum, sem eiga
 fyrir börnum að sjá, en ekki er svo ástatt fyrir, sem nú
 var sagt, mega láta af hendi eldivið handa skólanum og
 kennurunum, svo sem þörf er á, í staðinn fyrir að greiða
 kennslukaup, eptir niðurfjöfnun, sem skólanefndin gjörir,
 og skólastjórnin leggur á samþykki sitt. — 31. gr. Skóla-
 nefndin á að hafa gætur á, að í skólabekkjunum sje að
 minnsta kosti 90 teningsfeta rúm handa hverju af börnum
 þeim, sem eru í skólanum í einu, að þar sjeu áhöld þau,
 sem nauðsyn er á, og að þar sjeu lofthreinsunargluggar
 (Ventiler). Svo á og að til búa bústað handa yfirkenn-
 aranum í skólahúsinu, og á skólanefndin að öðru leyti

1) Samkvæmt ákvörðun bæjarstjórnarinnar á fundi 16. apríl
 1874 er orðin sú breyting á kennslueyrinum, að gjald fyrir ut-
 anbæjarbörn er 15 rd. (30 kr.) um árið, en fyrir innanbæjar-
 börn 1 rd. 32 sk. (2 kr. 66 a.) um mánuðinn, eða 20 kr. um
 árið (frá 1. okt. til 14. maí). Sjeu fleiri en eitt barn í skólan-
 um „frá sama heimili“, verður gjaldið $\frac{1}{4}$ lægra fyrir 2. barnið
 en fyrir hið fyrsta, helmingi lægra fyrir 3. barnið, og fyrir 4.
 barnið $\frac{1}{4}$ af því sem goldið er fyrir fyrsta barnið; en sjeu í
 skólanum börn frá sama heimili fleiri en 4, er ekkert greitt
 fyrir þau, sem umfram eru.

að hafa eptirlit með, að húsinu og húsgögnum öllum, sje **1862**
 ávallt við haldið í tilhlýðilegu ástandi. — 32. gr. Tekjur 27. okt.
 skólans eru þær, er nú skal greina: a. Kennslueyrir. (30.
 gr.). b. Sektir fyrir brot móti því, sem ákveðið er í reglu-
 gjörð þessari. c. Gjafir. d. Fje, er menn ánafna eptir
 sinn dag. e¹. Árlegt tillag úr bæjarsjóði eptir reglugjörð
 27. nóvemberm. 1846, 19. gr., smbr. opið brjef 26. sept-
 emberm. 1860, 3. gr.

IV. Um handvinnuskólann. 33. gr. Skóla-
 nefndin á að leitast við að koma því á, að stofnaður verði
 handvinnuskóli handa stúlkum, einkum þeim, sem eru í
 efsta bekk barnaskólans, þar sem þeim sje kennt að
 spinna og undirbúa ullina undir að hún sje spunnin, svo
 og að þrjóna, vefa og sauma. — 34. gr. Að fengnum uppá-
 stungum skólanefndarinnar og áliti bæjarstjórnarinnar,
 skal skólastjórnin skipa fyrir um fyrirkomulag kennslunn-
 ar í skóla þessum, þegar hann kemst á, svo og eptir
 hverjum reglum börn skuli fara í skólann m. m.

OPIÐ BRJEF um löggilding þriggja verzlunarstaða á **1863**
 Íslandi. 19. jan.

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt:
 Samkvæmt þegnlegum tillögum alþingis hefur Oss allra-
 mildilegast þóknast að löggilda verzlunarstaði við Papa-
 fjarðarós í Skaptafellssýslu í suðurumdæminu, við Straum-
 fjörð í Mýrasýslu og á Skeljavík í Strandasýslu í vestur-
 umdæminu á Íslandi. — Fyrir því skal það hjer eptir leyft
 vera að byggja sölubúðir og hafa fasta verzlun á þessum
 stöðum með þeim skilmálum, er segir í opnu brjefi 28.
 desembermánaðar 1836, og mega einnig innlendir og út-
 lendir lausakaupmenn koma þangað til verzlunar, þegar
 þess er gætt, sem ákveðið er í nefndu lagaboði og í lögum
 15. aprílmánaðar 1854 3. grein.

1) Sbr. tilsk. 20. apríl 1872, 14. og 18. gr. og lög 19. okt. 1877.

1863

KONUNGSÚRSKURÐUR um próf í íslenzku.

8. febr.

Próf það í íslenzku máli, er þeir menn, er um embætti sækja á Íslandi, en ekki eru Íslendingar, eiga að ganga undir, samkvæmt konungsráðgjöf 8. apríl 1844 og 27. maí 1857, skal aukið á þann hátt, að auk hins munnlega prófsins sje einnig haldið skriflegt próf, og að hið munnlega prófið sje haldið í heyraða hljóði og sjeu við það tveir prófdómendur, sem einnig taki þátt í að dæma um hið skriflega prófið; skal dómsmálastjórninni falið að gjöra þær ráðstafanir, sem þörf er á í þessu efni, eptir að hafa ráðgast um það við kirkju- og kennslustjórnina¹.

26. maí.

TILSKIPUN um lausamenn og húsmenn á Íslandi².

Vjer Fr. VII., o. s. frv. Gjörum kunnugt:

Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vars trúa alþingis, um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um lausamenn og húsmenn á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið:

I. Um lausamenn. 1. gr. Þeir menn eru eigi skyldir að vera í vist, er hafa 5 hundruð á landsvísu eður meira í árságóða af fasteignum eður öðru fje. —
 2. gr. Hverjum þeim manni, sem er 25 ára að aldri, er heimilt að leysa sig undan vistarskyldunni með því að fá sjer léyfisbrjef hjá lögreglustjóranum. — Fyrir leyfisbrjefið borgar karlmaður eitt hundruð en kona hálft hundruð á

1) Í brjefi 4. maí næst á eptir, er þessi konungsráðgjöf var birtur stiptsyfirvöldunum, segir dómsmálastjórnin svo fyrir, „eptir að hafa skrifast á um málið við kirkju- og kennslustjórnina“, að „skriflega prófið á að vera í því folgið að snúa úr dönsku á íslenzku grein nokkurri, er sá tiltekur, er prófar, og skulu eigi prófdómendurnir eiga neinn þátt í að taka til greinina, en þeir skulu í hvert skipti, er prófið verður haldið í Reykjavík, kosnir af stiptsyfirvöldunum á Íslandi; skal það falið þeim, er prófar, og prófdómendunum, að ráðstafa öðru því, er prófið snertir.

1) Sbr. tilsk. 19. febr. 1783 og reglugj. 8. jan. 1834, 20. gr.

landsvísu, og skal gjald þetta greitt í peningum eptir verðlagsskrár aðalmeðalverði. — Leyfisbrjef skal taka hvort heldur maður vill vera laus að nokkru eður að öllu. — 3. gr. Heimilt skal mönnum þeim, er nú skal greina, að taka leyfisbrjef þau, sem nefnd eru í 2. gr., þótt ekki sjeu þeir fullra 25 ára: 1) Ekkjumönnum og ekkjum, og konum, sem menn þeirra hafa yfirgefið eður skilið við að lögum, annaðhvort algjörlega eða að borði og sæng. 2) Mönnum sem hafa eitt hundrað á landsvísu í ársarð af fasteignum eður öðru fje. Ef afgjaldið eða leigan er greitt í peningum, skal telja það til álna eptir aðalmeðalverði í verðlagsskrá. — 4. gr. Þessir menn geta fengið leyfisbrjef borgunarlaust: 1) Þeir sem búið hafa 15 ár og galdið þenna tíma árlega til allra stjettu. 2) Þeir sem staðið hafa í vinnuhjúastjett 20 ár og fengið jafnan góðan vitnisburð. — 5. gr. Fyrir hvert leyfisbrjef skal greiða lögreglustjóránnum einn ríkisdal. — 6. gr. Láti nokkur, sem fengið hefur leyfisbrjef til að komast hjá að vera í vist, undanfalla 2 ár í bili að greiða lögboðin gjöld eður skylduverk, eður þurfi fjárnámi að beita 2 ár, hvort eptir annað til að ná þeim gjöldum, þá hefur hann fyrirgjört þeim rjetti sínum, er leyfisbrjefið veitir honum, og má honum eigi veita leyfisbrjef að nýju fyr en eptir 5 ár. — 7. gr. Nú flytur nokkur, er fengið hefur leyfisbrjef, sig í annað lögsagnarumdæmi, skal hann taka nýtt leyfisbrjef, er hann fái borgunarlaust; þó skal hann greiða lögreglustjóránnum einn ríkisdal (smbr. 5. gr.). Ef einhver, sem fengið hefir leyfisbrjef, tilkynnir hlutaðeigandi lögreglustjóra, að hann ætli eigi að nota leyfið ákveðinn tíma, skal honum heimilt að nota það síðar án þess að greiða nokkra borgun, ef hann gefur slíkt lögreglustjóránnum til vitundar. — 8. gr. Nú er maður óvistráðinn mánuði fyrir hjúaskildaga og á sjer enga aðra löglega atvinnu vísa, og leitar hann hreppstjóra um að útvega sjer vist; og skal þá hreppstjóri vera honum hjálplegur í því efni. Ef maður er enn óvistráðinn um manntalsþing og leitar sýslumanns um að útvega sjer vist,

1863

26. maí.

1863 þá skal sýslumaður bjóða hann upp á manntalsþingum
 26. maí. sýslunnar. — Nú útvegar hreppstjóri eður sýslumaður manni vist á þann hátt, er nú var sagt, og er hann þá skyldur að fara í þá vist ef hún er boðleg. Bjóðist fleiri en einn til að taka manninn, má hann sjálfur um kjósa; en sje hann eigi við staddur, skal hreppstjóri eður sýslumaður ráða, í hverja vistina hann skal fara. Nú vill hann ekki þiggja vist þá, er á þenna hátt stendur honum til boða, og skal honum þá hegnt sem fyrir lausamennsku. — Nú hefir engi boðizt til að taka hinn vistlausu mann, og varðar honum þá eigi við lög, þótt hann sje laus til hjúaskildaga næsta ár; en skyldur er hann að ganga að hverri þeirri vinnu, sem lögreglustjóri eða hreppstjóri vísa honum á, enda sje vinnan honum eigi of vaxin; ella er hann sekur um 1—10 rd. eptir málavöxtum. Sama er og um hjú, er vistlaust verður eptir manntalsþing. — Nú er maður enn vistlaus á hinum næsta hjúaskildaga, og skal þá fara sem fyr segir. — 9. gr. Lögreglustjórnin skal hafa vakandi auga á því, að enginn sá, sem er skyldur að vera í vist, komi sjer hjá skyldu þeirri, og skulu lögreglustjórar á hverju manntalsþingi grennslast eptir, hvort brotið hafi verið móti lögum þessum. — Lögreglustjórnin skal vaka yfir því, að þeir, sem leyst hafa leyfisbrjef, hafi fast heimili og sjeu ekki á flakki; en verði þeir sekir í flakki, sektast þeir 2—20 rd., og skal lögreglustjórnin útvega þeim samastað, ef þeir engan hafa. — 10. gr. Hver sá, sem skyldur er að fara í vist, en eigi hefir gjört það, nje heldur keypt leyfisbrjef það, sem um er rætt í 2. gr., verður um það sekur 10—30 rd., og greiði að auki jafnmikið og lúka á fyrir leyfisbrjef eptir 2. gr. En sje svo ástatt fyrir manni, sem segir í 4. gr., verður hann að eins sekur um 2—5 rd. — Þyngja skal það jafnan sektina, ef brotið er ítrekað eða beitt er röngum fyrirburði um vistarráð, eða ef maður gjörir sig sekan í flakki. — 11. gr. Hver sá, er hjálpar öðrum til að koma sjer undan skyldu sinni að fara í vist,

skal eptir málavöxtum sektast um helming, eða allt að **1863** tveim þriðjungum þeirra sekta, sem ákveðnar eru í næstu 26. maí. grein á undan. — Hver sá húsráðandi, er hýsir slíkan mann 3 nóttum lengur að nauðsynjalausu verður sekur um 1—5 rd.

II. Um húsmenn. 12. gr. Enginn má gjörast húsmaður eður þurraþúðarmaður nema hann til þess fái leyfi hjá sveitarstjórninni þar, sem hann ætlar að setjast að. Synji sveitarstjórnin um leyfið, skal hún skyld að gefa hlutaðeiganda það skriflegt, með ástæðum fyrir synjuninni, og er honum þá heimilt að skjóta máli sínu til yfirvaldsins (sýslumanns, bæjarfógeta), sem sker úr, hvort synjunin sje gild eður ekki. Úrskurði þess yfirvalds má skjóta til amtmanns, og leggur hann síðasta úrskurð á málið. — Setjist nokkur að í húsmennsku, án þess að hafa þá heimild til þess, er með þarf, skal hann sekur um 5—20 rd., og getur hann ekki með ólöglegri dvöl sinni í hreppnum unnið þar rjett til sveitarframfæris. Svo má og vísa þeim húsmanni úr hreppnum með missiris fyrirvara til næstu fardaga, sje hann þar eigi sveitlægur. — 13. gr. Hver sá húsráðandi, er tekur þann húsmann á heimili sitt, sem eigi hefur rjetta heimild til húsmennsku, skal greiða 2—8 rd. sekt, og þurfi húsmaðurinn framfærisstyrks við, skal það til næstu fardaga lenda á húsráðanda án endurgjalds frá hreppi þeim, þar sem húsmaðurinn er sveitlægur. — 14. gr. Þessar ákvarðanir skulu einnig ná til þeirra manna, er ekki hafa stærri jarðarpart til ábúðar en 1 hundrað.

III. Almennar ákvarðanir. (15. gr. Af gjöldum þeim og sektum, sem greiða ber eptir tilskipun þessari, skal helmingur renna í hlutaðeiganda fátækra-sjóð, en helming fái hreppstjóri eður hreppstjórar.) — 16. gr. Með þau mál, sem rísa út af því, sem ákveðið er um í þessari tilskipun, skal farið sem almenn lögreglumál.

1863 OPIÐ BRJEF um breyting á þeim tíma, þá er halda 9. júní. skal manntalsþing í Barðastrandar og Ísafjarðar sýslum.

Dómsmálastjórnin hefur allraþegnsamlegast borið undir konung bænarskrá alþingis þess, er haldið var árið 1861, um breyting á þeim tíma, þá er halda skal manntalsþing í Barðastrandar og Ísafjarðar sýslum í vesturumdæminu á Íslandi, og hefur hans hátign þóknast 8. d. þ. m. allramildilegast að ákveða, að hjer eptir megi fresta manntalsþingum í sýslum þessum þangað til í júní- og júlímánuði.

1864 OPIÐ BRJEF um breyting á tilskipun 18. febrúarmán- 4. júní. aðar 1847 um fjárforráð ómyndugra á Íslandi.

Vjer Christian hinn Níundi, o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt, til opins brjefs um breyting á tilskipun 18. febrúarmánaðar 1847 um fjárforráð ómyndugra á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: 1. gr. Þegar fje ómyndugra, jafnvel þó það hafi verið haft á boðstólum á löglegan hátt, hefur ekki orðið komið á vöxtu fyrir þá leigu, sem ákveðin er í tilskipun 18. febrúarmánaðar 1847, þá skal mega ávaxta það á þann hátt, að það sje lánað móti veði, samkvæmt áðurgreindri tilskipun, fyrir leigu, er sje að minnsta kosti 3 af hundraði á ári. — 2. gr. Nú hefur fje ómyndugra eigi orðið komið á vöxtu með þeim hætti, sem segir í 1. gr., og skal þá fjárhaldsmanni leyft að lána fjeð út með samþykki yfirfjárráðanda móti nægu veði í lausafje og þeirri leigu, er fengizt getur; þó má eigi lána einum manni meira fje á þenna hátt en 100 rd.

16. júní. OPIÐ BRJEF um löggilding verzlunarstaðar við Lambhússund á Skipaskaga í Borgarfjarðarsýslu í suðurumdæminu á Íslandi.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Sam-

kvæmt þegnlegum tillögum alþingis hefur oss allramildi- **1864**
legast þóknast að löggilda verzlunarstað við Lambhús- **16. júní.**
sund á Skipaskaga í Borgarfjarðar sýslu í suðurumdæm-
inu á Íslandi. — Fyrir því skal það frá 1. degi janúar-
mánaðar 1865 leyft að byggja sölubúðir og hafa fasta
verzlun á þessum stað með þeim skilmálum, er segir í
opnu brjefi 28. desembermánaðar 1836, og mega einnig
frá sama tíma innlendir og útlendir lausakaupmenn koma
þangað til verzlunar, þegar þess er gætt, sem um það
efni er ákveðið í nefndu lagaboði og í lögum 15. apríl-
mánaðar 1854 3. gr.

*KONUNGSÚRSKURÐUR um leyfisbrjef, er amtmenn 12. sept.
mega láta af hendi.

1. Amtmönnum á Íslandi skal falið að selja af
hendi: a) leyfisbrjef til að leiða ný vitni og leggja fram
ný skjöl í málum, sem skotið er til hins íslenska lands-
yfírrjettar, en auk þess má þó einnig framvegis fá leyfis-
brjef þessi hjá stiptamtmanninum yfir Íslandi¹. b) Leyfis-
brjef til að vera executor testamenti í dánarbúum, þegar
ekkert þykir athugavert við málið². c) Leyfisbrjef til
að fá ógildingardóm á veðskuldabriefum og eignardóm
fyrir fasteignum, og d) Leyfisbrjef til að ganga að eiga
ekku bróður, föðurbróður eður móðurbróður síns, eða
föðursystur eða móðursystur konu sinnar látinnar, svo
framarlega sem hvorugt hjóna-efnanna er gyðingatrúar.
— 2³. Greindum amtmönnum skal og veitt vald til að
leyfa því hjóna, er hitt lifir, að sitja í óskiptu búi, þeg-
ar önnur þau skilyrði eru fyrir hendi, er til þess útheimt-
ast, en einn af erfingjunum er fjærverandi, og veitist þá
leyfið þangað til fengin verði yfirlýsing þess erfingjans,

1) Sjá nú Augl. 22. febr. 1875, 15. gr.

2) Sbr. lög 12. apríl 1878 91. gr.

3) Sbr. sömu laga 99. gr.

1864 er fjærverandi er, og svo úr því, ef hann veiti til þess 12. sept. samþykki sitt¹.

1) Um leið og dómsmálastjórnin með brjefi 30. sept. 1864 kunngjörði stiptamtmaninum yfir Íslandi og amtmönnunum þennan konungsúrskurd, bætti hún við nokkrum athugasemdum til leiðbeiningar við útgáfu leyfisbrjefanna, og skulu hjer teknar upp af þessum athugasemdum þessar: Um 1. a. Leyfisbrjef þessi, sem eptir tilsk. 21. desemberm. 1831 I. 17. gr. geta fengizt hjá stiptamtmaninum yfir Íslandi sem forseta í hinum íslenzka landsyfirrjetti, í þeim málum, sem skotið er til yfirdóms þessa, skulu veitt fyrir borgun, að upphæð 16 rd. 5 mk., en þegar hlutadeigandi hefir fengið gjafsókn í málinu, skulu þau veitt ókeypis. — Um 1. c. Til þess að veitt verði leyfisbrjef til að fá ógildingardóm á horfnu veðskuldabryjefi útheimtist, að sýnt sje fram á, að líkindi sjeu til að skuldabryjefið sje horfið, og að enginn sviksamlegur tilgangur búi undir beiðninni um að fá það dæmt ógilt; þessvegna ber og, að svo miklu leyti sem unnt er, að láta þá, sem hlut eiga að máli um skuldabryjefið, fá tækifæri til að segja álit sitt áður en leyfisbryjefið er veitt. Þess skal og hjer getið, að þareð ofangreindur konungsúrskurdur aðeins snertir leyfisbrjef til að fá ógildingardóm á veðskuldabryjefum, er það vitaskuld, að dómsmálastjórninni framvegis er áskilið að gefa út leyfisbrjef til að fá ógilt ríkiskuldabryjef og skuldabryjef bankans og önnur áþekk peningaskjöl. — Sá, sem vill fá eignardóm fyrir fasteign sinni, verður að geta sannað löglega heimild sína til hennar. — Þess ber að gæta um hvortveggju þessi leyfisbrjef, að fasteign þeirri, sem fá á eignardóm fyrir, eður veðskuldabryjefi því, sem á að dæmast ógilt, sje lýst svo nákvæmlega, sem kostur er á. — Borgunin fyrir leyfisbrjef þau, sem hjer er umrætt, er 16 rd. 5 mk.; þó ber að veita ókeypis leyfisbrjef til að fá ógildingardóm, þegar veðskuldabryjef það, sem ógildast á, hljóðar upp á minni upphæð en 500 rd. rikismyntar. — Um 1. d. Um leyfisbrjef þessi skal venjulega ekki synja mönnum, nema mikill munur sje á aldri hlutadeiganda, og má einnig veita þau þó mægðirnar hafi verið ólöglegar, sem svo er kallað, eður með öðrum orðum, þó svo hafi á þeim staðið, að maður hafi haft samræði við kvennmann án þess þau væru hjón. Áður en leyfisbryjefið geti fengizt verða hlutadeigendur því að koma fram með skírnatteisti sín, og einnig færa gildar sannanir fyrir því, að mægðum þeirra

*KONUNGSÚRSKURÐUR um að dómsmálastjórnin skuli **1864**
hafa vald til að útkljá nokkur mál. 23. des.

I. Dómsmálastjórnin¹ skal eptirleiðis hafa vald til að útkljá í nafni hans hátignar málefni þau, er nú skulu talin, og sem hingað til hafa verið tekin fyrir í leyndar-ráðinu: — 1) veita eptirgjöf eða lækkun á sektum, þegar sektin eigi nemur 50 rd. — 2) veita leyfisbrjef til ættleiðingar, þó að börn sjeu til eða annað afkvæmi, en þá má eigi arfur sá, er ættleiðingurinn fær, meiru nema en því, er ættleiðendur samkvæmt gildandi lögum geta á-nafnað honum í erfðaskrá. — 3) veita leyfi til að upphæðir þær, sem lagðar eru inn í láns- eða sparisjóði eða aðrar slíkar stofnanir, og vexti af þeim, skuli eigi mega kyrr-setja eða hald á þær leggja, meðan þær standa þar inni, svo og leyfi handa slíkum stofnunum, sem þeim er nefnd-ar voru, til að láta selja við opinbert uppboð án undan-farinnar lögsóknar eða dóms, en eptir að auglýsing hefur verið um það birt í einstökum blöðum með hæfilegum fyrirvara, lausafjármuni er þær hafa fengið að veði, en óinnleystir kunna að vera eptir að gjalddagi er liðinn hjá. — 4) veita leyfisbrjef til algjörðs hjónaskilnaðar, þegar hjón-in í mörg ár hafa verið skilin að samvistum án þess þó að hafa samið um það fyrirfram á formlegan hátt, svo

sje svo varið, sem þau skýra frá. Borgunin er 34 rd. 32 sk., en þó má færa hana niður til 16 rd. 5 mk. þegar þau skilyrði eiga sjer stað, sem ákveðin eru í konungsráskurði 19. ágúst. 1829, en sá konungsráskurður er birtur í kansellí-umburðar-brjefi 5. dag septemberm. s. á. — Um 2. Leyfi það, sem hjer er um rætt, má veita þegar þau skilyrði að öðru leyti eiga sjer stað, sem þurfa til þess, að hlutadeigandi geti fengið að sitja í óskiptu búi. Við leyfi þetta, sem veitt er með brjefi* og eng-in borgun greidd fyrir, skal ávallt hnytt þeirri ákvörðun, að það gildi þangaðtil fengizt geti yfirlýsing erfingja þess, sem eigi er viðstaddur, og svo úr því ef hann veiti samþykki sitt.

1) Sbr. nú augl. 22. febr. 1875 17. gr. b. og c.

*) Þ. e. vanalegu amtsbrjefi, en ekki leyfi sbrjefi í nafni konungs og með konunglegu innsigli undir.

1864 og þegar hjónin eptir samkomulagi fyrir amtmanni hafa
 23. des. verið skilin að borði og sæng í 3 ár eða lengur. — 5) veita
 leyfisbrjef til algjörðs hjónaskilnaðar, þegar annað hjón-
 anna hefur orðið vitskert og lítil eða engin von er um
 að því batni, og má eins veita leyfið fyrir það þótt beið-
 andinn sje svo fátækur, að honum eigi verði gjört að
 skyldu að leggja neitt til framfæris vitskertri konu sinni.

1865 TILSKIPUN um verzlunarovog á Íslandi.

1. des.

V j e r C h r. I X., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Ept-
 ir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt til
 tilskipunar um verzlunarovog á Íslandi, bjóðum Vjer og
 skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Frumeining hinn-
 ar almennu verzlunarovogar er eitt pund, og er þyngd
 þess eins og verið hefur 500 frönsk grömm. — 2. gr.
 Eitt hundrað pund eru tíufjórðungavætt. — 3. gr.
 Pundið skiptist í 100 kvint, hvert kvint í 10 ort; minni
 þungar ákveðast með tugabrotum úr orti. — 4. gr.
 Frá því, er lög þessi öðlast gildi, skulu almennt þau
 vogarlóð viðhöfð sem verzlunarovog, er tugabrotum verð-
 ur komið að, það er að skilja þesskonar lóð, sem vega
 100, 50, 20, 10, 5, 2, 1 pund, 50, 20, 10, 5, 2, 1 kvint, 5,
 2, 1 ort og tugabrot úr orti, svo og pundarar, sem eru
 markaðir eptir sama vogarlagi. Þangaðtil konungur skip-
 ar öðruvísi fyrir skal þó leyft vera að nota þau vogar-
 lóð, sem áður hafa löggilt verið og sem vega $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$ og
 $\frac{1}{32}$ úr pundi, svo og pundara, sem löggiltir hafa verið
 eptir hinu eldra vogarlagi, og einnig vogarlóð, sem vega
 160, 80, 64, 32, 16, 8, 4 pund, þó eru undanskilin þau
 járnlóð, þar sem blyðið, sem löggildingarmerkið er sett á,
 liggur ofan á járninu og engin upphækkuð brún hlífir
 því. — 5. gr. Heimilt skal stjórninni að nema úr gildi
 aðrar vogir, sem nú eru viðhafðar, og að láta verzlunar-
 vogina koma í stað þeirra, svo og að gefa tugabrotunum

úr orti sjerstakleg nöfn, ef það virðist nauðsynlegt. — 6. **1865**
gr. Lagaboð þetta öðlast gildi 1. dag júlímán. 1867. 1. des.

TILSKIPUN, er nákvæmar ákveður ýmislegt viðvíkj- 15. des.
andi prestaköllumum á Íslandi.

V j e r C h r. I X., o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar, er nákvæmar ákveður ýmislegt viðvíkjandi prestaköllumum á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Prestaköllumum á Íslandi skal skipt í þessa flokka: 1. Aðalbrauð með 700 rd. tekjum og þar fram yfir. 2. Betri meðalbrauð með 500—700 rd. tekjum. 3. Lakari meðalbrauð með 350—500 rd. tekjum. 4. Fá tæk brauð með minni tekjum en 350 rd. á ári. Tekjur brauðanna eru taldar eptir brauðamatsgjörð þeirri, er samín var árið 1853 og allramildilegast er staðfest í dag; en sú brauðamatsgjörð skal endurskoðuð á hverjum 15 ára fresti¹. — 2. gr.² Konungur veitir aðalbrauðin, en stiptysfirvöldin á Íslandi veita eptir þeim ákvörðunum, sem um það efni gilda, þau brauðin, er heyra til 2. og 3. flokki að áskildri allrahæstri staðfesting, og þau, er heyra til 4. flokki, án slíkrar allrahæstu staðfestingar. — 3. gr.³ Um ákvörðun eptirlauna þeirra, er uppgjafaprestar fá af brauðunum, skal farið að á sama hátt og hingaðtil þannig, að hjeraðsprófasturinn kveður til tvo presta, er í grennd búa, og býr til með þeim uppástungu um, hver eptirlaun prestur sá, er frá brauðinu fer, eigi að fá af því; síðan skal leggja uppástungu þessa undir úrskurð stiptysfirvaldanna. Eptirlaunin mega að öllum jafnaði ekki vera hærri en þriðjungur af hin-

1) Sbr. endurskoðuð brauðamöt 8. júlí 1870 og 3. okt. 1884.

2) Sbr. nú augl. 22. febr. 1875, 16. gr.. augl. 15. okt. 1884 og lög 8. jan. 1886.

3) Sbr. lög 27. febr. 1880, um eptirlaun presta, sjerstaklega 8. gr.

1865 um vissu tekjum brauðsins, eins og þær eru ákveðnar í 15. des. tilskipun 6. dag janúarm. 1847 5. grein. Þegar ákveðin eru eptirlaun uppgjafaprests af brauði, skal ágóðinn af prestssetrinu, eður af jörð þeirri, sem prestinum er fengin til ábúðar, þar að auki talinn með, eins og hann er tilfærður með tekjum brauðsins í brauðamatsgjörð þeirri, er getið er um í 1. grein; þó skal þetta ekki eiga sjer stað á þeim brauðum, sem eptir áðurgreindri brauðamatsgjörð gefa af sjer minni tekjur en 350 rd. á ári. — 4. gr. Uppgjafapresti skal eins og hingað til heimilt að fá sinn hluta af tekjum brauðsins í þeim landaurum, sem þær eru goldnar með, lögum samkvæmt, hvort sem hann býr innan sóknar eða utan. Ef hann býr utan sóknar og hann ekki sjálfur getur heimtað sinn hluta af landaurunum, skal hann hafa erindsreka í sókninni, er fyrir hans hönd gjöri þær ráðstafanir, sem þörf er á í þessu efni. — Nú óskar uppgjafapresturinn, að eptirmaður sinn heimti allar hinar vissu tekjur brauðsins og greiði sjer síðan þann hluta þeirra, er honum ber, þá getur eptirmaðurinn eigi skorast undan því; en þegar svo er ástatt, borgar hann uppgjafaprestinum eptirlaun hans eptir verðlagsskráar verði á sjerhverjum þeim eyri, sem gjaldendur greiða í tekjurnar, lögum samkvæmt, og skal presturinn í brauðinu í því skyni semja nákvæman reikning yfir allar þær tekjur af brauðinu, sem hjer koma til greina, og tilgreina hverja fyrir sig, reikna þær síðan til peninga eptir verðlagsskrá þess árs og greiða svo uppgjafaprestinum hans hluta af þeim. Nú ber svo til, að nokkuð af hinum vissu tekjum brauðsins er ófáanlegt hjá gjaldendum, þá skal skaðanum skipt í rjettu hlutfalli milli uppgjafaprestsins og eptirmanns hans. Ef ágreiningur verður um, hvort reikningurinn um tekjurnar sje rjettur, þá skal það mál borið undir hjæraðsprófastinn, og ef hann eigi getur komið sættum á, leggur hann málið undir úrskurð stiptyfirvaldanna og skýrir þeim um leið frá áliti

sínu um það. — 5. gr¹. Í eptirlaun prestaekkna bæði **1865**
eptir þá presta, sem deyja meðan þeir þjóna brauði, og **15. des.**
líka eptir uppgjafapresta, ef þær voru þeim giptar með-
an þeir þjónuðu brauðinu, skal goldið af vissum tekjum aðal-
brauðanna $\frac{1}{8}$, betri meðalbrauða $\frac{1}{10}$ og lakari meðalbrauða
 $\frac{1}{12}$ samkvæmt reglunum í tilskipun 6. dag janúarm. 1847,
5. gr., þó skal ágóðinn af prestssetrinu meðtalinn. —
Prestur sá, er brauðinu þjónar, greiðir ekkjunni hennar
hluta af tekjunum annaðhvort í skileyri eður, ef hún
óskar þess, eptir verðlagsskráarverði á þeim landaurum,
sem goldnir eru í tekjurnar, eptir nákvæmum reikningi,
er presturinn semur um allar vissar tekjur af brauðinu
og hverja þeirra fyrir sig, og skal sá reikningur á ári
hverju lagður undir endurskoðun og samþykki prófasts.
— Nú eru fleiri en ein ekkja í brauði, skal þá eptir-
laununum skipt milli þeirra eptir niðurjöfnun prófasts.
— Samkvæmt allrahæstu konungsbrjefi 5. dag júním.
1750 skal ekkjunni heimilt að kjósa sjer til ábúðar hverja
af kirkjujörðum brauðsins, er henni þykir sjer hagkvæm-
ust, en afgjald það, er svara ætti af jörðinni, á að koma
upp í eptirlaunin; svo skal og að öðru leyti farið eptir
ákvörðununum í konungsbrjefi þessu viðvíkjandi rjetti
prestaekkna til að kjósa sjer eður láta útleggja sjer jörð
til ábúðar. — 6. gr. Nú hefur prestsekkja áunnið sjer
rjett til eptirlauna af brauði, sem gjalda hefur átt af
eptirlaun til prestsekkju eptir reglum þeim, sem að und-
anfögnu hafa verið í gildi, en sem eptirleiðis verður und-
anþegið slíkri skyldu eptir ákvörðuninni í næstu grein hjer
á undan, smbr. 1. gr., þá heldur hún fyrir sjálfa sig rjetti
þeim, er hún hefir öðlast. Hið sama er um konur þeirra
presta, er nú þjóna slíkum brauðum. — 7. gr². . . . —
8. gr. Tilskipun þessi öðlast lagagildi 6. dag júním. 1867.

1) Sbr. lög 3. okt. 1884 um eptirlaun prestekkna, sjerstak-
lega 4. og 8. gr.

I) Sbr. lög 27. febr. 1880, um skipun prestakalla, 6. gr.

1866

5. jan.

TILSKIPUN um fjárkláða og önnur næm fjárveikindi á Íslandi^{1/}

V j e r C h r. I X. o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um fjárkláða og önnur næm fjárveikindi á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Lögreglustjórar og hreppstjórar skulu, hver um sig í því umdæmi, sem hann er settur yfir, vandlega gefa gætur að, hvort fjárkláði eður önnur næm fjárveikindi gjöri þar vart við sig. Þeir eiga því svo opt, sem ástæða virðist til þess vera, einkum á haustin þá fje kemur af afrjett, og á vorin fyrri hluta aprílmánaðar, að láta fram fara almenna rannsókn fjárins svo víða sem nauðsynlegt pykir. — 2. gr. Amtmanni skal á hendur falið eptir uppástungum lögreglustjórans að kveðja til hæfilega menn í hverjum hrepp hreppstjórum til aðstoðar, bæði í því að komast að raun um heilbrigðisástand fjárins, og eins í því að framkvæma þær ráðstafanir, sem gjöra þarf. Ef slíkir menn ekki fást innanhrepps, má kveðja til þess menn úr öðrum hrepp eður annari sýslu. Aðstoðarmenn þessir og hreppstjórnir eiga tafarlaust að gefa lögreglustjóranum til vitundar, ef eitthvað það kemur fyrir, sem vekur grun um slíkan sjúkdóm, sem í 1. grein er um rätt.— 3. gr. Hreppstjórnir og aðstoðarmenn þeirra skulu, eptir því sem amtmaður gjör ákveður, fá hæfilega borgun, þó ekki yfir 1 rdl. 48 sk. hver um daginn fyrir störf þau, er þeir eptir áður sögðu eiga að gegna, að því leyti þau hafa í för með sjer verkfall og ferðalög frá heimilum þeirra. Borgun þessari skal sýslumaður jafna niður á alla fjáreigendur í hverjum hreppi, eptir þeim reglum, sem gilda um dýratolla, og heimta hana saman á manntalsþingum ásamt manntalsþingsgjöldunum. — 4. gr. Ef vart verður slíkrar veiki sem að ofan er um rätt, skulu hreppstjórar og

1) Sbr. tilsk. 4. marz 1871.

1866

5. jan.

aðstoðarmenn þeirra sjá um, að hið sjúka fje verði þegar í stað stranglega aðskilið frá heilbrigðu fje, og hið allra fyrsta taka það til lækninga; svo skal og því fje haldið sjer, sem líkindi eru til að veiki kunni að dyljast í, unz grunlaust er. Hreppstjóri skal þegar skýra lög-reglustjóranum frá því, sem gjört hefur verið, og skal þá lögreglustjóri gjöra þær ráðstafanir, sem þörf er á. — 5. gr. Sýni lögreglustjóri, hreppstjóri eður aðstoðarmenn af sjer nokkurt hirðuleysi eður vanrækt á þeim skyldum, sem ofangreindar ákvarðanir leggja þeim á herðar, skulu þeir bera af því ábyrgð til sekta eptir úrskurði amtmanns. — 6. gr. Eigandi þess fjár, sem sjúkt er eður grunað, skal skyldur að fara nákvæmlega eptir reglum þeim, sem honum verða fyrirskipaðar um aðskilnað á því, lækningar og aðra meðferð. — Kostnaðinn til þessa borgar eigandi; þar á móti skal kostnað þann, er eptirlitið af hálfu hins opinbera hefur í för með sjer, greiða eptir reglum þeim, er settar eru í 3. gr. — 7. gr. Nú sýnir eigandi annaðhvort óhlýðni eður hirðuleysi í því að gegna skyldum þeim, sem á honum hvíla eptir næstu grein á undan, þá skal hann sæta sektum allt að 20 rdl., og skal lögreglustjóri láta framkvæma það, sem nauðsyn krefur. Allan kostnað til þessa borgar eigandi, og má gjöra fjárnám hjá honum fyrir kostnaðinum eptir úrskurði amtmanns. Ef slík atvik eru fyrir hendi, að grunur sje á, að hlutaðeigandi ætli að skjóta eigum sínum undan fjárnáminu, þá má kyrrsetja þær eður svo mikið af þeim, sem þarf til að borga með áfallinn kostnað. Ef eigi fæst full borgun, þá skal skjóta til því, sem vantar, úr jafnaðarsjóði amtsins; svo skal og kostnaðurinn greiddur úr þeim sjóði, ef það er efnaleysi eiganda að kenna, að hið opinbera verður að framkvæma þær ráðstafanir, sem þörf er á. — 8. gr. Sektir þær, sem um er getið í þessari tilskipun, falla til fátækra á þeim stað, er lagabrotið hefur verið framið.

1866 TILSKIPUN um vinnuhjú á Íslandi.

26. jan.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt til tilskipunar um vinnuhjú á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Hver maður, sem er fullra 16 ára að aldri, má að lögum ráða sig hjú, þó með ráði og vilja sóknarprests síns, sje hann ófermdur¹. Vistarráðum þeirra, sem yngri eru en 16 ára, ráða for-eldrar eður aðrir forráðamenn. — 2. gr. Engin vistarráð skulu vera bindandi fyrir lengri tíma en 12 mánuði í senn; en gild skulu vistarráð, þótt skemur sje um samið, þó því að eins, að þau standi til næsta hjúaskildaga á eptir. — 3. gr. Heimilt skal hjúi, eins og verið hefur, að vista sig hjá tveim eður fleirum, til helminga, þriðjunga o. s. frv. — 4. gr. Hinn almenni skildagi vinnuhjúa skal framvegis vera á ári hverju 14. dag maímánaðar. Samt skal í hjeruðum þeim, þar sem hjúaskildagi nú er haldinn á öðrum tíma árs, fara eptir venju þeirri, sem verið hefur, nema berlega hafi verið tekið fram, þegar vistarráðin gjörðust, að skildaginn skuli vera annar. — 5. gr. Ef hjú ræður sig hjá öðrum manni fyrir jól, þá skulu þau vistarráð ógild, nema húsbóndi eður hjú hafi látið hitt vita, að það eigi vilji endurnýja vistarráðin fyrir næsta ár. — Ef maður ræður vísvitandi annars hjú, þá verður hann um það sekur um 5—10 rdl. — 6. gr. Húsbóndi skal, nema öðruvísi sje um samið, láta sækja vistráðið hjú sitt í ákveðinn tíma og farangur þess, er ekki nemi meiru en klyfjum á einn hest; og skal húsbóndi annast þann flutning á sinn kostnað, og ekki láta það rýra umsamið kaup. — Ef húsbóndi vitjar ekki hjúsins á rjettum tíma, skal hann annast um að koma því fyrst um sinn fyrir á öðrum stað, og greiða því, auk umsamins kaups, allan þann kostnað, sem dvöl þess annarstaðar hefur í för með sjer; en hjúi skal

1) Sbr. lög 12. maí 1882, um leysing á sóknarbandi, 7. gr.

skyldt að vinna húsbónda allt það gagn, sem það getur, **1866**
á þeim stað, sem það dvelur á um stundarsakir. Vitji **26. jan.**
húsbóndi ekki hjúsins fyrir þingmárumessu, er hjúið
ekki lengur bundið við vistarráðin, og varðar það hús-
bónda eptir 11. gr. Hið sama er og ef hjúið flytur
sig sjálft á hann og hann ekki vill veita því viðtöku
án löglegra orsaka, og skal hann þá að auki greiða
því sanngjarnan ferðakostnað fram og til baka. —
— 7. gr. Húsbóndi getur neitað að vitja hjús, er hann
hefur ráðið í vist til sín, eður að veita því móttöku, af
þessum ástæðum: — 1. Ef hjúið, eptir að það var ráð-
ið í vistina, hefur drýgt einhvern glæp, sem að almenn-
ings álitu er svívirðilegur. — 2. Ef hjúið, um það leyti
sem það á að fara í vistina, hefur einhvern næman eður
viðbjóðslegan sjúkdóm, eður þau veikindi eður líkama-
mein, að vissa sje fyrir því, að það verði ófært til vinnu
allt fram að þingmárumessu eður lengur. — 3. Ef hjúið
kann ekki til þeirra verka, sem áskilið var að það skyldi
kunna, þá er það var ráðið í vistina, og sem það þá
þóttist kunna til, eður ef það hefur einhverja þá ókosti,
er það þá neitaði að hafa. — 4. Ef hjúið hefur tælt
húsbóndann á sjer með fölsuðum vitnisburðum, þá er
hann rjeði það til sín. — 8. gr. Hverju hjúi er skyldt
að fara þegar í vistina er húsbóndi vitjar þess; ef húsbóndi
fyrst um sinn fær því annan samastað (sbr. 6. gr.), þá
er því og skyldt að fara þangað. Ef hjúið færir undan
þessu án lögmætra orsaka, þá er húsbóndinn eigi lengur
bundinn við vistarráðin, og varðar það hjúinu eptir 12.
gr. Hið sama er og, ef svo hefur verið um samið, að
hjúið skuli flytja sig sjálft í vistina og það að nauð-
synjalausu dregur ferð sína viku lengur. — Nú getur
hjúið eigi farið í vistina þegar húsbóndi vitjar þess,
og er því eigi sjálfu um það að kenna, þá er húsbónda
eigi skyldt að vitja þess aptur, heldur skal hjúið sjálft
kosta ferð sína í vistina og leggja af stað jafnskjótt og
það getur; en dragi það að nauðsynjalausu ferð sína

1866 viku lengur, varðar það því eptir 12. gr. — 9. gr. Nú 26. jan. flytur húsbóndinn eptir að vistarráðin eru gjörð, en áður en vistartíminn byrjar, þrjár þingmannaleiðir á landi eða 5 vikur sjóar burtu frá þeim bústað hans, þar sem hjúið átti að fara í vist, þá er því eigi skylt að fara í vistina. Ef húsbóndi flytur af landi burt, skal hann að auki greiða hjúinu kaup og matarverð fyrir vistartíma þann, er um var samið, nema því að eins, að hann útvegi því aðra vist jafngóða. — 10. gr. Ef húsbóndi á ólöglegan hátt heldur hjúi kyrru í vist hjá sjer eptir skildaga, þá skal hann, ef önnur lög ekki ákveða meiri hegningu eptir því, sem málið er lagað, sektast um 2 til 25 ríkisdali og gjalda skaðabætur fyrir það tjón, sem af þessu hlýzt. Varni hann hjúinu að komast í tækan tíma í aðra vist, er það hefur ráðið sig í, og hjúið fyrir þá sök missir af vistinni, þá greiði hann hjúinu allt það kaup, er því var heitið í þeirri vist, er það átti að fara í, og þar að auki matarverð fyrir vistartíma þann, sem um var samið. — 11. gr. Ef húsbóndi riftar vistarráðum án lögmætra orsaka, þá skal hann gjalda hjúi kaup og matarverð fyrir vistartíma þann, sem um var samið. Matarverð karlmanns skal vera eitt hundrað á landsvísu fyrir hverja 12 mánuði, en kvennmanns þriðjungi minna. — 12. gr. Ef hjú riftar vistarráðum án lögmætra orsaka, þá skal það greiða húsbónda slíkt, sem hann hefði átt að gjalda því í kaup fyrir vistartíma þann, er um var samið. — 13. gr. Eigi má húsbóndi með neinum samningi afsala öðrum vistarráð yfir hjúi sínu, nema það samþykki. Nú deyr húsbóndinn, og skal þá vistarráðunum áfram haldið með ekkju hans eður búi, ef búnaður stendur; en ef búi er brugðið, skal búi skylt að útvega hjúi aðra vist jafngóða, því að kostnaðarlausu, en ella gjalda því sem fyrir vistarrof (11. gr. sbr. 30. gr.). — 14. gr. Húsbóndi skal veita hjúi sínu viðunanlegt og nægilegt fæði, svo og láta veita því næga þjónustu og leggja því til venjulegan

rúmfatnað, skæðaskinn og annað, eptir því sem venja **1866**
 er til í hverri sveit hjúum að veita auk kaups. — 15. gr. 26. jan.
 Hve mikið hjúið skuli hafa í kaup, í hverju og hvenær
 það skuli goldið, skal komið undir því, er húsbóndinn
 og hjúið hafa orðið ásátt um. Nú hefur ekki verið á-
 kveðið um upphæð kaupsins, og skal hjúið hafa svo
 mikið í kaup, sem þar er sveitarvenja að gjalda hjúum
 á því reki. — Geti hjú sökum klæðleysis eigi gengið
 að allri vinnu, hefur húsbóndi heimting á, að það taki
 nægileg fót upp í kaup sitt, þótt hjúið hafi áskilið sjer
 það í öðrum eyri, og skal það koma jafnt niður á alla
 aura ef kaupið er áskilið í ýmsum ákveðnum aurum.
 — Rjett goldnir eru hjúi í kaup peningar og allir aðrir
 aurar þeir, er gjaldgengir eru í kaup eptir sveitarvenju,
 hafi ekki verið ákveðið milli húsbónda og þess, í hverju
 greiða skuli kaupið; og skal, þegar lagðir skulu peningar
 í hundruð, virða þá eptir verðlagsskrár meðalverði.
 — Hafi ekki verið öðruvísi um samið, skal eindagi
 kaupgjaldsins vera undir eins og vistartíminn er á enda.
 — 16. gr. Hjúið skal vera háð þeirri stjórn og reglu, er
 húsbóndinn setur á heimilinu, eður sá, sem fyrir
 hans hönd á yfir því að segja, og vera honum auðsveip-
 ið; það skal af ítrasta megni stunda gagn húsbónda
 síns, og ganga til allra verka, er því eru skipuð, nema
 einhver sjerstakur óvanalegur háski fylgi þeim, og
 leysa þau af hendi eptir fremstu kröptum. — Nú er
 hjú ráðið til ákveðinna starfa, og skal því þó skylt að
 ganga að öllum heimilisverkum og öðrum störfum, sem
 eru samboðin stöðu þess, þegar þörf krefur og ekki
 er öðrum á að skipa. — 17. gr. Eigi má hjú án sam-
 þykkis húsbónda fá annan til að gegna verkum sínum.
 — 18. gr. Hjú skal bæta húsbónda sínum hvert það tjón
 eður skemmdir, er það veldur honum vísitandi eður af
 skeytingarleysi, eður af því, að það eigi kann til þeirra
 verka er það ljezt kunna, er það rjeðst í vistina, og
 eins hvert annað tjón eður skemmdir, er húsbóndi bíður

1866 fyrir óhlýðni þess; svo á hjú og að greiða húsbónda
 26. jan. skaðabætur fyrir vinnutjón það, er hann bíður, fyrir
 það að hjú er sett undir lagaákæru sökum glæpa, er það
 fremur. Skal húsbónda heimilt að halda jafnmiklu eptir
 af kaupinu, sem skaðabótunum nemur. — 19. gr. Fyrir
 óhlýðni, þrjósku, mótþróa eður illyrði við húsbændur
 sína eður þann, sem fyrir þeirra hönd á yfir því að
 segja, skal hjúð sektast um 1—20 rdl.; en setji það sig
 upp á móti þeim eður áreiti þá í verkum, þá sektist
 það um 5—50 rdl., nema svo sje að það hafi unnið til
 meiri hegningar eptir öðrum lögum. — 20. gr. Hjú eru
 undir húsaga þangað til þau eru orðin 16 ára. Sje hús-
 aga beitt við slík hjú fyrir yfirsjónir þær, sem nefndar
 eru í 19. gr., fellur burt hegning sú, sem þar er ákveð-
 in. — 21. gr. Nú sýkist hjú eður slasast, og er um að
 kenna ótilhlýðilegri breytni sjálfs þess, þá skal það sjálft
 kosta lækninguna og endurgjalda húsbónda fæði og
 hjúkrun meðan það var sjúkt, og eigi á það heimting á
 kanpi fyrir þann tíma, sem það er frá verkum. — 22.
 gr. Ef hjú slasast eður veikist, og er um að kenna ótil-
 hlýðilegri breytni húsbónda, hvort heldur af því, að
 hann hefur skipað hjúinu þau verk, er hann mátti sjá
 að því voru um megn, eður og óvanalegan starfa þann,
 er einhverjum sjerstaklegum háska er bundinn, eður af
 hverri annari orsök, er húsbónda verður gefið sök á, þá
 skal hann kosta lækning hjúsins, og greiða því skaða-
 bætur fyrir verkatjón þess, ef nokkurt verður, eptir að það
 er frá honum farið. Eptir atvikum skal húsbóndi þar
 að auki sæta sektum frá 2—50 rdl., nema hann hafi
 bakað sjer þyngri hegning eptir öðrum lögum. — 23.
 gr. Nú veikist hjú eður slasast af öðrum atvikum, en
 nú voru talin (21. og 22. gr.), og skal það þá sjálft
 greiða þann kostnað, er leiðir af lækning þess og sjer-
 staklegri aðhjúkrun, en húsbónda skal skylt að fæða
 það án endurgjalds. Sje legan ekki hálfum mánuði
 lengri um slátt eður um vertíð, eður mánuði lengri um

aðra árstíma, þá skal hjúið einskis í missa af kaupum **1866.** sínu; en fatlist hjú lengur frá verkum en nú var sagt, 26. jan. missir það kaup um þann tíma, sem það er lengur veikt. Deyi hjúið, hafa erfingjar þess eigi heimting á kaupum eptir það fyrir lengri tíma, en það var búið að vinna fyrir kaupum, áður en það varð ófært til verka. — 24. gr. Samningur milli húsbónda og hjús um, að vistinni skuli lokið undir eins og hjúið verði sjúkt, er ekki skuldbindandi fyrir hjúið; og fari sjúkt hjú úr vist, annaðhvort af því vistarráðin hafa verið bundin slíkum skilmála, eður af því svo hefur verið um samið eptir að það varð veikt, þá losast hann eigi heldur gagnvart þeirri sveit eður þeim mönnum, er hjúið kann að verða til þyngsla, frá skyldum sínum við það eptir þessari tilskipun. — 25. gr. Leggist hjú sjúkt, má eigi flytja það burt enda þótt vistartíminn sje á enda, nema lækni eður sóknararprestur eður tveir aðrir skilríkir menn lýsi yfir því álitum, að hjúinu sje ekkert mein þar af búið, nje öðrum ef sýkin er sótt næm. Nú flytur húsbóndi samt hjúið burt, þá skal hann sæta sektum eptir 22. gr., eður og þyngri hegning eptir öðrum lögum, og standast að auki allan kostnað af hjúkrum og lækning sjúklingsins. — 26. gr. Þegar hjú, sem veikist eður slasast í vistarverunni, á eptir tilskipun þessari sjálft að greiða lækningarkostnað og kostnað fyrir sjerstaka hjúkrum þess, en hefur eigi efni á því, skal þann kostnað endurgjalda húsbóndanum, ef hann krefst þess, af sveitarsjóðnum þar sem hjúið er í vist, er aptur skal fá það endurgoldið af framfærsluhrepp hjúsins. — Deyi hjú í vist, skal húsbóndi annast greptrun þess ef erfingjar eigi gjöra það, en fái aptur kostnaðinn endurgoldinn af eigum hjúsins, og að því, er þær eigi hrökkva til, af sveitarsjóðnum samkvæmt því, sem nú var sagt. — 27. gr. Húsbóndi má þegar reka hjú úr vist fyrir þær sakir, er nú skal greina: — 1. Ef hjúið leggur hönd á húsbóndann eður vandamenn hans á heimilinu, eður aðra, sem fyrir hans hönd eiga yfir því að

1866 segja, eður meiðir þá með illyrðum. — 2. Ef hjúið sýnir 26. jan. húsbóndanum freka og viðvarandi þrjózku, eður stöðugt skeytingarleysi eður ótrúmennsku í því, sem það á að gjöra.—3. Ef hjúið tælir börn eður vandamenn húsbónda á heimilinu til illverka eður ósiðsemi, eður ef börnum á heimilinu er bersýnileg hætta búin af illri meðferð þess eður skeytingarleysi.—4. Ef hjúið af varmennsku skemmir eigur húsbóndans, eður misþýrmir skepnum þeim, er hann á eður hefur undir hendi.—5. Ef hjúið sýnir af sjer fjarska mikið eður ítrekað skeytingarleysi með ljós, eld eður annan voða, er skaði getur hlotizt af á heimilinu.—6. Ef hjúið er aptur og aptur svo drukkið, þrátt fyrir áminningar húsbóndans, að það geti ekki gengið til allra verka.—7. Ef hjúið með illyndi eður rógi raskar friði og reglu á heimilinu, og lætur eigi af því þrátt fyrir ítrekaðar áminningar húsbóndans.—8. Ef hjúið drýgir einhvern þann glæp, sem að almennings áliti er svívirðilegur.—9. Ef hjúið er haldið næmri eður viðbjóðslegri veiki, þegar það á að fara í vistina, eður fær slíka veiki í vistinni sökum ósiðsamlegs líferniss.—10. Ef hjúið hefur tælt húsbóndann með fölsuðum vitnisburðum, þá er hann rjeði það til sín.—11. Ef hjúið eigi kann til þeirra verka, er áskilið var að það skyldi kunna og það sjálft ljezt kunna, er það rjeðst í vistina, eður það hefur nokkra þá ókosti, sem það þá neitaði að hafa.—28. gr. Þegar hjú er rekið burt úr vist af einhverjum þeim ástæðum, sem tilgreindar eru í 27. gr., eður það hleypur burt úr vistinni án löglegra orsaka, skal það greiða húsbónda slíkt, sem hann átti að greiða því í kaup fyrir vistartíma þann, er um var samið; þó skal þar frá dregið það, sem því ber í kaup eptir tiltölu rjettri fyrir þann tíma, sem það hefur verið í vistinni. Auk þessa skal hjúið sæta hegning þeirri og skaðabótum, er það með broti sínu að öðru leyti kann að hafa bakað sjer.—29. gr. Þá hefur hjú löglegar ástæður til að ganga þegar úr vistinni:—1. Ef húsbóndi misþýrmir hjúinu.—2. Ef

húsbóndi leitast við að tæla hjúið til illverka eður laus- **1866**
 lætis, eður ef aðrir heimilismenn gjöra sig bera að slíku, 26. jan.
 og húsbóndi ekki veitir hjúinu tilhlýðilega verndun, þótt
 það beri sig upp undan því við hann. — 3. Ef húsbóndi
 lætur hjúið búa að staðaldri við illa og ónóga fæðu. —
 4. Ef húsbóndi meiðir freklega mannorð hjúsins, eður
 ber því á brýn glæpi, sem það er saklaust af. — 5. Ef
 hjúið fær ekki kaup sitt í ákveðinn tíma. — 6. Ef lífi
 eður heilsu hjúsins er hætta búin af veru þess á
 heimilinu. — 7. Ef húsbóndi flytur af landi burt. —
 30. gr. Ef hjúið fer úr vist fyrir nokkrar þær sakir,
 sem greindar eru í 29. gr., eður húsbóndi rekur það úr
 vist án löglegra orsaka, þá á það heimting á kaupi fyr-
 ir vistartíma þann, er um er samið, og matarverði 10
 álnum, ef það er karlmaður, en priðjungi minna, ef það
 er kvennmaður, fyrir hvern mánuð þritugnættan, sem
 eptir er vistarverunnar. Auk þessa skal húsbóndi sæta
 þeirri hegning og skaðabótum, sem hann annars kann
 að hafa bakað sjer með framferði sínu. — 31. gr. Í
 protabúi húsbónða hefur hjú forgöngurjett til kaups
 og matarverðs eptir því, sem ákveðið er í laganna 5—
 14—37, þó ekki fyrir lengri tíma en eitt ár^{1/} — 32. gr.
 Fyrir eins árs kaupi og matarverði, er þó eigi má vera
 frá eldri tíma en ári því, er var á enda á næsta hjúa-
 skildaga á undan, getur hjúið látið gjöra fjárnám hjá
 húsbónða, ef hann eigi mótmælir kröfunni^{2/} — 33. gr.
 Fógeti eður hreppstjóri, er fjárnám gjörir fyrir kaupi
 eður matarverði, er hjú á hjá húsbónða, á eigi heimt-
 ing á neinni borgun fyrir fjárnámið, nema hún geti feng-
 izt hjá húsbónða eptir að hjúið er búið að fá sína
 kröfu borgaða að fullu. — 34. gr. Mál, er snerta það
 efni, sem um er rætt í þessari tilskipun, eiga fyrir lög-
 reglurjett. Brot á móti 25. gr. skulu sæta opinberri
 ákæru, en að öðru leyti skal fara með öll mál, er rísa

1) Sbr. lög 12. apríl 1878, 83. gr. b. 5.

2) Sbr. lög 16. desbr. 1885, um lögtak o. s. frv., 1. gr. aptast.

1866 út af tilskipun þessari, eins og lögreglumál einstakra
26. jan. manna.

26. jan. OPIÐ BRJEF um að stofna byggingarnefnd á kaupstaðnum Ísafirði¹.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vort trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til opins brjefs um að stofna byggingarnefnd á kaupstaðnum Ísafirði, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Á kaupstaðnum Ísafirði skal stofna byggingarnefnd. Í henni skulu vera bæjarfógetinn og 4 menn, sem bæjarfulltrúarnir kjósa, og skulu 2 þeirra vera úr flokki fulltrúanna. — 2. gr. Nefndarmenn þeir, sem kosnir eru, skulu hafa starf sitt á hendi í 5 ár. Ef nokkur fer frá, einhverra hluta vegna, áður en 5 ár eru liðin, skal sá, sem kosinn er í hans stað, að eins hafa starf sitt á hendi þann tíma, sem hinn átti eptir í nefndinni, þegar hann fór frá. — 3. gr. Nefnd þessi á hjer eptir samkvæmt tilskipun 17. nóvemberm. 1786 5. gr. að taka til húsastæði til allra nýrra húsa, er byggja skal, svo og til jurtagarða, ef enn virðist vera rúm fyrir þá á lóð kaupstaðarins. Síðan lætur bæjarfógetinn mæla hlutaðeigendum út lóðir þessar; eiga þeir svo að umgírða þær og nota innan tveggja ára; annars falla þær aptur til kaupstaðarins. — Til þess að kaupstaðurinn hjer eptir geti orðið byggður eptir ákveðinni reglu, ber nefndinni enn fremur að ákveða, hvar auð svæði megi vera, og hvar leggja skuli strætinn; á bæjarfógetinn í því skyni að gefa nefndinni skýrslu um þær lóðir, er sýslumaðurinn áður hefur mælt út; skal nefndin svo rita þær í sjerstaka bók, og svo lóðir þær, er hún sjálf úthlutar. Kostnað þann, sem leiðir af að útvega bók þessa og aðrar þær embættisbækur, er nefndinni kynni þykja við þurfa til að rita í gjörðir sínar og brjef, skal

1) Lög 8. okt. 1883, 15. gr.

greiða úr bæjarsjóðnum. — 4. gr. Til þess að koma á **1866** betri reglu um húsabyggingar á kaupstaðnum og komast 26. jan. hjá hættu af húsbruna, ber nefndinni að gæta þess, er nú skal greina:—A. Ef nefndinni þykir þurfa að breikka eitthvert stræti, eða þoka einhverju eldra húsi aptur á við, til betri varnar við húsbruna, eða til að fá greiðari veg um verzlunarstaðinn, þá skal sjerhver sá, sem úthlutuð hefur verið óbyggð lóð, er veit að stræti, skyldur til að láta af hendi svo mikið af lóð þessari, sem þurfa þykir til þess strætið verði nógu breitt, og skal einnig sá, er húsið á, vera skyldur til, þegar hann byggir upp húsið á ný, að færa það aptur á við eins og þarf; þó skulu þeir fá endurgjald fyrir það; skal nefndin meta það eptir stærð og verði alls byggingarsvæðisins og rýrnun þeirri, sem það hefur orðið fyrir, við það að af því hefur verið tekið eður hús flutt aptur á við, og skal greiða kostnað þann, sem af því rís, á sama hátt og gjöldin til hinna eiginlegu bæjarparfa. Sje nokkur óánægður með endurgjald það, sem nefndin hefur ákveðið, getur hann lagt málið undir úrskurð amtmannsins. — B. Þess ber grandgæfilega að gæta, þá er byggð eru ný hús, þar sem áður var autt svæði, að þau hvergi nái saman við hús þau, sem í grennd eru, og skal ávallt vera 10 álna autt svið frá hinu nýja húsi að næsta húsi í grennd við það; þó má á þessu svæði byggja grindur eður aðrar girðingar, þær er skjótlega mætti niður brjóta ef húsbruni kæmi fyrir. — C. Þegar byggja skal nýtt hús, á nefndin að ákveða takmarkalínu þess út til strætisins, og aðrar reglur, sem henni þykir þurfa að gæta við byggingarlag hússins bæði að utan og innan, til tryggingar mót húsbruna. Einn fremur ber nefndinni að gæta þess svo sem verður, að iðnaðarmenn þeir, er hafa þá atvinnuvegi, er óttast mætti að hljótast kynni húsbruni af, fái hússtæði á afviknum stöðum. Svo skal nefndin og hafa stöðugt gætur á öllum nýjum húsum, meðan þau eru í smíðum og sjer í lagi hæð undir loptum. Einnig á hún að hafa umsjón með aðalviðgjörðum

1866 á húsum og gæta þess nákvæmlega að þeir, sem hlut
 26. jan. eiga að máli, hlýði grannt reglum þeim, sem þeim eru settar. — D. Sjerhver sá sem ætlar að byggja hús af nýju, eða breyta húsi, eða gjöra talsverðar umbætur á því, á, áður en hann byrjar á því, að gefa nefndinni það til vitundar, og fá skriflegar ákvarðanir hennar um það, hvort hann megi byggja, og eptir hverjum reglum, að því leyti sem snertir augnamíð það, sem um er getið í greininni C hjer á undan. — E. Ef nokkur byrjar á húsasmíði, áður en þessa sje gætt, þá á bæði hann og meistari sá, er á hlut að máli, að greiða í bæt看 frá 5 rd. til 25 rd. til fátækra á þeim stað, eptir úrskurði lög-regludómsins; hinn fyr nefndi verður einnig að sæta því, að húsið sje rífið niður á hans kostnað, að því leyti sem það eigi er lagað eptir þeim reglum, sem nefndin álltur að fylgja hefði átt við smíðið; og skal bæjarfógeti, ef hann kemst að því, að byrjað er á smíði nokkru, sem nefndin þarf að veita samþykki sitt til, en það hefur eigi verið útvegað, undir eins banna að halda því áfram. Sömu bæt看 skal sá og greiða, sem að öðru leyti gjörir sig sekan í broti gegn reglum þeim, sem nefndin hefur sett honum um byggingu eða viðgjörð húsa, samkvæmt því sem hjer að framan er ákveðið; þó má eptir mála-vöxtum lækka bæturnar allt að 2 ríkisdöllum; má og rífa þann hluta hússins, sem eigi er lagaður eptir reglum þeim, er settar voru. — 5. gr. Það sem ákveðið er í reglugjörð þessari, skal einnig gilda um hús þau á lóð kaupstaðarins, sem eru byggð með torfpaki og torfveggjum, og jurtagarða þá, er til þeirra heyra, að því leyti sem það getur við átt.

21. febr. — REGLUR fyrir barnaskólann í Reykjavík, samdar og lagaðar samkvæmt reglugjörð barnaskólans 27. október 1862 og staðfestar með brjefi kirkju- og kennslumála-stjórnarinnar 21. febr. 1866.

Reglur þessar hefur ekki þótt þurfa að prenta hjer, en nokk-

urra nánari ákvarðana, er þær innihalda, á reglugjörð 27. okt. 1862, **1866**
sem prentuð er í safni þessu, er getið við nefnda reglugjörð. 21. febr.

BRJEF dómsmálastjórnarinnar um framfærsluhrepp. 11. júlí.

Stiptamtmaður hafði úrskurðað, að ekkja, sem fluttist inn í hrepp nokkurn og dvaldi þar hinn lögákveðna tíma, án þess að þiggja sveitarstyrk, hefði þó eigi áunnið sjer þar framfærslurjett, sakir þess, að hún var þar hjá dóttur sinni og naut styrks hjá henni; en dómsmálastjórnin áleit, að til þess að ávinna sjer framfærslurjett í einhverri sveit með dvöl þar í lögákveðinn tíma, útheimtist ekki, að hlutaðeigandi hafi haft neina sjerstaka atvinnu fyrir sig.

OPÍÐ BRJEF um löggilding verzlunarstaðar á Borgar- **1867**
nesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Ís- 22. marz
landi.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Samkvæmt þegnlegum tillögum alþingis hefir Oss allra- mildilegast þóknast að löggilda verzlunarstað á Borgar- nesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Ís- landi. — Fyrir því skal leyft að byggja sölubúðir og hafa fasta verzlun á þessum stað með þeim skilmálum, er segir í opnu brjefi 28. desembermán. 1836, og mega einnig innlendir og útlendir lausakaupmenn koma þang- að til verzlunar, þegar þess er gætt, sem um það efni er ákveðið í nefndu lagaboði og í lögum 15. aprílmán. 1854 3. gr.

Lög um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að **1868**
flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og 17. apríl
Danmerkur¹.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Ríkis- þingið hefur fallizt á lög þessi, og Vjer staðfest þau með samþykki Voru: — Stjórninni skal heimilt, ef að jafn- rjetti kemur á móti, að leyfa skipum úr útlendum ríkj- um, sem hafa forrjettindi í verzlunarviðskiptum sínum

1) Sbr. lög 15. apr. 1854, 3. gr.

1868 við Danmörku, að flytja vörur hafna á milli á Íslandi
 17. apríl án tillits til lestatals þeirra, og eins milli Íslands og konungsríkisins—að Færeyjum meðtöldum—fram og aftur; skal samt gætt hinna almennu ákvarðana, er gilda um slíkar siglingar.

17. apríl OPIÐ BRJEF handa Íslandi um það, hvernig borga eigi kostnað þann, er rís af flutningi á þurfamönnum.

Vjer Chr. IX, o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til opins brjefs handa Íslandi um það, hvernig borga eigi kostnað þann, er rís af flutningi á þurfamönnum, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Þegar á að flytja þurfamenn hreppa á milli í sömu sýslu, skal sýslumaðurinn eptir reikningum þeim, er hann fær frá hlutaðeigandi hreppstjórum, og leggur sjálfur úrskurð á, jafna niður kostnaði þeim, sem gengið hefur til flutningsins, á alla hreppana í sýslunni eptir tölu tíundarbærra lausafjórðundaðra hvers hrepps, og skal síðan gjalda hluta þann, sem kemur á hvern hrepp, úr fátækra sjóði hans. Sje nokkur óánægður með niðurfjöfnun sýslumannsins, getur hann kært það fyrir amtmanni, og skal standa við úrskurð þann, sem hann leggur á málið. Sje kaupstaður í sýslunni, á sýslumaður að senda amtmanni skýrslu um upphæð kostnaðarins til flutningsins, áður en hann jafnar honum niður á hreppana, og skal amtmaður þá leita álits bæjarstjórnarinnar um málið og ákveða síðan, hversu mikill hluti kostnaðarins eigi að koma á kaupstaðinn, og skal því næst gjalda þenna hluta úr bæjarsjóðnum. — 2. gr. Sje þurfamaður fluttur landveg sýslna á milli eða um fleiri sýslur, skal hver sýsla um sig borga þann kostnað, sem leiðir af flutningi þurfamannsins í sýslunni. Sje þurfamaðurinn aptur á móti fluttur sjóveg sýslna á milli, skal kostnaðinum skipt jafnt niður á sýslur þær, sem í hlut eiga. Þeim hluta kostn-

aðarins, er kemur á hverja sýslu, skal síðan skipt niður **1868**
 á sveitirnar samkvæmt því sem fyrir er mælt í 1. gr. 17. apríl
 — 3. gr. Þetta opna brjef öðlast lagagildi 1. júlímán.
 1868, og skal næstsíðasti liður 8. gr. í reglugjörð 8.
 janúarmán. 1834 frá því úr lögum numinn.

BRJEF dómsmálastjórnarinnar (til stiptamt.) um **1869**
 greiðslu kostnaðar við flutning þurfamanna milli Dan- 9. marz
 merkur og Íslands.

Samkvæmt brjefi þessu var sú regla viðurkennd gild
 bæði af dómsmálastjórninni og innanríkisstjórninni, að
 kostnað við flutning þurfamanna milli Danmerkur og
 Íslands skyldi eptirleiðis það sveitarfjelag eitt greiða að
 öllu leyti, er þurfamaðurinn væri sveitlægur í.

ALMENN HEGNINGARLÖG handa Íslandi¹.

25. júní

Vjer Chr. IX, o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa al-
 þingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til al-
 mennra hegningarlaga handa Íslandi, bjóðum Vjer og
 skipum fyrir á þessa leið:

Fyrsti kapítuli. — Ákvarðanir til inngangs. — 1. gr.
 Eigi skal hegna neinum manni eptir lögum þessum, utan
 hann hafi orðið brotlegur í einhverju því, sem hegning er
 lögð við í lögunum, eða er öldungis samkynja einhverju
 því verki, sem þar er afbrot talið. — 2. gr. Lögin eiga við
 um öll þau afbrot, sem framin eru á Íslandi, án þess til-
 lit sje haft til þess, hvar sá á heima, sem valdur er að
 verkinu. — 3. gr. Einnig skal refsað eptir lögum þessum
 fyrir afbrot, sem drýgð eru á skipum, er eiga heima á
 Íslandi, nema því að eins að skipið sje þar á sjó, sem
 hegningarlög einhvers annars lands ná til. — 4. gr. Ef að
 nokkur af þegnum konungs, sem á heima á Íslandi, til
 þess að komast undan lagaforboði, sem þar gildir, frem-
 ur erlendis verk það, er bannað er og hegning við lögð

1) Vald það er stiptamtmanni er falið í lögum þessum fram-
 kvæmir landshöfðingi nú — sbr. augl. 22. febr. 1875, 14. gr.

1869 í lögum, þá skal hann sæta hinni sömu refsing, eins og
 25. júní hefði hann unnið verkið á Íslandi. — 5. gr. Það er einnig
 brot á hegningarlögum Íslands, ef nokkur af þegnum kon-
 ungs, sem þar á heima, verður brotlegur erlendis við hið
 danska ríki með landráðum eða drottinssvikum við kon-
 ung, falsar danska peninga eða býr til eptirmynd þeirra,
 gjörir á hluta nokkurs dansks embættismanns, er skip-
 aður er í öðru ríki, í nokkru því, sem snertir embætti
 hans, eða hann á nokkurn annan hátt misbrýtur gegn
 hollustu þeirri og hlýðni, er hann sem þegn er skyldur
 að sýna. — Sama er og, ef einhver sá, sem er embættis-
 maður á Íslandi, drýgir embættisafbrot utan lands, og
 eins ef nokkur af þegnum konungs, sem á heima á Ís-
 landi, annaðhvort með því að leysa sviksamlega af hendi
 starfa, sem honum er trúað fyrir, eða á nokkurn annan
 hátt, sem hegning er við lögð í þessum lögum, meðan
 hann er utan lands, rýfur nokkra þá skuldbinding, er
 hann hefur tekizt á hendur við mann, sem er á Íslandi.
 — 6. gr. Hafi annars nokkur af þegnum konungs, sem á
 heima á Íslandi, drýgt afbrot í öðru ríki, þá skal stipt-
 amtmanninum yfir Íslandi heimilt að láta höfða mál á
 móti honum þar og skal þá dæma sakamanninn eptir
 þessum lögum. — 7. gr. Sje höfðað mál á móti manni á
 Íslandi fyrir misgjörning, og sannist það, að honum
 hefur verið refsað fyrir hann í öðru ríki, eiga dómstól-
 arnir að hafa tillit til refsingar þeirrar, sem á hann
 hefur verið lögð utan lands, og er þeim heimilt eptir
 málavöxtum að gjöra hegninguna vægari en lögákveðið
 er, eða jafnvel að láta alla hegning falla niður. — 8. gr.
 Hafi maður drýgt afbrot bæði á Íslandi og í konungs-
 ríkinu Danmörk og mál er höfðað á móti honum á Ís-
 landi útaf öllum þeim afbrotum, sem hann þannig hefur
 framið, þá skal ákveða hegninguna fyrir þau í einu eptir
 íslenskum lögum. — Sömuleiðis skal beita íslenskum
 lögum, þegar maður, sem er á Íslandi, hefur drýgt afbrot
 í konungsríkinu, en verður ekki handtekinn fyrir það og

sendur þangað sem verkið var unnið, og vegna þessa er **1869** höfðað mál á móti honum á Íslandi eptir beiðni yfirvalds 25. júní þess í konungsríkinu, sem í hlut á, eða sá, sem misbrotið er við, sækir hann á varnarþingi hans á Íslandi, þegar svo er, að það eptir íslenskum lögum er komið undir honum sjálfum að hefja málssókn útaf afbrotinu. — 9. gr. Um sendiboða annara ríkja, útlend herskip og herflokka og um embættisafbrot drýgð af útlendum embættismönnum, sem skipaðir eru á Íslandi, skal farið eptir hinum almennu reglum í þjóðarjettinum.

Annar kapítuli. — Um refsingarnar. — 10. gr. Hegningar þær, sem má dæma menn í eptir lögum þessum, eru: líflát, hegningarvinna, fangelsi, sektir og missir embættis, sýslunar eða kosningarrjetts. Karlmenn á aldursskeiði frá 15 til 18 ára má dæma í hýðing með reyrpriki og börn í hýðing með vendi. — 11. gr. Taka skal menn af opinberlega með öxi, og skal síðan grafa lík hins aftekna í kyrrþey. Eigi að taka fleiri enn einn af, á enginn þeirra að vera við staddur við aftöku hinna. — 12. gr. Hegningarvinna er tvenn, typtunarhúsvinna og betrunarhúsvinna. — Í typtunarhúsvinnu má dæma menn annaðhvort æfilangt eða tiltekinn áratíma ekki skemur en 2 ár og ekki lengur en 16 ár; í betrunarhúsvinnu má ekki dæma menn nema tiltekinn tíma, ekki skemur en 8 mánuði og ekki lengur en 6 ár (smbr. þó 64. og 65. gr.). — Sje hegningartíminn jafnlangur, ber að álíta, að báðar þessar hegningarvinnu tegundir samsvari hvor annari. — 13. gr. Sje svo, að færa eigi niður í tilteknu hlutfalli refsingu þá, er lögð er við einhverju afbroti, skal líflát talið jafnt 24 ára hegningarvinnu, og æfilöng hegningarvinna jöfn 18 ára hegningarvinnu. — 14. gr. Hegningarvinnu skal úttaka í hegningarhúsi, er til þess er ætlað, samkvæmt reglum þeim, sem um það eru settar¹. — Þeir, sem dæmdir eru í betr-

1) Þessar reglur er að finna í tilsk. 28. febr. 1874, um hvernig úttekin skuli hegningarvinna í hegningarhúsinu í Reykjavík, 10*

1869 unarhúsvinnu, eiga að öllum jafnaði að úttaka refsing-
 25. júní una með því að vinna einir sjer í kompu og vera í henni dag og nótt, og skal þá hegningartíminn stytur þannig, að þegar maður er dæmdur í 8 mánaða vinnu, skal færa vinnutímann niður í 6 mánuði, og sje maður dæmdur í vinnu um lengri tíma, skal stytta 3 fyrstu árin um þriðjung og þann tímann, sem um fram er, um helming. Þó skal stjórn hegningarhússins heimilt með samþykki stiptamtmannsins að ákveða, að maður, sem er dæmdur í betunarhúsvinnu, úttaki hegninguna að öllu eða nokkru leyti samkvæmt ákvörðunum þeim, sem settar eru um typtunarhúsvinnu, án þess að hegningartíminn sje stytur, þegar svo er, að það af einhverjum sjerlegum orsökum er álitid skaðlegt fyrir hann að úttaka refsinguna í kompu útaf fyrir sig, eða það að öðru leyti þykir óhentugt. Sje maður ekki látinn vinna einn sjer í kompu nema nokkurn hluta hegningartímans, sem á hann er dæmdur, skal að eins stytta hegningartímann að tiltölu við þann tíma, er hann hefur setið í kompu einn sjer 60 daga samfleytt eða lengur, og skal hvert tímabil, er þetta hefur átt sjer stað samfleytt, stytt útaf fyrir sig eptir reglu þeirri, sem hjer er að ofan. Ekki skal sá tími tekinn til greina til að stytta hegningartímann, er maður hefur settur verið í kompu einn sjer til refsingar reglusemis vegna fyrir eitthvað, sem hann hefur látið sjer yfirsjást í hegningarhúsinu. -- 15. gr. Þegar svo er fyrir skipað í einhverri ákvörðun um hegningu, að dómstólarnir megi kjósa um typtunarhúsvinnu og betrunarhúsvinnu, á að beita hinni síðarnefndu hegningunni, er það þykir líklegt, þegar litið er á aldur sakamannsins, hegðun hans að undanfögnu og eðli afbrots þess, er hann hefur drýgt, að einvera og fraskilnaður frá öðrum föngum muni hafa góð áhrif á hann, en og enn fremur í reglum og dagskrá fyrir fangana í hegningarhúsinu í Reykjavík, dagsettum 22. júní 1874 og reglugjörð fyrir matarhæfi þeirra, dags. s. d.

aptur á móti á að dæma sakamenn þá, sem eldri eru **1869**
 og harðsvíraðri, í typtunarhúsvinnu, og sjer í lagi þá, ^{25. júní}
 sem áður hafa úttekið slíka hegningu, eða margra ára
 eða ítrekaða betrunarhúsvinnu. — 16. gr. Eigi maður að
 úttaka samfleytt fleiri en eina betrunarhúsvinnu hegningu,
 er hann hefur verið dæmdur í með fleiri en einum dómi,
 á að skoða þær sem eina heild þegar stytta skal hegningartímann
 fyrir þá sök að hegningin er úttekin í kompu út af fyrir sig.
 Jafnaðarlega má ekki láta neinn mann sitja einan sjer í kompu lengur en $3\frac{1}{2}$ ár,
 og á hann því að úttaka þann hluta alls hegningartímans,
 sem er um fram 6 ár, samkvæmt ákvörðunum þeim, sem settar eru
 um typtunarhúsvinnu, og án þess sá tíminn sje stytur. Fari sá,
 sem í hlut á, þess á leit, og sje það sannað með læknisskýrslu,
 að ekkert sje því til fyrirstöðu vegna heilsufars hans,
 má stjórn hegningarhússins samt leyfa með samþykki stiptamtmannsins,
 að hann úttaki líka þann hluta hegningarinnar, sem eptir er,
 í kompu einn sjer, og sje sá tíminn þá stytur um helming. — 17. gr.
 Hafi útlendur maður, sem ekki hefur verið að staðaldrí í löndum
 Danakonungs 5 seinustu árin, orðið brotlegur til hegningarvinnu,
 á einnig að dæma hann til að verða fluttur af landi burt að hegningartímanum
 afloknum. Eptir atvikum og einkum eðli misgjörningsins má slíkt
 hið sama einnig eiga sjer stað, þegar útlendur maður er dæmdur
 til hegningar í fangelsi við vatn og brauð og honum hefur áður verið
 refsað á Íslandi eða annarstaðar fyrir misgjörninga. — Komi útlendir menn,
 sem reknir hafa verið úr löndum Danakonungs samkvæmt dómi,
 til Íslands í leyfisleysi, þá skal þeim refsað með fangelsi eða með betrunarhúsvinnu
 allt að einu ári, og skal því næst reka þá aptur úr landi. — Þegar maður
 er rekinu úr landi, á að brýna fyrir honum, hverju það varði,
 ef hann komi aptur í leyfisleysi, og skal það bókað í dómsgjörðabókina. — 18. gr.
 Þessum fangelsis-hegningum má beita: einföldu

1869 fangelsi, fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, fangelsi 25. júní. við vatn og brauð, ríkisfangelsi.—Allar fangelsis-hegningar skal úttaka í opinberu fangelsi samkvæmt því, sem fyrir er mælt um varðhald á mönnum¹.—19. gr. Í einfalt fangelsi má ekki dæma mann skemmri tíma en 2 daga og ekki lengur en 2 ár (smbr. þó 64. gr.). Sá, sem dæmdur er í slíkt fangelsi, þarf ekki að láta sjer nægja venjulegt fangaviðurværi. — 20. gr. Í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi má ekki dæma skemmri tíma en 2 daga og ekki lengri en 6 mánuði. Sá, sem dæmdur er í slíkt fangelsi, má ekki fá aðra fæðu en þá, sem tiltekinn er í ákvörðununum um varðhald. — 21. gr. Í fangelsi við vatn og brauð má ekki dæma skemtur en 2 daga og ekki lengur en 30 daga. Sá, sem dæmdur er í slíkt fangelsi, má ekki neyta annars en vatns og brauðs og salts við brauðinu. Reykja tóbak má hann ekki. — 22. gr. Þá, sem eru yngri en 18 ára, má ekki dæma í fangelsi við vatn og brauð, en í stað þess á að refsa þeim, sem eru yngri en 15 ára, með einföldu fangelsi ekki lengur en 60 daga eða með vandar hýðingu, og þeim, sem eru 15 til 18 ára, annaðhvort með fangelsi við venjulegt fangaviðurværi helmingi lengur, eða með hýðingu með reyrpíki. — 23. gr. Sje maður dæmdur í fangelsi við vatn og brauð í 5 daga eða skemur, á hann að úttaka hegninguna án nokkurs millibils, en sje hegningartíminn 5 dagar, tvisvar sinnum eða optar, skal veitt 2 daga millibil eptir fimmta og tíunda daginn, 3 daga millibil eptir fimmtánda og tuttugasta daginn, og 4 daga millibil eptir tuttugasta og fimmta daginn. Sje hegningartíminn 6 dagar, skal vera 1 dags hlje á hegningunni, þegar 3 fyrstu dagarnir eru liðnir, en sje hann 7, 8 eða 12 dagar, skal sakamaðurinn út taka 4 daga

1) Sbr. reglur fyrir fanga, sem settir eru til gæzlu í fangelsi það, sem sameinað er hegningarhúsinu í Reykjavík, dags. 24. júní 1874, og augl. 10. júlí 1876, að því er snertir önnur fangelsi.

í einu, en hafa hlje fimmta daginn. — Þó má stytta **1869**
millibil þessi, ef sakamaðurinn æskir þess, og læknirinn **25. júní**
álítur, að heilsu hans sje ekki hætta búin af því, eða
sleppa þeim alveg, þegar hegningartíminn er ekki
lengri en 8 dagar. Þegar hegningartíminn er 5 dagar
þrisvar eða optar má hins vegar lengja millibilin allt
að 5 dögum, ef hinn dómfelldi æskir þess, og læknirinn
álítur, að ástæða sje til þess. — Þá dagana, sem hlje
er á hegningunni, skal sakamaðurinn hafður í varðhaldi,
nema því að eins að óhult sje um, að hann fari ekki
burtu, því sje svo, skal hann látinn laus. — 24. gr. Þá,
sem eru yfir sextugt, þegar þeir byrja að úttaka hegninguna,
á í stað fangelsis við vatn og brauð að setja í
fangelsi við venjulegt fangaviðurværi fjórum sinnum
lengri tíma, en þeir hefðu átt að pola hina hegninguna.
En ef þeir kjósa heldur að pola fangelsis-hegninguna
við vatn og brauð, sem þeir eru dæmdir í, skal það
leyft, ef læknirinn álítur, að heilsu þeirra sje engin
hætta búin af því. — Einnig skal í öðrum tilfellum, er
menn vegna heilsufars síns annaðhvort alls ekki pola
að út taka fangelsis-hegningu við vatn og brauð, eða
ekki allan tímann, breyta hegningunni í fangelsi við
venjulegt fangaviðurværi fjórum sinnum lengri tíma, og
á það einnig við um óljettar konur og konur, sem barn
hafa á brjósti, þó skulu þær auk venjulegs viðurværis
fá helming þess í viðbót bæði í brauði og peningum. —
25. gr. Eigi maður að út taka fangelsi við vatn og
brauð lengur en 30 daga í senn, af því fleiri en einn
dómur hefur fallið á hann, skal hann settur í fangelsi
við venjulegt fangaviðurværi þann tímann, sem um fram
er, eptir hlutfalli því, sem ákveðið er í 26. gr. — Eigi
að setja mann, sem verið hefur í fangelsi við vatn og
brauð, skömmu seinna í hið sama fangelsi eptir nýjum
dómi, skal leita læknis álits um, hvort leggja megi á
hann hegninguna þegar í stað eða ekki fyr en nokk-
ur tími er liðinn. Segi læknirinn, að maðurinn poli

1869 ekki að út taka fangelsis-hegningu við vatn og brauð
 25. júní. á ný, fyr en eptir lengri tíma, á að breyta hegning-
 unni í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. — 26. gr. Þegar fangelsis-hegning er nefnd í lögum þessum, án
 þess að nákvæmar sje til tekið um hana, mega dóm-
 stólarnir kjósa um þær tegundir þessarar hegningar,
 sem um er rætt í 19.—25. gr. Ef að bætt er við á-
 kvörðun um, hvert sje hið lægsta stig af einföldu fang-
 elsi, sem beita meg, á samsvarandi takmörkun einn-
 ig við um hinar aðrar tegundir af fangelsis-hegningu.
 — Fjögra daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi og
 6 daga einfalt fangelsi samsvarar eins dags fangelsi við
 vatn og brauð. — 27. gr. Þegar fangelsis-hegningu er
 beitt, merkir dagur sama sem sólarhring eða 24 stundir,
 og mánuður rímmánuð. Þess ber einnig að gæta, að
 maðurinn sje látinn laus um sama leyti dags og hann
 var settur inn. — 28. gr. Ríkisfangelsi er annaðhvort
 tiltekinn tíma, ekki skemur en 6 mánuði og ekki lengur
 en 10 ár, eða æfilangt. Þá hegningu skal úttaka í kon-
 ungsríkinu samkvæmt ákvörðunum þeim sem þar gilda,
 þangað til öðruvísi verður fyrir mælt. — 29. gr. Ríkis-
 fangelsi og einfalt fangelsi um jafnlangan tíma samsvara
 hvort öðru. Eins mánaðar hegningarvinna er jöfn 5
 daga fangelsi við vatn og brauð. — 30. gr. Líkamlegar
 refsingar eru tvenns konar: hýðing með reyrpriki og
 hýðing með vendi. — Til hýðingar með reyrpriki skal
 hafður spansreyr, er sje hálfur annar þumlungur ummáls
 og ekki lengri en hálf önnur alin, skal þeirri refsingu
 beitt við karlmenn, sem eru frá 15 til 18 ára að aldri,
 ef að álíta má, að þeir geti þolað þá refsingu, og lækni-
 sálits hefur verið leitað um það. Í dómnum skal ákveð-
 ið, hversu mörg högginn skuli vera, þó mega þau ekki
 vera færri en 10 og ekki fleiri en 25. — Drengir, sem
 eru 10 til 15 vetra, og stúlkur, sem eru 10 til 12 vetra,
 skulu hýdd með vendi að fótanum ásjáandi, og skal
 sömuleiðis ákveðið í dómnum, hversu mörg högginn eigi

að vera, en ekki mega þau vera færri en 10 og ekki **1869** fleiri en 25. Börn, sem einstök ónáttúra er í, má dæma 25. júní. í tvenn 25 vandarhögg, og skal þá jafna hýðingunni niður á 2 daga. — Við fangana í hegningarhúsinu skal beitt líkamlegum refsingum, þeim sem fyrir verður mælt um í lögnum um hegningarhúsið¹. — 31. gr. Dæma má í sektir frá 1 rd. allt að 1000 rd., og renna þær í hinn sama sjóð og landstekjurnar. Sje fleiri samsekir í einhverju því verki, er sektun varðar, skal hver þeirra um sig dæmdur í sektina. — Fari svo, að maður, sem sektaður hefur verið eptir lögum þessum, borgi ekki alla sektina í ákveðinn tíma skal í stað sektarinnar koma einfalt fangelsi, er ákveðið hafi verið í sama dóminum, og skal um stærð þeirrar hegningar farið eptir stöðu hins seka og öðrum málavöxtum; þó má ekki ákveða lengra fangelsi en í 30 daga fyrir hverra 50 ríkisdala sekt. Fari sá, sem dæmdur hefur verið, þess á leit við fóeta, og heilsufar hans er því ekki til fyrirstöðu, skal breyta einfalda fangelsinu í fangelsi við vatn og brauð jafnlengi að tiltölu. — Hafi sektaður maður verið dæmdur jafnframt í einfalt fangelsi skemur en 12 daga, má samt ekki setja skemmra fangelsi við vatn og brauð í stað þess en 2 sólarhringa. Hafi hann verið dæmdur í einfalt fangelsi lengur en 12 daga, og dagatölunni verði ekki fullskipt með 6, fellur afgangurinn burtu, ef hann er minni en 3 dagar, en skal álitinn jafn 1 dags fangelsi við vatn og brauð, ef hann er 3 dagar eða meira. — 32. gr. Hinar almennu refsingar koma hver á eptir annari í þessari röð: líflát, hegningarvinna, fangelsi við vatn og brauð, fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, einfalt fangelsi, sektir. — 33. gr. Þegar svo er fyrir mælt í lögnum, að hækka eigi eða lækka einhverja hegningu, en það verður ekki gjört innan þeirra takmarka, er þeirri refsingar-tegund eru sett, þá skal beita þeirri refsingu,

1) Sbr. tilsk. 5. jan. 1874, um hegningarvald það, sem stjórn hegningarhússins á Íslandi hefur.

1869 sem er næst fyrir ofan í röðinni, er hækka á hegning-
 25. júní. una, en þeirri, sem næst er fyrir neðan, er lækka skal
 (sbr. 64. gr.). — 34. gr. Hafi maður framið eitthvert
 afbrot, er sú hegning er við lögð, að missa embætti sitt
 eða sýslun, en hann er ekki lengur, þegar dómurinn er
 upp kveðinn, í embætti því eða sýslun, sem hann hef-
 ur orðið brotlegur í, þá skal honum refsað með fang-
 elsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða
 með betrunarhúsvinnu, eða, ef hann eptir það hefur
 komizt í annað embætti eða sýslun, þá með missi
 þess embættis eða sýslunar, eptir því sem ástatt er.
 — Eigi að færa niður hegningu þá að missa embætti
 sitt eða sýslun, sem tiltekin er í lögunum, skal einnig
 álita refsingu þessa jafna fangelsis hegningu, er ekki
 sje vægari en 3 mánaða einfalt fangelsi, eða betrunar-
 húsvinna. — 35. gr. Hluti þá, sem orðið hafa til fyrir
 misgjörning, eða hafðir hafa verið eða ætlaðir til að
 drýgja afbrot með, má gjöra upptæka með dómi, ef það
 þykir nauðsynlegt í þarfir hins opinbera. Einnig má
 kveða á með dómi, að þeir munir skuli gjörðir upptæk-
 ir, er fengizt hafa fyrir glæp, og enginn á löglegt til-
 kall til.

Þriðji kapítuli. — Um sakhæfi, neyðarvörn og neyð-
 artilfelli. — 36. gr. Eigi er hegning lögð við verkum,
 er börn vinna, sem ekki eru orðin 10 ára gömul. Samt
 getur hið opinbera gjört ráðstafanir til betrunar slíkum
 börnum eða til þess að engin háskavon sje af þeim, ef
 þess þykir þörf. — 37. gr. Hafi einhver sá, sem orð-
 inn er fullra 10 ára, en ekki er enn orðinn 15 ára gamall,
 drýgt afbrot, skal honum refsað því að eins, að ætla
 megi eftir eðli glæpsins, til að mynda þegar það er
 dráp, töluverð spjöll á líkama eða heilsu, þjófnaður,
 rán eða brenna, eða eptir þeim skilningsþroska og
 því uppeldi, sem sá, er hlut á að máli, hefur fengið, að
 hann hafi vitað, að verk hans var hegningarvert, og
 hann í annan stað hefði orðið fyrir þyngri refsingu en

sektum eða einföldu fangelsi, ef hann hefði verið orð- **1869**
inn fullra 18 ára. Hegningin fyrir börn á þessum aldri **25. júní.**
má ekki vera þyngri en 2 ára betrunarhúsvinna. Sje
annars svo ástatt, að líkindi sje til að það mætti bæta
barnið og koma því á rjettan veg með öðrum ráðstöf-
unum, þá skal stiptamtmaninum vera heimilt að á-
kveða, að málssókn skuli niður falla, ef að lægsta stig
hegningarinnar fyrir hinn sama glæp væri ekki nema
betrunarhúsvinna, ef fullorðinn maður hefði drýgt hann.
— 38. gr. Drýgi maður, sem er 15 til 18 ára að aldri,
afbrot, þá skal færa niður hegningu þá, sem lögákveðin
er, og það allt að helmingi eptir málavöxtum. Þó má
með engu móti leggja þyngri refsingu en 8 ára hegning-
arvinnu á menn á þessum aldri. — 39. gr. Þau verk
eru vítalaus, sem vitstola menn vinna, eða þeir menn,
er skilningur þeirra er svo lítt þroskaður eða svo
sljófgaður eða ruglaður, að ekki verður álitíð, að þeir
hafi verið sjer þess meðvitandi, að verkið var hegning-
arvert, eða þeir menn, sem voru rænulausir, þá er þeir
unnu verkið. — Sje höfðað mál út af slíku, má ákveða
í dóminum, að gjöra megi þær ráðstafanir, að enginn
háski verði að mannum, þó má valdstjórnin nema
þær af aptur, ef þær þykja ekki lengur nauðsynlegar,
og læknis álits hefur verið leitað um það. — 40. gr. Væg-
ari refsing en þeirri, sem lögákveðin er, skal beita við
bjána eða aðra þá menn, sem, þó ekki vanti þá alla
sjálfsmeðvitund, vegna einhvers sjerlegs ástands eða á-
sigkomulags, sem hefur áhrif á sjálfraði þeirra, ekki
verður álitíð um, að þeir hafi verið svo fullkomlega
með sjálfum sjer, þegar þeir unnu verkið, að þeim verði
gefið það að sök á sama hátt og fullorðnum mönnum
og heilum á sálu. — 41. gr. Það er vítalaut verk, er
menn gjöra af neyðarvörn, þegar og að svo miklu leyti
sem það hefur verið nauðsynlegt til þess að standa á
móti eða afstýra ólögmati árás, sem byrjuð er eða
vofir yfir, á mann sjálfan eða á annan mann, á æru

1869 eða góss, þó skal ekki leyfilegt nema til varnar lífi, 25. júní. heilbrigði eða velferð að beita þeim varnar meðölum, er þeim, sem á ræðst, er bersýnilegur lífsháski búinn af. — Hafi maður farið út yfir takmörk leyfilegrar neyðarvarnar, verður að meta, hvort honum eptir atvikum verði gefin sök á því, eða hann verði ekki sakfeldur fyrir það vegna þess að hann hafi orðið svo skelfdur og forviða, að hann hafi ekki fullkomlega getað gáð sín. Verði honum gefin sök á því, skal þó ekki hinni almennu lögboðnu hegningu, fortakslaust beitt fyrir skaða þann, er hann gjörði þeim, sem á rjeðist, heldur má dæma hann í vægari hegningu, er miðuð sje við það, hversu langt hann hefur farið út yfir það, sem leyfilegt var. — 42. gr. Taki maður eða spilli eign annars manns til þess að frelsa sjálfan sig eða aðra úr hættu, sem vofir yfir lífi eða heilbrigði, skal það verk vítalaust, ef svo er, að hann ekki hafði annað úrræði til bjargar. — 43. gr. Eigi leysir það mann undan hegningu, þó hann ekki þekki hegningarlögin, eða hann hafi ranglega haldið, að verk, sem fyrirboðið er í lögum, sje leyfilegt eða jafnvel boðið í samvizzkunnar eða trúarinnar lögmáli, eða hins vegar að það, sem boðið er í lögum, sje óleyfilegt af sömu ástæðu, nje heldur það, hvað honum hafi til gengið og hvað hann hafi ætlað sjer með verkinu. — 44. gr. Fyrir gáleysis-verk skal ekki refsað nema því að eins, að skýlaus heimild sje til þess í hegningarlögunum.

Fjórði kapítuli. — Tilraunir til að drýgja misgjörninga.

— 45. gr. Ekki ber að álíta neitt afbrot fullkomnað fyrir en allt það er framkvæmt, sem til þess afbrots heyrir að lögum, þó maður sá, er verkið vann, hafi gjört allt það, sem hann ætlaði sjer að gjöra til þess að koma fram þeim ásetningi sínum að drýgja afbrotið. — 46. gr. Hafist maður að nokkurt það verk, er miðar til að vinna að því eða koma því til leiðar, að afbrot verði fullkomnað, skal honum, þegar afbrotið, ekki er fullkomn-

að, refsað fyrir tilraun til afbrotsins. — Refsingin fellur **1869** samt niður, ef hann af sjálfsdáðum en ekki vegna tálma- **25. júní.** ana eða einhverrar annarar tilviljunar lætur af ásetningi sínum að drýgja afbrotið, og hann þar að auki, sje hann búinn að hafast að nokkur þau verk, sem gætu komið til leiðar, að afbrotið fullkomnist, hefur aptrað því, eða, hafi hann haldið, að hann hafi hafzt slík verk að, þá hefur gjört þær ráðstafanir, sem hann áleit til þess fallnar að aptra, að glæpurinn fullkomnist. — Sje verk þau, sem framin hafa verið, í sjálfu sjer afbrot, skal beita þeirri hegning, er við þeim liggur. — 47. gr. Þegar ekki er öðruvísi fyrir mælt um einstök afbrot, skal refsað fyrir tilraun til afbrots með vægari refsingu að tiltölu, en sakamaðurinn hefði tilunnið ef afbrotið hefði verið fullkomnað. Þá er refsingin er ákveðin, skal sjer í lagi hafa tillit til, hvort tilraunin á lengra eða skemmra í land til þess að afbrotinu yrði að öllu framgengt, en þó má refsingin aldrei fara fram yfir þrjá fjórðu parta af refsingu þeirri, sem í lögum er lögð við afbrotinu.

Fimmti kapítuli. — Um hlutdeild í misgjörningum. — 48. gr. Hafi tveir menn eða fleiri hjálpazt til að framkvæma afbrot, skal hverjum þeirra um sig refsað, sem hann sje verksins valdur. En hafi nokkur hluttakari einasta veitt forgöngumanninum liðsinni, er minna er í varið, þá er hann framkvæmdi afbrot sitt, skal beita vægari hegningu að tiltölu, og sje hún ekki minni en helmingur hinnar vægustu og ekki meiri en þrír fjórðu partar hinnar þyngstu hegningar, sem lögð er við afbrotinu í lögum. — 49. gr. Álíka vægari hegning á við um hvern þann, sem með ráðum eða í verki hefur veitt þeim, sem valdur er að afbrotinu, liðsinni til þess, áður en það er framkvæmt. Þó má færa niður hegningu slíks aðstoðarmanns allt að þriðjungi af lægsta stigi hegningar þeirrar, sem í lögum er lögð við glæp þeim, er aðstoðarmaðurinn hafði í hyggju. — 50. gr. Sje afbrotið ekki fullkomnað, eiga reglur þær, sem settar eru í 48. og 49. gr. við

1869 á þann hátt, að hegningin skal ákveðin að tiltölu við hegningu þá, sem verðskulduð er fyrir tilraun til afbrotsins.

51. gr. Sje maður búinn að veita liðsinni til afbrots, en afstýri framkvæmdinni af sjálfsdáðum með því að koma forgöngumanninum til að láta af glæpnum eða á annan hátt, er hann vítalaus. Hafi hann árangurslaust leitast við að afstýra glæpnum, má færa hegninguna niður fyrir takmark það, sem sett er í 49. gr. — 52. gr. Hafi maður, án þess hann hafi unnið til þyngri refsingar eptir næstu grein, reynt með loforðum, upphvatningum eða öðrum fortölum að koma því til leiðar, að afbrot verði framkvæmt, til að mynda með því að styrkja áform annars manns, sem áður er til orðið, eða telja hann af að hætta við það, þá skal hegning hans ákveðin eptir því sem fyrir er mælt í 49.-51. gr. — 53. gr. Hafi maður með loforðum, hótunum eða öðrum fortölum unnið annan mann til að drýgja afbrot, og það verður fullkomnað, skal hann sæta sömu refsingu, eins og væri hann sjálfur valdur að glæpnum. Verði glæpurinn ekki fullkomnaður, skal honum refsað, eins og hefði hann gjört sig sekan í tilraun til glæpsins. Vægari hegning að tiltölu á við, þegar hvatamanninum ekki tekst að koma hinum til að ráða af að drýgja afbrotið. — 54. gr. Ef sá, sem unnið hefur annan mann til að drýgja afbrot, fær hann til að hætta við það, er hann vítalaus. Sama er og, ef hvatamanninum að vísu ekki hefur tekizt að fá hinn til að hætta við framkvæmdina, en hann samt hefur afstýrt afbrotinu á annan hátt. Hafi hann ekki afstýrt því, skal honum refsað eins og fyrir er mælt í 49. gr.; þó má færa hegninguna niður, ef hann hefur leitast við að afstýra glæpnum.—Þeim manni, sem lofað hefur öðrum að framkvæma afbrot, en er ekki enn búinn að gjöra neitt það, er að því lýtur, skal refsað eptir ákvörðununum í 50. gr. smbr. 49. gr. Taki hann loforð sitt aptur, áður en hann hefur hafzt nokkuð að því til framkvæmdar, er hann vítalaus ef hann afstýrir glæpn-

um; að öðrum kosti má færa hegninguna niður, eða **1869** jafnvel láta hana falla alveg burt þegar svo stendur á. 25. júní —55. gr. Hafi tveir menn eða fleiri orðið ásáttir um að hjálpast að að drýgja afbrot (samtök), skal þeim öllum refsað eins og væru þeir hver fyrir sig valdir að glæpn- um, ef hann er fullkomnaður, eða byrjað hefur verið á honum, og það þó að þeir ekki hafi hjálpað til hans með öðru en því að taka þátt í áforminu. Sje ekki byrjað að framkvæma glæpin, skal refsað fyrir hlutdeild í áforminu eins og fyrir tilraun til glæpsins. —Hafi allir hluttakendur af sjálfsdáðum slitið samtökunum, áður en nokkurt afbrot er drýgt, eru þeir vítalausir. Gangi ein- hver einstakur hluttakandi úr, er hann sömuleiðis víta- laus, ef hann afstýrir afbrotinu; að öðrum kosti skal refsa honum eftir ákvörðuninni í 49. gr., þó má færa hegninguna niður, ef hann hefur leitast við að aptra glæpnun.—56. gr. Sá maður, sem, eftir að búið er að fullu að framkvæma afbrot, verður samsekur í því, án þess að hafa lofað neinu um það fyrir fram skýlaust eða þegjandi, með einhverri þeirri athöfn, er miðar til þess að hjálpa þeim, sem drýgt hefur afbrotið, til þess að geta haldið ábata þeim, er hann hefur aflað á ólögleg- an hátt, eða verða sjálfur hluttakandi í ábatanum, eða til þess að halda fram á annan hátt hinu ólöglega ástandi, sem glæpurinn er ollandi, skal sæta refsingu, er ekki fari út yfir helminginn af hinni þyngstu, og ekki sje minni en fjórði parturinn af hinni vægustu hegningu, sem lögð er við glæpnun í lögum. — 57. gr. Hafi gipt kona, sem er saman við mann sinn, af hlýðni við hann látið leiðast til þess að taka þátt í afbroti með honum, má færa hina venjulegu hegningu niður, sem í lögum er lögð við þeirri hlutdeild, og ef að líklegt er, að hún, hefði hún neitað beiðni hans, hefði orðið fyrir illri með- ferð af honum, eða neyðzt til að fara frá honum, má jafnvel eftir málavöxtum hlífa henni alveg við refsingu. — Slíkt hið sama er og um aðra, sem eru háðir þeim,

1869 sem þeir eru hjá og fá hjá viðurværi sitt án þess end-
 25. júní urgjald komi fyrir, og vegna þessa hafa látið tæla sig til
 að taka þátt í glæp með þeim, og sömuleiðis um börn,
 sem eru yngri en 15 ára, og hafa látið þá, sem eldri
 eru og ætla má að hafi eitthvert sjerlegt vald yfir þeim
 vegna stöðu þeirrar, er þeir standa í við þau, koma sjer
 til að veita þeim liðsinni til misgjörnings. Ekki skulu
 börn, sem eru yngri en 15 ára, sæta refsingu fyrir hlut-
 deild þá í afbrotum, sem um er rætt í 56. gr.

Sjötti kapítuli. Um það, hvernig eigi að tiltaka
 hegninguna og færa hana niður, þegar svo stendur á,
 og um ítrekun misgjörnings. — 58. gr. Þá er hegningin
 er tiltekin innan takmarka þeirra, sem sett eru í lögum
 þessum, á einkanlega að taka til greina bæði hversu
 mikil hætta er búin af verkinu, sjer í lagi með tilliti
 til þess, hve nær, hvar og hvernig það er framkvæmt,
 hversu mikilvægt það er, sem afbrotið hefur beint að,
 og hversu yfirgripsmiklu og stóru tjóni það hefur valdið,
 og eins hitt, hversu styrkur og einbeittur vilji glæpa-
 mannsins hefur verið, hvað honum hefur gengið til verks-
 ins, uppeldi hans, aldur og hegðun að undanfögnu, hver
 vandi honum er á hendi við þann, sem hann hefur mis-
 gjört við, og hvernig hann hefur farið að ráði sínu eptir
 að hann hafði unnið verkið. — 59. gr. Hafi saka-
 maðurinn verið hafður langan tíma í varðhaldi, og það
 er ekki því að kenna, hvernig hann hefur hagað sjer
 meðan á málinu stóð, skal það tekið til greina honum
 til málsbóta, þá er hegningin er ákveðin. Reynist það,
 að hann hafi ekki unnið til þyngri refsingar en einfalds
 fangelsis eða fangelsis við venjulegt fangaviðurværi um
 stuttan tíma, mega dómstólarnir jafnvel kveða svo á,
 að varðhald það, sem hann hefur setið í, skuli koma í
 stað hegningar. — 60. gr. Þegar sekta upphæð er til-
 tekin, á sjer í lagi að taka til greina efnahag saka-
 mannsins. — 61. gr. Hafi sakamaðurinn, eptir að afbrotið
 er drýgt, gjört sjer mikið far um að afstýra því, að það

hafi skaðlegar afleiðingar eða að minnsta kosti að minnka **1869**
þær svo sem verður, skal dómstólunum heimilt, þegar 25. júní
annað fleira er honum til málsbóta, að færa hegninguna
niður fyrir lægsta stigið, sem lög ákveða, en þó ekki
niður fyrir helming þess. Slíkt hið sama er og ef maður
af sjálfsdáðum gefur sig fram sem sekan eða sam-
sekan í glæp nokkrum, og segir frá öllu eins og það er.
— 62. gr. Þegar lögin leggja þyngri hegningu við ítrek-
un glæps en þá almennu, sem ákveðin er, má þó ekki
dæma glæpamanninn í hina þyngri hegningu nema
því að eins, að hann hafi verið dæmdur í hinu danska
ríki fyrir hinn fyrra glæpinn áður en hann varð brotlegur
í annað sinn, og hann þar að auki hafi verið fullra
18 ára, þegar hann drýgði hinn fyrra glæpinn. — Þegar
liðin eru 10 ár, frá því að hann hefur úttekið hina fyrri
hegninguna, og þangað til að hann drýgir hið nýja afbrot,
skal farið eptir hinum almennu reglum í 58. gr. um það,
hvernig tiltaka skuli hegninguna, í stað ákvarðananna
um ítrekun.

Sjöundi kapítuli. — Um það, er afbrotum lendir sam-
an og um einstök tilfelli, er breyta má hegningunni. —
63. gr. Verði maður, meðan á sama málinu stendur, upp-
vís að því að hafa drýgt fleiri afbrot en eitt, skal á-
kveða hegninguna fyrir þau í einu lagi, og svo, að þau
sje öll tekin til greina, þá er tiltekin er stærð refsing-
arinnar; en liggi líflát eða hegningarvinna æfilangt við
hinu mesta afbrotinu, sem hann hefur drýgt, er ekki um
frekari hegningu að ræða fyrir hin afbrotin. — Eigi
sama hegningar-ákvörðun við um öll afbrotin, má ekki
fara út fyrir hæsta stig hennar; eigi þau undir fleiri
hegningar-ákvörðanir, skal refsingin sömuleiðis að öllum
jafnaði vera innan takmarkanna í þeirri ákvörðuninni,
sem setur þyngsta hegningu, en þó má þyngja hana
svo eptir málavöxtum, að bætt sje við hana allt að
helmingi hennar, ef fleiri en eins konar afbrot hafa drýgð
verið og athöfnin er ekki hin sama.—Þó skal dómstól-
Lagasafn II. 11

1869 unum heimilt, þegar á að dæma sakamann undir eins
25. júní bæði fyrir stóran glæp og annan, sem að tiltölu er lítil-
 ræði eitt, að bregða útaf þessari reglu og beita jafnvel
 hinu lægsta stigi þeirrar hegningar, sem lögð er við hin-
 um stóra glæpnum, ef að álíta má, að það eptir mála-
 vöxtum sje ærið alls. — 64. gr. Þegar hin lögákveðna
 hegning við glæpnum ekki yrði þyngd samkvæmt næstu
 grein á undan, nema farið væri út fyrir takmörk þau,
 sem sett eru hverri hegningar-tegund um sig, skal breyta
 allri hegningunni í þá hegningar-tegund, sem næst er og
 þyngri, eptir hlutfalli því, sem kveðið er á um í 2. kapítu-
 la.—Takmörk þau, sem typtunarhúsvinnu um tiltekinn
 áratíma eru sett í 12. gr. í 2. kapítula, skulu þó ekki
 vera því til fyrirstöðu, að maður, þegar svona stendur
 á, sje dæmdur í typtunarhúsvinnu allt að 24 árum;
 slíkt hið sama er um einfalt fangelsi, og má lengja það
 allt að 3 árum.—65. gr. Verði maður, sem búíð er að
 dæma fyrir eitt afbrot eður fleiri, uppvís að að hafa
 drýgt aðra glæpi, áður en hann var dæmdur, á að höfða
 nýtt mál og dæma hann í hegningarauka, er samsvari
 þeirri þynging hegningarinnar, sem afbrotin, er seinna
 komust upp, hefðu verðskuldað, ef þau hefðu verið tek-
 in með í hinu fyrra málinu. Hafi refsing sú, sem saka-
 maðurinn áður var dæmdur í, verið hegningarvinna, og
 hann er ekki búinn að úttaka hana, þegar dómur er upp
 kveðinn í hinu nýja málinu, má dæma hann í hegning-
 arvinnu í viðbót skemmri tíma, en skemmstur er ákveð-
 nn annars í 12. gr. í 2. kap. um hvora tegund heg-
 ningarvinnu um sig. — 66. gr. Um afbrot, sem fangar
 drýgja í hegningarhúsinu, á að fara eptir lögunum um
 hegningarhúsið; sömuleiðis eiga hegningarákvarðanirnar
 í þeim lögum við, er maður, sem dæmdur er í typtun-
 arhúsvinnu æfilangt, og honum er ekki hegningin upp
 gefin, drýgir afbrot að nýju utan hegningarhúss, og ekki
 liggur líflát við.

Áttundi kapituli. — Um fyrningu sakar. — 67. gr. Ef **1869** sakamál er höfðað, og það sannast, að liðin eru 2 ár **23. júní** frá því að afbrotið var framið og þangað til að mál var höfðað útaf því við dómstólana, eða að mál að vísu hefur verið höfðað en það hefur ónýtt verið og ekki tekið upp að nýju áður en tjeður frestur var liðinn, skal falla niður refsing sú, sem til er unnið, ef hún ekki hefði orðið þyngri en sektir, einfalt fangelsi eða hýðing með vendi. — Af þessu leiðir, að ekki skal höfða mál á móti manni til refsingar, þegar liðin eru 2 ár frá því að hann varð brotlegur, og afbrotið á undir hegningarákvörðun, þar sem ekki er sett þyngri hegning en sektir, einfalt fangelsi eða hýðing með vendi. — Þó eiga ákvarðanirnar í þessari grein ekki við um afbrot þau, sem rætt er um í 13. kapitula. — 68. gr. Hegningin fyrir afbrot, sem ekki ber að höfða mál útaf af hálftu hins opinbera, eða hið opinbera því að eins á að fylgja málinu fram, að sá æski þess, sem misgjört er við, fellur ekki að eins niður samkvæmt hinni almennu reglu, sem sett er í 67. grein heldur einnig þegar sá, sem misgjört er við, lætur líða 1 ár frá því að hann komst að, hver gjört hefur á hluta hans, án þess að höfða mál útaf afbrotinu eða krefjast, að það sje höfðað. Hafi sá, sem misgjört er við, að vísu hafið málssóknina í tækan tíma, en málið hefur ónýtt verið eða hann hefur hætt við það, getur hann ekki höfðað mál að nýju, þegar 3 mánuðir eru liðnir frá því að fyrra málið var ónýtt eða hætt var við það, ef að tjeður 1 árs frestur þá er á enda. — 69. gr. Um afbrot, sem börn hafa framið yngri en 15 ára, skal ekki hefja málssókn, ef að það ekki hefur gjört verið, áður en sá, sem í hlut á, er orðinn 18 ára, og það þó hegningin yrði þyngri en kveðið er á í 67. grein. Sje höfðað mál á móti manni, sem er orðinn 18 ára, og það sannast, að hann hefur framið afbrot það, sem um er að ræða, áður en hann varð fullra 15 ára, fellur hegningin.

1869 niður. — 70. gr. Sje ekki höfðað mál út af afbrotum, 25. júní sem ungir menn á aldursskeiði frá 15 til 18 ára hafa framið, fyr en sá, sem í hlut á, er orðinn 25 ára, fellur niður hegning sú, sem hann hefur unnið til, ef að sú verður niðurstaðan, að, ef átt hefði að kveða dóminn upp, áður en hann var orðinn fullra 18 ára, hefði hegningin ekki orðið meiri en hýðing með reyrpriki eða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Eigi verkið undir hegningar-ákvörðun, sem ekki hefði heimilað þyngri hegningu en hýðingu með reyrpriki eða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, ef að hefði átt að kveða dóminn upp, áður en sá var orðinn fullra 18 ára, sem í hlut á, skal ekki höfða mál til refsunar, ef að málssóknin ekki hefur verið byrjuð, áður en hann var orðinn fullra 25 ára. — 71. gr. Sök fyrnist ekki í öðrum tilfellum en þeim, sem um er rætt í 67.—70. gr. Þó skal stiptamtmaninum yfir Íslandi heimilt að láta sleppa að höfða mál út af afbroti, þegar liðin eru 10 ár frá því að það var drýgt. Hafi verið haldið rannsóknarpróf, þegar svo er ástatt, sem nú var sagt, á vegna þessa að senda stiptamtmaninum það, og sker hann úr, hvort hefja skuli málssókn; en komist ekki upp, fyr en búið er að höfða mál á móti grunuðum manni, að 10 ár voru liðin frá því að afbrotið var drýgt áður en honum var birt stefnan, á dómstóllinn að skýra stiptamtmaninum frá málinu, og ákveður hann, hvort að eigi að dæma málið. Sje liðin 10 ár frá því að hegningardómur var upp kveðinn, má ekki framkvæma hann nema að boði stiptamtmannsins.

Níundi kapítuli. Um landráð. — 72. gr. Vekji maður uppreisn eða gjöri samsæri við önnur ríki í þeim tilgangi að koma hinu danska ríki eða nokkrum hluta þess undir yfirráð annara, eða brjóta nokkurn hluta þess undan Danmerkur krónu, hefur hann fyrirgjört lífi sínu. — Hver, sem tekur þátt í því líkri uppreisn, skal sæta hegningarvinnu ekki skemur en 3 ár. — 73. gr. Gjöri maður

í öðrum tilgangi en um er rætt í 72. gr. samtök við **1869** stjórn í öðru ríki til þess að stofna til fjandsamlegra **25. júní** tiltækja eða ófriðar við hið danska ríki, þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu æfilangt, ef byrjað er á fjandsamlegum tiltækjum eða ófriður hefur hafizt, en að öðrum kosti hegningarvinnu ekki skemur en 4 ár. — En gjöri maður hinu danska ríki til miska eða tjóns, samtök við stjórn í öðru landi til þess að koma henni til að hlutast um málefni ríkisins eða fara fram á kröfur við það, þá varðar það hegningarvinnu eða, þegar málsbætur eru, ríkisfangelsi allt að 10 árum. — 74. gr. Hver sá, sem opinberlega í ræðu eða riti mælir fram með því, eða á annan hátt en um er rætt í 72. og 73. gr. stuðlar til þess, að önnur ríki byrji á fjandsamlegum tiltækjum við hið danska ríki eða hlutist heimildarlaust um málefni þess, skal sæta hegningarvinnu eða ríkisfangelsi allt að 6 árum eða, þegar miklar málsbætur eru, öðru fangelsi, en þó ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, og því að eins að hann ekki hafi unnið til þyngri refsingar eptir reglum þeim, sem settar eru í 4. og 5. kapítula. — 75. gr. Hver sá, sem, þegar ófriður er í landi, svíkur kastala eða aðra varnarstaði, herskip eða herlið, opinbera sjóði, hertýgjabúr, forðabúr eða forða af vopnum eða öðru, sem til hernaðar þarf, í hendur fjandmannanna, eða skýrir þeim frá fyrirætlunum hershöfðingjanna, ásigkomulagi eða ástandi kastala eða annara varnarstaða, eða segir þeim frá orðtaki eða bendingum í hernaði, og sömuleiðis hver sá, sem tælir hermennina til uppreisnar eða til þess að slást í lið við fjandmennina eða til þess að yfirgefa stöðu, sem þeim er trúað fyrir, safnar liði handa fjandmönnum eða ber þeim njósnir — skal sæta lífláti eða typtunarhúsvinnu æfilangt eða, þegar málsbætur eru, ákveðinn áratíma, þó ekki skemur en 10 ár. — Veiti nokkur maður, þegar ófriður er, fjandmönnum liðsinni á annan hátt í orði eða verki, þá varðar það hegningarvinnu ekki skemur en 3 ár. —

1869 76. gr. Beri nokkur danskur þegn, þegar ríkið á í ófriði, 25. júní vopn á móti því eða bandamönnum þess, þá varðar það lífláti, ef mjög miklar sakir eru, en annars hegningarvinnu eða, þegar málsbætur eru, ríkisfangelsi ekki skemur en 3 ár. — 77. gr. Ráði maður í óleyfi konungs menn til útlendrar herþjónustu, en án þess að 75. gr. geti átt við um það, þá varðar það hegningarvinnu allt að 6 árum, ef ríkið á í ófriði, en annars fangelsi, ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum. — Hver sá af þegnum konungs, sem í óleyfi hans lætur ráða sig í útlenda herþjónustu þegar ríkið á í ófriði, en þó ekki hjá fjandmönnum þess, skal sæta fangelsi eða eptir málavöxtum betrunarhúsvinnu allt að 1 ári. — Undir eins og nokkur maður er ráðinn í útlenda herþjónustu, eiga hegningarákvarðanirnar í þessari grein við. — 78. gr. Hver sá, sem tælir nokkurn liðsmann í herliðinu eða skipaliðinu til þess að strjúka eða hjálpar honum til þess, en án þess að 75. gr. eigi við um það, sæti hegningarvinnu allt að 8 árum, ef ríkið á í ófriði, og annars fangelsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 3 árum. 79. gr. Verði nokkur maður, sem skyldur er til landvarnar, uppvís að að hafa lémstrað sjálfan sig eða gjört sig á annan hátt óhæfan til herþjónustu, þá varðar það fangelsi, eða, ef miklar sakir eru, einkum ef ríkið á í ófriði eða á von ófriðar, betrunarhúsvinnu allt að 1 ári. — 80. gr. Sje manni á hendur falið í erindagjörðum ríkisins að semja eða gjöra út um eitthvað við annað ríki, og hann breytir af ásettu ráði á móti hag ríkisins í erindagjörðum þessum, þá varðar það hegningarvinnu 3 ár til 16 ára. — 81. gr. Ef að nokkur sá, sem vegna embættisstöðu sinnar hefur færi á að þekkja leynilega samninga ríkisins, ráðagerðir eða ályktanir um málefni, sem heill þess eða rjettindi gagnvart öðrum ríkjum eru undir komin, segir frá þeim, eða kunn-

gjörir eða lætur uppi við óviðkomandi menn skjöl, sem **1869** hann hefði átt að leynd eða geyma, þá varðar það 25. júní hegningarvinnu eða, þegar málsbætur eru, ríkisfangelsi, þó ekki skemur en 3 ár. — Fáir nokkur annar maður vitneskju um þess konar samninga, ráðagerðir eða ályktanir, og segi frá þeim, eða komist hann yfir þess konar skjöl og birti þau, þó að hann ekki gæti verið þess óvitandi, að þetta átti leynt að fara, þá varðar það ríkisfangelsi, eða, þegar miklar sakir eru, hegningarvinnu allt að 8 árum. — 82. gr. Hver sá, sem falsar, ónýtir eða á annan hátt spillir skilríkjum eða öðrum skjölum, sem heill ríkisins eða rjettindi gagnvart öðrum ríkjum eru undir komin, skal sæta hegningarvinnu 3 ár til 16 ára, ef hann vegna embættisstöðu sinnar hafði færi á að komast að þeim, en hafi hann komist yfir þau á annan hátt, varðar það ríkisfangelsi eða þegar miklar sakir eru hegningarvinnu allt að 8 árum. — 83. gr. Vinni maður nokkurt það verk, sem miðar til þess að ráða útlendum landshöfðingja, sem er í vinfengi við konung, bana, þá varðar það lífláti eða hegningarvinnu æfilangt eða, þegar málsbætur eru, tiltekinn ára tíma, þó ekki skemur en 3 ár. — Ráðist nokkur maður annars á slíkan útlendan landshöfðingja, varðar það hegningarvinnu eða ríkisfangelsi eitt ár eða fleiri eptir því hvernig glæpurinn er vaxinn. — Hver, sem hótar útlendum landshöfðingja, sem er í vinfengi við konung, að ráðast á hann, veður upp á hann með illyrðum eða ávarpar hann á annan hátt, sem honum er misgjörð í, skal sæta betrunarhúsvinnu, ríkisfangelsi eða öðru fangelsi, þó ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi. — En meiði maður útlendar þjóðir, sem eru í vináttu við konung, með orðum, bendingum eða myndauppdráttum, einkum á þann hátt að lasta og smána þá, sem ríkjum ráða, í prentuðum ritum eða dróttu að þeim ranglátum og skammarlegum athöfnum án þess að tilgreina heimildarmann sinn;

1869 þá varðar það fangelsi eða, þegar málsbætur eru, 20
 25. júní til 200 ríkisdala sektum. — 84. gr. Ráðist maður á sendi-
 herra annars ríkis við hirð konungs, þá varðar það
 betrunarhúsvinnu eða ríkisfangelsi allt að 2 árum eða
 öðru fangelsi, ef ekki hinar almennu ákvarðanir í lögum
 þessum heimila þyngri refsingu. — Hóti maður slíkum
 sendiherra árás, vaði upp á hann með illyrðum eða
 ávarpi hann á annan hátt, er honum er misgjörð í,
 þá varðar það fangelsi. — Meiði nokkur annars sendi-
 herra með orðum, bendingum eða myndauppdráttum, þá
 varðar það einföldu fangelsi eða, þegar málsbætur eru,
 20 til 200 ríkisdala sektum. — 85. gr. Út af afbrotum
 þeim, sem um er rætt í 83. og 84. gr., nema þeim sem
 talað er um í 1. og 2. kafla 83. gr., skal ekki höfðuð
 málssókn af hálfu hins opinbera, nema stjórn sú eða
 sendiherra, sem í hlut á, krefjist þess, og sje svo, þá að
 boði dómsmálastjórnarinnar.

Tíundi kapítuli. — Afbrot gegn stjórnarskipuninni. —
 86. gr. Hafist maður nokkuð það að, sem miðar til þess
 að svipta konunginn lífi, frelsi eða konungdómi, þá hef-
 ur hann fyringjört lífi sínu. — Vekji maður uppreisn í
 þeim tilgangi að breyta stjórnarskipuninni eða ríkiserfðun-
 um, eða komi til leiðar á annan hátt eða stýri of-
 beldisverkum, er miða til að koma fram slíkri breytingu,
 þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu æfilangt. —
 Hver, sem tekur þátt í þess konar uppreisn eða ofbeldi,
 sæti hegningarvinnu ekki skemur en 3 ár. — 87. gr.
 Leitist maður við á annan ólöglegan hátt að koma til
 leiðar breytingu á stjórnarskipuninni eða ríkiserfðunum,
 þá varðar það hegningarvinnu, eða ríkisfangelsi ef máls-
 bætur eru. — 88. gr. Sömu refsingu, en samt ekki leng-
 ur en í 8 ár, skal sá maður sæta, er með ofbeldi, hótun-
 um um ofbeldi eða á annan ólöglegan hátt leitast við
 að aptra því, að kosningar fari fram til alþingis, eða
 að alþingi komi saman eða gegni störfum sínum á til-

settum tíma án þess að 86. gr. samt eigi við um at- **1869**
hæfi hans. 25. júní

Ellefti kapítuli. — Afbrot gegn konungi og ættingjum konungs o. fl. — 89. gr. Verði nokkrum manni sú óhæfa að ráðast á konunginn, þá varðar það typtunarhúsvinnu, ef að hinar almennu ákvarðanir í lögum þessum ekki heimila þyngri refsingu. — 90. gr. Vaði maður upp á konunginn með hótunum, illyrðum eða annari svívirðing eða ávarpi hann á annan hátt, sem honum er misgjörð í, þá varðar það hegningarvinnu eða ríkisfangelsi í 1 ár og allt að 8 árum. — 91. gr. Ef að nokkur maður annars með hótunum, smánunum eða annari óhæfilegri aðferð misbrýtur gegn lotningu þeirri, sem ber að sýna konunginum, þá varðar það fangelsi, ekki væg-ara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu. — 92. gr. Vinni maður nokkurt það verk, sem miðar til þess að svipta drottninguna, konungsefnið eða ekkju konungs lífi eða frelsi, þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu. — 93. gr. Ráðist maður annars á drottninguna, konungsefnið eða ekkju konungs, þá varðar það hegningarvinnu, ef hinar almennu ákvarðanir í lögum þessum ekki heimila þyngri refsingu. — 94. gr. Verði maður brotlegur við drottninguna, konungsefnið eða ekkju konungs í nokkru því athæfi, sem um er rætt í 90. og 91. grein, skal færa niður hegningar þær, sem þar eru settar, eptir málavöxtum allt að helmingi. — 95. gr. Sje nokkurt af afbrotum þeim, sem um er rætt í 89.— 91. grein, drýgt á móti nokkrum öðrum prinzi, sem arfgengur er eptir lögunum um ríkiserfðir, eða nokkurri prinsessu af dönsku konungsættinni, sem á heima í Danmörku, skal auka hinar almennu hegningar, sem settar eru í lögum þessum allt að helmingi eptir málavöxtum. — 96. gr. Hver, sem ræðst á alþingi, svo að því eða sjálfþæði þess er hætta búin, eða lætur boð út ganga, er að því lýtur, eða hlýðir slíku boði, skal sæta hegningarvinnu eða ríkisfangelsi, eigi afbrotið ekki undir

1869 86. gr. — 97. gr. Til sömu hegningar vinnur hver sá, 25. júní er á sama hátt misbrýtur við ríkisráðið, þegar það hefur stjórnina á hendi samkvæmt grundvallarlögunum, eða við ríkisrjettinn eða hæstarjett. — 98. gr. Útaf afbrotum þeim, sem um er rætt í 89.—95. grein skal að eins höfðað mál að skipun dómsmálastjórnarinnar.

Tólfti kapítuli. — Um brot á móti valdstjórninni og á alls herjar reglu. — 99. gr. Hver, sem ræðst á embættismann, þegar hann er að embættisverki eða útaf embættisverki, með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi, og eins sá, sem á sama hátt leitast við að neyða embættismann til að gjöra nokkurt embættisverk eða aþra honum frá að gjöra það, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi, þegar málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, nema að afbrotið sje svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því. — Ef að maður annars gjörir embættismanni tálmanir í að gegna embættisstörfum sínum, þá varðar það fangelsi eða sektum. — Þeir menn, er sitja í sveitastjórnarráðum, og aðrir þess háttar menn, sem kosnir eru til að hafa sýslun á hendi af hálfu hins opinbera, standa jafnfætis embættismönnum að þessu leyti, þegar þeir eru að gegna sýslu sinni. — 100. gr. Hver, sem verður sekur um ofbeldi eða hótanir um ofbeldi við varðmenn, varðflokka eða aðra hermenn, sem skipaðir eru í sendifarir, eða tálmar þeim að reka erindi sitt, skal sæta refsingu eptir ákvörðununum í 99. gr., þó má færa hegninguna niður eptir málavöxtum allt að mánaðar einföldu fangelsi, þegar eins er ástatt og gjört er ráð fyrir í fyrsta lið greinarinnar. — 101. gr. Sýni maður sig í nokkurri þess konar mótgjörð, sem vikið er á í 99. grein, við minni háttar rjettarþjóna eða lögregluþjóna, tollþjóna, hreppstjóra, stefnuvotta eða aðra þess háttar sýslunarmenn hins opinbera, þá varðar það betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru. — Jafnfætis tjeðum sýslunarmönnum standa

þeir menn, sem dómari eða yfirvald boðar sjer til **1869** aðstoðar við rekstur opinberra starfa. — 102. gr. Hver, 25. júní sem veður uppá embættismann eða nokkurn þann mann, sem nefndur er í 99.—101. grein, með smánunum, skammaryrðum eða öðrum meiðandi orðum þegar hann er að gegna embætti sínu eða sýslun eða útaf því, sæti fangelsi eða sektum. — 103. gr. Þegar á að kveða á um refsingar þær, sem settar eru í 99.—102. grein, ber að taka til greina til málsbóta, ef embættismaðurinn eða sýslunarmaðurinn, sem í hlut á, hefur með röngu atferli sínu gefið tilefni til þess, sem gjört var, og má jafnvel færa fangelsishegningu niður í sektir þegar svo er. — 104. gr. Hafi mannsöfnuður látið opinberlega í ljósi í orði eða verki, að þeir ætli sjer að hjálpast að að neyða yfirvaldið til þess að gjöra eitthvað eða láta eitthvað ógjört, eða að veitast að að setja sig með ofbeldi upp á móti einhverri ályktun yfirvaldsins, þá skal forgöngumönnunum refsað með hegningarvinnu allt að 6 árum, ef haft hefur verið í frammi ofríki við menn eða fjármuni manna, og öðrum hluttakendum með fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu allt að 2 árum. — Hafi ekki verið haft í frammi ofbeldi við menn eða fjármuni manna, en mannsöfnuðurinn ekki hefur viljað hlýðnast áskorun yfirvaldsins að sundrast (105. grein), skal forgöngumönnunum refsað með fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, og hinum öðrum hluttakendum með fangelsi. En hafi mannsöfnuðurinn rofízt annaðhvort af sjálfsdáðum eða eptir áskorun yfirvaldsins, án þess að óskundi hafi verið gjörður mönnum eða á fjármunum manna skal að eins refsa forgöngumönnunum, með fangelsi eða með betrunarhúsvinnu allt að 1 ári. — 105. gr. Þegar yfirvaldið hefur skorað á mannsöfnuð, er saman hefur þyrpt á almannafæri, prisvar sinnum í nafni konungs og laganna að sundrast, skal þeim, sem

1869 ekki hlýðnast þessari skipun, refsað með sektum eða
 25. júní fangelsi. — Hafi nokkur maður þar að auki ofbeldi í
 frammi við menn eða fjármuni manna, án þess að 104.
 gr. geti átt við um það, skal hann sæta fangelsi eða
 betrunarhúsvinnu allt að 1 ári, ef miklar sakir eru.
 — 106. gr. Taki maður heimildarlaust burtu auglýsingu,
 sem fest hefur verið upp að yfirvalds ráðstöfun, eða
 skemmi hana, þá varðar það sektum eða fangelsi.
 — 107. gr. Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem heim-
 ildarlaust tekur burt eða skemmir af ásettu ráði inn-
 sigli eða merki, sem einhver opinber yfirboðari hefur
 sett á eitthvað í embættis nafni, nema að athæfi hans sje
 eitthvert annað afbrot útaf fyrir sig.—108. gr. Hver, sem
 tekur sjer eitthvert opinbert vald, sem hann ekki hefur,
 og sem þeir einir geta beitt, sem hafa eitthvert opin-
 bert embætti, sýslun eða umboð á hendi, skal sæta
 sektum eða einföldu fangelsi allt að einu ári, ef að verk
 hans ekki er svo vaxið, að til þyngri hegningar sje
 unnið. — 109. gr. Frelsi maður fanga úr valdi yfirvalds
 eða dómara, eða útvegi honum það sem með þarf til að
 komast undan eða færi á því, þá varðar það fangelsi
 eða betrunarhúsvinnu, og ef beitt hefur verið ofbeldi eða
 hótunum um ofbeldi við gæzlumennina, eða ef sá, sem
 frelsar fangann, lætur hann fá verkfæri til að komast
 undan með þess konar ofbeldi, getur hegningin komizt
 upp í 4 ára betrunarhúsvinnu. — Hverjum þeim, sem
 frelsar mann, sem búið er að handtaka, eða útvegar
 honum það sem þarf til að komast undan eða færi á
 því, skal refsað með sektum eða fangelsi, og getur hegn-
 ingin komizt upp í 2 ára betrunarhúsvinnu, ef beitt
 hefur verið ofbeldi. — 110. gr. Hafi maður fengið áreið-
 anlega vitneskju um nokkurn þann glæp á móti kon-
 ungi, föðurlandi sínu eða stjórnarskipuninni, sem um er
 rætt í 72., 73., 75. og 86. gr., og segi yfirvöldunum ekki
 frá því, þó að hann hefði getað gjört það, án þess að
 lífi eða velgengni sjálfs hans eða neins þeirra, sem hon-

um eru nánastir, sje nein hætta búin, þá varðar það **1869** fangelsi eða ríkisfangelsi eða betrunarhúsvinnu, ef að 25. júní glæpurinn verður framkvæmdur. — Með sama skilyrði skal hverjum þeim, sem hefur fengið áreiðanlega vitn-
eskju um, að morð, rán eða annar glæpur, sem lífi manna er hætta búin af, sje fyrirætlaður, refsað með fangelsi eða betrunarhúsvinnu, ef að hann ekki gjörir allt sem í hans valdi stendur til þess að afstýra glæpum, með því að gjöra þann, sem hætta er búin, varan við eða með einhverju öðru móti, sem við á eptir því hvernig á stendur, og ef nauðsyn krefur með því að gefa yfirvöldunum það til vitundar. — Ákvarðanirnar í þessari grein eiga þó ekki við um börn yngri en 15 ára, og ekki skal heldur mauni eða konu þess, sem misgjörir, systkinum hans, nje heldur þeim sem honum eru skyldir eða tengdir í beinan ættlegg upp eða niður, nje fósturforeldrum nje uppeldisbörnum refs-
að, þó þau hafi látið fyrir farast að segja yfirvöldunum frá. — 111. gr. Hver, sem felur mann, sem hann veit að er stökinn fangi, eða að honum er veitt eptirför af hálfu hins opinbera fyrir glæpi, eða hjálpar honum til að flýja, skal sæta sektum eða fangelsi. Fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru, skal sá sæta, sem gjörir um-
merki glæps að engu eða dylur þau rjett eptir að ný-
búið er að drýgja glæpin, eða þegar verið er að kom-
ast fyrir hann af hálfu hins opinbera. — Samt skal ekki refsa hjónum, systkinum, þeim sem skyldir eru eða tengd-
ir í beinan ættlegg upp eða niður, fósturforeldrum nje uppeldisbörnum fyrir þess konar athöfn. — 112. gr. Föngum, sem settir eru til hegningarvinnu, skal refsað fyrir stök og samblástur og fyrir glæpi, er þeir mis-
brjóta við embættismennina eða þjónana, sem skipaðir eru við hegningarhúsið, eptir þeim ákvörðunum, sem um það eru í lögunum um hegningarhúsið. — Hafi aðrir fangar tekið sig saman um að hjálpast að að strjúka, þá varðar það einföldu fangelsi allt að 2 mánuðum eða

1869 25. júní öðru fangelsi jafnlengi að tiltölu. — 113. gr. Ef nokkur maður með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi tálmar þinghaldi, fundum embættismanna í sveitastjórninni eða öðrum lögboðnum samkomum um opinber málefni, þá varðar það fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári. — Sömu hegningu eða sektum eptir málavöxtum skal sá sæta, sem með ofbeldi eða á annan slíkan hátt slítur eða glepur störfín eða umræðurnar á þess konar fundi eða samkomu. — 114. gr. Raski nokkur kosningarfrelsi manna með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi, annaðhvort á þann hátt, að meina manni að neyta kosningarrjettar síns til alþingis eða að neyða mann til að greiða atkvæði svo eður svo, þá varðar það betrunarhúsvinnu eða fangelsi. — Rangfæri nokkur vísvitandi atkvæðagreiðsluna, þá er kosningar fara fram til alþingis eða kaupi atkvæði manns, þá varðar það fangelsi. — 115. gr. Hver, sem selur atkvæði sitt, þá er kosningar fara fram til alþingis, gjaldi sektir og fyrirgjörir kosningarrjetti sínum í fyrsta skipti um 5 ár, í annað sinn fyrir fullt og allt. — 116. gr. Sje nokkuð af því, sem um er rætt í 114. gr., aðhafzt við kosningar í sveitastjórn, þá varðar það fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru. — Selji maður atkvæði sitt við kosningar í sveitastjórn, þá varðar það sektum og hefur hann fyrirgjört kosningarrjetti sínum í þeim málefnum í fyrsta skipti um 5 ár og í annað sinn fyrir fullt og allt. — 117. gr. Taki maður sjer sjálfur ólöglega þann rjett, er hann hefði átt að leita dómstólanna um, þá varðar það sektum, ef ekki hefur verið unnið til þyngri refsingar eptir öðrum lagaákvörðunum. Útaf slíkri sjálf-töku skal ekki höfða opinbera málsókn.

Þrettándi kapítuli. Um afbrot í embættisfærslu. —

118. gr. Ef nokkur embættismaður heimtar, tekur á móti eða lætur lofa sjer gjöfum eða öðrum ávinningi, sem hann ekki á tilkall til, fyrir embættisverk sín, en hann þó ekki að öðru leyti með því brýtur í neinu á móti em-

bættisskyldu sinni, þá varðar það sektum ekki minni en **1869** 25 rd., einföldu fangelsi eða embættismissi. — 119. gr. 25. júní
 Ef að nokkur embættismaður heimtar, tekur á móti eða lætur lofa sjer gjöfum eða öðrum ávinningi fyrir að brjóta á móti embættisskyldu sinni í einhverju, þá varðar það embættismissi og fangelsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu. — 120. gr. Hver sem gefur, lofar eða býður embættismanni gjafir eða annan ávinning til þess að fá hann til að gjöra eitthvað eða láta eitthvað ógjört, er hann með því brýtur á móti embættisskyldu sinni, skal sæta fangelsi eða sektum. — 121. gr. Hverjum þeim dómara, er í dómarastörfum sínum heimtar, tekur á móti eða lætur lofa sjer gjöfum eða öðrum ávinningi, sem hann ekki á tilkall til, skal refsað með embættismissi, og þar á ofan, ef miklar sakir eru, með fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu. — Verði dómnefndarmaður brotlegur í hinu sama í þeim störfum sínum, þá varðar það betrunarhúsvinnu eða fangelsi. — 122. gr. Hverjum, sem mútar eða leitast við að múta dómara eða dómnefndarmanni, skal refsað með fangelsi, eða með betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, ef mjög miklar sakir eru ef að hann hefur ekki unnið til þyngri hegningar eptir öðrum lagaákvörðunum. — 123. gr. Í tilfellum þeim, sem um er rætt í 118.—122. gr. skal dæma sjóði þeim, sem landstekjurnar renna í, gjafir þær eða ávinning, sem látið hefur verið í tje, eða jafnvirði þess. — 124. gr. Gjöri dómari sig vísvitandi sekan í nokkru ranglæti í dómarastörfum sínum, þá varðar það embættismissi og hegningarvinnu allt að 10 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki skemur en 1 ár. — 125. gr. Embættismanni, sem beitir embættisvaldi sínu til þess að neyða nokkurn mann á ólöglegan hátt til þess að gjöra eitthvað, þola eitthvað eða láta eitthvað ógjört, skal refsað með einföldu fangelsi, eða með embættismissi þegar miklar sakir eru, ef athæfi hans ekki að öðru leyti er svo

1869 vaxið, að þyngri refsing liggi við því. — 126. gr. Em-
 25. júní bættismanni, sem beitir höggum og barsmíði eða öðru
 ofbeldi, þegar hann er að gegna embættisstörfum sínum,
 skal refsað með sektum eða einföldu fangelsi eða em-
 bættismissi, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vax-
 ið, að þyngri hegning liggi við því. — 127. gr. Ef að
 rannsóknardómari í sakamáli beitir ólöglegri þvingun til
 þess að kúga mann til játningar eða sagna, þá varðar
 það einföldu fangelsi eða embættismissi, eða sektum ef
 málsbætur eru. — 128. gr. Dómara, sem setur eða læt-
 ur setja mann í fangelsi ólöglega, eða heldur honum þar
 að ólögum lengur en vera ber, skal refsað með einföldu
 fangelsi ekki skemur en mánuð eða með embættismissi,
 ef að verk hans ekki er svo vaxið, að þyngri refsing
 liggi við því. — 129. gr. Hver sá embættismaður, sem
 að ólögum setur mann fastan, rannsakar heimili manns
 eða tekur til sín brjef eða önnur skjöl og rannsakar þau,
 eða lætur gjöra nokkuð af þessu, skal sæta sektum eða
 einföldu fangelsi, eða missa embætti sitt ef miklar sak-
 ir eru. — 130. gr. Verði svo fyrir mælt í íslenskum
 stjórnarskipunarlögum, að hver sá maður, sem handtek-
 inn er, skuli færður fyrir dómara áður en tiltekinn tími
 sje liðinn, að einnig skuli kveða upp dómsúrskurð inn-
 an tiltekins tíma um það, hvort handteknum manni
 skuli haldið í varðhaldi, að ekki megi setja mann í fang-
 elsi til gæzlu fyrir yfirsjónir, sem ekki varða miklu, og
 að til rannsóknar á heimili manns eða kyrrsetningar og
 rannsóknar á brjefum og öðrum skjölum þurfi dóms-
 úrskurð, nema eitthvert lagaboð heimili undan-
 tekning frá því, þá skal sá gjalda sektir, er út
 af því bregður, ef að verkið ekki að öðru leyti
 er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.
 — 131. gr. Ef að embættismaður kemur til leiðar, á-
 lyktar eða heldur áfram sakamáls rannsókn á móti
 manni, sem hann veit að er sýkn saka, þá varðar það
 embættismissi og fangelsi ekki vægara en 3 mánaða

einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu ef miklar sakir **1869**
eru. — Sömu hegningu skal sá embættismaður sæta, 25. júní
sem vísvitandi lætur framkvæma á manni refsingu eptir
dómi án þess að skeyta um það sem fyrirskipað er í
lögum um að skjóta dóminum til æðra dóms eða um
eptirgjöf hegningarinnar af konungi. — Hafi hin síðar-
nefnda yfirsjónin orðið af gáleysi, þá varðar það sektum
eða einföldu fangelsi. — 132. gr. Ef að embættismaður,
sem er í því embætti, að hann á að stuðla til að halda
uppi hegningarvaldinu, lætur af ásettu ráði farast fyrir
að hefja málssókn út af hegningarverðu verki eða gjörir
eða vanrækir eitthvað til þess að koma til leiðar, ann-
aðhvort að maður verði dæmdur sýkn eða í vægari refs-
ingu eða til að hlifa manni við að taka út hegningu,
sem á hann hefur verið lögð, þá varðar það einföldu
fangelsi eða embættismissi, eða sektum ef málsbætur
eru, ef að verkið að öðru leyti ekki er svo vaxið, að
þyngri hegning liggi við því. — 133. gr. Hafi embætt-
ismaður, sem á að gæta fanga, af ásettu ráði látið fang-
ann komast undan eða stutt að því að hann komist
undan, þá skal hann missa embætti sitt, og, ef miklar
sakir eru, þar á ofan sæta fangelsi eða betrunarhús-
vinnu. — Hafi það orðið af gáleysi eða hirðuleysi, þá
varðar það sektum, einföldu fangelsi eða embættismissi.
— 134. gr. Hafi nokkur embættismaður, sjer eða öðr-
um í hag eða öðrum til meins, tilgreint nokkuð í bók-
um þeim, sem fylgja embætti hans, er aldrei hefur
gjörzt, eða tilgreinir eitthvað öðruvísi, en það hefur
gjörzt, semur skjöl, sem hann á að gjöra eptir embætt-
isbókum sínum, svo að efnið raskast, falsar, ónýtir eða
aflagar á annan hátt skjöl, sem honum er trúað fyrir
eða hann kemst að vegna embættisstöðu sinnar, þá
varðar það embættismissi og þar á ofan hegningarvinnu
allt að 6 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki
vægara en 6 mánaða einföldu fangelsi, ef að verkið
ekki er svo vaxið að öðru leyti, að þyngri hegning liggi

1869 við því. — 135. gr. Hafi embættismaður gjört nokkuð 25. júní af því, sem um er rætt í 134. gr., án þess að athæfi hans þó geti átt undir ákvarðanir greinarinnar, eða hafi hann annars látið uppi í embættisnafni rangt vitnisburðarbrjef eða ranga skýrslu, eða af ásettu ráði látið hjá líða að geta í vitnisburðarbrjefinu eða skýrslunni um atvik, sem verður að álíta að skipti miklu málefni það, er um er verið að ræða, þá varðar það embættismissi, einföldu fangelsi, ekki skemur en mánuð, eða sektum ef málsbætur eru. — 136. gr. Verði nokkur embættismaður, sem hefur opinbert fje undir höndum og er í ábyrgð fyrir því, uppvís að því að það vanti hjá honum upp á það, sem á að vera í sjóðnum, þá hefur hann fyringjört embætti sínu. Sje miklar sakir, skal hann þar á ofan sæta betrunarhúsvinnu, og hafi hann strokið með nokkuð af fje því, sem honum er trúað fyrir, eða hafi reynt til þess, getur hegningin aukizt allt að 8 ára hegningarvinnu. — Til hinnar síðast nefndu hegningarinnar hefur hann líka unnið, ef hann hefur leitazt við á sviksamlegan hátt að leyna sjóðþurðinum, til að mynda ef eitthvað er af ásettu ráði ranghermt í bókum þeim, sem ætlaðar eru til að rita í þær tekjurnar eða gjöldin eða til þess að umsjón verði höfð með tekjum og gjöldum, eða í skrám eða reikningum, eða ef eitthvað af þessu er falsað eða því hefur verið skotið undan, eða ef lagðir hafa verið fram rangir reikningar eða röng reikningságrip eða önnur röng fylgiskjöl með þeim, eða ranghermt er um hversu mikið eða hvað sje í tunn-um, pokum eða böggjum. — Það sem nú hefur sagt verið um bresti að því er snertir peninga eða peningamuni, sem embættismanni er trúað fyrir, á einnig við að því er snertir korn, fóður, efnivið og aðra þess konar muni. — Ef að bætt er í sjóðinn því sem í hann vantaði, áður en þrír sólarhringar eru liðnir frá því að það komst upp, má sleppa að höfða málssókn,

ef að aðrar fleiri málsbætur eru, og stjórnarráð **1869** það, sem í hlut á, veitir samþykki til þess. — 25. júní 137. gr. Hver sá bókunarmaður, endurskoðunarmaður, sjóðumsjónarmaður eða annar embættismaður, sem hilmir yfir með skattheimtumanni, sem hann á að hafa umsjón með, eða að öðru leyti er bendlaður við afbrot hans, er undir sömu ábyrgðina og hegninguna seldur eins og hann. — 138. gr. Ef að embættismaður, sem á að taka við sköttum eða öðrum opinberum gjöldum, heimtar eða tekur sjer til ávinnings við þess konar sköttum eða gjöldum, sem hann veit að gjaldandi annaðhvort alls ekki er skuldugur um eða að hann skuldar minna, þá skal hann missa embætti sitt, og ef miklar sakir eru sæta þar á ofan fangelsi eða betrunarhúsvinnu. — 139. gr. Ef að nokkur embættismaður, sem hefur póstmálefni á hendi, heimildarlaust rífur upp, ónýtir eða skýtur undan brjefum eða böggjum, sem afhent er til flutnings með pósti, eða ef hann er vísvitandi öðrum liðsinntur í þess konar athæfi, þá skal hann missa embætti sitt og ef miklar sakir eru þar á ofan sæta fangelsi eða betrunarhúsvinnu, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því. — 140. gr. Hver sá embættismaður, sem segir frá nokkru, er snertir embætti hans og á að fara leynt, skal sæta sektum, einföldu fangelsi eða embættismissi, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því. — 141. gr. Embættismaður sá, sem tælir eða leitast við að tæla embættismenn þá, sem undir honum eru, til embættisafbrot, skal sæta þeirri hegningu, sem lögð er við þessum afbrotum, og má þar á ofan eptir atvikum dæma hann til að hafa fyrirgjört embætti sínu, þegar afbrotið sjálft er ekki svo vaxið, að sú hegning sje við því lögð. — 142. gr. Ef að embættismaður í öðrum tilfellum, en getið er um hjer að framan, notar embættisstöðu sína ranglega sjer til ávinnings, eða til þess að gjöra nokkuð það, er hallar rjettindum ein-

1869 stakra manna eða hins opinbera, þá varðar það sekt-
 25. júní um, einföldu fangelsi eða embættismissi, ef að verkið
 ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi
 við því. — 143. gr. Sá embættismaður, sem synjar eða
 af ásettu ráði lætur farast fyrir að gjöra það, sem
 honum er boðið á löglegan hátt, sæti sektum, einföldu
 fangelsi eða embættismissi. — 144. gr. Fyrir vanrækt
 eða hirðuleysi í embættisrekstri, sem ekki er lögð nein
 sjerstök hegning við í lögum, skal sömuleiðis refsað, ef
 nokkrum verður það opt á eða ef hann sýnir af sjer
 stórkostlega vanrækt eða hirðuleysi, með sektum eða
 einföldu fangelsi, eða embættismissi, ef miklar sakir
 eru. — 145. gr. Það sem fyrir er mælt hjer að framan
 um embættismenn og um embætti á einnig við um sýsl-
 unarmenn og sýslanir þær, sem þeim er trúað fyrir, en
 samt þannig, að það má læra hegninguna niður að til-
 tölu, og að við sýslunarmenn má beita fangelsi eða
 sektum eptir atvikum í stað embættismissis. — Ákvarð-
 anirnar hjer að framan eiga þar að auki ekki að eins
 við um þá, sem fyrir fullt og allt eru skipaðir í embætti
 eða sýslan, heldur einnig um þá, sem falið er á hend-
 ur að veita embætti eða sýslan forstöðu um stundar-
 sakir eða að reka einhvern starfa sem þar að lýtur, en
 samt þannig, að ef að hefði átt að dæma embættið eða
 sýslanina af embættismanninum eða sýslunarmanninum,
 skal fangelsi eða sektir koma í stað þess.

Fjórtaði kapítuli. — Meinsæri og aðrir glæpir, sem
 eiga skylt við það. — 146. gr. Það vitni, sem fyrir rjetti
 ber falsvitni og vinnur eið að því, hvort sem að eiðurinn
 er tekinn af því eptir framburð þess, eða að það ber
 vitni samkvæmt áður unnum eiði, skal sæta hegningar-
 vinnu ekki skemur en 2 ár og allt að 10 árum, ef að
 ekki tjón það, sem vitnið olli eða ætlaði sjer að koma
 til leiðar með falsvitni sínu, er svo vaxið að það hafi
 unnið til þyngri refsingar. Ef að vitnið af sjálfsdáðum
 tekur falsvitni sitt aptur, má beita hegningarvinnu á

vægara stigi, og ef miklar málsbætur eru má jafnvel **1869**
beita hegningu í fangelsi við vatn og brauð ekki samt 25. júní
skemur en 4 sinnum 5 daga. — 147. gr. Hafi maður
borið falsvitni fyrir rjetti en ekki verið tekinn eiður af
honum, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð ekki
skemur en tvenna 5 daga, eða betrunarhúsvinnu; samt
má beita hegningu í einföldu fangelsi ekki skemur en 2
mánuði, ef honum er margt og mikið til málsbóta. Ef
að hann tekur falsvitni sitt aptur af sjálfsdáðum, má
færa hegninguna niður í 8 daga einfalt fangelsi, eða
jafnvel láta hana falla alveg niður ef sjerlegar málsbæt-
ur eru. — 148. gr. Hafi maður borið falsvitni í opin-
beru sakamáli, en það sannast, að málefnið varð-
aði hann sjálfan, eða að hann hafði ástæðu til að
halda, að svo væri, skal honum ekki refsað, ef hann
ekki hefur sannað framburð sinn með eiði; hafi hann
verið látinn vinna eið, má refsa honum með fangelsi. —
Sannist það annars, þegar einhver hefur borið falsvitni
fyrir rjetti, að það hefði ekki átt að krefja hann vitnis-
burðar vegna þess að hann er viðriðinn við málið eða máls-
partana, á að færa niður hegningar þær, sem settar eru
í 146. og 147. gr., og má jafnvel beita sektum að eins, ef
hann ekki hefur verið látinn vinna eið og málsbætur eru. —
149. gr. Hafi vitni af eintómu athugaleysi látið hjá líða
að segja frá því, sem hann vissi málinu til skýringar, þá
varðar það fangelsi, eða sektum ef miklar málsbætur
eru. — 150. gr. Ef að menn, sem skipaðir eru af dómi,
yfirvaldi eða öðrum sem hefur opinbert vald á hendi, til
þess að halda skoðunar-, álits- eða virðingargjörðir, láta
með eiði eða skýlaust samkvæmt áður unnum eiði uppi
þvílíka skoðun, álit eða virðingu á móti sannfæringu
sinni, skal þeim refsað sem falsvottum. — Verði slíkum
mönnum afbrigði, sem minna er í varið, þá varðar það
fangelsi, eða sektum ef miklar málsbætur eru. — 151 gr.
Hafi málspartur sannað sögu sína fyrir rjetti með röng-
um eiði, skal honum refsað sem falsvotti. En hafi hann

1869 að eins ætlað að koma sjálfum sjer undan hegningu með
 25. júní þessum ranga eiði, má færa hegninguna niður eptir at-
 vikum, jafnvel niður í betrunarhúsvinnu á vægasta stigi,
 eða niður í fangelsi við vatn og brauð í tvenna 5 daga
 ef eins stendur á og gjört er ráð fyrir í 2. kafla 146.
 gr.—152. gr. Ef að nokkur maður, sem á að sanna
 nokkuð með eiði fyrir einhverjum, sem hefur opinbert
 vald á hendi, í öðrum tilfellum en nú hafa nefnd verið,
 verður sekur í meinsæri, þá varðar það betrunarhúsvinnu.
 Kalli hann af sjálfsdáðum aptur falssögn sína, má færa
 hegninguna niður í fangelsi við vatn og brauð í tvenna
 5 daga ef málsbætur eru. — 153. gr. Það sem fyrir er
 mælt hjer að framan á einnig við um ranga skriflega
 vottun samkvæmt áður unnum eiði, svo og um þvílíka
 vottun með eiði, þar sem skriflegan eið má við hafa
 eptir lögum.—154. gr. Sömuleiðis eiga hegningar-ákvarð-
 anirnar hjer að framan við um þá, sem annaðhvort vinna
 eið á annan hátt en hinn venjulega, sem skipað er fyr-
 ir um í lögum, eða sanna sögu sína á einhvern annan
 hátt, sem kemur í stað eiðs. — 155. gr. Hver sem lýsir
 einhverju yfir og býðst til að vinna eið að því, eða gjör-
 ir það uppá æru sína og trú, og það er í þeim tilfellum,
 þar sem slíkt er boðið eða leyft í lögum, skal sæta fang-
 els, ef það reynist rangt, sem hann hefur lýst yfir, eða
 sektum ef málsbætur eru, nema einhver önnur hegning
 sje við lögð í sjerstaklegum lagaákvörðunum. — 156. gr.
 Ef að nokkur maður annars lætur uppi ranga skriflega
 yfirlýsingu eða ber skriflegt vottorð um eitthvað, sem
 hann ekki veit neitt um, og þetta er ætlað til að vera
 notað í málefnum, sem varða hið opinbera, þá skal hann
 sæta sektum eða fangelsi, ef að verkið ekki er svo vax-
 ið, að þyngri hegning liggi við því.

Fimmtándi kapítuli. Afbrot gegn trúarbrögðunum.

— 157. gr. Hver sem gjörir gis að eða smánar trúar-
 lærdóma eða guðsdýrkun nokkurs trúarbragðafjelags, sem
 er á Íslandi, skal sæta fangelsi ekki vægara en 1 mán-

aðar einföldu fangelsi, eða sektum ef miklar málsbætur eru. — 158. gr. Ef að nokkur maður aptrar með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi, að haldin sje guðspjónustugjörð eða önnur opinber kirkjuleg athöfn, þá varðar það fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að ári. — Hver sem tálmar eða truflar guðspjónustugjörðina eða einstakar guðrækilegar athafnir með því að gjöra skarkala eða óreglu, skal sæta sektum eða fangelsi. — 159. gr. Hver sem raskar grafarhelginni skal sæta fangelsi, ef athæfi hans er ekki að öðru leyti svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

Sextándi kapítuli. — Afbrot á móti skírlífi. — 160. gr. Hver sem drýgir hórdóm skal sæta fangelsi, eða ef hjónabands sambúðinni er slitið og aðrar málsbætur eru, þá sektum. — Opinber málssókn skal því að eins höfðuð, að það hjónanna, sem misgjört er við, krefjist þess. — 161. gr. — Ef að kvæntur maður eða gipt kona gengur að eiga aðra konu eða annan mann, þá varðar það hegningarvinnu ekki skemur en 2 ár og allt að 6 árum. Þegar miklar málsbætur eru má samt færa hegninguna niður í betrunarhúsvinnu á vægasta stigi, eða ef hjónabands sambúðinni hefur lengi verið slitið eptir leyfisbrjefi til skilnaðar að borði og sæng, svo og ef maðurinn eða konan hafði ástæðu til að halda, að kona sín eða maður væri dáinn, þá niður í fangelsi við vatn og brauð, ekki samt skemur en 4 sinnum 5 daga. Ókvæntur maður eða ógift kona, sem gengur að eiga gipta konu eða kvæntan mann, þó að hann eða hún viti, að svo er, skal sæta betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, eða fangelsi við vatn og brauð ef miklar málsbætur eru, ekki samt skemur en tvenna 5 daga. En ef maðurinn eða konan, sem áður var ókvæntur eða ógipt, vissi ekki um hjónaband hins, þegar hann eða hún gekk að eiga hana eða hann, en heldur samt áfram hjónabands sambúðinni eptir að hann eða hún er orðinn þess vísari, þá varðar það fangelsis hegningu. — 162. gr. Holdlegt samræð

1869
25. júní

1869 milli foreldra og barna og milli annara ættingja í bein-
25. júní an ættlegg varðar foreldrana hegningarvinnu í 4 ár og allt að 10 árum og börnin betrunarhúsvinnu, eða fangelsi við vatn og brauð ef málsbætur eru, ekki skemur en 4 sinnum 5 daga. — 163. gr. Hver maður eða kona, sem hefur holdlegt samræði við stjúp dóttur sína eða stjúpson sinn eða við nokkurn af niðjum þeirra, eða við tengdadóttur sína eða tengdason sinn eða nokkurs ættingja síns í beinan ættlegg niður á við, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum. Og ef maður eða kona hefur holdlegt samræði við stjúpu sína eða stjupa sinn eða nokkurs af foreldrum sínum, eða við móður eða föður konu sinnar eða manns síns eða nokkurn af ættingjum þeirra í beinan ættlegg upp á við, þá varðar það betrunarhúsvinnu allt að 2 árum; þó má færa hegninguna niður, þegar um stjúp börn og niðja þeirra er að ræða, í fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara en 2 mánaða einfalt fangelsi. — 164. gr. Holdlegt samræði milli þeirra, sem eru eins nátengd og sagt er í næstu gr. á undan, en tengdirnar eru sprottnar af holdlegu samræði utan hjónabands, varðar fangelsi ekki samt vægara en 1 mánaðar einföldu fangelsi. — 165. gr. Holdlegt samræði milli alsystkina og hálsystkina varðar hegningarvinnu allt að 6 árum, þó má færa hegninguna niður í fangelsi, ekki vægara en 2 mánaða einfalt fangelsi, ef þau ekki eru skilgetin systkin, og ekki heldur hafa alizt upp á sama heimili. — 166. gr. Ef að maður og kona, sem eru svo náskyld eða nátengd, að þau mega ekki giptast án leyfisbrjefs, drýgja holdlegt samræði, þá varðar það fangelsi eða sektum. Sömu hegningu skulu þau, sem eru þannig náskyld eða nátengd, sæta, ef þau giptast án þess að fá fyrst leyfi það, sem til þess þarf. — 167. gr. Ef að maður misbeitar stöðu sinni til þess að tæla til legorðs fósturdóttur sína eða stúlku, er hann er fjárhaldsmaður hennar, eða honum hefur verið trúað fyrir henni til kennslu eða fósturs, þá varðar það hegningu.

ingarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi við vatn og brauð **1869**
 ef málsbætur eru, ekki skemur en tvenna 5 daga. Hegn- 25. júní
 ingin fellur samt alveg niður, ef þau giptast. — 168. gr.
 Ef að yfirstjórnari, forstjóri eða umsjónarmaður í fangelsi,
 hegningarhúsi, ómagahúsi, uppfæðsluhúsi, lækningahúsi
 eða annari slíkri stofnan fremur saurlífi við kvennmann,
 sem hann á að hafa umsjón með, þá varðar það fangelsi,
 eða hegningarvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.
 — 169. gr. Hver, sem þröngvar kvennmanni, er ekki
 hefur neitt óorð á sjer, til samræðis við sig með ofbeldi
 eða hótunum um ofbeldi þegar í stað, sem henni mundi
 búinn lífsháski af, skal sæta hegningarvinnu ekki skem-
 ur en 4 ár, eða lífláti ef mjög miklar sakir eru. Sje-
 slík meðferð höfð á kvennmanni, sem óorð er á, þá skal
 beitt vægari hegningu að tiltölu, ekki samt vægari en 2
 ára betrunarhúsvinnu. — 170. gr. Komist maður yfir
 kvennmanni með hótunum, sem að vísu ekki verða
 heimfærðar undir 169. grein, en sem þó er ástæða til
 að halda að mundu stofna lífi, heilbrigði eða velferð
 sjálfrar hennar eða þeirra, sem henni eru nánastir, í
 hættu, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum. —
 171. gr. Hver, sem kemst yfir kvennmann, sem er í
 því ástandi, að hún er svipt sjálfræði sínu eða að hún
 ekki getur staðið á móti samræðinu, skal sæta sömu
 refsingu og sett er í 169. grein, ef að hann hefur sjálfur
 komið henni í þetta ástand til þess að komast yfir hana;
 að öðrum kosti varðar það hegningarvinnu allt að 8
 árum, eða fangelsi við vatn og brauð ef óorð er á
 konunni og málsbætur eru. — 172. gr. Ef að maður fær
 kvennmann á vald sitt með brögðum eða ofríki til þess
 að koma henni til að hafa holdlegt samræði við sig,
 þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum, samt má
 færa hegningu þessa niður í fangelsi við vatn og brauð,
 ef óorð er á kvennmanninum og málsbætur eru, en ekki
 skemur en ferna 5 daga. Hafi það verið gjört til þess
 að fá hana til að ganga að eiga sig, þá má færa heg-

1869 inguna niður allt að helmingi eptir málavöxtum. — 25. júní 173. gr. Tæli maður kvennmann til holdlegs samræðis með því að telja henni trú um, að þau hafi gipzt á lögmætan hátt, eða með því að færa sjer í nyt, að hún er í einhverri annari villu, svo að hún heldur að þau hafi samræði í hjónabandi, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum. — 174. gr. Fremji maður saurlífi með stúlkubarni, sem ekki er orðin 12 ára gömul, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því. — 175. gr. Hver, sem tælir stúlkubarn, sem er á aldursskeiði frá 12 til 16 ára, til saurlífis, skal sæta fangelsi, ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 4 árum ef miklar sakir eru. Opinbera málssókn skal samt því að eins hefja, að foreldrar eða forráðamaður krefjist þess. — 176. gr. Nemi maður ógipta stúlku, sem ekki er orðin 18 ára, á burtu að vilja hennar, en í óleyfi foreldra hennar eða forráðamanns, til þess að fremja saurlífi með henni eða til þess að ganga að eiga hana, þá varðar það fangelsi ekki vægara en 1 mánaðar einföldu fangelsi, eða þá betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef tilgangurinn var sá að fremja saurlífi og aðrar miklar sakir eru. Opinbera málssókn skal samt ekki hefja nema foreldrar eða forráðamaður krefjist þess og fellur hún niður, ef sá, sem í hlut á, gengur að eiga stúlkuna með samþykki foreldra eða forráðamanns. — 177. gr. Ef að nokkur maður, þegar svo er ástatt sem gjört er ráð fyrir í 162.—171., 174. og 175. grein, fremur saurlífnaðarverk, en án þess að holdlegt samræði eigi sjer stað, þá skal beita vægari hegningu að tiltölu. — 178. gr. Samræði gegn náttúrlegu eðli varðar betrunarhúsvinnu. — 179. gr. Ef að karlmaður og kvennmaður halda áfram hneyxlanlegri sambúð, þó að yfirvöldin hafi áminnt þau um að skilja, skulu þau sæta fangelsi. — 180. gr. Ef að kvennmaður ranglega kennir manni barn, skal hún sæta fangelsi,

eða sektum ef málsbætur eru. Sömu hegningu skal sá **1869**
karlmaður sæta, sem ranglega gengst við barni, svo og 25. júní
kvennmaður sá, sem ranglega læzt vera móðir að barni
annars kvennmanns. — 181. Kvennmenn, sem leita sjer
atvinnu með saurlífi þrátt fyrir áminningu lögreglu-
stjórnarinnar, skulu sæta fangelsi. — 182. gr. Ef að
nokkur karlmaður eða kvennmaður, sem veit eða
grunar að hann eða hún hafi fransós, fremur holdlegt
samræði við kvennmann eða karlmann, þá varðar það
fangelsi, eða betrunarhúsvinnu ef miklar sakir eru. —
183. gr. Þeir, sem koma saman körlum og konum til
samlags, og þeir, sem leyfa karlmanni og kvennmanni
inn í híbýli sín fyrir borgun til þess að fremja þar
saurlífi, eða í forboði lögreglustjórnarinnar hafa kvenn-
menn í húsum sínum, sem hafa ofanaf fyrir sjer með
lauslæti, skulu sæta betrunarhúsvinnu eða fangelsi við
vatn og brauð. — 184. gr. Foreldrar, forráðamenn, kenn-
rarar eða aðrir, sem tæla til lauslætis börn sín, eða þá
sem þeir eru forráðamenn fyrir eða þeim er trúað fyrir
til umsjónar eða fósturs, skulu sæta hegningarvinnu
allt að 6 árum. — Ef kvæntur maður þröngvar konu
sinni til holdlegs samræðis við aðra menn eða útvegar
þeim færi á að komast yfir hana fyrir utan vitorð hennar
eða vilja, þá varðar það betrunarhúsvinnu. Hvetji
hann í ávinnings skyni konu sína til þess að hafa hold-
legt samræði við aðra menn, skal hann sæta fangelsi
við vatn og brauð. — 185. gr. Hver, sem birtir á prenti
klámrit, skal sæta fangelsi eða sektum. Sömu heg-
ningu skal sá sæta, sem selur, útbýtir eða dreifir á
annan hátt út klámmyndum, eða hefur þær opinberlega
til sýnis. — 186. gr. Hver, sem með sauruglegu athæfi
særir blygðunarsemi manna eða er til almenns hneyxlis,
skal sæta fangelsi við vatn og brauð eða betrunarbús-
vinnu.

Sautjándi kapítuli. — Um manndráp. — 187. gr. Hver
sá, sem af ásettu ráði tekur annan mann af lífi, skal

1869 sæta typtunarhúsvinnu 8 ár eða fleiri eða æfilangt, 25. júní eða lífláti ef miklar sakir eru. — 188. gr. Hafi bana-
maðurinn unnið verkið í ákaflegri bræði, sem hinn, er drepinn var, hafði vakið hjá honum með misþyrmingu eða stórri mótgjörð við sjálfan hann eða þá, sem honum eru nánastir, má færa refsinguna niður í 2 ára betrunarhúsvinnu, eða fangelsi ef mjög miklar málsbætur eru, ekki samt skemur en 1 ár. — 189. gr. Hafi maður af ásettu ráði veitt öðrum manni líkamlegar meiðingar og þær hafi leitt hann til bana, þá skal sá er misgjörði sæta hegningarvinnu í 2 ár eða fleiri allt að 12 árum, þó hann ekki hafi viljað dauða hins, ef hann samt hlaut að sjá fyrir, að það væri líklegt eða ekki ósennilegt, að tiltekt sín mundi verða hinum að bana. — 190. gr. Hafi maður af ásettu ráði veitt öðrum manni líkamlegar meiðingar, er leiða hann til bana, og hann hefur unnið verkið í ákaflegri bræði, sem hinn, er drepinn var, hafði vakið hjá honum með misþyrmingu eða stórri mótgjörð við sjálfan hann eða þá sem honum eru nánastir, má færa hegninguna niður jafnvel í fangelsi ef aðrar fleiri málsbætur eru, ekki samt vægара en 6 mánaða einfalt fangelsi. — 191. gr. Hver, sem tekur annan mann af lífi með ráðnum huga, hefur fyrirgjört lífi sínu. — 192. gr. Ef að maður af ásettu ráði drepur föður sinn eða móður eða annan ættingja sinn í beinan ættlegg upp á við, eða ef maður drepur konu sína eða kona mann sinn, og þau eru samvistum, þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu æfilangt. Samt má færa hegninguna niður í typtunarhúsvinnu í 8 ár ef sjerlegar málsbætur eru, og jafnvel niður í 2 ára hegningarvinnu, ef svo er ástatt sem gjört er ráð fyrir í 188. grein. — 193. gr. Ef að móðir af ásettu ráði deyðir barn sitt óskilgetið í fæðingunni eða undir eins og það er fætt, þá skal hún sæta 2 til 12 ára hegningarvinnu; en hafi hún verið búin að ásetja sjer á undan fæðingunni að deyða barnið og framkvæmt það síðan, skal

bæta hegningarvinnu í 4 ár eða fleiri eða æfilangt. — **1869**
194. gr. Óljettur kvennmaður, sem af ásettu ráði eyðir 25. júní
burði sínum eða deyðir hann í móður kviði, skal sæta
hegningarvinnu allt að 8 árum. — Sömu hegningu skal
sá sæta, sem í sama tilgangi brúkar meðöl við móðurina
að vilja hennar, og það hefur sömu afleiðingar. — Sje
það gjört án vitorðs hennar eða vilja, þá varðar það
hegningarvinnu í 4 ár og allt að 16 árum, eða æfilangt
ef mjög miklar sakir eru. — 195. gr. Ef kvennmaður,
sem hefur orðið barnshafandi utan hjónabands, elur barn
í dulsmáli, og það reynist á eptir, að barnið er dautt,
en það verður þó ekki sannað, að það hafi dáið á undan
fæðingunni, þá skal hún sæta betrunarhúsvinnu, ef ekki
liggur að öðru leyti þyngri hegning við athæfi hennar,
eða þá fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara
en 4 mánaða einföldu fangelsi. — 196. gr. Ef að kvenn-
maður, sem hefur orðið barnshafandi utan hjónabands,
annars fer óviðurkvæmilega að ráði sínu í barnsburðin-
um, og það reynist á eptir, að barnið er dautt, en það
verður þó ekki sannað, að barnið hafi dáið á undan
fæðingunni, þá skal hún sæta betrunarhúsvinnu allt að
2 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt
vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi. — 197. gr. Hver,
sem deyðir annan mann fyrir brýna beiðni hans, skal
sæta betrunarhúsvinnu, eða fangelsi ef mjög miklar
málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einföldu
fangelsi. — Ef nokkur hjálpar öðrum manni til þess að
bana sjálfum sjer, þá skal hann sæta fangelsi. — 198.
gr. Beri maður út nýfætt barn eða yfirgefi mann, sem
hann átti að sjá um, í því ástandi, að hann getur enga
björg sjer veitt, þá varðar það betrunarhúsvinnu, eða
ef málsbætur eru, einkum ef það verk eigi hefur valdið
lífi eða heilbrigði þess, er fyrir hefur orðið, hættu, þá
fangelsi ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi.
Hafi það hlotizt af athöfn þessari, að barnið, sem borið
var út, eða maðurinn, sem yfirgefinn var, hafi beðið

1869 bana eða töluverða líkamlega skemmd (206. gr.), án 25. júní þess þó að til þess væri ætlazt, má færa hegninguna upp allt að 12 ára typtunarhúsvinnu. — 199. gr. Sömu hegningu skal sá sæta, sem annaðhvort úthýsir ferðamanni eða segir honum rangt til vegar þegar svo er ástatt, að hann hefði átt að geta sjeð, að ferðamaðurinn af því mundi komast í það ástand, að hann gæti enga björg sjer veitt. — 200. gr. Ef að manns bani hlýzt af gáleysi annars manns, þá varðar það fangelsi ekki vægara en hálfs mánaðar einföldu fangelsi eða sektum ekki minni en 10 rd., ef að verkið ekki er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því. Sje mjög miklar sakir, má beita betrunarhúsvinnu allt að 2 árum. — 201. gr. Láti nokkur farast fyrir að koma manni til hjálpar, sem er staddur í lífsháska, þó hann gæti gjört það án þess að stofna lífi eða heilbrigði sjálfs síns í háska, þá varðar það fangelsi eða sektum, ef maðurinn biður bana. Sömu hegningu skal sá maður sæta, sem ekki annast um, að neytt sje þeirra bjargarmeðala, sem fyrir hendi eru, til þess að lífga hengda menn eða drukkn-
aða eða þá sem á annan hátt eru eins og dauðir.

Atjándi kapítuli. Um líkamlegt ofbeldi og líkamlegar meiðingar. — 202. gr. Hver, sem veður upp á annan mann með höggum og barsmíði eða öðru líkamlegu ofbeldi, en veitir honum samt ekki áverka eða annan skaða, skal gjalda sektir, ef sá, sem misgjört er við, höfðar mál og krefst þess; þó má beita fangelsis-hegningu eptir málavöxtum, einkum ef ofbeldið hefur verið fyrirhugað. — 203. gr. Sje slíkt ofbeldi haft í frammi við foreldra eða aðra ættingja í beinan ættlegg upp á við, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en 4 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum. — 204. gr. Ef maður misþyrmir konu sinni eða kona manni sínum, og þau eru samvistum, þá varðar það fangelsi þó ekki hljótist áverki eða annar skaði af því, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir

eru. — Sömu hegningu skal sá sæta, sem misþyrmir börnum sínum eða annara börnum, sem honum er trú-
 að fyrir til umönnunar. — 205. gr. Veiti nokkur öðr- 25. júní
 um manni áverka eða heilsutjón, en það kveður þó
 ekki eins mikið að því, eins og gjört er ráð fyrir hjer
 á eptir í 206. gr., þá varðar það fangelsi, eða hegning-
 arvinnu ef miklar sakir eru, og í tilfellum þeim, sem
 um er rætt í 203. og 204. gr. má beita hegningarvinnu
 allt að 4 árum. Hafi ofbeldisverkið ekki verið framið af
 fyrirhuguðu ráði, má færa hegninguna niður í sektir ef
 aðrar málsbætur eru, ekki samt minni en 10 rd. — Í
 tilfellum þeim, sem hjer er rætt um, má málssókn falla
 niður, ef sá krefst þess, sem misgjört er við, og ekki
 hefur orðið neitt tjón að marki. — 206. gr. Ef maður
 limlestir annan mann, blindar hann eða gjörir heyrnar-
 lausan, eða gjörir honum svo mikinn skaða, að honum
 verður ónýt hönd eða fótur, auga eða annar limur jafn-
 áriðandi eða að líkams- eða sálarkraptar hans veikjast
 svo mjög að öðru leyti, að hann er óhæfur til að gegna
 embættisskyldum sínum eða hversdagslegum störfum ann-
 aðhvort fyrir fullt og allt ellegar um langan ótiltekinn
 tíma, þá varðar það hegningarvinnu allt að 12 árum, ef
 ofbeldismaðurinn annaðhvort vildi gjöra hinum slíkan
 skaða, eða hann hlaut að sjá fyrir, að það væri líklegt
 eða ekki ósennilegt, að slíkt hlytist af verki hans.—207.
 gr. Hafi maður framið annað eins ofbeldisverk, og um
 er rætt í 206. gr., í ákaflegri bræði, er sá, sem fyrir
 ofbeldinu varð, hafði vakið hjá honum með misþyrm-
 ingu eða annari stórri misgjörð við sjálfan hann eða
 þá, sem honum eru nánastir, má færa hegninguna nið-
 ur í fangelsi ef aðrar málsbætur eru, ekki samt vægara
 en 3 mánaða einfalt fangelsi. — 208. gr. Ef að tveir
 menn eða fleiri berja hver á öðrum eða hafa í frammi
 hver við annan annað ofbeldi, sem 202. gr. á við um,
 og höfðuð er málssókn út af því, þá má hegningar til-
 verknaður annars málspartsins eða beggja falla niður.

1869

1869 eptir því hvernig á stendur. — Ef manni er í áflogum 25. júní gjörður annar eins skaði og 206. gr. ræðir um, má færa hegninguna niður jafnvel í 2 mánaða einfalt fangelsi ef málsbætur eru að öðru leyti. — 209. gr. Ef önnur eins líkamleg meiðing og um er rætt í 206. gr., hlýzt af gáleysi annars manns, þá varðar það fangelsi eða sektum.

Nítjándi kapítuli. Um einvígi. — 210. gr. Hver, sem heyyir einvígi, skal sæta einföldu fangelsi. Ef maður vegur annan mann eða veitir honum töluverðan áverka í einvígi (206. gr.), þá varðar það að minnsta kosti 3 mánaða fangelsi. Hafi þeir komið sjer saman um að halda einvígínu áfram, þangað til annarhvor þeirra biði bana, má færa hegninguna upp allt að 5 ára ríkisfangelsi. — Hafi nokkur í einvígínu með því af ásettu ráði að brjóta á móti siðvenju eða samkomulagi valdið bana hins eða veitt honum áverka, þá skal beita hinni almennu lögákveðnu hegningu, sem við á eptir málavöxtum. — 211. gr. Einvígisvottar skulu sæta einföldu fangelsi ekki skemur en 2 mánuði, ef það var á þeirra vitorði, að halda skyldi einvígínu áfram þangað til annarhvor biði bana, og þeir hafa ekki staðið á móti því, að slíku samkomulagi væri fram fylgt, eða ef þeir af ásettu ráði brjóta á móti skyldum þeim, er hvíla á þeim eptir siðvenju eða samkomulagi.

Tuttugasti kapítuli. Um að raska frelsi manna. — 212. gr. Ef að maður með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi ólöglega neyðir annan mann til að gjöra eitthvað, þola eitthvað eða láta hjá líða að gjöra eitthvað, þá varðar það sektum eða fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að einu ári ef miklar sakir eru, ef að breytni hans ekki er svo vaxin, að þyngri hegning liggi við henni. — 213. gr. Hver sem heimildarlaust bindur mann eða byrgir hann inni eða á annan hátt sviptir hann frelsi sínu, skal sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru. Hafi þetta athæfi valdið því, að maður hafi verið sviptur frelsi sínu um nokkuð

langan tíra, eða það hafi haft skaðleg áhrif á geðs- **1869**
 muni hans eða heilsufar, eða ef maður er fluttur burtu í 25. júní
 önnur lönd, eða settur á afskektan stað, svo að hann
 getur ekki komið burtu þaðan af sjálfs síns rammleik,
 eða fenginn mönnum á vald, sem ekki eiga neinn rjett
 á því, þá má beita hegningarvinnu á hærri stigi, og ef
 miklar sakir eru getur hegningin jafnvel orðið 12 ára
 typtunarhúsvinna. — 214. gr. Í tilfellum þeim, sem um
 er rætt í 212. gr. og fyrri kafla 213. greinar, skal því
 að eins höfða opinbera málssókn, að álíta meg, að unn-
 ið sje til þyngri hegningar en sekta eða einfalds fang-
 elsis. Hafi verið höfðuð opinber málssókn, og dómend-
 urnir álíta, að ekki sje unnið til þyngri refsingar, skal
 því að eins kveðið á um hegningu, að sá, sem mis-
 gjört er við, krefjist að hinn sje dæmdur, sem málið er
 höfðuð á móti. — 215. gr. Ef að nokkur með brögðum
 eða valdi sviptir foreldra eða aðra vandamenn barni,
 sem er yngra en 15 ára, eða heldur því fyrir þeim, þá
 varðar það fangelsi ekki vægara en 2 mánaða einföldu
 fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 8 árum ef miklar
 sakir eru, einkum er það er gjört í ábata skyni eða í
 ósiðsömum tilgangi. — 216. gr. Að því er snertir refs-
 ingu fyrir að verzla með svertingja og hlutdeild í þeim
 glæp, skal standa við það sem fyrir er mælt í tilskipun
 3. júlímán. 1835, er hún er borin saman við 2. kap. 12.
 — 17. gr. í lögum þessum.

Tuttugasti og fyrsti kapítuli. — Um ærumeiðingar. —
 217. gr. Ef maður meiðir æru annars manns, annaðhvort
 með því að dróttu að honum ástæðulaust, að hann hafi
 framið þau verk, sem mundu gjöra hann óverðugan virð-
 ingar samþegna hans, eða nefna hann þeim nöfnum,
 sem að eins væri heimild til, ef hann hefði breytt
 þannig, þá varðar það sektum frá 10 rd. til 200 rd. eða
 einföldu fangelsi í hálfan mánuð eða lengur allt að 6
 mánuðum. — 218. gr. Sje þetta gjört á prenti eða á ann-

1869 an þann hátt, að ærumeiðingin breiðist út, eða á þeim
25. júní stað eða tíma, að það eykur mjög það sem meiðandi er í orðunum, þá varðar það einföldu fangelsi ekki skemur en 3 mánuði, eða sektum ekki minni en 50 rd. — 219. gr. Fyrir annan ástæðulausan áburð, sem hlýtur að verða virðingu þess, er fyrir verður, til hnekkis, og fyrir ókvæðisorð eða skammaryrði, svo og fyrir hverja móðgun í látæði eða annari athöfn, sem lýsir óvirðingu, skal gjalda sektir allt að 200 rd. eða það varðar einföldu fangelsi allt að 6 mánuðum. — 220. gr. Í tilfellum þeim, sem um er rætt í 217.—219. gr., á þar á ofan að dæma hin óviðurkvæmilegu orð ómerk, ef sá krefst þess, sem misboðið er. — 221. gr. Ef að móðguninni er snúið upp á þann, sem móðgar, sjálfan, mega dómendurnir annaðhvort dæma báða málsparta eða annan þeirra í vægari hegningu eða jafnvel láta hegninguna falla alveg niður eptir málavöxtum. — 222. gr. Að skýra svo frá opinberlega um hagi einstakra manna og heimilisástæður, að það raski friði manna á milli, varðar sektum frá 5 rd. til 100 rd. eða einföldu fangelsi allt að 3 mánuðum. — 223. gr. Hver, sem raskar friðhelgi heimilisins með því að ryðjast heimildarlaust inn í híbýli annars manns, eða að synja að fara út úr þeim, þegar skorað er á hann að gjöra það, skal sæta sektum allt að 100 rd. eða einföldu fangelsi allt að 3 mánuðum. — 224. gr. Sömu hegningu skal sá sæta, sem heimildarlaust hnýsist í brjef annars manns. — 225. gr. Út af athæfi því, sem um er rætt í þessum kapitula, getur enginn höfðað málssókn nema sá, sem misboðið er, eða sá, sem að lögum hefur heimild til að vera fyrir hans hönd. Sje sá dáiinn, sem meiðyrtur er, þá á það hjónanna, sem eptir lifir, foreldrar, börn eða systkin rjett á að höfða málssókn út af meiðyrðunum, hvort sem þau hafa verið látin uppi að honum lifandi eða eptir að hann var dáiinn.

Tuttugasti og annar kapituli. — Um rangar sakargipt-

ir og kærur. — 226. gr. Hver, sem kemur því til leiðar **1869**
með röngum uppljóstri um að lagabrot sje framið, að 25. júní
hið opinbera fer að gjöra gangskör að að komast fyrir
það, skal sæta fangelsi eða sektum, efað hann ekki hefur
ætlað sjer að koma neinu öðru illu á stað með því. — 227.
gr. Hver, sem móti betri vitund segir yfirvaldi frá um
mann, að hann hafi drýgt glæp, sem hann er saklaus
af, skal sæta fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 6 ár-
um eptir málavöxtum, einkum ef lífiát eða hegningar-
vinna er í lögum lögð við glæp þeim, sem sagt var,
að drýgður hafi verið. — 228. gr. Hver, sem
ber bersýnilega rangar kærur upp við konung, stjórnar-
ráðin eða yfirvöldin eða við alþingi skal sæta fangelsi
eða sektum, eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef mikl-
ar sakir eru, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt
niðurlagsákvörðuninni í 227. gr. Sje það málaflutnings-
maður eða einhver annar embættismaður, sem verður
brotlegur á þenna hátt, eða tælir aðra eða hjálpar þeim
til þess, þá skal dæma hann þar á ofan eptir atvikum
af embættinu. — 229. gr. Ef að maður hefur óviður-
kvæmileg eða ósæmileg orðatiltæki í bænarskrá eða kær-
uskjali til konungs, stjórnarráðanna eða yfirvaldanna eða
til alþingis, þá varðar það sektum. — Sömu hegningu
skal sá sæta, sem hefur ritað á bænarskrá eða kæruskjal,
að hann hafi samið það, en það er ósatt.

Tuttugasti og þriðji kapítuli. — Um þjófnað og grip-
deild. — 230. gr. Hver, sem verður brotlegur í einföld-
um þjófnaði, skal í fyrsta skipti sæta fangelsi við vatn
og brauð ekki skemur en 5 daga, samt má þyngja hegn-
inguna allt að 2 ára betrunarhúsvinnu ef miklar sakir
eru, einkum ef það, sem stolið er, er mikils virði, ef að
innsigli hefur verið brotið, eða hirzla brotin eða stung-
in upp, eða henni verið lokið upp með þjófalykli eða
stolnum lykli, ef stolið hefur verið frá skipbrotsmönnum,
í eldsvoða eða þess konar misferlum, eða ef þjófurinn

1869 var í þjónustu þess, sem hann stal frá, eða hann að 25. júní öðru leyti hafði sjerlegt færi á að drýgja þjófnaðinn vegna einhvers þess, sem þeir áttu saman að sælda. — 231. gr. Stórþjófnaður varðar hegningarvinnu allt að 8 árum í fyrsta skipti sem hann er framinn; en það er stórþjófnaður: — 1. ef maður stelar hestum, nautpeningi eða sauðfje út á víðavangi eða úr hesthúsum eða búfjárhúsum; — 2. ef maður stelar úr kirkju munum, sem til kirkjunnar heyra eða eru til þess ætlaðir að vera notaðir við einhverja kirkjulega athöfn, svo og ef maður brýtur gjafastokk kirkjunnar upp og stelar úr honum; — 3. ef maður stelar nokkru því, sem sent er með pósti, meðan það er undir umsjón póststjórnarinnar, og heyrir þar undir einnig brjefabþjófnaður; — 4. ef að þjófurinn hefur með ofbeldi, eða stingtólum, þjófalyklum eða stolnum lyklum komizt inn í hús, garð, er til þess heyrir, herbergi, lokuð loptsrúm eða kjallara-rúm eða niður í skip, eða hann hefur gjört það með því að klifra yfir hús, múr eða einhverja aðra slíka girðingu, eða með því að fara inn um glugga, reykháfa eða önnur þess konar op, sem ekki eru ætluð til að ganga inn um. Hafi þjófurinn á einhvern þannhátt, er nú var sagt, á næturþeli komizt inn á einhveru þann stað, er menn búa, eða herbergi, sem þar eru og menn búa í, eða hann hefur læðzt þar inn til þess að geta stolið á næturþeli, á að hafa tillit til þess þegar hegningin er ákveðin henni til pyngingar; — 5. ef þjófurinn hefur verið undir það búinn, að taka til vopna eða annara þess konar háskalegra verkfæra sjer til varnar.—232. gr. Hver, sem einu sinni hefur verið dæmdur fyrir þjófnað, og verður síðan brotlegur í einföldum þjófnaði, skal sæta fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en þrenna 5 daga, eða betrunarhúsvinnu allt að 4 árum. — Sje það stórþjófnaður, sem hann nú verður brotlegur í, þá varðar það hegningarvinnu 8 mánuði og þaðan af lengur allt að 10 árum. — 233. gr. Hafi maður tvisvar ver-

ið dæmdur fyrir þjófnað og verði þar á eptir brotlegur **1869**
 í einföldum þjófnaði, skal hann sæta hegningarvinnu allt **25. júní**
 að 6 árum. Sje það stórþjófnaður sem hann nú verður
 brotlegur í, skal hann sæta hegningarvinnu í 1 ár og
 þaðan af lengur allt að 12 árum. — 234. gr. Steli maður
 í 4. sinn eða optar þá varðar það hegningarvinnu í
 1 ár og þaðan af lengur allt að 10 árum, ef seinasti
 þjófnaðurinn er einfaldur, en ef það er stórþjófnaður þá
 í 2 ár eða lengur allt að 16 árum, eða æfilangt ef mjög
 miklar sakir eru. — 235. gr. Ef barn stelur, sem er 10
 til 15 ára, skal því refsað með hýðingu með vendi eða
 einföldu fangelsi eða báðum þeim refsingum saman. —
 236. gr. Fyrir að taka burt rótföst trje eða nokkuð af
 þeim skal refsað eins og fyrir annan þjófnað. — 237.
 gr. Ef að hluturinn, sem tekinn er, er svo lítils virði og
 honum að öðru leyti er svo varið, og atvikunum, þá er
 hann var tekinn, var svo sjerstaklega háttað, að verkið
 fyrir þessar sakir verður ekki nærri því eins saknæmt
 og þjófnaður almennt, — t. a. m. ef maður tekur aldin
 í garði annars manns eða á akri hans, eða matvæli eða
 drykk til þess að neyta þess þegar í stað, og engin önnur
 atvik eru, sem gjöra málsstað hans verri — þá varðar
 það sektum allt að 25 rd. eða einföldu fangelsi allt
 að 1 mánuði. Opinbera málssókn skal því að eins höfða,
 að sá krefjist þess, sem misgjört er við. — 238. gr. Ef
 að maður tekur hlut annars manns á ólöglegan hátt án
 þess að ætla sjer að kasta eign sinni á hann eða svipta
 eigandann honum, heldur að eins til þess að nota hann
 til einhvers um tíma, þá varðar það fangelsi eða sektum.
 Opinbera málssókn skal því að eins höfða, að sá krefj-
 ist þess, sem misgjört er við. — 239. gr. Hver, sem
 verður brotlegur í gripdeild, skal sæta sömu hegningu
 og fyrir þjófnað. — 240. gr. Verði maður brotlegur í
 hilmingu með því að kaupa eða taka á annan hátt við
 þjófstolnum munum eða leggja launung á þá, en hann
 hefur þó ekki gjört það eptir samkomulagi á undan, þá

1869 varðar það í fyrsta skipti fangelsi við vatn og brauð eða
 25. júní betrunarhúsvinnu allt að 1 ári, í 2. skipti fangelsi við
 vatn og brauð ekki skemur en 5 daga eða betrunarhúsvinnu
 allt að 2 árum, 3. skipti fangelsi við vatn og brauð
 ekki skemur en tvenna 5 daga eða betrunarhúsvinnu
 allt að 3 árum, og verði honum það optar, þá fangelsi
 við vatn og brauð ekki skemur en ferna 5 daga eða hegningarvinnu
 allt að 6 árum. — 241. gr. Ef maður leggur í vana sinn að kaupa eða taka á annan líkan hátt við
 þjófstolnum munum, eða hann hefur það fyrir atvinnuveg, þá skal hann í fyrsta skipti sæta fangelsi við vatn
 og brauð ekki skemur en ferna 5 daga eða hegningarvinnu allt að 4 árum og má þyngja hegninguna allt að
 8 árum, ef hann verður optar brotlegur. — 242. gr. Verði maður annars samsekur með öðrum í þjófnaði,
 skal honum refsað eptir því sem fyrir er mælt í 5. kap. laga þessara, á þann hátt að, ef hann hefur verið dæmdur
 áður fyrir þjófnað eða hlutdeild í þjófnaði einu sinni eða optar, skal ákveða hegninguna að tiltölu við refsingar
 þær, sem lagðar eru við þjófnaði drýgðum í 2. skipti eða optar. — Verði maður, sem áður hefur verið
 dæmdur fyrir aðra hlutdeild í þjófnaði en hilmingu, brotlegur í þjófnaði, má ekki dæma hann í vægari hegningu
 en þó að hann nú hefði aptur orðið brotlegur í þess konar hlutdeild. — 243. gr. Þeir dómar, sem áður hafa
 verið lagðir á mann fyrir þjófnað eða aðra hlutdeild í þjófnaði en hilmingu, skulu teknir til greina til þyngingar
 hegningunni, ef hann á eptir verður brotlegur í hilmingu, eins og hefði hann þá verið dæmdur fyrir hilmingu. — Hafi maður,
 sem nú á að dæma fyrir þjófnað eða hlutdeild í þjófnaði, áður verið dæmdur fyrir hilmingu, má að minnsta kosti ekki dæma hann í vægari
 hegningu, en þó að hið nýja afbrotið væri hilming. — 244. gr. Ef maður hefur komizt ráðvandlega að þjófstolnum
 munum, en leggur launung á þá, þegar þeim er lýst, og það er líklegt eptir málavöxtum, að honum hafi

ekki gengið annað til en uppburðarleysi í svipinn eða **1869**
 hræðsla, skal hann að eins sæta sektum eða einföldu **25. júní**
 fangelsi, og má hegningin jafnvel falla alveg niður, ef
 hann kemur sjálfkrafa með munina.

Tuttugasti og fjórði kapituli.— Um rán og hótanir.

— 245. gr. Hver, sem með líkamlegu ofbeldi eða hótunum um að beita því þegar í stað, tekur af manni eða neyðir út úr manni peninga, fjármuni, skriflega skuldbinding eða annað skjal, sem er undirstaða rjettinda, eða gæti bakað þeim, sem á er ráðizt, eða öðrum skuldbindingar eða svipt hann eða aðra rjettindum, svo og hver sá, sem hefur slíkt ofbeldi eða hótanir í frammi til þess að fullkomna að komast yfir eign annars manns eða til þess að koma því, sem hann hefur tekið, á vissan stað, skal sæta hegningarvinnu í 1 ár og þaðan af lengur allt að 10 árum. Hafi manni verið misþyrmt að marki, eða sjerlegur háski að öðru leyti verið búinn af verkinu, og ef sá, sem misgjörir, hefur áður verið dæmdur fyrir rán, stórpjófnað eða margítrekaðan þjófnað, getur hegningin komizt upp í 16 ára typtunarhúsvinnu, og sje mjög miklar sakir þá í typtunarhúsvinnu æfilangt. — 246. gr. Gjöri maður sig brotlegan í ránskap á sjó eða gjöri út skip til þess, þá varðar það typtunarhúsvinnu æfilangt, eða lífláti eptir málavöxtum einkum ef manns bani hefur hlotizt af atlögunni. — 247. gr. Hver, sem hótar manni tjóni á lífi, limum, frelsi, æru eða fjármunum í því skyni að afla sjer eða öðrum ávinnings, en athæfi hans verður samt ekki heimfært undir 245. gr., skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi. — 248. gr. Ef að maður, sem áður hefur verið dæmdur samkvæmt 245.—247. gr., þar á eptir verður brotlegur í þjófnaði, þá skulu þeir dómar hafa sömu áhrif, og hefðu þeir verið þjófnaðardómar. — Enn fremur skulu áfellisdómar fyrir hlutdeild í ráni og fyrir hilmíng og aðra hlutdeild í þjófnaði settir jafn-

1869 fætis hvorir öðrum að því er snertir áhrif þau, er ítrek-
 25. júní un glæpa hefur samkvæmt 240., 242. og 243. gr.

Tuttugasti og fimmti kapítuli.—Um ólögmdæta meðferð á fundnum fjármunuun og ýmsar misgjörðir samkynja.
 —249. gr. Hver, sem ekki lýsir munum, sem hann finnur, skal sæta fangelsi, og má færa hegninguna upp allt að 2 ára betrunarhúsvinnu ef mjög miklar sakir eru, sjer í lagi ef það verður optar en einu sinni. Hins vegar má færa hegninguna niður í sektir eða jafnvel láta hana falla alveg niður ef hluturinn, sem fannst, er lítils virði og öll atvik að öðru leyti eru til afbötunar. — 250. gr. Ákvarðanirnar í næstu grein á undan eiga einnig við um þann mann, sem leggur launung á eða kastar eign sinni á fjármuni annars manns, sem á annan hátt eru komnir af hendingu í vörzlu hans. — 251. gr. Dragi maður undir sig fjármuni af skipbroti eða fari á annan hátt óráðvandlega með þá, skal hann sæta fangelsi við vatn og brauð, eða einföldu fangelsi eða sektum ef málsbætur eru; samt má færa refsinguna upp allt að 4 ára hegningarvinnu ef miklar sakir eru. — 252. gr. Ræni maður lík, en athæfi hans er samt svo vaxið, að það ekki verður álitid þjófnaður, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

Tuttugasti og sjötti kapítuli.—Um svik.— 253. gr. Ef að nokkur hefur af öðrum manni peninga eða fjármuni með því að segjast vera annar en hann er, eða með því að látast hafa heimild til að reka erindi annars manns, eða ef nokkur tekur sviksamlega við því, sem annar maður heldur að hann sje skyldur til að borga eða selja honum í hendur, af því að sá maður hefur ekki rjetta vitneskju um, hvernig á stendur, eða ef nokkur tælir annan mann með rangri sögusögn til þess að kaupa eða taka við hlut, er hann heldur sje allur annar eða miklu meira virði, en hann er, eða ef nokkur tekur vörur að láni, og ætlar sjer ekki að borga þær, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en

5 daga eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, og má **1869** þyngja refsinguna allt að 6 ára hegningarvinnu ef mjög 25. júní miklar sakir eru, og eins ef manni verður sá glæpur á optar. — 254. gr. Sömu hegningu skal hver sá sæta, sem til þess að halda fyrir manni, því sem hann hefur lögmætt tilkall til, synjar að hafa tekið við því, sem honum hefur verið trúað fyrir að láni, hvort sem það er peningar eða annað, eða til leigu eða geymslu eða að veði eða á annan slíkan hátt, sömuleiðis hver sá, sem í sviksamlegum tilgangi þrætir fyrir að honum hafi verið skilað einhverju aptur eða borgað eitthvað, sem þó hefur verið gjört, eins hver, sem dregur undan og undir sig fjármuni dánarbús, eða dregur dulur á kröfu, sem því ber, og hann er skyldur að segja til, eða kemur fram með ósannar kröfur í dánarbúi eða í öðru því tilfelli, er vænta má að þær verði teknar gildar af því að þeir, sem í hlut eiga, vita ekki hvernig á stendur, eða sviptir mann í sviksamlegum tilgangi því, sem hann þarf til að koma fram lögmætri kröfu eða verjast rangri kröfu, með því að ná frá honum skjölum eða eyðileggja þau eða gjöra þau einkis nýt, eða selur eða veðsetur muni sína til málamyndar til þess að svipta skuldaheimtumenn sína færi á að fá það, sem þeim ber. — 255. gr. Sömu hegningu skal enn fremur hver sá sæta, sem í sviksamlegum tilgangi selur eða veðsetur eða tekur undir sig á annan sviksamlegan hátt, svo eignarrjettindi hins rjetta eiganda gætu farizt, einhverja þá fjármuni, sem honum hefur verið trúað fyrir að láni eða leigu eða til geymslu eða umráða eða að veði, eða annar maður hefur eignazt eitthvert það tilkall til, að rjettindi þau, sem tjeður gjörningur hefði átt að veita, ekki verða rýmd saman við það, svo og hver sá, sem sviksamlega flytur burtu eða felur kyrrsetta fjármuni. — 256. gr. Hafi maður heimildarlaust notað annars manns peninga í sjálfs síns þarfir, en ekki samt komizt að þeim til þess að geta notað þá með því að brjóta upp innsigli eða lás fyrir

1869 þeim, og hann heldur ekki sviksamlega ber á móti því,
 25. júní að hann hafi tekið við þeim, þá er það komið undir
 þeim, sem misgjört er við, hvort að hann vill láta höfða
 málssókn út af því, og eins getur hann, þangað til dómur
 er upp kveðinn, fallið frá að láta halda málinu lengra
 áfram, og ef að sá sem misgjörði bætir það upp, sem
 hann hefur eytt, áður en dómur hefur verið lagður á
 málið fyrir lægsta dómstóli, þá fellur allur tilverknaður
 til hegningar niður. — 257. gr. Hegningu þeirri, sem
 sett er í 253. gr., skal sömuleiðis hver sá sæta, sem
 hefur svik í frammi í spilum, og eins sá, sem hefur a
 manni peninga eða fjármuni með signingum, þulum,
 særingum, spám eða fyrir önnur slík hindurvitni. —
 258. gr. Ef að svo lítið kveður að svikum, sem annars
 hefði átt að refsa eptir 253. gr., eða ef atvikum þeim,
 er að því liggja, er að öðru leyti svo sjerstaklega varið,
 að þau eru miklu minna hegningarverð en svik jafnaðarlega,
 má beita hegningu í einföldu fangelsi allt að 2
 mánuðum, eða sektum allt að 25 rd. ef sjerlegar málsbætur
 eru. Opinberri málssókn má sleppa, ef sá er því samþykkur,
 sem misgjört er við. — 259. gr. Sviksamlegar athafnir,
 sem eru áþekkar þeim, sem um er rætt í 253.—257. gr.,
 en ekki verða samt álitnar þeim alveg jafnar, varða
 sektum eða fangelsi. Opinberri málssókn má sleppa,
 ef sá er því samþykkur, sem misgjört er við. — 260. gr.
 Hver, sem dregur undir sig sviksamlega nokkuð, sem
 sent er með pósti og er undir umsjón hans, skal sæta
 hegningarvinnu allt að 8 árum. — 261. gr. Hver sá,
 sem hefur nokkur svik í frammi, er hann festir sjer
 eða hefur fest sjer ábyrgð á tjóni á sjó eða af eldsvoða
 eða öðru tjóni, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum
 eða fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna
 5 daga, hvar svo sem ábyrgðin er fengin. — 262. gr.
 Ef að bú manns er tekið til skipta sem þrotabú, og
 hann eptir það eða um þær mundir, er hann hlaut að
 sjá fyrir, að gjaldþrotið vofði yfir, hefst af

sjerdrægni nokkuð það að, er miðar til þess, að lög- **1869**
 mætar eigur eða kröfur búins ekki renni inn í það, eða **25. júní**
 að komið verði fram með rangar kröfur við búið, eða ef
 nokkur maður um það leyti, er síðast var á vikið, út-
 vegar sjer ný lán í sama tilgangi, þá varðar það hegn-
 ingarvinnu allt að 6 árum eða fangelsi við vatn og brauð
 ekki skemur en tvenna 5 daga.— 263. gr. Ef að nokkur,
 maður, sem svo er ástatt fyrir, sem segir í næstu grein
 á undan, hefst nokkuð það að, er miðar til að draga ó-
 löglega taum sumra skuldaheimtumannanna hinum til tjóns,
 en án þess að ætla sjálfur að ábatast á því, t. a. m.
 með því að selja muni fyrir of lítið andvirði að tiltölu,
 eða með því að nota það, sem hann hefur undir hendi,
 til þess að borga sumum skuldaheimtumönnunum fremur
 öðrum, eða með því að gefa út skjöl, er ættu að gefa
 sumum af skuldaheimtumönnunum rjettindi fram yfir
 hina þá er protabúinu er skipt, þá varðar það fangelsi
 við vatn og brauð, eða einföldu fangelsi ef málsbætur
 eru, ekki samt skemur en 1 mánuð. — 264. gr. Ef að
 nokkur maður, sem er skyldur að hafa verzlunarbækur,
 og bú hans hefur verið tekið til skipta sem protabú,
 verður uppvís að að hafa falsað bækur þessar, komið þeim
 undan eða ónýtt þær, eða fært óráðvandlega til í þær,
 eða látið í sviksamlegum tilgangi hjá líða að færa til í
 þær, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð eða betr-
 unarhúsvinnu allt að 2 árum. — Hafi sá, sem orðinn
 er gjaldproti, sýnt sig í stórkostlegri óreglusemi að því,
 hvernig hann hefur haldið verzlunarbækur sínar, skal
 honum refsað í einföldu fangelsi allt að 6 mánuðum.
 — 265. gr. Ef að nokkur maður, er bú hans er tekið
 til skipta sem protabú, verður uppvís að að hafa bakað
 skuldaheimtumönnum sínum mikilvægt tjón með eyðslu-
 samlegum lifnaði, með því að spila um mikið fje, með
 hættulegum fyrirtækjum, sem eru efnahag hans ofvaxin, eða
 með annari þess konar gálauslegri breytni, þá skal honum

1869 refsað í fangelsi, ef nokkur, sem á skuld að heimta í 25. júní búinu, fer fram á það.

Tuttugasti og sjöundi kapítuli.— Um peningafals, um að skrifa eptir skjölum eða falsa þau og um annað fals. — 266. gr.¹ Hver, sem býr til eptirmynd danskra peninga eða seðla þjóðbankans, skal sæta 2 til 12 ára hegningarvinnu, og hver, sem falsar þá, 1 til 6 ára hegningarvinnu. — Glæpurinn er fullkomnaður undir eins og búið er að búa til eða falsa peninginn eða seðilinn, þó ekki sje búið að láta hann úti. — 267. gr. Hver, sem býr til eptirmynd útlendra peninga eða útlendra brjefpeninga, skal sæta hegningarvinnu í 1 ár og allt að 8 árum, þó ekki hafi átt að láta þá úti á Íslandi, og hver, sem falsar þá, skal sæta hegningarvinnu allt að 4 árum. — 268. gr.² Eigi nokkur maður þátt í peningafalsi, sem drýgt hefur verið erlendis með þeim atvikum, að frumkvöðlinum ekki verður refsað í hinu danska ríki, og hlutdeild hans er í því fólgin að koma út falspeningunum á Íslandi, skal hann sæta sömu refsingu og hefði hann sjálfur búið peningana til. — 269. gr. Ef að nokkur maður lætur úti peninga, sem hann veit eða hefur grun um að sje eptirmyndaðir eða falsaðir, en breytni hans verður samt ekki álitin hlutdeild í sjálfu peningafalsinu, þá varðar það betrunarhúsvinnu allt að 2 árum eða fangelsi. Hafi hann sjálfur haldið, að peningarnir væru ósviknir, þegar hann fjekk þá, skal hann sæta fangelsi eða sektum. — 270. gr. Hver, sem skrifar ranglega annars manns nafn undir erfðaskrá, samning, skuldabrijf, framsal, ávísun, ábyrgð, umboðsbrjef, kvittun eða annað þess konar skjal, sem miðar til að veita einstökum mönnum rjettindi eða losa þá undan skuldbindingum, skal sæta 1 til 8 ára hegningarvinnu; samt má færa hegninguna niður í fangelsi við vatn og brauð

1) Sbr. lög 18. sept. 1885, 5. gr., og peningalög 23. maí 1873 (birt með augl. 25. sept. s. á.), 14. gr.

2) Sbr. peningalög 23. maí 1873, 14. gr.

ekki skemur en ferna 5 daga, ef um lítilræði er að **1869** tefla, eða mjög miklar málsbætur eru að öðru leyti, **25. júní** einkum ef sá, sem misgjörir, hvorki hefur bakað öðrum tjón, nje ætlað sjer að gjöra það. — 271. gr. Sje það ríkisskuldabrief, víxlbrief eða annað þess konar skjal, ætlað til að ganga manna á meðal, sem glæpurinn hefur komið fram á, þá varðar það 1 til 12 ára hegningarvinnu. — Sömu hegningu varðar það, ef nokkur maður á sama hátt ranglega býr til stjórnarráðs eða yfirvalds úrskurð, dómsgjörðir eða nokkurt annað opinbert skjal, er ætti að setja skuldbindandi reglu eða gjöra út um eitthvað, eða þá hafa lagasönnun í sjer fölgna. — 272. gr. Skriði nokkur annars manns nafn ranglega undir bænarskrár, vottorð, vegabrief eða önnur skjöl, sem eptir eðli sínu eru ekki eins mikils varðandi og skjöl þau, sem getið er um í 270. og 271. gr., þá varðar það fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna 5 daga eða hegningarvinnu allt að 4 árum. — 273. gr. Samt má færa niður hegningar þær, sem settar eru í 270.—272. gr., um helming eptir málavöxtum, ef að skjal það, er falsað var, hefur ekki verið sjerlega hættulegt sökum bersýnilegra galla, sem á því eru. — 274. gr. Hver, sem skrifar eptir nafni konungs skal sæta hegningarvinnu, ekki samt skemur en 2 ár. — 275. gr. Hver, sem ranglega fyllir eyður í skjali, sem gjört er í nafni annars manns og hann hefur ritað nafn sitt undir en ekki enn þá ætlazt til að væri látið af hendi, eða setur innsigli á það, er þess þarf við til þess að skjalið hafi fullt gildi, skal sæta sömu hegningu, eins og hefði hann ritað nafn ranglega undir það. — 276. gr. Sá, sem falsar efni nokkurs skjals, skal einnig sæta sömu hegningu, og ef hann hefði ritað ranglega nafn annars manns undir það. Sje fölsunin svo auðsjeð, að menn ekki gætu blekkzt af henni nema af stakri óvarkárni, má færa hegninguna niður allt til helminga eptir málavöxtum. — 277. gr. Ef maður ritar undir skjal nöfn,

1869 er hann finnur sjálfur upp, eiga við það ákvarðanir
 25. júní þær, sem settar eru um að rita ranglega nafn annars
 manns undir skjal af sama tagi, en þannig, að hegn-
 ingin sje færð niður að tiltölu allt að helmingi eptir
 málavöxtum. — 278. gr. Afbrot þau, sem um er rætt
 í 270.—277. gr., ber að álíta fullkomnuð, undir eins og
 falsarinn hefur notað skjalið eða látið það frá sjer til
 þess að annar maður noti það, án þess að tillit sje
 haft til þess, hvort nokkur maður hefur verið svikinn
 á því. — 279. gr. Hver, sem í sviksamlegum tilgangi
 býr til ranga mæla, kvarða eða vogir eða breytir rjett-
 um mælum, kvörðum eða vogum, og eins hver, sem
 notar þess konar röng eða fölsuð áhöld til þess að
 svíkja menn með þeim, skal sæta fangelsi við vatn og
 brauð ekki skemur en 5 daga eða betrunarhúsvinnu allt
 að 2 árum. Ef að mjög miklar sakir eru, og eins ef
 glæpurinn er ítrekaður, má þyngja hegninguna allt að 6
 ára hegningarvinnu. — Hver sem notar í atvinnuvegi
 sínum vogir eða mæla eða kvarða, sem ekki eru lög-
 giltir á rjettan hátt eða hafa breytzt með tímanum eða
 af sliti, skal sæta sektum allt að 50 rd. í fyrsta skipti,
 og hærri sektum eða fangelsi ef optar verður. — 280.
 gr. Sömu hegningu og sett er í fyrra lið næstu greinar
 á undan skal enn fremur hver sá sæta, sem falsar vör-
 ur, eða ranglega setur á vörur eða aðra hluti opinber-
 an stimpil eða mark, sem á að vera sönnun fyrir því,
 að þær sje ósviknar eða góðar, eða með svikum kemur
 því til leiðar, að slíkur stimpill eða mót sje sett á hluti,
 sem ekki eru til þess fallnir, eða setur heimildarlaust
 mark eða stimpil annars manns á vörur, sem eru mikl-
 um mun lakari en stimpillinn eða markið með sjer ber.
 — Sje vörur þær, sem stimpill eða mark annars manns
 hefur verið sett heimildarlaust á, ekki að neinu marki
 lakari, skal beita hegningu þeirri, sem sett er í seinna
 lið 279. greinar, og skal þar að auki ekki höfða máls-
 sókn út af því, nema sá krefjist þess, sem orðið hefur

fyrir órjetti með því. Hegningar-ákvörðun sú, er nú **1869** var nefnd, skal einnig eiga við um lítils varðandi vöru- **25. júní** falsanir, er koma fyrir í smáverzlun, og manni að eins hefur verið gjört lítið tjón með. — 281. gr. Hver, sem í sviksamlegum tilgangi flytur, setur niður eða tekur burtu markasteina ellegar falsar nokkurt annað mark, sem lýsir takmörkum fasteigna eða rjettindum, sem þeim fylgja, skal einnig sæta hegningu eptir fyrra lið 279. greinar.

Tuttugasti og áttundi kapítuli. — Um brennu. — 282. gr. Ef að maður leggur eld í hús eða skip, hvort sem það er hans eign eða annars manns, þegar svo er ástatt að hann hlaut að sjá, að mönnum var af því bersýnilegur lífsháski búinn, eða það er gjört til þess að stuðla til uppreisnar, ráns eða annars athæfis, sem raskar skipulagi mannlegs fjelags, eða til þess að koma til leiðar yfirgripsmikilli eyðingu, þá varðar það typtunarhúsvinnu ekki skemur en 8 ár, samt getur hegningin orðið líflát, ef nokkur hefir týnzt í eldsvoðanum. — 283. gr. Leggi maður eld í hús eða skip annars manns, þegar öðruvísi er ástatt, þá varðar það hegningarvinnu í 2 ár og þaðan af fleiri allt að 12 árum. — Sömu hegning skal hver sá sæta, sem til þess að svíkja brunabóta ábyrgðina eða í öðrum hegningarverðum tilgangi leggur eld í hús eða skip sjálfs síns eða hús eða skip annars manns að beiðni hans eða með samþykki hans; þó má færa hegninguna niður þegar svo er ástatt, sem nú var sagt, í 1 árs hegningarvinnu ef málsbætur eru, einkum ef húsið er afskekkt og enginn annar býr í því. — Til húsa skal telja ekki að eins þau hús, sem menn búa í eða að öllu eða nokkru leyti eru ætluð til íbúðar, ásamt með útihúsum þeim, sem til þeirra heyra, heldur einnig kirkjur, mylnur, verksmiðjur, forðabúr og öll önnur hús, sem þar eru á borð við. — 284. gr. Hafi verið lagður eldur í skóg, mómýri, heiði, akur eða engi, timbur- eða viðarbyrgðir, korn- eða heyhlaða, kofa eða byrgi, ellegar

1869 aðra þess konar hluti, þá varðar það hegningarvinnu 25. júní allt að 8 árum; samt má færa hegninguna niður í fangelsi við vatn og brauð, ekki skemur en tvenna 5 daga, ef það, sem kveikt hefur verið í, er mjög lítils virði og málsbætur eru að öðru leyti. — Hafi verið svo ástatt, þegar eldurinn var lagður í, að sá, sem verkið vann, hlaut að sjá, að mönnum var af því bersýnilegur lífsháski búinn, eða hafi það gjört verið til þess að koma til leiðar öðru eins tjóni eða eyðingu, og um er rætt í 282. grein, þá skal beita hegningar-ákvörðuninni í þeirri grein. — 285. gr. Glæpir þeir, sem um er rætt í 282. — 284. grein, eru fullkomnaðir, undir eins og kviknað er í þeim hlut, sem glæpurinn er fólgin í að leggja eld í, án þess að það komi til greina, hvort eldurinn hefur læst sig út meira eða minna. — 286. gr. Hver, sem veldur eldsvoða með því að gæta ekki almennrar varkárni, skal sæta fangelsi, en þó fellur sú refsing niður, ef hann bætir skaðann.

Tuttugasti og níundi kapítuli. — Um verk, er skipbrot, flóð eða annað mikið misferli getur hlotizt af. — 287. gr. Hver, sem í þeim tilgangi að villa farmenn eða gjöra þeim skaða, ónýtir, tekur burt eða skemmir vita, sjávarljósker eða annað merki eða mið, sem sett er upp farmönnum til leiðbeiningar, slökkur vita eða sjávarljósker, setur upp villu-merki eða mið, eða fyllir uppí eða stíflar rjetta siglingarleið á sjó eða í vatnsfalli, skal sæta hegningarvinnu ekki skemur en 4 ár. — Sje nokkuð af því, sem nú var nefnt, að vísu gjört af ásettu ráði en ekki í tjeðum tilgangi, skal sá, sem misgjörir, sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru. — 288. gr. Ef maður veldur skipbroti, eða að skipi hlekkist á á sjó á annan hátt, og svo er ástatt, að mönnum með því er stofnað í bersýnilegan lífsháska, þá varðar það typtunarhúsvinnu ekki skemur en 8 ár, og getur hegningin orðið líflát, ef nokkur maður ferst af því. Verði það með öðrum atvikum, skal beita

hegningarvinnu á vægara stigi. — 289. gr. Hver, sem **1869** ónýtir eða skemmir vatnsveitustokka eða lætur opið sýki, 25. júní flóðgarð eða flóðgáttarstíflu eða annað þess konar vatns- virki með þeim huga að hleypa vatnsflóði yfir, skal sæta hegningarvinnu allt að 8 árum, samt má hegningin verða þyngri, ef mikill skaði hlýzt af því, og jafnvel líflát, ef nokkur maður ferst af því. — Sje það gjört með ásettu ráði en ekki í þeim tilgangi að hleypa vatns- flóði yfir, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru. — 290. gr. Hver sá, sem af ásettu ráði skemmir járnbraut, flutningstílfærurnar eða hin önnur tæki brautarinnar, leggur eitthvað eða fleygir einhverju á brautina, færir járnsporin úr skorð- um, hermir eptir bendingunum, kemur gufuvögnum eða öðrum brautarvögnum heimildarlaust á stað, eða hefst nokkuð annað að, er gæti stofnað flutningnum á braut- inni í háska, skal sæta hegningarvinnu allt að 8 árum; samt má hegningin verða þyngri, ef mikill skaði hlýzt af því, og jafnvel líflát ef nokkur maður bíður bana. — Ef að athöfn hans var svo vaxin, að hún gat ekki stofnað flutningnum í neinn verulegan háska, eða ef ætla má, að það þó hafi verið fjærri hyggju hans og áformi, þá skal hann sæta fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef mjög miklar sakir eru, ef að engin önn- ur hegningar-ákvörðun leggur við þyngri refsingu. — 291. gr. Hafist nokkur maður af gáleysi nokkuð það að, sem um er rætt í 287.—290. grein, þá varðar það fang- elsi eða sektum. — 292. gr. Hafi nokkur maður eitruð eða önnur hættuleg efni í vörur, sem ætlaðar eru til sölu eða til þess að aðrir noti þær, þannig að heilbrigði manna sje þaraf hætta búin, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu ef miklar sakir eru, einkum ef að nokkur hefur beðið tjón af því ellegar jafnvel látizt, nema að þyngri hegning liggi við eptir einhverri annari hegningar-ákvörðun. — Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem hefur vörur á boðstólum, er hann veit að þess konar

Lagasafn II.

1869 efni hafa verið höfð í á tjeðan hátt. — Verði slíkt af 25. júní gáleysi, þá varðar það sektum. — 293. gr. Hver, sem veldur næmum sjúkdómi ellegar því, að hann dreifist út, með því að brjóta á móti lagaákvörðunum, sem settar eru, eða varúðarreglum, sem yfirvöldin hafa skipað fyrir um til þess að afstýra næmum sjúkdómum eða útbreiðslu þeirra, skal sæta fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, ef miklar sakir eru. — 294. gr. Verði nokkur maður uppvís að að dreifa út af ásettu ráði næmum sjúkdómi í húsdýrum, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum. — Hver, sem brýtur á móti lagaákvörðunum þeim, sem settar eru, eða varúðarreglum þeim, sem yfirvöldin hafa skipað fyrir um til þess að afstýra útbreiðslu næms sjúkdóms í húsdýrum, og með því gefur tilefni til, að slíkur sjúkdómur dreifist út, skal sæta fangelsi eða sektum ekki minni en 20 rd. — 295. gr. Hver, sem af ásettu ráði tekur burtu, ónýtir eða skemmir brýr, ferjur, brunna, vatnsveitustokka, landfestar eða merki, handrið eða annað, sem sett er til þess að afstýra eða vara við hættu á vegi, götu eða öðrum stað, þar sem allir mega koma, skal sæta fangelsi eða sektum.

Þrítugasti kapítuli. — Um það, er menn ónýta eða skemma eigur annara og um illa meðferð á skepnum. — 296. gr. Hver, sem af ásettu ráði tekur burtu, ónýtir eða skemmir opinber minnismerki eða hluti, sem ætlaðir eru til almennings nota, t. a. m. gróðursett trje, girðingar, ljósker til að lýsa á strætum eða vegum, leiðarvísa, vörður eða mílustíkur, skal sæta sektum eða fangelsi. — 297. gr. Hver, sem af ásettu ráði annaðhvort skemmir rafsegulþráð eða tæki þau, sem til hans heyra, ellegar gjörir nokkuð það, er stöðvar eða veikir straum rafsegulmagnsins eða tálmar notkun tilfæringanna, skal sæta fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru, ekki samt minni en 25 rd., nema að verkið sje svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því. — Verði það af gáleysi, varðar það sektum allt að 50 rd. eða einföldu fangelsi

allt að 1 mánuði. Samt getur refsingin fallið niður, ef **1869**
 að sá, sem í hlut á, samstundis skýrir næsta lögreglu- 25. júní
 stjóra, eða einhverjum af embættismönnum þeim eða
 þjónum, sem skipaðir eru til umsjónar vegum eða hrað-
 frjettum, frá hvernig farið hafi. — 298. gr. Ef að nokkur
 maður annars af ásettu ráði ónýtir eða skemmir eigur
 annars manns, skal hann sæta sektum eða fangelsi, ef
 að breytni hans ekki á undir aðra þyngri hegningar-
 ákvörðun. Opinbera málssókn skal því að eins höfða,
 að almennum friði hafi verið raskað eða brotið á móti
 ákvörðunum um lögreglu. — 299. gr. Hver, sem verður
 brotlegur í þrælslegri misþyrmingu eða annari grimmd-
 arfullri og miskunarlausri meðferð á skepnum einkum
 húsdýrum, skal sæta sektum allt að 100 rd. eða einföldu
 fangelsi allt að 4 mánuðum.

Þrítugasti og fyrsti kapítuli.—Um málssókn út af
 misgjörningum, varnarnauðung, skaðabætur o. fl. —
 300. gr. Út af misgjörningum þeim, sem um er rætt í
 lögum þessum, skal höfða opinbera málssókn, nema öðru-
 vísi sje sjerstaklega fyrir mælt. — Hafi verið drýgð yfir-
 sjón, sem ekki liggur við þyngri refsing en sektir eptir
 því sem fyrir er mælt í lögum þessum, skal samt amt-
 manni þeim, sem í hlut á, heimilt að láta málssókn nið-
 ur falla, ef að sá, sem misgjörir, býður fram og greiðir
 fjesekt, sem er innan takmarka sektar þeirrar, er lögð
 er við yfirsjóninni í lögunum, og amtmanni finnst hæfi-
 leg eptir málavöxtum, og hann þar á ofan geldur kostnað
 þann, sem á kann að hafa fallið út af rannsókninni.
 — 301. gr. Ef nokkur heitist við annan mann, eða hót-
 ar honum brennu eða öðrum óförum, þá eiga yfirvöldin,
 ef að heitingin eða hótunin ekki á undir neina af heg-
 ningar-ákvörðununum í lögum þessum, og ef sá krefst
 þess, sem í hlut á, að hlutast um að ákveðið sje með
 dóms-úrskurði, hvort heitingarmaðurinn á að setja veð
 út af því, og ef svo er, þá hversu mikið, eða, ef hann
 ekki gjörir það, hvort að eigi að setja hann í gæzlu-

1869 varðhald á opinberan kostnað. Hafi maður verið dæmdur 25. júní ur á þenna hátt til að setja veð, og hann álitur seinna, að nú eigi að leysa sig undan því, af því að málavextir sje orðnir aðrir, á að höfða aptur opinbera málssókn og sami dómstóllinn að skera úr því, nema að sá, sem heitzt var við, lýsi því yfir fyrir fóeta, að hann sje því samþykkur, að veðsetningin sje gefin upp. — 302. gr. Hver, sem verður brotlegur í glæp, er skyldur að gjalda þeim, sem býður tjón, skaðabætur. — 303. gr. Sá, sem veitir öðrum manni líkamlega meiðing af ásettu ráði eða af því að hann gætirekki tilhlýðilegrar varkárni, er ekki að eins skyldur að bæta honum upp lækningarkostnað og atvinnumissi, heldur má dæma hann þar á ofan til að gjalda þeim, sem fyrir skaðanum varð, þóknun, er tiltekin sje í dóminum, bæði fyrir þjáningar þær, sem hann hefur tekið út, og fyrir óhægindi þau, lýti og óprýði, er leiða kunna af skaða þeim, sem hann hefur beðið. — 304. gr. Sömuleiðis má, ef þess er krafizt, dæma þann, sem veldur dauða annars manns á þann hátt, að honum verður gefin sök á því, til að gjalda manni eða konu hins dána eða börnum hans bætur fyrir missi þess, sem átti að standa straum af þeim, og skal ákveða í bæturnar annaðhvort tiltekna upphæð eitt skipti fyrir öll eða framfærslutillag, er haldist um tiltekinn tíma. — 305. gr. Á sama hátt má eptir atvikum dæma þann, sem hefur meitt æru annars manns eða orðið brotlegur í misgjörningum þeim, sem um er rætt í 167.—176. gr. smbr. 177. gr. í 16. kap. laga þessara, til að gjalda þeim, sem misgjört er við, hæfilega þóknun fyrir, að hann með því hefur farið með eða raskað stöðu hans eða högum. — 306. gr. Hver, sem hefur ofbeldi í frammi við foreldra sína eða ættingja í beinan ættlegg upp á við, hefur fyrirgjört arftökurjetti sínum eptir þann, er hann á þann hátt hefur misgjört við, nema sá, sem í hlut á, lýsi yfir þeim skýlausum vilja sínum, að erfðirnar engu að síður skuli standa óhaggað-

ar. — Verði nokkur uppvís að því að hafa orðið brot- **1869**
legur við þessa ættingja sína í stórmótgjörðum þeim, sem **25. júní**
um er rætt í 217. og 218. gr. í 21. kap. laga þessara,
þá skal sömuleiðis, ef gjörð er rjettarkrafa um það, dæma
hann til að hafa fyrirgjört arftökurjetti sínum eptir þann,
sem hann misgjörði við. — Í báðum þessum tilfellum
má samt með testamentisgjörð að öllu eða nokkru leyti
veita þeim, sem misgjörði, aptur arftökurjett þann, sem
hann hefur fyrirgjört.

Þrítugasti og annar kapítuli. — Um það, hvenær lög
þessi verði gild, um rjettarskiptin og það, hverjar eldri
ákvarðanir sje úr lögum numdar. — 307. gr. Lög þessi
öðlast gildi 1. ágústmán. 1870¹—308. gr. Ef að glæpur
að vísu hefur verið drýgður fyrir þann tíma, sem um er
rætt í 307. gr., en ekki búið að upp kveða ályktardóm
í málinu út af honum, þá skal kveða á um hegninguna
eptir lögum þessum, ef að hún verður vægari eptir
þeim, en eptir eldri lögunum. — 309. gr. Ef að maður,
sem áður hefur verið dæmdur í hegningu eptir hinum
fyrri lögum fyrir glæp, sem lögð er við aukin refsing í lögum
þessum, ef hann er ítrekaður, aptur verður brotlegur í sama
glæp, þá skal dæma hann í sömu refsing, og ef hinn fyrri
dómurinn hefði verið kveðinn upp eptir þessum lögum.
— 310. gr. Upp frá þeim tíma, sem nefndur er í upp-
hafi 307. greinar, falla þær ákvarðanir í dönsku lögum
Kristjáns konungs V., er nú skal greina, úr gildi, að
því leyti sem það ekki áður er orðið: — úr 1. bók 4.
kap. 6. art., 5. kap. 3. art., 8. kap. 7. og 8. art., 9. kap.
11. art., 13. kap. 9. og 10. art., 14. kap. 1. art., 19. kap.
3. og 6. art., 21. kap. 17. art., 23. kap. 1. art., 24. kap.
4.—7., 10.—16., 29., 48.—50. art., 25. kap. 29. art.;
— úr 2. bók 10. kap. 4. art., að því er snertir þá, sem
fyrirfara sjálfum sjer; — úr 3. bók 1. kap. 6. art., 10.

1) Ákvæðin um stundarsakir í þessari grein eru felld úr gildi
með tilskipunum 28. febr. 1874 og 11. febr. og 24. maí 1876.

1869 kap. 4. art., 16. kap. 7. art., 9. art. 8. gr. og 16. art.
 25. júní 9. gr., 20. kap. 3. art.; — úr 4. bók 3. kap. 2. art.; —
 úr 5. bók 2. kap. 87. og 89. art., 3. kap. 11. art., 7.
 kap. 15. art., 8. kap. 3. og 4. art., 9. kap. 2. og 5. art.; —
 úr 6. bók 1. kap. 1. og 3.—13. art., 4.—9. kap., 10.
 kap. 1. art., 11. kap., 12. kap. 1.—7., 9. og 10. art.,
 13. kap. 1., 6.—18., 22.—30. art., 14. kap. 1.—6. og
 8.—19. art., 15. kap. 1.—8., 13.—22. art., 16. kap., 17.
 kap. 3., 12., 20.—30. og 32.—41. art., 18. kap., 19.
 kap. 1.—5. art., 20. kap. 1.—3. art., 21. og 22. kap.
 — Enn fremur hegningar-ákvarðanirnar í þessum artí-
 kulum í dönsku lögum Kristjáns konungs V.: — í 1.
 bókar 1. kap. 1., 5. og 6. art., 5. kap. 9. art., 8. kap.
 4., 5. art. og 10. art. niðurlagið, 13. kap. 11. og 20. art.,
 19. kap. 5. og 9. art., 23. kap. 6. art., 24. kap. 9., 35., 43. og
 55. art., 26. kap. 1. art.; — í 2. bókar 3. kap. 8. art., 5. kap.
 20. art., 9. kap. 26. art., 17. kap. 22. art.; — í 3. bók-
 ar 1. kap. 2. art., 4. kap. 6. art., 16. kap. 9. art. 7. gr.
 og 16. art. 2. gr.; — í 4. bókar 2. kap. 13. art., 4.
 kap. 4. og 5. art., 5. kap. 3. art., 6. kap. 6. art.; —
 í 5. bókar 2. kap. 78. art., 3. kap. 34. og 37. art., 8.
 kap. 12. art., 11. kap. 7. art.; — í 6. bókar 13. kap.
 2. og 3. art., 14. kap. 7. art., 15. kap. 9., 10. og 12.
 art., 17. kap. 11. og 15. art. — 311. gr. Enn fremur
 fellur úr gildi frá þeim tíma, sem nefndur er í upphafi 307.
 gr., það sem nú skal greina af lagaákvörðunum, sem eru
 yngri en dönsku lög Kristjáns konungs V., og ekki eru
 áður úr lögum numdar: — tilsk. 4. marzm. 1690 um
 hegningu þjófa og ótrúrra þjóna; — tilsk. 6. febr. 1694
 um að aptra og afstýra óskunda og manndrápi; — tilsk.
 31. ágústm. 1695 um vitnisburði og ábyrgð fyrir hjónabandi;
 — tilsk. 21. sept. 1695 um pá, sem láta menn hand-
 tekna fyrir morð eða manndráp sleppa úr varðhaldi; —
 tilsk. 16. okt. 1697 um refsingu á stórum morðingjum;
 — bann 23. okt. 1700 gegn því að gefa gjafir og taka
 við þeim; — tilsk. 21. marzm. 1705 um meðferð á strönd-

uðum skipum og fjármunum 2. gr.; — op. br. 21. maím. **1869**
 1726 um danska þegna, sem eru í útlendri herþjónustu; 25. júní
 — tilsk. 23. des. 1735 um temere litigantes m. fl. 4. og
 5. gr.; — tilsk. 9. ágústm. 1737 um aftöku og greptrun
 sakamanna; — tilsk. 27. jan. 1738 um þyngri refsingu
 á stórum morðingjum; — tilsk. 17. marzm. 1741 um
 einvígisboð og hólmgöngur; — tilsk. 9. júlím. 1745 um
 kennara, sem barna stúlkur, er þeir kenna; — tilsk. 2.
 sept. 1745 um legorð, framin af ófermdum eða með þeim;
 — tilsk. 7. febr. 1749 er skýrir nákvæmar ofanefnda
 tilsk. 16. okt. 1697; — tilsk. 19. marzm. 1751 um hegn-
 ing fyrir lauslæti; — tilsk. 19. nóv. 1751 um húðstrýkta
 menn og brunamerkta; — tilsk. 1. febr. 1757 um of-
 nautn brennivíns 7. gr.; — tilsk. 18. des. 1767 um hegn-
 ingu sakamanna, sem deyða aðra menn til þess að sæta
 lífláti; — tilsk. 21. okt. 1791 um aftöku með öxi; —
 tilsk. 31. jan. 1794 um það, að menn ætla að óvirðing
 sje í að flá skepnur 3. gr.; — opið brjef 15. júlím. 1801
 um skemmdir á landfestahringum o. fl.; — op. br. 19. apr.
 1805 um útlenda menn, sem dæmdir eru í hegningar-
 vinnu; — reglugj. 21. nóv. 1810 um yfirsetukonur 41.
 gr.; — tilsk. 12. júním. 1816 um hegningu í fangelsi við
 vatn og brauð; — tilsk. 11. marzm. 1818 um bandingja,
 sem komast út úr hegningarhúsunum o. fl. 4. og 5. gr.;
 — tilsk. 9. júním. 1819 um ólöglegan liðsafnað; — til-
 sk. 4. ágústm. 1819 um skyldu manna að bjarga mönn-
 um er sýnast dauðir, o. fl. 4. gr.; — op. br. 6. okt. 1819
 um yfirsjónir gegn sóttvörnum; — tilsk. 15. des. 1820
 um bænarskrár og kæruskjöl 4.—7. gr.; — tilsk. 24. sept.
 1824 um búshluta missis hegningu o. fl.; — tilsk. 20.
 apr. 1825 um hegningu fyrir ránskap á sjó 1. og 2. gr.;
 — aukatekjureglugjörð 10. sept. 1830 82. gr.; — tilsk.
 21. des. 1831, II. um aftekning útleððar-straffsins að frá-
 skildu niðurlagi 2. greinar og 9. grein; — tilsk. 4. okt. 1833
 um þau afbrot, er miða til að meiða annara manna lík-
 ama og frelsi; — tilsk. 28. des. 1836 um skipströnd 37. gr.

1869 IV. nr.; — tilsk. 24. jan. 1838 viðvíkjandi misgjörninga-
25. júní málum á Íslandi 3., 4. og 5. (hinar tvær síðast nefndu greinir samt ekki fyr, en þessi lög öðlast fullkomlega lagagildi, smbr. 307. gr.) 6.—8., 9. (hin síðast nefnda greinin heldur ekki fyr en þessi lög öðlast fullkomlega lagagildi) 10. (samt að eins að því er snertir yfirsjónir þær, sem um er rætt í þessum lögum) 11. og 12. gr.; — tilsk. 11. apr. 1840 viðvíkjandi straffi fyrir þjófnað, svik o. fl.; — tilsk. 15. apr. 1840 viðvíkjandi straffi fyrir meinsæri að 14. gr. frá skilinni; — tilsk. 26. marzm. 1841 um straff fyrir illvirkisbrennur; — op. br. 24. sept. 1841 um hald á stolnum munum; — tilsk. 9. maím. 1855, sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum lög 3. jan. 1851 um prentfrelsi 5.—10. og 12. gr.; — op. br. 4. jan. 1861, sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum lög 30. nóv. 1857 áhrærandi nákvæmari ákvarðanir um betrunarhúsvinnu; tilsk. 15. marzmán. 1861 um vegina á Íslandi 30. gr.; — op. br. 29. ágúst. 1862, er lögleiðir á Íslandi lög 21. jan. 1857 um hegningu fyrir illa meðferð á skepnum. — 312. gr. Enn fremur falla hegningarákvarðanirnar í þessum lögum úr gildi, að svo miklu leyti sem þær eru enn gildar: — tilsk. 21. marzm. 1705 um meðferð á strönduðum skipum og fjármunum 3.—5. og 7. gr.; — tilsk. 15. maím. 1705 um afnám ýmsra ósiða á Íslandi 7. gr.; — konungsbr. 24. des. 1710 um hlýðni við skipanir konungs; — kammerrjettar tilskipunin 18. marzm. 1720 1. kap, 12. og 18. gr., 2. kap. 9. gr. 2. nr.; — op. br. 6. febr. 1722 um vín- og veitingahús; — tilsk. 5. marzm. 1734 um börnun og heimting hjónabands útaf henni 7. gr.; — tilsk. 26. febr. 1739 um hegningu ótrúrra reikningamanna; — tilsk. 31. júlím. 1739 um hina konunglegu embættismenn 1. gr.; — hæztarjettar-reglugjörð 7. des. 1771 13. gr.; — op. br. 7. marzm. 1787 um íslenzka sjópassa 7. gr. að því er snertir hegninguna fyrir að láta hjá líða að segja frá yfirsjónum þeim, sem

þar er um rætt; — tilsk. 30. jan. 1793 um skattheimtu **1869**
 og reikninga o. fl. í Danmörku 9., 20. og 32. gr.; — til- 25. júní
 sk. 3. júním. 1796 um rjettarfarið 26. gr.; — op. br.
 27. maím. 1808 um skýrslur um uppkomu næmra sjúk-
 dóma 1. og 5. gr.; — tilsk. 7. nóv. 1809 um latínu-
 skólana 69. gr.; — tilsk. 27. marz 1831 um hafnsögu-
 menn 31. gr. 2. og 3. málsgrein. — tilsk. 21. des. 1831
 V. er nákvæmar ákveður um d. l. 6.—13.—3. — 313.
 gr. Loks fellur úr gildi frá þeim tíma, sem nefndur er
 í upphafi 307. greinar, allt það sem annars kann að
 koma í bága við efni þessara laga í þeim lögum og til-
 skipunum, sem hingað til hafa verið gild.

TILSKIPUN handa Íslandi um afplánun fjesekta í öðrum **1869**
 málum en sakamálum. 25. júní

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til
 laga handa Íslandi um afplánun fjesekta í öðrum málum
 en sakamálum, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa
 leið: — 1. gr. Ef að nokkur sá, sem samkvæmt dómi
 eða úrskurði fyrir utan sakamál ellegar samkvæmt sætt
 eða yfirvalds-úrskurði á að gjalda fjesekt í hegningar
 skyni, lætur farast fyrir að greiða hana að öllu eða
 nokkru leyti, þá skal hann afplána það, sem óbargað er
 — án þess að reynt sje áður að heimta það með að-
 förum — í einföldu fangelsi 1 dag fyrir hvern 1 ríkisdal
 upphæðarinnar allt að fullum 10 rd., 1 dag fyrir hvern
 1½ rd. af þeim hluta upphæðarinnar, sem er milli 10 og
 25 rd., og 1 dag fyrir hverja 2½ rd. af því, sem um
 fram er. — Fjesekt, sem ekki nær 2 rd., skal afplánuð
 með 2 daga einföldu fangelsi; en annars skal, þá er
 fjesektir afplánast, að eins tekinn til greina sá hluti
 þeirra, er samsvarar fangelsis-hegningu heilan dag. —
 Fari sá, sem misgjört hefur, þess á leit við fóeta, og
 heilsufar hans er því ekki til fyrirstöðu, skal breyta

1869 einfalda fangelsinu í fangelsi við vatn og brauð jafnlengi
 25. júní að tiltölu, þannig að 1 dags fangelsi við vatn og brauð komi í stað einfalds fangelsis í 6 daga; ekki má maður samt sitja skemur en 2 daga í fangelsi við vatn og brauð til þess að afplána sektir. Eigi maður að sitja lengur en 12 daga í einföldu fangelsi, og dagatölunni þar á ofan ekki verður fullskipt með 6, fellur afgangurinn burtu, ef hann er minni en 3 dagar, en skal talinn jafn 1 dags fangelsi við vatn og brauð, ef hann er 3 dagar eða þar yfir. — 2. gr. Þegar svo er, að sá, sem misgjört er við, á að fá fjesektina, er það á hans valdi að láta taka hana hjá þeim, sem misgjört hefur, með lögtaki, en að öðru leyti eiga ákvarðanir þær, sem settar eru í 1. grein, við um afplánun þess hluta fjesektarinnar, sem ekki er borgaður eða næst með lögtaki, ef að sá, sem fengið hefur dóminn, leitar háyfirvaldsins útaf því. — 3. gr. Þegar manni er boðið með dómi eða yfirvalds-úrskurði lögum samkvæmt að gegna einhverri skyldu við hið opinbera og lögð við áframhaldandi fjesekt, en hann hvorki vinnur verkið, nje geldur sektina, skal einnig afplána slíka fjesekt eptir ákvörðununum í 1. gr., ef að valdstjórn sú, sem á heimtingu á að dómnum eða úrskurðinum sje fullnægt, krefst þess; en þess ber samt að gæta, að afplánanin í fyrsta skipti ekki fari fram úr 1 mánaðar einföldu fangelsi, og að 4 vikur verða að líða frá því að búið er að úttaka þessa hegningu þangað til að láta má afplána að nýju, en þá má heimta, að öll sú sektar-upphæð, sem safnast hefur saman frá því að hin fyrsta framkvæmd afplánunarinnar var á enda, sje afplánuð samkvæmt ákvörðununum í 1. grein, og svo framvegis á sama hátt, í hvert skipti sem 4 vikur eru liðnar frá því að hin síðasta afplánanin var á enda. — 4. gr. Ákvarðanirnar í 1. grein eiga einnig við þegar maður er skyldaður með yfirvalds-úrskurði til að greiða tillög, sem afplána skal ef þau ekki eru goldin, en samt skal, ef auðið er, heimta hið ógoldna tillag með fjár

námi hjá þeim, sem í hlut á, og verður þar á ofan **1869**
aldrei krafizt að minna sje afplánað, en það sem ógöldið **25. júní**
er fyrir eitt missíri, án þess að það komi til greina, þó
áskilið hafi verið, að gjalda skyldi tillagið fyrir styttri
tíma í hvert skipti. — 5. gr. Konungur tiltekur nákvæmar
með tilskipun, hvenær lagaboð þetta skuli öðlast gildi¹.

TILSKIPUN handa Íslandi um skipamælingar².

1869

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir **25. júní**
að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
alþingis um lagafrumvarp, er fyrir það hefur verið lagt
í þeim tilgangi, samkvæmt 26. gr. í lögum um skipa
mælingar 13. marzmán 1867, að leiða þau í lög á Íslandi
með nokkrum breytingum, bjóðum Vjer og skipum fyrir
á þessa leið: — 1. gr. Öll skip og bátar, sem eiga heima
á Íslandi, og eru meira en 12 tons að rúmmáli, og ekki
hafa mælingarbrjef, gefið út á tolltökustað í Danmörku
samkvæmt lögum 13. marzmán. 1867, skulu mæld, og
rúmmál þeirra ákveðið eptir aðferð þeirri, sem ákvörðuð
er hjer á eptir. Skal hún einnig við höfð, þegar önnur
skip eru mæld, sem eiga að segja til farms síns í höfn-
um á Íslandi. Undanþegin mælingu þar eru öll dönsk
skip, sem eiga annarstaðar heima en á Íslandi, og hafa
lögmæt dönsk mælingarbrjef, sem og herskip og önnur
stjórnarskip, dönsk og útlend, sem ekki eru höfð til
vöruflutninga. Stjórnin kveður nákvæmar á um, að hve
miklu leyti önnur útlend skip skuli mæld. — 2. gr. Að
því leyti að ekki verður settur sjerstakur embættismað-
ur til þess að mæla skip og reikna út rúmmál þeirra,
þá skulu lögreglustjórnir í þeim 6 verzlunarstöðum,
sem nefndir eru í 2. gr. laga 15. aprílmán. 1854 um
siglingar og verzlun á Íslandi, hafa starf það á hendi.
— 3. gr. Mælingin skal fara fram í dönskum fetum og

1) Samkv. tilsk. 16. okt. 1876 öðlaðist tilsk. þessi gildi 1. ág. 1877.

2) Hið nánara um skipamælingar er að finna í „Instruction
om Skibes Maaling paa Island“, útg. 2. júní 1870.

1869 tugabrotum úr fetum. — 4. gr. Rúmmál skipsins, sem 25. júní búið er að finna með mælingunni, skal tiltekið í tons öldungis af sömu stærð og enskir register-tons, eins og þeir nú eru. — 5. gr. Það er tilgangurinn með mælingunni, að finna eins nákvæmlega eins og verður stærð allra þeirra rúma í skipinu að teningsmáli, sem notuð verða, og skal hún framfara eptir hinni fullkomnu mælingar-aðferð, sem mælt er fyrir um í I. reglu; einungis þegar henni ekki verður komið við einhverra orsaka vegna, má við hafa mælingar-aðferð þá til bráðabirgða, sem um er rætt í II. reglu. Hina síðarnefndu mælingar-aðferð ber þannig jafnaðarlega að eins við að hafa um þau skip, sem að öllu eða nokkru leyti eru fermd, þegar á að mæla þau, eða ef að einhverjar aðrar sjerstaklegar tálmanir gjöra erfitt að mæla eptir fullkomnu aðferðinni.

6. gr. I. regla. Þilfar það, sem efst er í skipum með ekki fleirum þilförum en tveim, og það sem er annað að neðan í skipum með fleirum þilförum en tveim, heitir »mælingarþilfarið». Rúmið fyrir neðan þetta þilfar skal skoðað og mælt sem ein samföst heild. Sje fleiri þilför, skulu rúmin, sem á milli þeirra verða, mæld hvert út af fyrir sig. Sömuleiðis skulu þau rúm mæld út af fyrir sig, sem eru á efsta þilfari skipsins. — Þegar stærð allra þessara rúma samtalinna er skipt með $91_{,59}$, fæst (aðal-)rúmmál alls skipsins. ($91_{,59}$ dönsk teningsfet = 100 enskum teningsfetum = 1 register-ton). — A. Lengd skipsins skal mæld í beinni línu eptir yfirborði mælingar-þilfarsins frá innra fleti innri súðarinnar öðru megin við stafninn aptur að innra fleti skutviðanna miðskipa eða, þegar svo stendur á, að súðinni þar. Frá þessari lengd skal dregið eins mikið og samsvarar hallanum á kinnungnum og skutviðunum, eptir sem þilfarið er þykkt til, og hallanum á skutviðunum allt að $\frac{1}{3}$ af bugðunni á bitanum. Lengd þeirri, sem finnst með þessu móti, skal síðan skipt í eins marga jafna parta, og kveðið er á í töflu þeirri, er hjer fer á eptir: — 1, skipum, er

mælingarpilfar þeirra samkvæmt tjeðri mælingu er 48,₅₆ **1869**
feta (50 ensk fet) langt eða minna, skal skipt í 4 jafna **25. júní**
parta. — 2, skipum fram yfir 48,₅₆ fet en ekki yfir
116,₅₃ fet (120 ensk fet) skal skipt í 6 — 3, skipum
fram yfir 116,₅₃ fet en ekki yfir 174 fet (180,₈₀ ensk
fet) skal skipt í 8 — 4, skipum fram yfir 174,₈₀ fet en
ekki yfir 218,₅₁ fet (225 ensk fet) skal skipt í 10 — 5,
skipum fram yfir 218,₅₁ skal skipt í 12 jafna parta.—B.
Þver-skurður skipsins við hvern skurðarsting í lengd-
inni skal ákveðinn á þann hátt, er nú segir: — Dýptin
skal mæld við hvern skurðarsting frá $\frac{1}{3}$ af bugðunni á
bitanum undir pilfarinu—eða, ef pallar eru á pilfarinu,
þá frá beinni línu, er sje framlenging af pilfarinu—til
efri brúnarinnar á kjalviðunum innanvert við kjalgólfð,
og skal dregin frá meðalþykkt innri súðarinnar millum
kjalborðsins og hvílu-borðsins. — Sje dýptin við mið-
skurðarsting lengdarinnar ekki meiri en 15,₅₄ fet (=16
ensk fet) skal hverri dýpt skipt í 4 jafna parta, og hin
lárjetta breidd að innanverðu síðan mæld við hvern
þessara þriggja skurðarstingja og eins við efri og neðri
enda dýptarinnar, og skal ávallt mælt til meðal-þykktar
þess hluta innri súðarinnar, sem er á milli mælingar-
stingjanna. Síðan skulu settar tölur á breiddir þessar
og byrjað ofanað (þ. e. efsta breiddin verður: 1 og svo
framvegis niður að neðstu breiddinni); 2. og 4. breiddin
skal margfölduð með 4 og 3. breiddin með 2; þær töl-
ur, sem þá koma út, skulu lagðar saman, og 1. og 5.
breidd lögð við þá upphæð; talan, sem þá kemur út,
skal margfölduð með þriðjunginum af hinu sameiginlega
millibili milli breiddanna, og kemur þá fram flatarmál
þver-skurðarins.—Sje miðdýptin aptur á móti meira
en 15,₅₄ fet, skal hverri dýpt um sig skipt í 6 jafna parta,
og mæla síðan lárjettu breiddirnar, samkvæmt tilsögn-
inni hjer á undan, við hvern af þessum 5 skurðarstingj-
um og við efra og neðra enda dýptarinnar, og setja
síðan tölur á þær ofan að; 2., 4. og 6. breidd skal

1869 margfölduð með 4 og 3. og 5. með 2; tölurnar, er þá
 25. júní koma út, skulu lagðar saman, og við upphæð þeirra
 allra lögð 1. og 7. breidd. Talan, sem þá kemur út, skal
 margfölduð með þriðjungnum af hinu sameiginlega millibili
 milli breiddanna og kemur þá fram flatarmál
 þverskurðarins. — C. Þegar búið er á þenna hátt
 að finna flatarmál þverskurðanna við hvern skurðar-
 sting í lengd skipsins, skal reikningnum á rúmmáli
 skipsins haldið á fram, eins og nú segir: — Á þver-
 skurðina skulu settar tölur í röð, þannig að 1 er við
 framenda lengdarinnar við stafninn. — Annar þver-
 skurðurinn og allir þverskurðirnir, sem eru með jafnri
 tölu, hvort sem lengdinni er skipt eptir töflunni í 4 eða
 12 parta eða þar á milli, skulu margfaldaðir með 4, og
 3. þverskurðurinn og allir þverskurðirnir, sem eru með
 oddatölu, nema hinn fyrsti og síðasti, margfaldaðir með
 2. Tölur þær, sem koma af margfölduninni, skulu lagðar
 saman, og fyrsti og síðasti þverskurðurinn, að svo
 miklu leyti þeir nema nokkru, lagður við upphæð þeirra;
 talan, sem þá kemur fram, skal því næst margfölduð með
 þriðjungnum af hinu sameiginlega millibili milli þverskurð-
 anna. Kemur þá fram stærð rúmsins fyrir neðan mælingar-
 pilfarið að teningsmáli, og þegar henni er skipt með 91,₅₉,
 kemur fram rúmmál skipsins fyrir neðan mælingar-
 pilfarið, tiltekið í tons. — D. Að því er snertir
 palla á pilfarinu, kompur eða önnur rúm á efsta pilfarinu,
 sem eru lokuð umhverfis, og verða höfð til að koma
 fyrir í farmi eða vistum eða til klefa eða hæginda handa
 farþegum, skal rúmmálið ákveðið eins og nú segir: Með-
 allengd slíkra rúma að innanverðu skal mæld og henni
 skipt í 2 jafna parta; á hæðinni miðri skulu mældar 3
 breiddir að innanverðu, það er að segja, sín við hvorn
 enda og ein á miðjunni á lengdinni; endabreiddirnar
 skulu lagðar saman, við það aptur lögð miðbreiddin fjór-
 földuð, og öll upphæðin síðan margfölduð með þriðjungnum
 af hinu sameiginlega millibili milli breiddanna; kemur

ur þá fram hinn lárjetti þverskurður rúma þessara miðja **1869** vega, og skal hann margfaldaður með meðalhæð rúmsins. 25. júní Þessari tölu skal síðan skipt með 91,₅₉, og kvótinn, sem er rúmmál hlutaðeiganda rúms, lagður við rúmmálið fyrir neðan mælingar-pilfarið. — Þó skal ekki bætt við rúmmálið fyrir hýsi uppi á pilfari til skjóls handa pilfarsfarþegum, ef stjórnin samþykkir það. — Rúm, sem eingöngu eru gerð til kompa handa skipshöfninni, hvort sem þau eru á pilfarinu eða undir því, má draga frá, þá er reiknað er rúmmál skipsins í tons, ef þau eru svo að stærð og fyrirkomulagi, sem stjórnin segir nákvæmar fyrir um. Einnig setur stjórnin reglur um, hvernig slík rúm skuli mæld, og hvernig sjeð verði um, að skilyrði þau sem sett eru fyrir því, að þau verði dregin frá þegar reiknað er rúmmálið, ætíð sje fyrir hendi. — E. Sje 3 pilför í skipinu, skal rúmið milli efsta pilfarsins og mælingar-pilfarsins ákveðið eins og nú segir: Lengd rúmsins að innanverðu skal mæld á hæðinni miðri frá innri súðinni öðru megin við stafninn aptur að súðinni á kjölviðunum. Lengd þessari skal skipt í jafnmarga jafna parta, eins og lengdinni á mælingar-pilfarinu er skipt. Breidd rúmsins að innanverðu við hvern skiptisting skal einnig mæld á miðri hæðinni ásamt breidd stafnsins og breiddinni við skutinn. Á breiddir þessar skulu settar tölur í röð og byrjað fram við stafninn; 2. breiddin og hinar breiddirnar, sem eru með jöfnum tölum, skulu margfaldaðar með 4, og hin 3. breiddin og hinar breiddirnar, sem eru með oddatölum, nema hin fyrsta og hin síðasta, með 2; tölur þær sem koma fram við margföldunina skulu lagðar saman og þar við bætt fyrstu og síðustu breidd, öll upphæðin margfölduð með þriðjungnum af hinu sameiginlega millibili milli breiddanna, og kemur þá fram hinn lárjetti þverskurður rúmsins miðja vega, tiltekinn í ferhyrningsfetum; sje hann margfaldaður með meðalhæð rúmsins, kemur fram stærð þess að teningsmáli. Skal henni skipt með 91,₅₉, og

1869 kvótinn, sem er rúmmál rúms þessa, lagður við
 25. júní hitt rúmmál skipsins.—Sje fleiri þilför en 3 í skipinu, skal stærð hvers rúms milli þilfaranna fyrir ofan mælingar-þilfarið út af fyrir sig ákveðin á þann hátt, sem nú hefur verið sagt fyrir um, og lögð síðan við rúmmál skipsins. — F. Í öllum skipum, sem fara áfram með gufuaflí eða öðru aflí, er þarf rúms við til vjelarinnar, skal slá af eptir stærðinni á rúmi því eða rúmum þeim, sem hreifingaraflið tekur upp, og skal það dregið frá aðal-rúmmáli skipsins, er fundið er eptir framan skrifuðum reglum. Afgangurinn er rúmmál það, er sett skal á skipið. Stjórnin skal nákvæmar ákveða reglurnar um mælingu tjeðra rúma að teningsmáli. — G. Á opnum skipum ræður efri brún hástokksins línu þeirri, sem mælingin á að fara fram fyrir neðan. Dýptirnar skulu fyrir því mældar við hvern skurðarsting á lengdinni frá línu, sem dregin er um þvert skipið milli efri brúnanna á hástokkunum. — Á skipum af þessu tagi, sem fara áfram með gufuaflí eða öðru aflí, sem þarf vjela með, skal draga nokkuð frá, og ákveða stærð þess eins og vikið er á í F. — 7. gr. II. regla. Þegar skip er mælt til bráðabirgða, skal mæla: 1, lengd skipsins á efsta þilfarinu stafna á milli; 2, breidd miðja vega að lengdinni til á efsta þilfarinu milli innviðanna rjett ofan við gatborðið; 3, dýpt frá efri brún efsta þilfarsins lóðrjett niður á ytri súðina í botninum við hliðina á kjölum, svo mjög miðskipa sem verður, og ef á þarf að halda þá gegn um dæluna. Þessi 3 mál skulu margfölduð hvert með öðru og tölunni, sem þá kemur fram, skipt með deili, sem getur leikið á milli 110 og 160 eptir lögun skipsins og eptir því, hvar dýptin er mæld, og skal nákvæmar kveðið á um deilinn í skipamælinga-reglugjörðinni. — Kvótinn verður sú tala af tons, sem skal álitinn bráðabirgða-rúmmál skipsins, þegar búið er að leggja við hana rúmmál rúma þeirra, sem eru ofan á þilfarinu, og ber að mæla samkvæmt I. reglu, staflíð D.

Rúm þessi skulu mæld á þann hátt að margfalda sam- **1869**
 an meðal-lengd, -dýpt og -breidd þeirra og skipta því, **25. júní**
 sem þá kemur fram með 91,59. — Á gufuskipum skal
 því næst frá aðalrúminu, sem fundið er, draga rúmmál
 vjelarrúmsins (I. regla, F).—8. gr. Hinar ítarlegri á-
 kvarðanir, sem með þurfa til þess að skýra betur mæl-
 ingaraðferðirnar og koma þeim í verk, setur stjórnin í
 skipamælinga-reglugjörð¹. Enn fremur er stjórninni heim-
 ilt að breyta ákvörðununum í I. og II. reglu til og auka
 í þær eptir því sem reynslan sýnir að hagfelt er, og
 svo að ekki komi það í bága við grundvallarreglur þær,
 sem mælingin er byggð á samkvæmt tilskipun þessari.
 — 9. gr. Sjerhver mæling skal reiknuð nákvæmlega,
 svo ekki skakki $\frac{1}{100}$ úr ton, og skal hún yfirskoðuð af
 almennilegu æðra umsjónaryfirvaldi í Kaupmannahöfn.
 Stjórnin ákveður nákvæmar um það. — 10. gr. Um mæl-
 inguna skal gjört mælingarbrjef. Handa íslenzkum skip-
 um skal mælingarbrjefið tekið upp í þjóðernis- og skrá-
 setningar-skýrteinið. — Hafi mælingin farið fram eptir
 II. reglu, skal tekið fram í mælingarbrjefinu, hvers vegna
 I. reglu hafi ekki orðið komið við. Slíkt mælingar-
 brjef er ekki lengur gilt en þangað til að mæling getur
 farið fram eptir I. reglu. — 11. gr. Skip, sem smíðuð
 eru á Íslandi, skulu mæld undir eins og búið er að
 leggja þilfarið og innri súðina og áður en nokkrar tilfær-
 ur eru gjörðar í skipinu að innan, er geti verið því til
 fyrirstöðu, að það sje mælt á alla vegu eins og fyrirskipað
 er hjer að framan og er skipasmiðurinn skyldur að
 segja embættismanni þeim, sem í hlut á, skriflega til
 þess í tækan tíma. Sje heimili embættismannsins lengra
 en 2 mílur frá stað þeim, er skipið er smíðað, má samt
 skjóta mælingunni á frest þangað til seinna. — Mæl-
 ingarbrjefið skal ekki gefið út, fyr en skipið er búið,
 og einnig er búið að mæla rúm þau, sem kann að verða
 komið fyrir uppi á þilfarinu. — 12. gr. Skip, sem að-

1) Sbr. athugasemdina á bls. 219.

1869

25. júní

flutt eru frá útlöndum, skulu mæld, er skipið kemur í fyrsta skipti inn á höfn á Íslandi, þar sem mæling getur farið fram eptir tilskipun þessari, nema þau hafi áður komið við í Danmörku og hafi verið mæld þar og fengið mælingarbrjef. — 13. gr. Skipstjóri, eða þegar hann er ekki viðstaddur, þá eigandiinn að hverju því skipi, sem á að mæla, er skyldur að láta embættismönnum þeim, sem mælingin er á hendur falin, í tje alla þá aðstoð og allar þær upplýsingar, sem þeir kunna að heimta, er þeir mæla skipið, annaðhvort sjálfur eða láta menn sína gjöra það. Einnig á hann tregðulaust að hlýðnast, ef tjeðir embættismenn kunna að skora á hann að ryðja rúm í skipinu innanverðu, ef þess þarf með vegna mælingarinnar. — Enn fremur er það skylda skipstjóra á hverju slíku skipi, að ferma það ekki nje taka í það seglfestu, nema hann skýri hlutaðeiganda embættismanni frá því. — 14. gr. Þegar búið er einu sinni að mæla skip samkvæmt I. reglu í tilskipun þessari, og mælingarbrjef það, sem gjört hefur verið þar um, verður sýnt, þá er það gilt, meðan skipinu sjálfu ekki er breytt, og ekki heldur tilskipununum um mælinguna. — 15. gr. Sje skipi, sem hefur danskt mælingarbrjef eða útlent mælingarbrjef, sem er lagt að jöfnu við það, breytt, þegar það er smíðað upp aptur, og breytinganna er ekki seinna getið, eins og vera ber, í mælingarbrjefinu, skal skipasmiður sá, sem hefur staðið fyrir smíðinu, skýra embættismanni þeim, sem skipamælingar eru á hendur faldar, frá því, ef skipið hefur verið smíðað upp aptur á Íslandi, og hafi það verið gjört erlendis, þá skipstjóri; í hinu fyrra tilfellinu skal það gjört, þar sem skipið var smíðað um, og í síðara tilfellinu, þar sem skipið fyrst kemur innanlands, og mæling má fram fara. Sje skipið íslenzkt, hvílir sama skylda á eiganda skipsins. — Frá þessu skal ávalt skýrt svo tímanlega, að skipið verði mælt um tálmunarlaust. — 16. gr. Á sama hátt á skipstjóri eða eigandi skipsins að skýra frá öll-

um breytingum á stærð rúma þeirra, sem eru undan- **1869**
 þegin mælingu, eða eru dregin frá þegar rúmmálið er **25. júní**
 reiknað, og eins ef gjörð er breyting á notkun slíkra
 rúma. — 17. gr. Þegar skýrt er frá slíkum breytingum
 á skipi, eða þegar eigandi þess eða skipstjóri krefst þess,
 skal það mælt á ný, og nýtt mælingarbrjef gefið út í
 staðinn fyrir hið eldra, sem haldið skal aptur. Samt
 má tilgreina á fyrra mælingarbrjefinu, hvað breytzt hafi,
 ef að stærðin er hin sama á alla aðalvegu. — Hlutað-
 eigandi embættismönnum er einnig heimilt umsjónarinn-
 ar vegna að mæla skip um, þó þess sje ekki farið á
 leit. Verði sú raunin á, er skip þannig er mælt um, að
 gjörðar hafi verið breytingar en ekki sagt til þeirra,
 skal skipstjóri sá eða eigandi, sem í hlut á, borga all-
 an kostnaðinn. Hafi ekki verið gjörð nein slík breyting,
 skal kostnaðurinn greiddur úr sjóði þeim, sem landstekjurn-
 ar renna inn í, og þyki þörf á að gefa út nýtt mælingarbrjef,
 skal það gjört án nokkurs kostnaðar fyrir eiganda eða skip-
 stjóra. — 18. gr. Fyrir mælinguna skal goldið í sjóð þann,
 sem landstekjurnar renna í: a) þegar skipið hefur verið
 mælt eptir fullkomnu aðferðinni, og ekki hefur orðið skilað
 eldra mælingarbrjefi, sem gefið hefur verið út samkvæmt
 þessari eða eldri tilskipunum 8 sk. b) í öllum öðrum
 tilfellum 4 sk. af hverjum ton, er mælingarbrjefið hljóð-
 ar um. — 19. gr. Fari mælingin fram annarstaðar, en
 þar sem embættismaður sá eða embættismenn þeir, sem
 hlut eiga að máli og hafa störf þessi á hendi, eiga heima,
 lendir ferðakostnaður sá og fæðispeningar, sem af því
 hljóta, á skipinu. Ferðakostnaður skal reiknaður á
 sama hátt og í opinberum málum; í fæðispeninga bera
 embættismanninum 2 rd. á dag. — 20. gr. Bæði eigandi
 skipsins og skipstjóri eru í ábyrgð fyrir gjöldum þeim og
 kostnaði, sem rætt er um í 2 næstu greinunum hjer á
 undan. — 21. gr. Láti skipasmiður sá, sem hlut á að
 máli, fyrir farast að skýra í tækan tíma frá því, sem
 fyrir er mælt um í 11. gr., varðar það hann fjesekt allt

1869 að 25 rd. — 22. gr. Sömuleiðis varðar það allt að 25 25. júní rd. fjesekt, ef brugðið er út af 13. gr. í tilskipun þessari. — 23. gr. Farist fyrir að skýra frá því, sem mælt er fyrir um í 15. og 16. gr., þá varðar það, ef hlotizt hefur af breytingum þeim, sem gjörðar hafa verið, að rúmmál skipsins er orðið meira, fjesekt allt að 5 rd. fyrir hvern ton, er rúmmálið reynist hafa aukizt um; þar að auki á hlutaðeigandi að greiða gjöld þau, sem fyrir vanrækt hans eru dregin undan sjóði þeim, sem landstekjurnar renna í. — 24. gr. Eins og það er amtmaður, sem tiltekur upphæð fjesektarinnar fyrir yfirsjónir þær, sem nefndar eru í 21.—23. gr., innan takmarka þeirra, sem þar eru sett, eins getur amtmaður einnig dæmt á hendur mönnum fjesekt allt að 10 rd. fyrir brot á ákvörðunum í tilskipun þessari, sem ekki er sjerstaklega lögð nein hegning við, sem og fyrir brot á móti reglum umboðslegs efnis, sem gefnar eru út og auglýstar opinberlega samkvæmt tilskipuninni og í samhljóðan við hana. — 25. gr. Ef að nokkur, sem krafizt er af fjesektar samkvæmt tilskipun þessari, fer fram á, að dómstólarnir dæmi um breytni sína, þá skal amtmaður hlutast um, að farið verði með málið sem almennt lögreglumál, og á dómstóllinn þá að skera úr, hvort hlutaðeigandi sje sekur, og hverri hegningu hann eigi að sæta, ef svo er. — Þar að auki er það amtmaður, sem ákveður, hvort málinu skuli skotið til æðra dóms af hálfu hins opinbera. — Fjesektirnar renna í sama sjóð og landstekjurnar. — 26. gr. Tilskipun þessi öðlast lagagildi 1. ágústmán. 1870. — 27. gr. Þegar á að reikna út gjöld, sem fara eptir lestatölunni samkvæmt tilskipunum þeim, er nú gilda, skulu 2 tons álitnir jafnir 1 kaupskipslest.

Á k v a r ð a n i r u m s t u n d a r s a k i r.

28. gr. Sjerhvert það skip, sem á heima á Íslandi, og búið er að mæla, þegar tilskipun þessi öðlast lagagildi, samkvæmt reglum þeim, sem gilt hafa hingaðtil, og gildi mælingarbrjefa þeirra er á enda, samkvæmt ákvörðunum

þeim, sem gilda um slík mælingarbrjef, skal mælt um í 1869
 fyrsta skipti, sem það hittist, enda þó skipið þá sje með 25. júní
 farmi, og fyrir þá sök verði að mæla það eptir II. reglu.
 — Skip, sem hafa slík eldri mælingarbrjef, er enn þá
 eru gild, eptir að tilskipun þessi hefur öðlast lagagildi,
 samkvæmt ofangreindum ákvörðunum, má, ef útgjörð-
 maður eða skipstjóri fer þess á leit, mæla um eptir á-
 kvörðununum í tilskipun þessari ef að skipin vegna þessa
 eru rudd eins og með þarf. — Fyrir að mæla skipin um
 skulu í hvorutveggja tilfellinu greidd gjöld þau, er ákveð-
 in eru í 18. gr. — 29. gr. Þangað til að búið er að mæla
 skipið um og því næst gefa út nýtt mælingarbrjef, held-
 ur hið fyrri mælingarbrjefið gildi sínu. — 30. gr. Hlut-
 aðeigandi skipasmiður skal tafarlaust segja til skipa þeirra,
 sem eru í smíðum á Íslandi, er tilskipun þessi öðlast
 lagagildi, ef smíðið er komið lengra áleiðis, en tekið er
 til í 11. gr., svo að þau verði mæld, ella varðar það
 hegningu samkvæmt 21. gr.

1869
 25. júní

TILSKIPUN handa Íslandi um skrásetning skipa.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trú-
 alþingis um frumvarp, er fyrir það hefur verið lagt í
 þeim tilgangi, samkvæmt 30. gr. í lögum um skráset-
 ning danskra skipa 13. marzmán. 1867 að leiða þau í lög
 á Íslandi með nokkrum breytingum, bjóðum Vjer og
 skipum fyrir á þessa leið: 1. gr. Til þess að skip geti
 með skrásetning á Íslandi öðlzt rjett á að hafa danskt
 flagg, verður eigandi þess að hafa rjettindi innborinna
 danskra manna og ekki hafa bólfestu fyrir utan lönd
 Danaveldis, eða eigandinn eða eigendurnir verða að vera
 orðnir danskir þegnar, með því að vera orðnir heimilis-
 fastir á Íslandi eða í Danmörku. Sje skipið eign hluta-
 fjelags, þá á fjelagið að vera undir íslenzkum eða dönsk-
 um lögum, og stjórn þess hafa aðsetur sitt á Íslandi
 eða í Danmörku og fjelagsmenn að fullnægja skilmálum

1869 þeim, sem settir eru hjer að framan¹. — 2. gr. Um öll
 25. júní skip, sem eiga heima á Íslandi, og heimilt er að hafa dansk flagg, og eiga að vera mæld samkvæmt tilskipuninni um skipamælingar, skal höfð skipaskrá. — Um skrásetning skipsins á skipaskrána skal gefið út skjal, þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini, og skal það, meðan það er í gildi, ásamt merkjum þeim, sem sett eru á skipið (3. gr.) vera til sönnunar og vera fullkomin sönnun um þjóðerni skipsins og hvert það er, hvenær sem þess er spurt. — Auk aðalskjals þessa þarf sjerhvert skrásett skip, bæði á friðar og ófriðar tímum að eins að hafa farmskjöl þau, sem með þarf, og skilríki þau um skips-hafnir og afgreiðslu skipa, sem boðið er að skip skuli hafa. — Skip, sem að eins eru 30 tons á stærð og þaðan af minni og einasta eru höfð til vöruflutninga hafna á milli á Íslandi, eru undan þegin ákvörðununum hjer að framan um skrásetningar- og þjóðernis-skýrteini; skulu þau sett á skrá sjer og að eins fá mælingarskýrteini, og ákveður stjórnin, hvernig það skuli vera. Sje þess farið á leit, má samt skrásetja skip þessi algjörlega og láta þau fá þjóðernis-skýrteini, og eru þau þá undirgefin ákvörðununum í tilskipun þessari. — Ekkert íslenzkt kaupfar, sem ekki er stjórnarskip, má hjer eptir hafa neitt annað flagg fyrir þjóðernisflagg en hið almennilega danska verzlunarflagg, en það er kaupferðaflagg það, sem skipað er fyrir um í tilskipun 11. júlím. 1748, 1. gr. — 3. gr. Á öllum skipum, sem eru skrásett samkvæmt 2. gr., skal ávallt vera markað þjóðernis-merkið «D. E.» (þ. e. dönsk eign), talan, sem merkir rúm-mál þess, og skrásetningarstafirnir á piljabitann í aptari röndinni á stórlúkunni, eða ef því verður ekki komið við, þá einhverstaðar annarstaðar, þar sem hægt er að koma auga á það og vel fer á því. — Þegar merki þessi sjást ekki lengur, verður skip það, sem í hlut á, ekki viðurkennt sem skrásett danskt skip. — 4. gr. Skrásetning

1) Sbr. lög 21. sept. 1883, um breyting á þessari grein.

skipa er undir stjórn og umsjón yfirvalds þess, **1869**
sem konungur skipar til þess¹, og á Íslandi skal hún fyrst 25. júní
um sinn að eins fram fara á þeim 6 verzlunarstöðum,
sem nefndir eru í 2. gr. í lögum 15. aprílm. 1854 um
siglingar og verzlun á Íslandi, hjá lögreglustjóra þeim,
sem í hlut á. Stjórnin ákveður stærð skrásetningarum-
dæmis þess, sem þannig verður lagt undir hvern verzl-
unarstað. — Á aðalskrá skrásetningarstofunnar í Kaup-
mannahöfn yfir skip þau, sem skrásett eru í ríkinu, skal
einnig rita skip, sem skrásett eru á Íslandi, og skulu
þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini þau, sem um er rætt
í annari grein, gefin út á þeirri skrifstofu. — 5. gr. Á
hverjum þessara staða skulu skipin í því hjeraði sett á
skrá og tala við hvert skip. — Sjerhver skipseigandi á
rjett á að fá skip sitt skrásett í hverju umdæmi, sem
hann vill, og skal það umdæmi álitid heimili skipsins.
Ekki má rita á íslenzku skipaskrárnar skip þeirra dönsku
þegna eða hlutafjelaga, sem eru heimilisfastir annarstað-
ar en á Íslandi nema stjórnin veiti sjerstaklegt leyfi til
þess. — Skrárnar skulu ritaðar í bækur, sem eru lög-
giltar til þess, og allt af skulu vera kyrrar á skrifstofu
þeirri, sem í hlut á. — 6. gr. Stöfum þeim, sem skipid
fær á aðalskránni, sem nefnd er í 4. gr. og haldin er í
Kaupmannahöfn, má ekki breyta, meðan skrásetningin
er gild, og verða þeir skrásetningarstafir skipsins, sem
eiga að vera markaðir á það. — 7. gr. Skrásetningarbæk-
urnar eiga að skýra frá í sjerstökum dálkum : 1, skrá-
setningarstöfum skipsins, nafni þess, hvar það eigi heima
og hvar það sje smíðað; 2, hvers konar skip það sje,
og skal nákvæmar lýst lögun þess og aðalmáli þess á
alla vegu; 3, rúmmáli skipsins og skal tilgreint, með
hverri aðferð það er reiknað út; 4, nafni, stöðu og
heimildarbrjefi eiganda þess eða þeirra, sem skrásettir
eru. — Sje fleiri en einn eigandi skrásettir, skal einnig
tilgreint, hversu mikinn hlut hver eigi í skipinu. — Sje

1) nú „Generaldirektoratet for Skattvæsenet“ í Danmörku.

1869 skipið hlutafjlagseign, skal bóka nafn fjelagsins, aðalað-
 25. júní setur stjórnar þess og nafn útgjörðarmanns þess eða
 þeirra, sem hafa stjórn þess á hendi. — Um hvert skip
 skal tilgreina ár og dag, er það var fært inn í skrásetn-
 ingarbókina. — 8. gr. Þegar skrásett skip er strykað út
 úr skrásetningarbókinni, á að bóka í hana orsökina til
 þess, og hvar og hvenær skilríki þau sje dagsett, sem
 eru því til sönnunar, annaðhvort að skipið sje ekki leng-
 ur til, eða að það hafi misst rjett á að vera álitíð danskt
 skip, eða að það sje komið undir annað skrásetningar-
 umdæmi. (16., 17. og 19. gr.). — 9. gr. Eigandinn eða
 umboðsmaður hans skal segja skriflega til hvers skips,
 sem á að skrásetja, til skrásetningarskrifstofunnar í um-
 dæmi því, sem skipið á heima, eða sje það þá, þegar á
 að skrásetja það, utan umdæmisins, þá til skrifstofunn-
 ar í umdæmi því, sem skipið er í. — Þegar sagt er til
 skipsins, skulu þessi skilríki fylgja með: 1, skipasmíð-
 isskýrteinið og, ef skipið ekki er smíðað í hinu danska
 ríki, kaupbrjefið eða annað skjal, sem er því til sönnun-
 ar að skipið sje hætt að vera útlend eign og orðið dönsk
 eign, og kvittun um, að aðkaupsgjaldið sje borgað¹. Skjöl
 þessi skulu lögð fram í frumriti og í eptirriti, og verður
 eptirritið kyrrt í skjalasafni skrásetningarstofunnar; 2,
 skjal frá eiganda eða eigendum skipsins, er upplýsingar
 þær fylgja, sem með þarf, og þar sem þeir upp á æru
 og trú lýsa því yfir, að þeir sje þess konar menn, sem
 heimilt sje að eiga skip, er hefur danskt flagg, samkvæmt
 1. gr., eða ef skipið er eign hlutafjlags, þá skrifleg yfir-
 lýsing einnig upp á æru og trú frá stjórn fjelagsins um,
 að skilmálunum, sem settir eru í 1. gr. fyrir því að eiga
 danskt skip, sje fullnægt. Í yfirlýsingum þessum skal
 einnig vera heitorð um, að þjóðernis- og skrásetningar-
 skýrteinið skuli ekki verða vanbrúkað til þess að útvega
 öðru skipi eða sama skipi í eign útlendra þegna sömu
 kjör og dönsk skip hafa. — Undir yfirlýsingu þessa á sá,

1) Aðkaupsgjaldið er afnumið með lögum 21. sept. 1883.

sem í hlut á, annaðhvort að rita nafn í viðurvist hlutað- **1869**
 eiganda skrásetningar-embættismanns eða að sjá um, að 25. júní
 hún sje staðfest af nótarius. — Verði ágreiningur um,
 hvort þeim, sem til skipsins segir, sje heimilt að eiga
 skip, er hefur danskt flagg, þá verður hann að sanna
 það með skýrteini frá yfirvaldinu þar, sem hann á heima.
 — Þegar sjerstaklega stendur á, getur stjórnin vægt til
 um skilríki þau, sem hjer eru heimtuð, ef að komið verð-
 ur fram með upplýsingar þær, sem með þarf, á annan
 hátt, svo að nægir. — 10. gr. Þegar búið er á skrásetn-
 ingar-skrifstofu þeirri, sem í hlut á, að rita það, sem
 með þarf um skrásetninguna og um mælinguna í skjal,
 sem gjört er þar um, skal senda það (með fylgiskjölum)
 þegar í stað til stiptamtmannsins¹, og þegar hann ekki
 hefur neitt fram að færa á móti því, að skipið sje við-
 urkennt sem danskt, gefur hann út handa því bráða-
 birgða þjóðernis-skýrteini, er samið sje eptir formála,
 sem stjórnin nákvæmar til tekur; sendir hann skrásetn-
 ingarskrifstofunni það til þess, að hún skili því til skips-
 ins, og ber henni um leið að sjá um, að markað sje á
 skipið þjóðernismerkið «D. E.», rúmmálið og skrásetning-
 arstafir þeir, sem stiptamtmaðurinn hefur tekið til. Áður
 en skipið er afgreitt, skal þar að auki á skrásetningar-
 skrifstofunni rita nafn skipstjóra á skýrteinið. Skýrslu þá,
 sem stiptamtmaður hefur fengið frá skrásetningarskrif-
 stofunni um gjörðina með fylgiskjölum, skal hann senda
 hlutaðeiganda stjórnarráði, til þess henni verði komið á
 aðalskrásetningarskrifstofuna í Kaupmannahöfn. Skal þar
 yfirskoða mælinguna og rannsaka skilríki þau, sem send
 hafa verið, og má, ef þess þykir þörf, krefjast þess, að
 skipið sje mælt um að öllu eða nokkru leyti, og að upp-
 lýsingar þær, sem komnar eru fram, sje gjörðar fullkomn-
 ari eða ítarlega sannaðar. Þegar öll þessi skilríki eru
 fengin, skal skipið sett á aðalskrána samkvæmt þeim.
 — 11. gr. Þegar skrásetningin er búin, gefur aðalskrá-

1) Sbr. hjer og víðar augl. 22. febr. 1875, 11. gr.

1869 setningarskrifstofan út þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini fyrir fullt og allt; skal það lagað eptir formála þeim, sem er aptan við tilskipun þessa, og mælingarskýrteinið vera ritað í það, og hafa allar þær upplýsingar inni að halda, sem tilgreindar eru í skránni samkvæmt 7. gr. Skýrteinið skal (ásamt skilríkjum þeim, sem send hafa verið) sent stiptamtmanni aptur hið bráðasta, til þess að hann þegar í stað sendi það til skrásetningarskrifstofu þeirrar, sem í hlut á, og skal þar síðan bóka það, sem með þarf, í skrárnar á hverjum stað um sig (5. gr.) og leiðrjetta þau missmíði, sem kunna að vera á mælingunni o. fl., og skal hlutaðeiganda skipi síðan skilað þessu fullgilda skýrteini, þá er búið er að rita nafn skipstjóra á það, móti því, að það skili aptur bráðabirgðaskýrteininu. Hið síðarnefnda skýrteinið skal sent stiptamtmanni ásamt með skýrslu um, að búið sje að láta hið fullgilda skýrteini úti. — Sje skip það, sem í hlut á, þegar skrásetningin á að fara fram ekki í umdæmi því, þar sem beðið er um, að það sje skrásett, skal skrásetningarskrifstofa sú, sem hefur afhent þjóðernis- og skrásetningar-skýrteinið, senda skrifstofunni í því umdæmi, er skipið á að eiga heima, skilríki þau og aðrar upplýsingar, sem með þarf samkvæmt 9. gr., til þess að skipið geti komizt á skrána í hinu síðarnefnda umdæminu. — 12. gr. Skýrteinið skal ávallt fylgja skipinu og sýnt, nær sem danskt yfirvald heimtar það, hvort sem það er borgaralegt yfirvald eða hermaður eða danskur verzlunarfulltrúi. — Það er bannað, að neitt sje ritað á skýrteinið eða neinu breytt í því, nema það sje gjört af stiptamtmanninum eða á einhverri skrásetningarskrifstofu í Danmörku eða á Íslandi eða af verzlunarfulltrúa, og getur það varðað hegningu, ef út af þessu er brugðið, eptir atvikum jafnvel eins og fyrir fals. — 13. gr. Skip, sem smíðað er erlendis á kostnað íslenzks manns, eða er komið í «danska eign», getur ekki orðið skrásett, fyrr en það er komið í danskt eða íslenzkt skrá-

setningarumdæmi. — Þó skal dönsku verzlunarfulltrúun- **1869**
um, þegar þannig stendur á, vera heimilt, þegar búíð er 25. júní
að fá þeim skilríki þau, sem um er rætt í 9. greinar 1.
og 2. tölulið, að gefa út þjóðernis-skýrteini til bráðabirgða,
og skal það hafa sama gildi og fullkomið þjóðernis-skýr-
teini, þangað til skipið verður skrásett á lögboðinn hátt.
— Þjóðernis-skýrteinið til bráðabirgða skal hafa þessar
upplýsingar inni að halda: 1. nafn skipsins, og hvers
konar skip það sje, 2. hvenær og hvar skipið sje keypt,
og nafn hins íslenzka eða hinna íslenzku eiganda þess
samkvæmt kaupbrjefinu eða öðru heimildarskjali; 3.
nafn skipstjóra; 4. eins nákvæmar upplýsingar, og
fengizt geta eptir atvikum, um rúmmál þess, lögun
og lýsingu á því; 5. hversu lengi skýrteinið sje gilt.
Undir eins og verzlunarfulltrúi sá, sem í hlut á, er bú-
inn að láta úti slíkt þjóðernis-skýrteini til bráðabirgða,
sendir hann eptirrit af því til hlutaðeiganda stjórnar-
ráðs. — Slíkt bráðabirgða þjóðernis-skýrteini er samt
ekki lengur gilt, en þangað til skipið í fyrsta sinni kem-
ur inn á danska eða íslenzka höfn,—því þá á að skila
því á skrásetningarskrifstofunni þar,—og aldrei lengur en
í 2 ár, frá því að það er gefið út, ef að stjórnin veitir
ekki sjerstaklega leyfi til þess. — Skipstjórinn á skrá-
settu íslenzku skipi, sem smíðað er upp aptur erlendis,
getur krafizt af næsta verzlunarfulltrúa, að hann láti
sig fá skýrteini, er veiti sjer heimild til að nota þjóðernis-
og skrásetningar-skýrteini sitt eptir sem áður, þang-
að til hann kemur inn á danska eða íslenzka höfn, þar
sem má rannsaka, hvort skipinu sje breytt svo mjög,
að gefa þurfi út nýtt þjóðernis- og skrásetningar-skýr-
teini. Ekki getur slíkt skýrteini samt verið lengur gilt
en í 2 ár frá því, að það er gefið út, nema stjórnin veiti
leyfi til þess sjerstaklega. — 14. gr. Á sjerhverju skrá-
settu skipi á nafn þess og heimili að vera ritað aptan
til á því, þar sem hægt er að koma auga á það; skal
það vera ritað með greinilegu lettri ljósleitu með dökkum

1869 undirlit eða dökku letri með ljósleitum undirlit. —
25. júní Ekki er leyflegt að leyna nafni skipsins nje heimilis þess eða nema það burtu, nema í ófriði, til þess að forðast að fjandmennirnir taki það. — Ekkert skip má nefna öðru nafni, en því sem það er skrásett með. — Ekki má breyta nafninu á skrásettu skipi, nema eigandaskipti verði, og skal samþykki stjórnarinnar þá koma til. Sje nafninu breytt, skal gefa út nýtt þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini; skrásetningarstafirnir haldast óbreyttir. — 15. gr. Sje þess farið á leit við stjórnina, má í staðinn fyrir áður útgefið þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini láta koma nýtt skýrteini samhljóða, og skal þá skila hinu fyrra skýrteininu aptur. — Hafi þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini skrásetts skips glatazt, má láta úti nýtt skýrteini, ef þess sömuleiðis er farið á leit við stjórnina. — Í öllum þeim tilfellum, er nýtt skýrteini er gefið út, án þess að skipið um leið sje mælt um, þarf beiðandinn, sem í hlut á, ekki að gjalda neitt, nema að svo miklu leyti sem mótunargjald ber að greiða. — Týnist þjóðernis- og skrásetningar-skýrteinið erlendis, getur næsti verzlunarfulltrúi gefið út þjóðernis-skýrteini til bráðabirgða (13. gr.), og skal þess getið með berum orðum, hverra orsaka vegna það sje gefið út. Þegar svo er, á sá, sem biður um skýrteinið, að gefa skýrslu um, hvernig það atvikaðist, að skýrteinið týndist. — 16. gr. Þegar skrásett skip ferst, er höggvið upp eða ónýtt á annan hátt, á sá, sem átti skipið, þegar í stað að skýra skrásetningarskrifstofu þeirri, sem í hlut á, skriflega frá því, til þess að skipið verði strikað út úr skipaskránni, og á hann einnig að skila þjóðernis- og skrásetningar-skýrteininu aptur, eða færa sönnur á, að því verði ekki skilað aptur. — Hafi skipið farizt erlendis, skal dönsk-um verzlunarfulltrúa skýrt frá því eins og nú var sagt, og á sömuleiðis að skila honum skýrteininu. — Verzlunarfulltrúinn á síðan að senda hlutaðeiganda stjórnarráði skilríki þessi ásamt nákvæmari skýrslu um skiptapann.

—17. gr. Þegar manni, sem ekki fullnægir skilmálunum í **1869**
 1. grein, er selt skip eða partur úr skipi, og skipið fyrir **25. júní**
 þá sök missir rjett sinn til að vera álitíð danskt og
 hafa danskt flagg, á sá, sem átti skipið, þegar í stað
 að skýra skrásetningarskrifstofunni í umdæmi því, hvort
 sem það er danskt eða íslenzkt, þar sem skipið er,
 skriflega frá þessu, til þess að sjeð verði um, að markið
 »D. E.« verði höggvið burt. Sömu leiðis ber honum, áður
 en 4 vikur eru liðnar, frá því að hann fjekk að vita, að
 salan væri fullkomnuð, að skýra skrásetningarskrifstofu
 þeirri, þar sem skipið er skrásett, frá því og skila henni
 aptur skýrteininu. — Hafi salan farið fram erlendis, skal
 þegar í stað skýra danska verzlunarfulltrúanum frá henni
 og skila honum skýrteininu og hinum öðrum skjölum
 skipsins, og á verzlunarfulltrúinn að sjá um, að markið
 »D. E.« sje höggvið burt, og senda hlutaðeiganda stjórn-
 arráði skilríki þau, sem hann þannig hefur fengið í
 hendur. Þar sem enginn danskur verzlunarfulltrúi er,
 verður sá, sem átti skipið eða stýrði því, að útvega
 sönnun staðfesta af nótaríusi um söluna, og um að búið
 sje að höggva markið »D. E.« burtu, og senda stiptamt-
 manninum skilríki þessi ásamt með skýrteininu, til þess
 að hann leiðbeini þeim til aðalskrásetningarskrifstofunnar
 í Kaupmannahöfn. — Þegar skrásett skip eða partur í
 því verður eign útlends manns, annaðhvort við sölu
 opinberlega eða að arfi, á rjettarþjónn sá, sem hefur
 látið söluna fara fram eða skipt búinu, eða ef það verð-
 ur erlendis, þá næsti verzlunarfulltrúi að sjá um það,
 sem með þarf. — Þessar ákvarðanir eiga einnig við um
 þau tilfelli, er skip, sem heima á á Íslandi, verður dæmt
 upptækt erlendis, af því það sje óhaffært. — 18. gr.
 Verði nokkur breyting um eignarrjettindin yfir skipinu,
 en sem þó ekki snertir rjett þess að hafa danskt flagg,
 og eins verði breytingar á nokkru af atvikum þeim, sem
 skrásett eru samkvæmt 7. grein, þá ber eigandanum,
 og sje annar orðinn eigandi, þá nýja eigandanum, áður

1869 en 4 vikur eru liðnar frá því að breyting þessi varð, að
 25. júní skýra hlutaðeigandi skrásetningarskrifstofu frá því, og
 þurfi nokkrar sannanir fyrir þessu samkvæmt 9. grein, þá koma fram með þau skilríki, til þess að skráin verði leiðrjett eptir því. — Þó að eigandaskipti verði eða skipstjóráskipti, þá þarf ekki fyrir þá sök að gefa út nýtt þjóðernis-skýrteini, nema þess sje farið á leit, en þess skal að eins getið í skýrteininu. — Verði slíkar breytingar erlendis, skal næsti verzlunarfulltrúi rita á skýrteinið það, sem með þarf þar um, og verði eigandaskipti, senda skýrslu um þau. — Sje þar á móti nokkru skrásettu skipi breytt svo, að það svari ekki lengur til þess, sem stendur í þjóðernis- og skrásetningar-skýrteininu um, hvers konar skip það sje, um rúmmál þess eða um lýsingu þess að öðru leyti, þá skal annaðhvort ritað á skýrteinið um breytingu þessa á skrásetningarskrifstofu þeirri, sem á í hlut, eða sjá um, ef það þykir hentara, að það sje skrásett að nýju og fái nýtt skýrteini. — Verði slíkar breytingar erlendis, skal næsti verzlunarfulltrúi rita á skýrteinið það, sem með þarf, og senda skýrslu um það (smbr. 13. grein). — Sjerhver skrásetningarskrifstofa á Íslandi skal tafarlaust senda stiptamtmanni, til þess hann komi henni á aðalskrásetningarskrifstofuna í Kaupmannahöfn, skýrslu um hverja þá breytingu, sem nefnd er hjer að framan, og orðið hefur um skip þau, er eiga heima í skrásetningarumdæminu. — 19. gr. Vilji maður flytja skrásett skip úr einu skrásetningarumdæmi yfir í annað, þá má gjöra það, ef að eigandinn eða eigendurnir beiðast þess skriflega á skrásetningarskrifstofunni, sem skipið var skrásett á. — Þegar svo er, skal skila þjóðernis- og skrásetningar-skýrteininu, sem fyr hefur verið gefið út, á skrásetningarskrifstofunni á hinu fyrra eða hinu nýja heimili skipsins, undir eins og orðið getur, til þess að nýtt skýrteini verði gefið út. — 20. gr. Sje þess farið á leit, má á hverri skrásetningarskrifstofu fá útdrátt af skrásetningar-

bókinni, ef goldinn er 1 rd. fyrir hvert skip, sem beiðzt er upplýsinga um. — Sömuleiðis má með sömu skilmálum fá hjá stiptamtmaninum eptirrit af þjóðernisskýrteini til bráðabirgða, sem fyr er út gefið og enn er gilt, og frá aðalskrásetningarstofunni í Kaupmannahöfn af fullgildu þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini; skal embættismaður sá, sem í hlut á, rita á eptirritið vottorð um, að það sje samhljóða frumritinu og skýra frá tilfinninu til þess, að það var látið í tje. — 21. gr. Ef að eigandinn sjerstaklegra orsaka vegna æskir þess, að skip, sem á heima á Íslandi, megi áður en það er skrásett, fara úr einni íslenskri höfn á aðra (íslenska höfn), þá getur hlutaðeigandi háyfirvald, ef þess er farið á leit, leyft það með því að gefa út leiðarbrjef, sem hefur sama gildi innan tjeðra takmarka eins og þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini. — 22. gr. Sjerhver athöfn, sem lýtur að því að svíkja út skrásetning á skipi, sem skilmálarnir, er nauðsynlegir eru eptir tilskipun þessari til þess að mega hafa danskt flagg, ekki eiga sjer stað um, varðar allt að 1 rd. fjesekt fyrir hvern ton af rúmmáli skipsins, ef að slík athöfn ekki er svo vaxin, að önnur og þyngri refsing liggi við henni. — 23. gr. Ef að það sannast, þegar búíð er að gefa út og skila þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini, að það hefur verið svikið út handa skipi, sem ekki hefur rjett á því, þá skal goldin allt að 2 rd. fjesekt fyrir hvern ton af rúmmáli skipsins, auk hegningarinnar fyrir verk þau, sem kunna að hafa verið unnin til þess að koma þessu fram og saknæm eru eptir hegningarlögunum. — Því skal lýst yfir með opinberri auglýsingu, að skýrteinið sje ógilt, og skal það gjört upptækt, undir eins og verður. — 24. gr. Láti maður fyrir farast að skýra frá breytingum á skipi, er svipta það rjetti til að hafa danskt flagg, þá varðar það fjesekt allt að 25 rd. Láti maður fyrir farast að skýra frá þessu og það er gjört í því skyni að nota sjer þjóðernis- og skrásetningarskýrteini, sem skipið ekki

1869

25. júní

1869 á rjett á að hafa, þá varðar það fjesekt allt að

25. júní 2 rd. fyrir hvern ton af rúmmáli skipsins. —

25. gr. Láti maður fyrirfarast að skila aptur þjóðernis- og skrásetningar-skýrteini, eptir því sem fyrir er mælt í 16. og 17. gr., án þess að komið verði með neina gilda ástæðu fyrir því, og eins ef ekki er sjeð um, að markið »D. E.« sje höggvið burtu, eins og fyrirskipað er á sama stað, þá varðar það allt að 1 rd. fjesekt af hverjum ton af rúmmáli skipsins. — Skal því þá lýst yfir með opinberri auglýsingu, að skýrteinið — ef skipið er enn til — sje ógilt. — 26. gr. Eins og það er amtmaður, sem tiltekur upphæð fjesektarinnar fyrir yfirsjónir þær, sem nefndar eru í 22. og 23. gr., innan takmarka þeirra, sem þar eru sett, eins getur amtmaður einnig dæmt á hendur mönnum fjesekt allt að 10 rd. fyrir brot á ákvörðununum í tilskipun þessari, sem ekki er sjerstaklega lögð nein hegning við, sem og fyrir brot á móti reglum umboðslegs efnis, sem gefnar eru út og auglýstar opinberlega samkvæmt tilskipuninni og í samhljóðan við hana. — 27. gr. Fyrir fjesektum þessum er eigandinn, og sje þeir fleiri en einn, eigendurnir allir, sem á skrána eru ritaðir, í ábyrgð, eins og væru þeir allir einn maður. Að því er snertir hlutafjelög, eru allir þeir, sem eru í stjórn fjelagsins, á sama hátt í ábyrgð fyrir fjesektunum. — 28. gr. Ef að nokkur, sem krafizt er af fjesektar samkvæmt tilskipun þessari, fer þess á leit, að dómstólarnir dæmi um breytni sína, þá skal amtmaður hlutast um, að farið verði með málið sem almennt lögreglumál, og á dómstóllinn þá að skera úr, hvort hlutaðeigandi sje sekur, og hverja hegningu hann eigi að pola, ef svo er. Þar að auki er það amtmaður sem ákveður, hvort að málinu skuli skotið til æðra dóms af hálfu hins opinbera. — Fjesektirnar renna í sama sjóð og landstekjurnar. — 29. gr. Reglugjörðir þær, sem þurfa til að fylgja tilskipun þessari fram, gefa embættismenn

þeir út, sem nefndir eru í 4. gr.¹ — 30. gr. Tilskipun **1869** þessi öðlast lagagildi 1. ágústmán. 1870, og skal ávallt 25. júní eitt exemplar af henni látið úti með hverju skýrteini, sem veitt er nokkru íslenzku skipi. — Á kvörðun um stundarsakir. — 31. gr. Skip þau, sem eiga heima á Íslandi, og eru þegar dönsk eign, þá er tilskipun þessi öðlast lagagildi, og vegna þessa hafa á sjer þjóðernismerkið, sem hingað til hefur verið, og standa á skipaskráum þeim, sem verið hafa hingað til, en gildi mælingarbrjefa þeirra er á enda samkvæmt ákvörðunum þeim, sem áður hafa gilt um það, skulu skrásett o. s. frv. samkvæmt ákvörðunum í tilskipun þessari. — Skip, sem hafa mælingarbrjef, er enn eru gild og gefin eru út samkvæmt reglum þeim, sem gilt hafa hingað til, má, ef þess er farið á leit skriflega við einhverja skrásetningarstofu, mæla um og skrásetja síðan eptir ákvörðunum tilskipunar þessarar, og skal þá um leið skila hinu fyrra mælingarbrjefi aptur².

TILSKIPUN um hundahald á Íslandi.

25. júní

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um það, hvernig eigi að halda hunda á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Sjerhver húsbóndi skal skýra frá á ári hverju, í kaupstöðunum um fardaga og í sveitunum á hreppaskilapingum á vorin, fyrsta sinn árið 1871, hversu margir hundar

1) Af „Generaldirektoratet for Skattevæsenet“ sbr. ath. á bls. 231, er þannig útgefin 2. júní 1870 „Instruction for Skibes Registrering paa Island“, innihaldandi ítarlegri reglur um skrásetning skipa.

2) Fyrirmynd þeirri um danskt þjóðernis-og skrásetningarskýrteini (með árituðu mælingarskírteini), sem aptan við tilskipunina á að vera (sbr. 11. gr.) er hjer sleppt.

1869 sje á heimili hans, hvort sem hann á þá sjálfur eða
 25. júní einhver annar. Fjölgi hundarnir á árinu, þá er hann skyldur að segja lögreglustjóranum í kaupstöðunum og hreppstjórunum til sveita til þess, áður 3 vikur sje liðnar. Að því er snertir hunda þá, sem heima aldir eru, skal frestur þessi talinn frá því, er þeir eru orðnir fullra 4 mánaða, og að því er snertir aðfengna hunda, frá þeim degi, er þeir komu á heimilið. — 2. gr. Lögreglustjórnir í kaupstöðunum, og hreppstjórnir í sveitum skulu árlega á hreppaskilapöngum á vorin ásamt allt að 4 mönnum, sem kaupstaðar- eða hreppsþúar kjósa, ákveða, hversu marga hunda hver húsbóndi þurfi til þess að hirða nautpening sinn, hesta eða sauðfjé og til þess að verja tún og engjar. Fyrir hvern hund, sem haldinn er fram yfir hina ákveðnu tölu, skal eigandi gjalda 2 ríkisdali, á ári. — 3. gr. Lögreglustjóri sá eða hreppstjóri, sem í hlut á, skal halda sjerstaka bók, og rita þar í tölu og nöfn allra húsbænda í kaupstaðnum eða hreppnum, og skal þar um leið tilgreint, hversu marga hunda hann haldi, og skýrt frá, hvort greiða eigi gjald fyrir hundana eður eigi. Svo skal hann og sjá vandlega um, að ekki sje neinstaðar í kaupstaðnum eða hreppnum haldnir aðrir hundar eða fleiri en þeir, sem leyflegt er að hafa afgjaldslaust samkvæmt 2. gr., eða sem sagt hefur verið til til greiðslu hins lögboðna gjalds. Fyrir hvern annan hund, sem hittist, skal eigandinn gjalda 5 ríkisdala fjesekt; fær uppljóstrarmaðurinn annan helming sektarinnar, en sveitarsjóðurinn hinn helminginn, og ber eigandanum þar á ofan að greiða hið lögboðna gjald fyrir hundinn. Finnist enginn eigandi að slíkum hundi, skal hundurinn drepinn. — 4. gr. Skyldur er hver sá, sem lætur slátra skepnu, er sullir finnast í, að grafa þegar í stað slátur það, sem sullmeingað er, að meðtöldum hausum af höfuðsóttarkindum, svo djúpt í jörð niður, að hundarnir geti ekki náð því, eða að brenna það. Brot gegn ákvörðun þessari varðar 1—5 rd. sekt, og fær sá

annan helming sektarinnar, er upp ljóstrar, en sveitar- **1869**
sjóðurinn hinn. — 5. gr. Af upphæð gjalds þess, sem **25. júní**
um er rætt í 2. gr., smbr. 3. gr., skal fyrst taka kostnaðinn til að útvega bók þá, sem nefnd er í 3. grein. Af afgangnum fær lögreglustjóri sá eða hreppstjóri, sem í hlut á, annan helminginn, en sveitarsjóðurinn hinn helminginn. Gjaldið skal greitt í fyrsta sinn árið 1872; gjalddagi þess er hinn sami og annara sveitargjalda, og má taka það með lögtaki, ef það ekki er greitt í tækan tíma. — 6. gr. Fyrir tekjum þeim, sem sveitirnar fá samkvæmt þessari tilskipun, skal gjörður sjerstakur reikningur á hverju ári, og skal fylgja honum til sönnunar eptirrit af bók þeirri, sem getið er um í 3. gr.; skal reikningur þessi vera fylgiskjal með aðalsveitarreikningnum. — 7. gr. Með mál þau, sem rísa út af brotum á móti ákvörðunum í tilskipun þessari, skal farið sem almenn lögreglumál.

BRJEF dómsmálastjórnarinnar (til amtm. yfir n. og a. **12. nóv.** amtinu) um framfærsluhrepp stjúpbarna.

Ágreiningur varð um hvort tvö skilgetin börn, er móðir þeirra, sem hafði gipzt í annað sinn, var látin, ættu að framfærast á sveit stjúpfoður þeirra, þar sem móðir þeirra var sveitlæg þegar hún dó, eða hvort þau ættu að eiga framfæri á þeim hreppi, þar sem faðir þeirra við lát sitt var sveitlægur. Dómsmálastjórnin áleit, að með því að eigi væri nein ákvörðun í íslenskum lögum um, að stjúpfoður sje skylt eptir lát móðurinnar að standa straum af stjúp börnum sínum, ættu hin umræddu börn samkvæmt ákvörðuninni í síðasta kafla 6. greinar í reglugjörð 8. jan. 1834 að fá framfærslu, þangað til þau væru orðin fullra 16 ára, á hreppi þeim, þar sem faðir þeirra átti framfærslurjett þegar hann dó.

OPÍÐ BRJEF handa Íslandi um aðra skiptingu á lyfja- **11. des.** voginni en hingað til.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt,

1869 til opins brjefs handa Íslandi um aðra skiptingu á lyfja-
 11. des. voginni en hingað til, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa
 leið: — 1. gr. Í stað lyfjavogar þeirrar, sem höfð hefur
 verið hingað til á Íslandi, skal við hafa hið frakkneska
 gram-kerfi þegar læknar eða dýralæknar segja fyrir um
 læknislyf, og þau eru af hendi látin frá lyfjabúðunum
 sem læknisdómar. — 2. gr. Konungur úrskurðar, hve-
 nær þetta opna brjef skuli öðlast gildi, og skipar ná-
 kvæmar fyrir um það sem með þarf út af því¹.

11. des. OPID BRJEF handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um
 innheimtu á kröfum með forgangsrjetti hjá þeim mönn-
 um, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafje sínu.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt,
 til opins brjefs handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um
 innheimtu á kröfum með forgangsrjetti hjá þeim mönn-
 um, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafje
 sínu, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — For-
 rjettindi þau, sem opið brjef 23. júlímán. 1819 veitir for-
 gangs-kröfum þeim, sem þar er um rætt, fyrir sjálfs-
 vörzluveði því í lausafje, sem fengið er eptir auglýsingu
 tjeðs opins brjefs, skulu einnig koma til greina, þegar
 gjörð er aðföreda fjárnám til lúkningar slíkrar forgangs-
 kröfu, án þess nauðsynlegt sje til framkvæmdar greindra
 forrjettinda að heimta, að öllu búi skuldunautsins sje
 skipt sem gjaldþrota. Þó leiðir það af N. L. 1.—22.
 —28. (D. L. 1.—24.—26.), að ekki má með slíkri gjörð
 taka til veðsetts lausafjár, ef að og að svo miklu leyti
 sem til eru óveðsettir fjármunir, er taka má lög-
 taki til lúkningar forgangs-kröfunni. Eigi skal held-
 ur, þá er heimt eru inn opinber gjöld, sem hvíla á fast-
 eignum, byrja lögtakið á lausum aurum, ef engir eru til
 óveðsettir, en þegar svo er ástatt, skal þegar taka fast-

1) Sbr. augl. 5. marz 1870.

eignina lögtaki; en aptur skulu hin önnur gjöld til rík- **1869**
 is og sveitar, sem ekki hvíla á fasteignum, heldur að **II. des.**
 eins á gjaldendum sjálfum, talin með þeim kröfum, sem,
 eins og að ofan er sagt, má leita lúkningar á með lög-
 taki í lausafje, þó veðsett sje. Annars er það vitaskuld,
 að hvorki framangreind ákvörðun, nje heldur opið brjef 23.
 júlímán. 1819, gjörir neina breytingu á hlutfalli því, sem á-
 kveðið er í lögnum eða seinni tilskipunum, meðal
 ýmsra flokka af forgangs-kröfum, hvers til annars, og
 skal þess sjer í lagi gætt, að gjöld til ríkissjóðsins
 ganga fyrir sveitargjöldum.

TILSKIPUN handa Íslandi um eptirmyndan ljósmynda **II. des.**
 o. fl.

Vjer Chr. IX., o. s frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt,
 til tilskipunar handa Íslandi um eptirmyndan ljós-
 mynda o. fl., bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið:
 —1. gr. Hver sá, sem á sjálfs síns kostnað býr til frumlega
 ljósmynd eptir náttúrunni eða ljósmyndar eitthvert lista-
 verk, sem enginn hefur einkarjett á að eptirmynda, get-
 ur um 5 ára tímabil fyrirmunað öðrum að búa til til
 sölu ljósmynd eptir ljósmynd hans, með því að aug-
 lýsa á þeim stað og með þeim hætti, sem dóms-
 málaráðherrann tiltekur nákvæmar¹, að hann áskilji
 sjer einkarjett, og með því þar á ofan að setja nafn sitt
 og orðin »með einkarjetti« á sjerhverja ljósmynd, er
 hann lætur frá sjer fara. — Sje ljósmyndin gjörð eptir
 beiðni annars manns, þarf samþykkis hans ekki einasta
 til þess að fá áður nefndan einkarjett, heldur einnig til
 þess að mega selja eptirmynd af ljósmyndinni. — 2. gr.
 Hver sá, sem í nokkru skerðir rjettindi þau, sem heim-
 ild er fyrir í 1. gr., skal sektaður um 5 til 200 rd., og
 þar að auki gjalda þeim, sem fyrir órjettinum hefur

1) Sbr. augl. 10. febr. 1870.

1869 orðið, fullar skaðabætur. Plötur og annað, sem ein-
 II. des. göngu verður haft til hinnar ólöglegu eptirmyndunar, og
 eins allar hinar eptirgjörðu ljósmyndir, sem finnast og
 ætlaðar eru til sölu, skal upptækt gjört og ónýtt, nema
 að sá, sem fyrir órjettinum hefur orðið, krefjist, að sjer
 sje fengið það í hendur, og skal þá andvirði þess koma
 upp í skaðabæturnar, sem honum bera. Sama hegning
 og skaðabætur liggja við að hafa slíkar myndir til sölu
 og eins við því að flytja til landsins eptirmyndaðar ljós-
 myndir, sem gjörðar eru annarstaðar, og óleyfilegar eru
 samkvæmt þessari tilskipun. — 3. gr. Mál, sem rísa út
 af afbrigðum gegn tilskipun þessari, getur sá einn höfð-
 að, sem fyrir órjettinum hefur orðið, og verður þeim
 málum því að eins gegnt, að þau sje höfðuð innan árs
 og dags.

1870 AUGLÝSING fyrir Ísland (frá dómsmálastjórninni) um
 10. febr. tilkynningu um einkarjett til að eptirmynda ljósmyndir.

Samkvæmt tilskipun handa Íslandi um eptirmyndan
 ljósmynda og fl., dagsettri 11. dag desembermánaðar
 f. á., getur sá, sem á sjálfs síns kostnað hefur búið til
 frumlega ljósmynd eptir náttúrunni eða ljósmyndar eitt-
 hvert listaverk, sem enginn hefur einkarjett til að eptir-
 mynda, um 5 ára tímabil fyrirmunað öðrum að búa til
 ljósmynd til sölu eptir ljósmynd hans, með því að til-
 kynna á þeim stað og með þeim hætti, sem dómsmála-
 ráðherrann tiltekur nákvæmar, að hann áskilji sjer
 einkarjett og með því þar á ofan að setja nafn sitt og
 orðin »með einkarjetti« á sjerhverja ljósmynd, er hann
 lætur frá sjer fara. Samkvæmt þessu skal gjört heyr-
 um kunnugt, að tilkynning sú, sem að framan er um
 rætt, skal send stíptamtmaninum yfir Íslandi, og á hún
 að hafa inni að halda nafn ljósmyndasmiðsins, ritað full-
 um stöfum, nógu greinilega lýsingu á ljósmyndinni, er á-
 skilinn er einkarjettur til að eptirmynda, og, ef ljós-
 myndin er eptirmyndan einhvers listaverks, þá nafn

listasmiðsins. Þar að auki skal ávallt senda með til- **1870**
kynningunni eina af ljósmyndum þeim, sem áskilinn er 10. febr.
einkarjettur til að eptirmynda.

BRJEF dómsmálastjórnarinnar (til amtm. yfir n. og a. 24. febr.
amtinu) um skyldu manns til að framfæra óskil-
getið afkvæmi sitt.

Amtmaður hafði úrskurðað, að maður væri skyldur að
framfæra dóttur óskilgetinnar dóttur sinnar, og staðfesti
dómsmálastjórnin þann úrskurð, »þar eð það er efalaust,
að það eru lög á Íslandi, að mönnum sje skylt að fram-
færa annað afkvæmi en eigin börn sín, og með því að
orðatiltækin í reglugjörð, um fátækra málefna lögun og
stjórn fyrst um sinn á Íslandi, 8. janúar 1834, 4. gr.,
eru svo yfirgripsmikil, að eigi virðist næg ástæða til að
þýða þessa lagagrein svo, að undantaka óskilgetið
afkvæmi«.

AUGLÝSING (frá dómsmálastjórninni) um, hvenær opið 5. marz
brjef handa Íslandi 11. desembermán. 1869 um aðra
skiptingu á lyfjavoginni skuli öðlast gildi, og um að hin
nýja lyfjaskrá skuli leidd inn á Íslandi.

Samkvæmt opnu brjefi handa Íslandi 11. desember-
mán. 1869 um aðra skiptingu á lyfjavoginni 2. gr. hefur
hans hátign konunginum þóknazt eptir tillögum dóms-
málastjórnarinnar að samþykkjast 2. þ. m., að tjeð opið
brjef skuli öðlast gildi 1. janúarmán. 1871, og að lyfja-
skrá sú, sem gefin var út í Kaupmannahöfn árið 1868
og samþykkt af konungi 13. júlímán. s. á. og heitir
»Pharmacopoea danica, Regia autoritate edita«, skuli
leidd inn á Íslandi frá sama tíma. — Fyrir því skal hið
frakkneska grammkerfi frá ofan greindum tíma við haft
þá er læknar og dýralæknar segja fyrir um læknisdóma,
og þeir eru af hendi látnir í lyfjabúðunum til lækninga,
og má ekki nota neinar aðrar lyfjavogir en þær, sem
heyra undir þetta kerfi, þegar læknis-fyrirsagnir eru af-
greiddar. — Frá sama tíma eiga allar lyfjabúðir á Íslandi

1870 að hafa til alla þá læknisdóma, sem tilgreindir eru í
 5. marz ofan nefndri lyfjaskrá, og skal útvega, geyma og tilbúa
 læknisdóma þessa á þann hátt, sem fyrir er mælt í lyfja-
 skránni, og eiga þeir að standast þau próf, sem þar
 segir fyrir um.

12. marz TILSKIPUN fyrir Ísland um uppreist á æru o. fl.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Út af
 þegnlegri bænarskrá frá alþingi bjóðum Vjer og skipum
 fyrir á þessa leið: — 1. gr. Með þeim skilmálum, sem
 hjer á eptir segir, má veita þeim manni, sem hefur með
 dómi verið dæmdur sekur um eitthvert það verk, sem
 svívirðilegt er að almennings áliti, uppreist æru sinnar,
 er hann er búinn að úttaka hegninguna, eða hegningin
 hefur verið gefin honum upp. Þá er maður hefur feng-
 ið uppreist æru sinnar, nemur hún af úr því og þangað
 til að hann að nýju er dæmdur sekur um eitthvert það
 verk, sem svívirðilegt er að almennings áliti, allar þær
 afleiðingar, sem að lögum eru bundnar við þá skerðingu
 ærurjettinda hans, er leiðir af dóminum. — 2. gr. Eng-
 inn getur fengið uppreist æru sinnar fyr en liðin eru 5
 ár frá því að hegningin var úttekin eða gefin upp. Sá,
 sem vill fá uppreist æru sinnar, verður að færa sönnur
 á, að hegðun hans 5 síðustu árin hafi verið ólastanleg;
 skal það sannað með vottorði áreiðanlegra manna, sem
 hafa átt kost á að taka vandlega eptir breytni hans. —
 3. gr. Bænarskjal um uppreist á æru skal ásamt álits-
 skjali yfirvalds þess og bæjar- eða sveitarstjórnar, sem
 í hlut á, ef að beiðandinn á heima á Íslandi, sent til
 háyfirvaldsins og þaðan til dómsmálastjórnarinnar. Með
 bænarskjalinu eiga að fylgja skilríki þau, sem um er
 rætt í 2. gr., og sömuleiðis eptirrit af dómi þeim, sem
 kveðinn hefur verið upp yfir beiðandanum, og nákvæm
 skýrsla um verustaði hans frá því að hann var dæmdur.
 Hafi honum verið gjört að gjalda bætur fyrir skaða
 þann, er hlotizt hefur af broti hans, ber einnig, eins og

auðið er, að skýra frá, hvort skaðabæturnar hafi verið **1870**
goldnar eða gefnar upp. Ef að dómsmálaráðherrann, **12. marz**
er hann hefur leitað álits dómstóls þess, sem kveðið
hefur upp dóminn yfir beiðandanum, þykist geta mælt
fram með bænarskjalinu, skal málið borið upp fyrir
konungi til úrskurðar. Fáir bænir eigi áheyrslu, má ekki
endurnýja hana fyr en að 2 árum liðnum, og verður þá
að útvega skýrslur þær, sem að framan eru nefndar,
fyrir þann tíma, sem liðinn er frá síðustu synjun bæn-
arinnar. — 4. gr. Hafi maður fengið uppreist æru sinn-
ar, eptir að hann er orðinn 25 ára að aldri, og verði
eptir það dæmdur sekur um eitthvert það verk, sem
svívirðilegt er að almennings áliti og framið er eptir
veitingu uppreistarinnar, má ekki veita honum að nýju
uppreist æru hans. — 5. gr. Hafi maður verið ákærður
um eitthvert verk, sem svívirðilegt er að almennings á-
liti, og að eins verið dæmdur sýkn af frekari ákærum,
má að fimm árum liðnum, frá því að fullnaðardómurinn
var upp kveðinn, veita honum uppreist æru hans með
þeim skilyrðum, sem að öðru leyti eru sett í tilskipun
þessari um þá, sem hafa verið dæmdir sekir. — Eptir-
leiðis má ekki dæma neinn mann sýknan af frekari á-
kærum. — 6. gr. Eins og hegningardómar fyrir verk,
framin af þeim, sem yngri eru en 15 ára, ekki hafa í
fór með sjer neina skerðingu rjettinda þeirra, sem kom-
in eru undir óflekkuðu mannorði, eins skal hið sama
eiga sjer stað um hegningardóma, sem kveðnir eru upp
eða kveðnir hafa verið upp yfir þeim, sem eru á aldurs-
skeiði frá 15 til 18 ára, svo framarlega sem hegningarn-
ar, er þeir eru dæmdir í, fara ekki fram úr hýðing með
reyrpriki eða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Fyr-
ir því þarf engrar uppreistar á æru að því er slíka
dóma snertir.

1871

Lög um hina stjórnarlegu stöðu Íslands í ríkinu.

2. jan.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Ríkisþingið hefur fallizt á lög þessi, og Vjer staðfest þau með samþykki Voru: — 1. gr. Ísland er óaðskiljanlegur hluti Danaveldis með sjerstökum landsrjettindum. — 2. gr. Á meðan að Ísland ekki hefur fulltrúa á ríkisþinginu, tekur það engan þátt í löggjöfnni um hin almennu málefni ríkisins, en aptur á mót verður þess ekki krafizt, að Ísland leggi neitt til hinna almennu þarfa ríkisins, á meðan að svo á stendur. — Um það, hvort Ísland eigi að hafa fulltrúa á ríkisþinginu, verður aðeins ákveðið með lögum, sem bæði hið almenna löggjafarvald ríkisins og hið sjerstaklega löggjafarvald Íslands samþykkir. — 3. gr. Hin sjerstaklegu málefni Íslands eru þessi: — 1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur, þó verður engin breyting gjörð á stöðu hæsta rjettar sem æzta dóms í íslenzkum málum án þess að hið almenna löggjafarvald ríkisins taki þátt í því; — 2. lögreglumálefni; 3. kirkju- og kennslumálefni; — 4. lækna- og heilbrigðismálefni; — 5. sveita- og fátækramálefni; — 6. vegir og póstgöngur á Íslandi; — 7. landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun, siglingar og aðrir atvinnuvegir; — 8. skattamál beinlínis og óbeinlínis; — 9. þjóðeignir, opinberar stofnanir og sjóðir. — 4. gr. Öll gjöld til alþingis og landsstjórnar, er snertir þau málefni, sem nefnd voru í næstu grein á undan, og þar á meðal eptirlaun þau, sem nú eru goldin eða eptirleiðis verða veitt íslenzkum embættismönnum, er hafa fengið lausn frá embætti, eða ekkjum þeirra eða börnum, skulu talin sjerstakleg gjöld Íslands. — 5. gr. Til hinna sjerstaklegu gjalda Íslands skal á ári hverju goldið úr ríkissjóðnum 30,000 rd. tillag og í 10 ár 20,000 rd. aukatillag, sem á þeim 20 árum, sem þá fara í hönd, verður fært niður um 1000 rd. á ári, þannig að það sje alveg fallið niður að 30 árum liðnum. — Auk afrakstursins af þjóðeignum Íslands og opinberum sjóðum, og af beinlínis og

óbeinlínis skattgjöldum, sem nú eru heimt saman eða **1871**
 eptirleiðis verða innleidd á Íslandi, skal talið með hin- **2. jan.**
 um sjerstaklegu tekjum Íslands það endurgjald, vextir
 af láni og borgun uppí lán eða því um líkt, sem hvílir
 á íslenskum sveitarfjelögum, stofnunum, embættum eða
 gjaldþegnum ríkissjóðnum til handa. — Öll skuldaskipti,
 sem verið hafa hingað til milli ríkissjóðsins og Íslands,
 eru hjer með alveg á enda kljáð. — 6. gr. Gjöldin til
 hinnar æztu stjórnar hinna íslensku málefna í Kaup-
 mannahöfn og sömuleiðis til pósthferða milli Danmerkur
 og Íslands skulu greidd úr ríkissjóðnum. — Ef nokkurt
 gjald verður lagt á þessar pósthferðir til hins sjerstaklega
 sjóðs Íslands, verður jafn mikið dregið af árs tillagi því,
 sem ákveðið er handa Íslandi í 5. grein. — 7. gr. Þessi
 lög öðlast gildi 1. dag aprílm. 1871. Frá þessum tíma
 eru þau störf á enda, sem ríkisþingið hingað til hefur
 haft á hendi um fyrirkomulag á hinum sjerstaklegu
 tekjum og útgjöldum Íslands.

TILSKIPUN, er hefur inni að halda viðauka við tilskip- **4. marz**
 un 5. janúarmán. 1866 um fjárkláða og önnur næm fjár-
 veikindi á Íslandi.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt,
 til tilskipunar, er hefur inni að halda viðauka við til-
 skipun 5. janúarmán. 1866 um fjárkláða og önnur næm
 fjárveikindi á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa
 leið: — 1. gr. Komi upp skæður næmur sjúkdómur í
 fjenu á Íslandi, og svo sjerstaklega stendur á, að að-
 skilnaði þeim á fjenu og lækningum, sem skipað er fyrir
 um í tilskipun 5. janúarmán. 1866, verður ekki komið við
 að notum, skal hlutaðeiganda amtmanni heimilt, til þess
 að sporna við frekari útbreiðslu sjúkdómsins, að láta
 skera niður fjeð á því eða þeim heimilum, þar sem
 hans hefur vart orðið, þó skal amtmaður, þar sem próf-

1871 aður dýralæknir er, hafa hann og annars hlutaðeigandi
 4. marz lögreglustjóra, alþingismann og tvo bændur, er hrepps-
 búar kjósa, í ráðum með sjer, áður látið sje skera nið-
 ur á þenna hátt. — 2. gr. Þegar niðurskurður á fram
 að fara samkvæmt því, sem nú var sagt, þá skal hrepp-
 stjóri og aðstoðarmenn þeir, sem nefndir eru í tilskipun
 5. janúarmán. 1866 2. gr., með umsjón hlutaðeiganda sýslu-
 manns virða kindurnar, áður þeim sje slátrað. Þegar
 kindurnar eru virtar, skal fyrst setja á þær hverja um
 sig það verð, sem þær eru í eptir ásigkomulagi þeirra,
 þegar þær eru skornar, og eptir almennu gangverði á
 þeim stað og á þeim tíma árs, þó svo að ekki sje haft
 tillit til sjúkdóms þess, sem er orsök í niðurskurðinum,
 og þar næst það verð, sem ætla má að kindurnar hafi,
 þegar búið er að slátra þeim. Tvo þriðjunga af mismun-
 inum af þessum tveim virðingarverðum skal bæta eigendun-
 um.—3. gr. Af endurgjaldi því, sem fundið er á þenna hátt,
 skulu allir fjáreigendur í þeim hrepp, þar sem látið
 hefur verið skera niður, greiða helminginn, nemi hann
 eigi meiru, en 100 rd., en ella skal hann greiddur af
 öllum fjáreigendum í þeirri sýslu, sem í hlut á; í báðum
 tilfellum skal jafna honum niður og heimta hann saman
 samkvæmt reglum þeim, sem settar eru í 3. grein til-
 skipunar 5. janúarmán. 1866. Hinn helminginn skal
 greiða úr jafnaðarsjóði þess amts, sem í hlut á, og skal
 borga hlutaðeigendum hann undir eins og búið er að
 heimta gjaldið til jafnaðarsjóðsins saman. Þó getur
 amtmaður, ef því verður við komið eptir ástandi jafn-
 aðarsjóðsins, borgað fyrir fram uppí þennan helming
 endurgjaldsins til þess að útvega nýjan fjárstofn, að svo
 miklu leyti sem það verður álitid tiltækilegt að útvega
 hann í stað fjár þess, sem skorið hefur verið niður. —
 4. gr. Fyrir virðingargjörð þá, sem um er rætt í 2. grein,
 má amtmaður veita hreppstjórunum og aðstoðarmönnum
 þeirra hæfilega borgun samkvæmt 3. grein tilskipunar
 5. janúarmán. 1866, samt skal þóknun sú goldin á

sama hátt og sá hluti endurgjaldsins til fjáreigendanna, **1871** sem fyrsta málsgrein næstu greinar á undan ræðir um. 4. marz — 5. gr. Virðist sjerlega hætt við, að sjúkdómurinn dreifist út til annara hjeraða, má amtmaður leyfa, að settir sje verðir milli hinna heilbrigðu hjeraða og þeirra, þar sem sótt næmið er, og, ef kringumstæðurnar mæla með því, greiða tillag úr jafnaðarsjóði amtsins til varðanna, en ekki má tillagið samt fara fram yfir helminginn af kostnaðinum til varðanna. Komi til að setja slíkan vörð til tryggingar fjenu í öðrum ömtum en því, þar sem veikiunnar hefur orðið vart, skulu amtmenn þeir, sem í hlut eiga, koma sjer saman um, hvað gjöra skuli í því efni. Þegar vörður er settur á kostnað fleiri amta, þá skulu gjöldin til hans greidd á þann hátt, að hlutaðeigandi jafnaðarsjóðir gjalda helminginn eptir tölu lausafjárhundraðanna í hverju amti, en hinn helminginn greiða fjáreigendurnir í þeim sýslum, sem einkum og beinlínis á að tryggja með verðinum, og skal þeim helmingnum jafnað niður á þá samkvæmt 3. grein í tilskipun 5. janúarmán. 1866. — 6. gr. Með yfirsjónir gegn þessari tilskipun skal farið eptir því, sem fyrir er mælt í 7. og 8. grein tilskipunar 5. janúarmán. 1866, og er hún að öðru leyti í fullu gildi eptir sem áður.

*KONUNGSÚRSKURÐUR um próf í forspjallsvísindum við 30. júní prestaskólann handa læknaefnum.

Þeim er nema læknisfræði í Reykjavík, er hjer eptir gjört að skyldu að hlýða á þá fyrirlestra yfir sálarfræði og hugsunarfræði, sem haldnir eru á prestaskólanum þar, og, að afloknu kennsluskeiði, að ganga undir próf í tjeðum vísindagreinum. — Kennendur prestaskólans halda próf þetta undir umsjón biskups, þannig, að kennarinn í forspjallsvísindum reynir þá, sem undir prófið ganga, og hinir tveir kennararnir eru meðdómendur við prófið. — Læknaefnin verða að minnsta kosti að hafa náð einkunninni vel við próf þetta, til þess að þeim geti leyft

1871 að ganga undir burtfararpróf í læknisfræði; þó skulu 30. júní læknaefnin eigi með þessu öðlast hlutdeild í ölmusum prestaskólans, sem eins og hingað til að eins eru ætlaðar þeim, sem stunda guðfræði á prestaskólanum.

10. júlí BRJEF dómsmálastjórnarinnar (til amtm. yfir n. og a. amtinu) um veiting húsmennskuleyfis um tiltekinn tíma.

Maður hafði fengið leyfi hjá bæjarstjórninni á Akureyri til að dvelja þar í bænum sem húismaður um tiltekinn tíma, og skipaði bæjarstjórnin að þeim tíma liðnum manningnum að flytja sig úr kaupstaðnum, en hann vildi eigi, og kærði málið fyrir amtmanni, sem bar það undir dómsmálastjórnina. Hún gaf þá þann úrskurð í þessu bræfi, að það leiddi af skýrum orðum í tilsk. 26. maí 1863, 12. gr. 1. málslíð, sbr. niðurlagið á 2. málslíð í sömu grein, að sveitarstjórnin að eins hefði heimild til annaðhvort að veita einhverjum ótakmarkað leyfi til þess að vera húismaður í sveitinni, eða synja um leyfið með ástæðum fyrir synjuninni, en að hún hefði eigi vald til að veita leyfi, sem bundið væri við nokkurn tíma, og þar sem hlutaðeigandi sveitarstjórn í þessu tilfelli hefði við haft ólöglega aðferð, þá væri afleiðingin sú, að málið yrði að skoðast svo sem ekkert hefði verið úrskurðað um það.

1872 TILSKIPUN um stofnun búnaðarskóla á Íslandi.

12. febr. Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um stofnun búnaðarskóla á Íslandi, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Svo fljótt sem því verður við komið, skal stofna einn eða fleiri búnaðarskóla í hverju amti á Íslandi, sem skulu vera til fyrirmyndar um landbústjórn, jarðyrkju og fjárrækt; þar skulu og ungir menn eiga kost á að öðlast bæði þá verklegu og bóklegu menntun, sem nauðsyn er á, í þeim greinum, sem nefndar voru. — 2. gr. Dómsmálastjórnin skal gjöra hinar nákvæmari ákvarðanir um fyrirkomulag skólanna og stjórn þeirra, eptir að hún um

það efni er búin að bera sig saman við amtmann þann, **1872**
 sem í hlut á¹. Þegar amtmaður býr til uppástungur **12. febr**
 þær um þetta efni, sem þörf er á, skal hann kveðja
 sjer til ráðaneytis tvo þjóðkjörna alþingismenn, jarð-
 yrkjufróðan mann og reyndan og hygginn bónda. — 3. gr.
 Til þess að borga með kostnaðinn við skóla þá, sem
 kunna að verða stofnaðir samkvæmt þessari tilskipun, má á
 ári hverju fyrst um sinn jafna niður á allar jarðir í
 hverju amti í mesta lagi $1\frac{1}{2}$ skilding á hvert jarðar-
 hundrað eptir hinni nýju jarðabók. — 4. gr. Gjald
 þetta skal ábúandi jarðarinnar greiða, og skal sýslu-
 maður heimta það á manntalsþingum hvert ár. Dóms-
 málastjórnin ákveður, hvenær fara eigi að heimta gjald-
 ið í hverju amti².

TILSKIPUN um fiskiveiðar útlendra við Ísland o. fl. **12. febr.**

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir
 að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa
 alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt
 til tilskipunar, sem inni hefur að halda nokkrar breyt-
 ingar á tilsk. 13. júní 1787, 1. kap., og fl., þjóðum Vjer
 og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Ef útlendir
 fiskimenn hafa við nokkra fiskiveiði fyrir ströndum Ís-
 lands innan þeirra takmarka á sjó, þar sem landhelgi
 er, eins og þau eru ákveðin í hinum almenna þjóðar-
 rjetti, eða kunna að verða sett fyrir Ísland með sjer-
 staklegum samningum við aðrar þjóðir, skulu þeir sæta
 10—200 rd. sektum. — 2. gr. Sama hegning liggur við,
 ef útlendir fiskimenn flytja afla sinn í land, hvort sem
 það er upp á sjálfa ströndina, eða í eyjar og hólma við
 strendurnar, til þess að verka hann þar. Bíði nokkur

1) Sbr. tilsk. 4. maí 1872, 52. gr. 4.

2) Með augl. 21. febr. 1872 ákvað dómsmálastjórnin að inn-
 heimta á búnaðarskólagjaldinu skyldi byrja á manntalsþingum
 1873, og skyldi gjaldið fyrst um sinn vera $1\frac{1}{2}$ sk. af hverju
 jarðarhundraði eptir hinni nýju jarðabók.

1872 tjón af þessu, skal þar að auki bæta skaðann sam-
12. febr. kvæmt hinum almennu grundvallarreglum laganna. —

3. gr. . . . ¹ — 4. gr. Á þeim stöðum, sem nú skulu taldir: Reykjavík, Vestmannaeyjum, Stykkishólmi, Ísafirði, Akureyri og Eskifirði, skal hlutaðeigandi amtmaður hafa heimild til þess, að láta lögreglustjórann leyfa útlendum fiskimönnum, án þess að þeir greiði lestagjald, ef þeir borga póknun til fátækra á staðnum allt að 50 rd., að leggja upp þá hluti, er þeir hafa til atvinnu sinnar, og þeim þykir ekki ástæða til að flytja heim milli tveggja ferða, sem farnar verða hvor á fætur annari, með því skilyrði, að þeir, sem í hlut eiga, gangist undir að hlýða þeim ráðstöfunum, sem lögreglustjóra þykir þurfa til tryggingar því, að þeir hlutir, sem upp eru lagðir, sjeu ekki hafðir til verzlunar, nje brugðið sje út af leyfinu á annan hátt. Brjótí sá, sem vörurnar hefur lagt upp, gegn því, sem skipað er fyrir í þessu tilliti, skal hann sæta 10—200 rd. sektum, og ef verzl- að hefur verið með vörurnar, skal á eptir greiða lesta- gjald, samkvæmt lögum 15. apríl 1854, af því eða þeim skipum, sem vörunum hefur verið skipað upp úr. Vör- ur þær, sem lagðar eru upp, skulu vera að veði fyrir sektum og gjaldi, og þegar ekki er borgað á annan hátt, hefur hlutaðeigandi yfirvald heimild til, að selja svo mikið af þeim, sem með þarf til þess að fá upp- hæðina borgaða. — 5. gr. Hver sá, sem hefur útgjörð til fiskiveiða á Íslandi, hvort sem það eru einstakir menn, eða fjelög, innlend eða útlend, er hafa þar hús, skal greiða sama lestagjald², og ákveðið er í lögum 15. apríl 1854, af þeim skipum, sem þeir flytja á afla sinn frá Íslandi, sem er verkaður þar. — 6. gr. Með mál út af afbrotum þeim, sem getið er um í þessari tilskipun, skal fara sem opinber lögreglumál. Sektir þær, sem mælt er fyrir um, skulu renna í hinn íslenzka lands- sjóð.—7. gr. Tilskipun þessi öðlast gildi 1. júlímán. 1872.

1) Sbr lög 17. desbr. 1875, um breyting á tilskipun þessari.

2) Lestagjaldið er afnumið með lögum 7. nóv. 1879, 1. gr.

TILSKIPUN fyrir Ísland, um síldar- og upsaveiði með **1872**
nót. 12. febr.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnglegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar fyrir Ísland um síldarveiði með nótt, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: 1. gr. Sjerhverjum þeim, sem heimilt er að fiska í landhelgi, skal leyft, að króa af síld eða upsa með nótt upp að landi annars manns, og draga veiðina þar á land; svo má hann og setja þar báta, nætur og önnur veiðarfæri á land upp til aðgjörðar og þerris, og salta þar niður aflann; en gjalda skal hann fyrir allt þetta landshlut, 4 af hundræði af veiðinni. — 2. gr. Gjöri nótarmenn með þessu skaða á túni, engjum eða haga, eða á friðlýstu æðarvarpi eða selalögnum, eða það verði almennum afnotum landeignarinnar til fyrirstöðu, skulu fyrir það koma sanna gjarnar skaðabætur, sem óvilhallir menn, er rjetturinn nefnir þar til, skulu meta, ef mönnum kemur ekki saman. — 3. gr. Landshlutur fellur undir ábúanda þeirrar jarðar, þar sem gjalda skal landshlut, þótt eigi sje hann eigandi jarðarinnar, nema öðruvísi sje um samið milli hans og landsdrottins. — 4. gr. Hafi fleiri en einn tilkall til landshlutar af landi, þar sem landshlut skal greiða, er nótarformanninum heimilt að borga landshlut allan og skaðabætur fyrir skemmdir, sem kunna að hafa orðið á landeigninni, til einhvers þeirra, nema umboðsmaður gefi sig fram af hendi allra hinna, sem hlut eiga að máli. — 5. gr. Þegar nótt er upp dregin, er formaður skyldur til, áður en nótarmenn fara burt, að segja til veiðarinnar þeim, sem eptir næstu grein á undan á hlut að máli, og svo framarlega sem mönnum ekki hefur komið saman um annað, skal þá þegar gjalda landshlut með þeim parti af veiðinni, sem lögákveðinn er, og í því, sem veiðzt hefur. Sje ekki farið eptir ákvörðun þessari,

1872 eða ef rangt er sagt til veiðarinnar, skal landshluttur
 12. febr. goldinn tvöfalt. Sje rangt sagt til veiðarinnar í sviksam-
 legum tilgangi, kemur það þar að auk undir hin almennu
 hegningarlög. — 6. gr. Bátar, veiðarfæri og affi nóteig-
 enda skulu standa í veði fyrir landshlut og skaðabótum
 eptir 2. gr. — 7. gr. Sje nót lögð á helgidegi, og síld
 eða upsi króaður inni, skal gjalda 2—50 rd. þóknun til
 fátækra sjóðs hreppsins, eptir því hvernig drættinum er
 varið og ákvörðun sýslumanns. Þessa þóknun má taka
 lögtaki. — 8. gr. Þar sem nót er lögð, má, eptir að bú-
 ið er að gefa út streng og byrjað á lagningunni, og
 þessu er haldið áfram án þess óvanaleg töf eigi sjer stað,
 engin veiðarfæri leggja niður á því sviði, sem ætlazt má
 á að nótin lyki fyrir. — Sje net áður útlögð, sem eru
 því til fyrirstöðu að nótin verði dregin og fest, hefur for-
 maður nótarinnar rjett til að taka þau upp ellegar að
 draga nótina í land, og, ef til vill, hin útlögðu net með,
 ef hann bætir eiganda skaða og veiðisþjöll. — Nú er nót
 fest, og liggur yfir veiðarfærum, þá má þau eigi upp
 taka án samþykkis nótarformanns. Þar á móti skal nót-
 eigandi, þegar svo á stendur, annaðhvort skila veiðar-
 færunum jafngóðum, áður 12 stundir líði, eða bæta þau
 með öðrum nýjum og óaðfinnanlegum, eða borga þau í
 peningum tvennu verði. Auk þessa skal eiganda bætt
 veiðisþjöll eptir því, sem almennt aflast dægur hvert,
 unz goldið er. — Net, sem liggja á sviði því, sem nótin
 lykur fyrir, má formaður nótarinnar taka upp að ósekju,
 en borgi veiðisþjöll. — 9. gr. Sitji fleiri en einir nótar-
 menn fyrir síld eða upsa, hafa þeir rjett til nótagnar,
 sem fyrst hafa gefið út nótstrenginn og byrjað að leggja
 nótina, og sje þessu haldið áfram tafarlaust svo sem
 verður, mega engir hinna tálma þessu. — Nú hafa tvennir
 nótarmenn byrjað að leggja út nót samstundis og aðrir
 innar, þá skulu þeir, ef síld eða upsi er í báðum nótum
 og ytri nótin ekki getur bjargað afla sínum, áður en sú
 innri er upp tekin, hafa drátt í sameiningu, og skal hlut-

ur hvorra fyrir sig ákveðinn eptir áætlun, ef þeir hafa **1872**
ekki komið sjer öðruvísi saman. — Nú leggja tvennir **12. febr.**
nótarmenn samstundis, og hvorir í móti öðrum, og draga
hvorugir nótina í land til sinnar hliðar, þá skulu þeir
hafa drátt í sameiningu, og skipta til helminga. — 10.
gr. Nót, sem engin veiði er í, skal strax upp tekin, ef
eigandi nótar, sem utar liggur, og veiði er í, krefst þess.
— Nóteigandi, sem hefur nót lagða þannig, að öðrum er
meinað að leggja nætur sínar, eða draga þær á land,
skal skyldur til, þegar þess er krafizt, að draga fram
nót sína eða flytja festar og vörp svo mikið sem verður,
án þess að skaða afla sinn. — 11. gr. Hver sá, er á
nokkurn hátt reynir að tálma nótveiði, og eins hver sá,
er með ásettu ráði skemmir nót, sem er lögð út og fest,
eða spillir veiðinni að öllu eða nokkru leyti, skal sæta
hegningu eptir tilskipun þessari, að því leyti sem þyngri
hegning ekki liggur við verki hans eptir hinum almennu
hegningarlögum. — 12. gr. Fyrir brot gegn ákvörðununum
í 8. til 11. gr. skulu koma sektir, frá 5 til 200 rd. Sekt-
irnar renna í landssjóð. — 13. gr. Með sektamál eptir
tilskipun þessari skal farið sem opinber lögreglumál. —
Sök skal niðurfalla, þegar hlutaðeigandi við birtingu
stefnunnar undirgengst að borga sekt þá, sem dómariinn
hefur stungið uppá í stefnunni innan takmarka þeirra,
sem nefnd eru í 12. gr., og greiðir sekt þessa og máls-
kostnað að auki, áður 3 sólarhringar líði. — Gjörð þessa
skal dómari bóka í dómabókina svo fljótt sem verður,
um leið og stefnan er lögð fram. — 14. gr. Um sakar-
fyrning skal farið eptir því, sem fyrir er mælt í 67. gr.
í hinum almennu hegningarlögum.

KONUNGSÚRSKURÐUR um breyting á reglugjörð presta- **19. febr.**
skólans.

«Reglugjörð, sem gilda á fyrst um sinn fyrir presta-
skólann», 30. júlí 1850, skal breytt á þá leið: að 5.

1872 grein verði svo hljóðandi: «kennslunni skal þannig til 19. febr. haga, að henni verði aflokið á tveim árum; þó skal það ekki fyrirmanað þeim, er æskja þess, að halda áfram námi sínu um lengri tíma», og að 6. grein verði alveg felld úr.

26. febr. TILSKIPUN handa Íslandi um kennslu heyrnar- og málleysingja, og fl.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þeglegt álitsskjal Vors trúa alpingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til opins brjefs handa Íslandi um kennslu heyrnar- og málleysingja, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: 1. gr. Foreldrar heyrnar- og mállausra barna og aðrir, sem ber að annast um uppfóstur þeirra og kennslu, skulu vera skyldir til að sjá um, að öllum slíkum börnum, þá er þau eru orðin 10—14 ára, og ef þau eru hæf til náms, verði komið annaðhvort til kennslu þeirrar fyrir heyrnar- og málleysingja, sem stofnuð er á Íslandi og stiptyfírvöldin hafa umsjón með, eins og með þarf, eða á hinn konunglega heyrnar- og málleysingja skóla í Kaupmannahöfn, nema því að eins þeir sanni, að sjeð verði um kennslu þessara barna á annan hátt, sem stiptyfírvöldin álíta nægilega tryggan. Ef sjerstaklegar kringumstæður mæla með því, skal stiptyfírvöldunum heimilt að gjöra undantekningu frá reglunni að framan um aldur heyrnar- og málleysingja, er þeim skuli komið til kennslu. — 2. gr. Kostnaðinn við kennslu og útbúnað barnanna og ferð þeirra til kennslustofnunarinnar skal greiða úr jafnaðarsjóði þess amts, er í hlut á, að því leyti sem barnið sjálf eða þeir, sem standa eiga straum af því, geta ekki borgað. — 3. gr. Þegar heyrnar- og málleysingjar hafa lokið náminu, og foreldrar þeirra eða aðrir vandamenn eru dánir, eða eru ekki færir um að annast þá sem skyldi, skal presti og hreppstjóra í þeirri sveit, sem þeir eiga heima í, vera skylt, að sjá um, að

þeim verði komið fyrir á þá staði, þar sem þeir geti haft **1872**
sem bezt not af því, er þeir hafa numið. Verði stofnað- 26. febr.
ar hreppsnefndir, skal þetta falið þeim á hendur í stað
hrepptjórnanna.

TILSKIPUN handa Íslandi, um gjald á brennivíni og 26. febr.
öðrum áfengum drykkjum¹.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt :
Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors
trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið
lagt, til tilskipunar handa Íslandi um gjald á brennivíni
og öðrum áfengum drykkjum, bjóðum Vjer og skipum
fyrir á þessa leið: 1. gr. — 2. gr. Þegar skip,
sem á að kaupa leiðarbrjef eða greiða lestagjald það,
sem ákveðið er með lögum 15. apríl 1854, kemur á Ís-
lenzka höfn með vörur, sem greiða á gjald af samkvæmt
1. gr., má ekki byrja að afferma það, áður en búið er
að greiða gjaldið. Eigi ekki að afferma skipið á þeim
stað, þar sem á að sýna lögreglustjóranum leiðarbrjefið
og hin önnur skipaskjöl, sem getið er um í tjeðum lög-
um, skal samt greiða honum gjaldið af öllum þeim vör-
um í skipinu, sem eru af áðurnefndri tegund, — þó að
undanskildu því, sem haft er meðferðis handa skipverj-
um sjálfum, — áður en skipaskjölunum er skilað aptur.
Um það, að gjaldið sje borgað, skal lögreglustjóri rita
vottorð á skipaskjölin. — Til þess að ákveða gjaldið
skal farið eptir vöruskrá þeirri eða tollskrá, sem skipið
á að hafa meðferðis samkvæmt lögum 15. apríl 1854 8.
gr., og er þar að auki hver skipstjórnarmaður skyldur
til að gefa skriflegt vottorð upp á sína æru og trú um
það, að ekki sje í skipinu aðrar nje fleiri af hinum nefndu
vörum, sem gjalda þarf af, en þær, sem eru ritaðar á
vöruskrána eða hina dönsku tollskrá, og svo um það,
hve mikið af því, sem aðflutt er, sje ætlað handa skip-

1) Um breytingar á lögum þessum sjá lög 11. febr. 1876, 24.
ágúst 1877 og 7. nóv. 1879.

1872 verjum sjálfum. — Sömuleiðis er hver sá, sem tekur við
 26. febr. slíkum vörum, skyldur til, er lögreglustjóri krefst þess, upp á sína æru og trú að gefa allar þær skýrslur, sem lögreglustjóra þykir við þurfa til þess hann geti framkvæmt eptirlit það, sem hann á að hafa á því, að gjaldið verði greitt. — 3. gr. Sje í vöruskránni eða tollskránni skýrt ógreinilega frá vörum þeim, sem hjer er um rætt, eða sje ástæða til að efast um, að skýrslan sje rjett, á lögreglustjóri að láta rannsaka farminn, og hafa gætur á, eins og með þarf, um afferming skipsins. Kostnaðinn við þetta skal skipstjórnarmaður og, ef við þarf, einnig eigandi farmsins borga, sje hann viðstaddur, að öðrum kosti umboðsmaður hans, ef það reynist, að skýrslan hefur verið ónákvæm, en ella skal kostnaðurinn goldinn úr opinberum sjóði. — 4. gr. Verði vörur, sem gjalda skal af, fluttar á íslenzka höfn á skipum, sem eigi þurfa að taka leiðarbrjef, eða borga lestagjald það, sem ákveðið er í lögum 15. apríl 1854, skal skipstjórnarmaður eða afgreiðslumaður skipsins, ef vissá er fyrir því, að sá maður sje þar á staðnum, áður en vörur þær, sem tollur hvílir á, eru fluttar í land, senda hlutaðeiganda lögreglustjóra hleðsluskjöl þau eða tilvísunarbrjef, sem snerta hinar greindu vörur, sem gjalda skal af, og gjöra ráðstafanir þær, sem með þarf, til þess að gjaldið verði borgað, áður en vörurnar eru fengnar þeim, sem við á að taka. Um það, hvernig reikna eigi út gjaldið, og um borgun á því, skal að öðru leyti farið eptir því, sem fyrir er mælt í 2. grein. — Sje búið að láta vörurnar af hendi, þegar svo stendur á, sem hjer er sagt, án þess að sá, sem veitti þeim móttöku, á undan hafi fengið kvittun hlutaðeiganda fyrir því, að búið sje að greiða gjaldið, skal hann innan þriggja daga frá því, að hann hefur tekið við þess konar vörum, sem gjalda þarf af, gefa hlutaðeiganda lögreglustjóra þetta til vitundar, og greiða það gjald, sem á vörunum hvílir, eptir því, sem fyrir er mælt að framan. — 5. gr. Verði nokkur uppvís að því,

að hafa annaðhvort sagt rangt til um hvernar tegundar **1872**
þær vörur eru, sem hann hefur tekið við eða sem hon- 26. febr.
um voru ætlaðar, og gjald hvílir á, eða um það, hve
mikið var af þeim, eða hann hefur látið hjá líða, að segja
til um aðflutning þesskonar vöru samkvæmt því, sem
fyrir er mælt í 4. gr., skal hann, ef brot hans varðar
ekki þyngri hegningu eptir lögnum, sæta sektum, sem
sje tvöfaldar við þá upphæð gjaldsins, sem hann með
svofelldu móti hefur reynt til að draga undan, og skal
hann þar að auki greiða gjald það af vörunum, sem á-
kveðið er í 1. gr. — 6. gr. Sá skipstjórnarmaður, sem
brýtur móti banni því, sem gjört er í 2.—4. gr. gegn
afferming skipa, áður en búíð er að greiða gjald það,
sem hjer er verið að ræða um, eða að öðru leyti verður
brotlegur í því, sem honum er gjört að skyldu með til-
liti til borgunar gjaldsins, skal, ef brot hans varðar ekki
þyngri hegning eptir lögum, sæta sektum frá 10 til 100
rd., og verði hann sekur á ný, skulu sektirnar tvöfald-
ast. — 7. gr. Hinar aðfluttu vörur, sem gjalda á af,
skulu vera að veði fyrir því, að bæði gjaldið og sektir-
nar verði borgaðar, og hefur eigandinn ekki rjett til þess
að ráða yfir þeim, fyr en búíð er að greiða gjöld þessi.
Lögreglustjórinn hefur vald til að gjöra þær ráðstafanir
í þessu efni, sem með þarf, einkum með því að kyrsetja
vörunar, og, ef ekki er borgað, selja þær til lúkningar
gjöldum þeim og sektum, sem á eru fallnar. — 8. gr. Ef
hlutaðeigandi ekki krefst þess, að málinu sje vísað til
dómstólanna, getur amtmaður ákveðið sektirnar. Sje
málinu vísað til dómstólanna, skal fara með það sem
opinbert lögreglumál. — Landshöfðingi hefur vald til,
þegar ástæða finnst til þess í einstöku tilfellum, að
lækka sektirnar. — 9. gr. Sektir þær, sem nefndar eru
í 5. grein, skulu renna í hinn íslenzka landssjóð, nema
því að eins að einhver með frásögn sinni hafi komið því
til leiðar, að hið drýgða afbrot kemst upp, og skal hann
þá hafa helming þeirra. Sektirnar eptir 6. grein renna

26. febr.

allar í landssjóð. — 10. gr. Fyrir heimtingu á tollgjöldum þeim, sem mælt er fyrir um í 1. gr., og á sektum þeim, sem á eru lagðar samkvæmt 5. og 6. gr., skal lögreglustjóri, sem í hlut á, gjöra reikning eftir þeim reglum, sem hlutaðeigandi stjórnarráð eða landshöfðingi eftir undirlagi þess ákveður nákvæmar. — Af upphæð alls gjaldsins fær innheimtumaður 2%. — 11. gr. Þangað til settur verður landshöfðingi á Íslandi, skal stiptamtmaður hafa það vald, sem með þessari tilskipun er falið landshöfðingja á hendur. — 12. gr. Tilskipun þessi öðlast gildi 1. dag júlímán. 1872.

26. febr. TILSKIPUN um póstmál á Íslandi¹.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eftir að Vjer höfum meðtekið þegnglegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar handa Íslandi um póstmál, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Landshöfðinginn á Íslandi hefur á hendi stjórn hinna íslenzku póstmála innanlands. — Í Reykjavík skal sett póstskrifstofa og skipaður póstmeistari, sem konungur útnefnir, með 700 rd. launum á ári. Það skal komið undir úrskurð konungs, hvort honum verði veitt launaviðbót eftir aldri². — Til skrifstofukostnaðar handa póstmeistararum og til kostnaðarins við póstafgreiðslu-störf á Íslandi og hirðing brjefa, hvort sem slík störf eru sameinuð einhverri annari sýslun eða einstakir menn hafa þau á hendi, skal verja því fje, sem til þessa er ætlað í hinni árlegu fjárhagsáætlun. — 2. gr.³ Til sendinga með póstum á Íslandi verður viðtaka veitt: — a) lausum brjefum,

1) Um póstgöngur milli Íslands og Danmerkur og milli Íslands og utanríkislanda sjá augl. 26. sept. 1872, 14. febr. 1876, 14. nóv. 1881 o. fl.

2) Sbr. lög um laun ísl. embættismanna, 15. okt. 1875, 12. gr., og fjárlögin (fyrir 1886 og 1887, 12. gr. 1. a.).

3) Sbr. lög 10. okt. 1879 (um brjefspjöld).

og hjer er til að telja: — 1. hvað eina, er sent er í **1872** brjefsformi, og — 2. prentað mál í krossbandi eða ein- 26. febr. brugðnu bandi, eða samanbrotið að eins; og sömuleiðis ef sú sending er opið spjaldblað eða sýnishorn af varningi eða fyrirmynd við fatasnið; — skulu þær sendingar vera með utanáskript og eigi þyngri en 50 kvint¹, en hvorki má á þær skrifa verð þeirra, eða, að þeim fylgi aðrir munir. — Þau skal álíta sem ábyrgðar-brjef, ef utan á þeim stendur: »mælt með«, »á hendur falið« eða »NB«, og eru búin frímerkjum, svo nægir. Ef svo er, verður þeim eigi skilað móttökumanni í hendur, nema hann greiði kvittun fyrir. — Öll þau brjef, sem lagðir eru inn í peningar eða peningavirði, sem eigi er tilgreind upphæð á, hvort heldur það eru gjaldgengir peningar, peninga ígildi, skuldabryf eða aðrar skuldajátningar, er hverjum þeim eru nýtar, sem þær í höndum hefur, skulu vera ábyrgðarbrjef; — b) peningabryfum, og telst hjer undir hvað eina í brjefsformi, að þyngd og svo á sig komið, sem fyrir er mælt í staflíð a, þegar verð hins innlagða er tilgreint og það er annaðhvort peningar eða fjemætir pappírar. Fulla upphæð þarf eigi að tilgreina, utan sá beiðist tölu á, er sendir, þá er hann afhendir sendinguna; c) böggjum, og teljast hjer undir allir þeir munir, aðrir en greindir eru í staflíðunum a og b, er sendir verða með póstum, ef vísað er til viss manns, er við skal taka, og þeir eru í umbúðum eða um þá er svo lukt, sem hlýðir. — Hverri böggulsending skal fylgja tilvísunarbrjef með utanáskript, og læst, ef menn vilja; en til þess má eigi hafa ábyrgðarbrjef eða peningabryf. Tilvísunarbrjefið má eigi vera meir en 3 kvint, en verður eigi talið þyngra fyrir því, þó lykill að sendingunni fylgi. — Um það, hvort taka megi böggla til flutnings á vetrarpóstferðum, skal ákveðið seinna meir². — 3. gr. Póststjórnin ákveður, hversu mikið af

1) Sbr. um krossbandssendingar lög 4. nóv. 1881, 1. gr.

2) Sbr. lög 4. nóv. 1881, 4. gr.

1872 munum þeim, sem getið er um í 2. gr., póstarnir geti 26. febr. tekið að sjer til flutnings og ráðstöfunar, svo og hver skilyrði skuli gjörð eða hverjar reglur settar í slíkum greinum. — 4. gr. Frá því, er senda má með póstum, eru þeir hlutir undanskildir, sem bannað er að breiða út, eða bera með sjer eitthvað það, sem ólögmætt er eða ósæmilegt eða öðrum mönnum til hneysu; enn fremur þeir hlutir, sem hætta er búin af, ef fluttir eru, t. a. m. eldfimir, sprenghættir, etandi eða þesskonar hlutir, og þeir, sem illur daunn er af. Sje pagað yfir innihaldi þessháttar sendinga eða rangt til sagt, á póststjórnin bótaheimtu fyrir þann skaða, er af þeim verður. — 5. gr. Póststjórnin skal sjá um, að póstarnir komist reglulega áfram annaðhvort með þeim áhöldum, sem hún sjálf á, eða með öðrum fararþeina, allt eptir því, sem henta þykir, og peningar að öðru leyti eru til þess í fjárhagsáætluninni. — 6. gr. Sjerhver skipstjórnamaður er skyldur eptir áskorun póststjórnarinnar að taka á móti þeim hlutum til flutnings, er nefndir eru í 2. greinar staflíð a, og flytja þá frá þeim stað, er skipið leggur út frá, og til þeirrar hafnar á Íslandi eða erlendis, er það á að fara til og nefnd er í leiðarbrjefi skipsins. — Komi sú áskorun til skipstjórans við sjerstakt tækifæri, eða ef hún er opinberlega birt fyrir þau skip yfir höfuð, er eiga leiðir á tiltekna staði, þá ber skipstjóranum að segja til þess í tækan tíma á pósthúsi þess staðar, og í seinasta lagi 24 stundum áður, hvaða dag og stund hann ætlar sjer að halda í burt, og má hann þá ekki fyrri fara, nema póstsendingarnar sje á skip komnar; skulu þeim þá fylgja tvær sendingaskrár samhljóða, og fær póststjórnamaðurinn aðra þeirra aptur með kvittun skipstjórans, en hinni heldur hann eptir. — Á leiðinni er skipstjóri skyldur að geyma póstsendingarnar á þeim stað í skipinu, þar sem þeim er óhultast og bezt fer um þær, og annast um þær sjerilagi, þegar eitthvað ber að höndum. — Neyðist skipstjórinn

til að leita hafnar á öðrum stað, en þeim, er leiðarbrjef **1872**
hans vísar til, skal hann segja til á pósthúsinu þar, að 26. febr.
hann hafi póstsendingar meðferðis, eða ef þar er enginn
póstembættismaður eða póstpjónn, láta þann embættis-
mann vita það, er hann annars kann að hitta, svo ráð-
ið verði af, eptir kringumstæðum, hvort beint skuli fyrir
sendingunum með öðru móti. — Þegar skipstjórinn kem-
ur þangað, sem ferð hans var heitið, skilar hann tafar-
laust af sjer póstsendingunum á pósthúsinu, er hann er
lagztur við akkeri. — Það, sem hjer er sagt, varðar og
þau skip, er til flutninga eru höfð frá höfn á Íslandi;
en þó skulu þessi skip skyld að taka það til flutnings,
sem nefnt er í 2. gr., b. og c. Póststjórnin má og festa
upp á þessum skipum, þar sem hentugast er og hægast
til að ná, læsta kassa til að láta í brjef; um kassana
og sendingarnar verður svo skipt á þeim stöðum, er
skipin koma við á. Útgjörðarmaður eða skipstjóri þess
ships, er senda á í flutningaferðir, er skyldur í tækan
tína, og í seinasta lagi samtíða hinni fystu auglýsingu
sinni um ferðirnar, að segja póststjórninni til um leið
shipsins, viðkomustaði, burtsiglingar- og tilkomutið, og
eins um sjerhverja þá breytingu, sem á ferðum þessum
verður gjörð síðar. — Sje eigi annað um samið, borgar
póststjórnin fyrir flutning sendinga þeirra, sem hjer ræð-
ir um, fyrir allt það, sem flytja á á einni ferð, eptir
vikt með umbúðum: milli hafna á Íslandi 16 sk. undir
10 pund, eða minna, og milli annara staða 16 sk. und-
ir 10 pund eða minna, fyrir hverjar 50 mílur af beinni
vegarlengd. Ókeypis skulu flutt aptur brjef, er eigi ná
að komast til skila, tómir póstsekkir, töskur eða annað
því um líkt. — 7. gr. Verði póstarnir eða fararskjótar
þeirra fyrir slysum í ferðunum, eður ef þeir þurfa aðstoðar
við annara orsaka vegna, til að halda áfram ferð sinni,
skal hver sá, er nærri býr, eptir áskorun veita þeim
tafarlaust þá hjálp, sem með þarf, mót sanngjarnri borg-
un, hvort heldur það er hestlán eða annar beini. — Sú

1872 borgun gelzt eptir samkomulagi milli póststjórnarinnar 26. febr. og þeirra, er aðstoðina veittu, en náist eigi samkomulag, kemur það mál undir úrskurð hlutaðeigandi lögreglustjóra. — 8. gr.¹ — — — 10. gr. Borgunin, sem ákveðin er í 8. og 9. gr., greiðist fyrirfram fyrir: — brjef, sem falin eru á hendur; — móttökukvittanir; — sendingar til konungs og konungsættingja; — sendingar til stjórnarvalda og sveitarstjórna, að þeim undanskildum, er koma frá öðrum mönnum en þeim yfirvöldum, er nú voru nefnd, ef þær einungis hafa inni að halda skýrslur eða álit, sem krafizt hefur verið eða beðið um, og sá, er sendir, vottar það utan á brjefinu með eiginhandar undirskript, að það sje þess efnis; — opin brjef, eða brjef með þeirri utanáskript, að móttökumaður getur af henni ráðið, hvers efnis þau eru; — blöð og tímarit, sem menn skrifa sig fyrir fyrir fjórðung árs í minnsta lagi frá venjulegum fjórðungaskiptum. Þó má póststjórnin í stöku tilfellum miða borgunina við skemmri tíma. — Burðareyri fyrir allar sendingar, sem eigi eru hjer taldar, má sá, er sendir, greiða hvort sem hann kýs heldur á þeim stað, er þær ganga frá, eða hinum, er þær eiga að fara til, eða skipta honum á báða staðina. Þegar burðareyri er að eins greiddur að nokkrum hluta með frímerkjum, skal heimta burðareyri af sendingunni eins og ef ekkert væri goldið, en frá borguninni skal dregið verð þeirra frímerkja, sem höfð voru. — Einstakir menn, sem senda eitthvað með pósti, eru skyldir til að borga eptir á ógoldna póstpeninga fyrir sendingar, sem ekki eru leystar inn af þeim, sem við á að taka, ef þess verður krafizt af póststjórninni. — 11. gr. Burðareyri greiðist með því að líma á brjefið, peningabrjefið eða (þegar bögglar eru sendir) á tilvísunarbrjefið, svo mörg frímerki, er sámsvarar burðargjaldinu; frímerki lætur póststjórnin búa til, og fást þau til kaups á póststofunni, á öllum póstafgreiðslustöðum og brjefhirðingar-

1) Sbr. lög 15. okt. 1875.

stöðum, þannig að fyrir hvert fullt hundrað af frímerkjum, **1872** sem keypt eru í einu, borgar kaupandi 4% minna, en 26. febr. þau hljóða upp á. — 12. gr. Af tekið er að flytja nokkuð kauplaust. Það skal komið undir úrskurð konungs, hverja uppbót embættismenn og sýslunarmenn skuli fá fyrir þann kostnaðarauka, er af þessu leiðir fyrir þá. — Til þeirra póstsendinga, er á þenna hátt er veitt þóknun fyrir úr landssjóðnum, má hafa þjónustu-frímerki. Hinar nákvæmari reglur um, hvernig þessu verði við komið og um reikningsskil, skal hlutaðeigandi stjórnarráð eða landshöfðingi eptir undirlagi þess setja¹. — 13. gr. Glatist ábyrgðarbrjef í vörzlum póststjórnarinnar, skal greiða þeim, er sendi, 10 rd. í skaðabætur. — Týnist peninga- eða böggul-sending, eða ef það skemmist eða breytist um það, sem var í þeirri sendingu, meðan hún var í vörzlum póststjórnarinnar, þá bætir póststjórnin þeim skaðann, er sendi, þó ekki fram yfir það, er greint var um verðið, þá er sendingin var látin á póstin, og eigi yfir 48 sk. fyrir hvert pund af vikt sendingarinnar í umbúðum, ef verðið var eigi til greint. Sje hluturinn týndur með öllu, skal og borga aptur þann burðareyri, er greiddur var. — Skaðabætur greiðast ekki: — a) þegar skaðinn kemur eingöngu af eðli þess, sem sent er, eða orsakast af illum umbúðum; — b) þegar böggullinn hefur ekki skaddast að utan á umbúðum eða innsigli, svo að því verði kennt um að sendingin sjálf hafi skemmzt eða glatazt. Þó skal þann skaða bæta, er verður á peningum og pappírnum, er peningaverð hafa, sem eru afhentir í umbúðum, eða á öðrum peningasendingum, hvort sem umbúðir eða innsigli eru ósködduð eða ekki, ef það fje var talið á pósthúsinu, þegar því var skilað þar. — Þær bætur, er póststjórnin á að gjalda eptir því, sem nú er sagt, ná að eins til verðs þess hlutar, er glatazt hefur, eða þeirrar rýrnunar, sem hinir skemmdu munir hafa orðið fyrir, en eigi skal bæta ábatamissi, eða afsakna, eða peninga-verðfall, eða yfir

1) Sbr. augl. um póstmál, 3. maí 1872, 15. gr. 7.

1872 höfuð neinrar óbeinlínis afleiðingar skaðans. — Fyrir hina 26. febr. hlutina, sem nefndir eru í 2. gr., skal engar skaðabætur greiða. — Skylda til skaðabóta fellur burt, ef póststjórninni eigi er skýrt frá kröfunni innan eins árs frá því, að hluturinn var látinn á póstinn. — 14. gr. Brot gegn póstlögnum skal varða þeim hegningum, sem hjer skal greina: a) Sá, sem afhendir pósti eða öðrum póstþjóni hluti, sem eptir því, sem sagt er, má senda með pósti, til að koma þeim á framfæri utanpósts, skal sæta sektum, er nema sexföldum burðareyri eptir taxtanum. — b) Fyrir það að senda peninga eða aðra verðmætumuni, sem nefndir eru í 2. gr. staflað a, tilsagnarlaust í lausum brjefum án ábyrgðar, skal liggja við sekt, sem sje fimmtungur af verði því, sem leynt er, þó eigi yfir 10 rd. — c) Fyrir misferli af hálfu skipsútgjörðarmanna og skipstjóra gegn því, er þeim er gjört að skyldu í 6. gr., skal greiða 2—10 rd. sekt. Valdi brotið því, að póststjórninni verði gjört að skyldu, að greiða skaðabætur, skal hlutaðeigandi þar að auki endurgjalda póststjórninni skaðabætur þær, sem hún á að láta af hendi. — d) Sömu hegning skal sá sæta, er veitir eigi tafarlaust póstinum þá hjálp, sem um er rætt í 7. gr. — e) Þeir embættismenn eða sýslunarmenn, sem hafa þjónustufrímerki til annara sendinga en þeirra, er leyft er, eða láta aðra menn fá þau til þess, sem þeim ekki er leyft, eða ef þeir með öðru móti verða þess olland, að heimtað verði af landssjóðnum meiri uppbót fyrir afnám ókeypis-sendinga, en greiða skal samkvæmt 12. gr., skulu sæta 5—50 rd. sektum. — Framan nefndar sektir ákveður póststjórnin, og skal úrskurður hennar standa óraskaður, nema hlutaðeigandi innan 14 daga, frá því er honum var birtur úrskurðurinn, heimti, að málið gangi til dóms, og skal þá fara með það sem opinbert lögreglumál. — Póststjórninni er heimilt, ef ástæða virðist til þess í stöku tilfellum, að færa niður ofan nefndar sektir, eða gefa þær upp með öllu. — Sektir þær, sem nefndar

eru í staflidunum a og b, falla til þess, er með sögu- **1872**
 sögn sinni kemur því til leiðar, að hin drýgðu afbrot 26. febr.
 komist upp. Hinar sektirnar ásamt þeim burðareyri,
 sem undan er dreginn, falla í póstsjóð. — 15. gr. Sá,
 sem sendir eitthvað með pósti, hefur ráð yfir því, þang-
 að til því er skilað. — Sendingar þær, er eigi komast
 til skila, skulu opnaðar, og farið með þær, sem póst-
 stjórnin ákveður nákvæmar, og skal selja munina póst-
 sjóði í hag. Ef eigandinn segir til sín innan sex mán-
 aða frá því er selt var, fær hann það, er fyrir hlutinn
 kom, að frá dregnum kostnaði og án leigna. — Að öðru
 leyti má enginn af þeim, sem hafa póstpjónustu á hendi,
 gefa nokkrum manni út í frá neina vísbendingu um það,
 er annar maður sendir með pósti, og eigi heldur má
 neitt af því, sem fengið er póstinum til flutnings, með
 vitund póstpjónustumanna opna nje lesa af óviðkomandi
 mönnum. — 16. gr. Hvenær sem greiða skal sekt, burð-
 areyri eða skaðabætur út af einhverjum hlut, sem er í
 vörzlum póststjórnarinnar, er henni heimilt, að halda
 honum aptur eða því, sem hann hefur inni að halda,
 unz borgað er, og verði eigi borgað, að ráða með öllu
 yfir hlutnum eða því, sem hann hefur inni að halda. —
 Ef skera á úr því, hvort eitthvað er látið á póstin eða
 sent með löglegu móti, og úrskurður þessi er kominn
 undir því, hvers eðlis eða innihalds hluturinn er, og
 hann er í vörzlum póststjórnarinnar, má hún heimta, að
 sendingin verði í viðurvist póstpjónustumanns opnuð, og
 rannsökuð af þeim, sem tekur við henni, eða, ef svo ber
 að, af þeim, sem sendir hana. Verði þessu eigi hlýtt,
 má póststjórnin ráða yfir hlutnum eins og áður var
 getið. — 17. gr. Hlutaðeigandi stjórnarráð, eða lands-
 höfðingi eptir undirlagi þess, sjer um tilhögun á póst-
 göngunum og setur allar þær reglugjörðir, sem útheimt-
 ast til þess, að koma þessari tilskipun í verk¹. —

1) Sbr. augl. um póstmál, 3. maí 1872, og 2. „leiðarvísa“ (fyrir
 brjefhirdingarmenn og fyrir póstaðgreiðendur), dags. 31. okt. 1872.

1872 18. gr. Þangað til settur verður landshöfðingi á Íslandi, 26. febr. skal stiptamtmaður hafa það vald, sem með þessari tilskipun er falið landshöfðingja á hendur. — 19. gr. Hlutaðeigandi stjórnarráð sjer um, að þessi tilskipun geti öðlzt gildi í seinasta lagi 1. aprílmán. 1873.

20. apr. TILSKIPUN um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík¹.

Vjer Chr. IX., o. s. frv., Gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefur verið lagt, til tilskipunar um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið: — 1. gr. Málafnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn; í hana skulu kosnir bæjarfulltrúar, og er bæjarfógeti oddviti stjórnarinnar. — 2. gr. Framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórnin gjörir, og bæjarmálefna yfir höfuð er á hendi oddvítans. — 3. gr. Með samþykkt má ákveða, að hinum sjerstöku bæjarmálefnum sje beinlínis stjórnað af föstum nefndum, og skal í samþykktinni tiltekið nákvæmar, hverir skuli vera í þeim, og um vald þeirra. Ef bæjarstjórninni þykir þess við þurfa eða henni virðist það hagfellt í einstöku tilfellum, má hún fela einum eða fleiri úr sínum flokki á hendur, að framkvæma sjerstök bæjarstörf eptir þeim reglum, sem til skulu teknar í samþykktinni. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur. — 4. gr. Í samþykktinni skal kveðið á um, hve margir hinir kjörnu bæjarfulltrúar skuli vera; skal tala þeirra ætíð standa á stöku, og mega þeir ekki vera færri en 7, og ekki fleiri en 13. — 5. gr.² Með tilliti

1) Sbr. samþykkt um stjórn bæjarmálefna í Reykjavík, 9. okt. 1872, og reglur um þingsköp og starfsaðferð bæjarstjórnarinnar í Reykjavík, 10. febr. 1873.

2) Sbr. lög 12. maí 1882, um kosningarrjett kvenna.

til kosninga skal bæjarfulltrúum skipt í tvo hluti, og **1872**
skal annar þeirra vera einum fjölmennari en hinn. Meiri 20. apr.
hlutinn skal kosinn af öllum þeim kaupstaðarbúum, sem
kosningarrjett hafa til alþingis, ef þeir hafa verið bú-
settir í kaupstaðnum næsta ár frá nýári til nýárs á und-
an kosningunni, og greitt í beinlínis bæjargjöld í minnsta
lagi 4 rd. Minni hluti bæjarfulltrúa skal kosinn af $\frac{1}{3}$
hluta allra þeirra áður töldu bæjarbúa, er kosningarrjett
hafa, og mest hafa greitt í bæjargjöld hið síðasta ár frá
nýári til nýárs, ef þessi $\frac{1}{3}$ hluti hefur galdið minnst $\frac{2}{3}$
hluta allra gjaldanna. Nái fimmtungurinn ekki þessari
upphæð, skal svo mörgum við bætt af þeim, sem mest
greiða, úr hinum $\frac{4}{5}$ þörtunum, að þessari gjaldaupphæð
verði náð. Hafi fleiri greitt jafnmikil gjöld á því ári, og
það verður nauðsynlegt, að nokkur þeirra gangi til
kosningar, til þess að ná hinum fyr nefnda fimmtung af
kjósendum, eða $\frac{2}{3}$ þörtunum af gjaldaupphæðinni, skulu
þeir allir ganga til kosningar. — Kjörgengur er hver, er
kosningarrjett hefur til meiri hluta bæjarfulltrúa. —
Feður og afkomendur mega ekki sitja í bæjarstjórninni
í senn. — 6. gr. Almennar kosningar skulu fara fram
einhvern hinn fyrsta dag eptir nýár, og gildir kosningin
í sex ár. Þriðja hvert ár skal á víxl kosinn meiri eða
minni hluti bæjarfulltrúa. Þeir, sem nú eru í bæjar-
nefndinni, skulu ganga inn í bæjarstjórnina, og fara fyrst
frá, er sá tími er liðinn, sem þeir voru kosnir fyrir. —
Nú gengur úr bæjarstjórn maður innan þeirra 6 ára,
sem hann er kosinn fyrir, og skal þá kosning þess, sem
í hans stað er kosinn, að eins gilda fyrir þann tíma,
sem eptir er af hinum sex árum. — 7. gr. Kosningum
stýrir kjörstjórn, og eru í henni oddviti bæjarstjórnar-
innar og tveir af bæjarfulltrúum, kosnir af og úr bæjar-
stjórninni. Svo skal kosningu undir búa, að kjörstjórn-
in semur kjörskrá yfir kjósendur, og skal þá farið eptir
skattgjaldaskrá þegarins frá næsta ári áður en kosning

1872 fer fram. Kjörskráin skal vera til sýnis á opinberum
20 apr. stað um 14 daga á undan kjördegi. Kæur um, að nokkur sje oftalinn eða vantallinn á kjörskránni, á, ef þær eiga að verða teknar til greina, að leggja fyrir kjörstjórnina, að minnsta kosti þremur dögum á undan kjördegi, svo að kjörstjórnin geti rannsakað málið og lagt úrskurð sinn á það, áður kosning fer fram. — 8. gr. Formaður kjörstjórnarinnar skal boða dag, stað og stundu, er kosningar skulu fram fara, að minnsta kosti átta dögum á undan, og á þann hátt, sem almennur er í kaupstaðnum um opinberar auglýsingar. Skal kjörfundurinn haldinn fyrir opnum dyrum; skulu þá kjósendur allir, er neyta vilja kosningarrjettar síns, koma sjálfir á kjörfund, og lýsa því yfir annaðhvort munnlega fyrir kjörstjórninni eða á opnum seðli, hvern þeir vilja kjósa. Atkvæði skulu greidd í einu um svo marga, sem kjósa skal. — Þegar þeir hafa greitt atkvæði, sem við eru staddir, og allir kjósendur kallaðir fram, skal kjörstjórnin biða hálfa stundu, áður en hún slítur kosningarfundinum, til þess að þeir, sem þá eru eigi enn komnir, með þessu móti fái tækifæri til að neyta kosningarrjettar síns. Þegar öll atkvæði eru bókuð, les formaður kjörstjórnarinnar þau upp, en hinir tveir kjörstjórnarnir rita þau upp og telja saman; þar eptir skal nefna kosna sem fulltrúa þá, er flest hafa fengið atkvæði. Nú hafa tveir eða fleiri jafnmörg atkvæði, og skal þá hlutkesti ráða. — Þá er í sama mund skal kjósa bæjarfulltrúa úr flokki allra kjósenda og úr flokki þeirra, er mest gjalda, skulu hinar almennu kosningar fram fara fyrst, og þar á eptir skal kjósa hinn hlutann í fyrsta lagi á fjórða degi og í seinasta lagi innan átta daga. — 9. gr. Sjerhver sá, sem er kjörgengur, er skyldur að taka á móti kosningu, nema hann sje sextugur að aldri, eða hann vegna heilsubræsts, anna eða annars því um líks hefur sennilega ástæðu til þess, að skorast undan kosningu; kjörstjórnin skal skera úr þessu, og láti hann sjer ekki

lynda úrskurð hennar, skal skjóta málinu til bæjarstjórn- **1872**
arinnar. Sá, sem í minnst þrjú ár í samfellu hefur ver- 20. apr.
ið bæjarfulltrúi, er eigi skyldur að taka á móti kosningu,
fyr enn að jafnlangur tími er liðinn, og hann hefur
áður verið bæjarfulltrúi. — Sá, sem hefur eitthvað að
kæra yfir kosningargjörð þeirri, sem fram er farin, eða
yfir úrskurðum kjörstjórnarinnar, verður að bera mál
sitt skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga, eptir að
kosningin hefur farið fram, eigi umkvörtun hans að
verða tekin til greina. Innan 14 daga frá því, að
kæruskjalið var fengið bæjarstjórninni, leggur hún úr-
skurð sinn á málið, og skal áður um það leitað álits
kjörstjórnarinnar. Úrskurði bæjarstjórnarinnar má inn-
an 14 daga frá því, hann er upp kveðinn, áfrýja til
landshöfðingjans. Þegar almennar kosningar (þriðja
hvert ár) hafa átt sjer stað, fara bæjarfulltrúar þeir, er
áður voru, þá fyrst úr bæjarstjórninni, er úrskurður bæj-
arstjórnarinnar á fyrnefndan hátt er lagður á kærur þær,
er kunna að hafa komið fram um hinar nýju kosningar.
— Sje undanfærsla undan kosningu tekin til greina, eða
kosning er ónýtt, skal ný kosning fara fram sem fyrst,
og skal til þess nota hinar síðast lagfærðu kjörskrár. —
10. gr. Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn, áður
en sá tími er liðinn, er hann er kosinn fyrir, og skal
þá bæjarstjórnin ákveða, hvort beiðni hans skuli taka til
greina. Bæjarstjórnin ákveður enn fremur, hvort bæjar-
fulltrúi skuli fara frá eða honum skuli vikið úr bæjar-
stjórninni um stund sökum atvika, sem svipta hann
kjörgengi. Hið sama skal og gilda, ef bæjarfulltrúi van-
rækir eða færist undan að gjöra það, sem hann er skyldur
til sem bæjarfulltrúi, þannig að nauðsyn ber til að hann
fari frá. Þó má sá, sem vikið er úr bæjarstjórn gegn
vilja hans, bera kærur sína undir landshöfðingja, sem
leggur endilegan úrskurð á málið. Þegar einhver fulltrúi
fer úr bæjarstjórn, skal kosið að nýju, nema allir þeir,

1872 sem eptir eru, fallist á í einu hljóði, að því megi fresta 20. apr. til hinna næstu almennu kosninga. Fari tveir eða fleiri úr bæjarstjórn misreitis, skal, svo fljótt sem verða má, skilmálalaust kosið að nýju í stað þeirra, er frá hafa farið, eptir endurskoðaðri kjörskrá. — 11. gr. Oddviti bæjarstjórnarinnar stjórnar umræðum á fundum, og sjer um, að það, sem ályktað er, verði rjett ritað í gjörðabókina. — Til þess lögmet ákvörðun sje gjörð, verður, auk oddvita, minnst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðafjöldi skal ávallt ráða. Sje jafnmörg atkvæði með og mót, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar, því þá ræður hlutkesti. Fundir bæjarstjórnarinnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórnin ályktar það. — Það skal kunngjört bæjarbúum, hvenær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda, þegar oddvita þykir nauðsyn bera til, eða minnst helmingur bæjarstjórnarinnar æskir þess. — Oddviti skal á undan fundum, að svo miklu leyti, sem unnt er, skýra bæjarfulltrúum frá því, hver málefni komi fyrir. Allir þeir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gjörðabókina við fundarlok, og á sjerhver í bæjarstjórninni rjett á, að fá ágreiningsatkvæði sitt stuttlega bókað. Að öðru leyti ákvarðar bæjarstjórnin sjálf þingsköp sín, en landshöfðingi samþykkir þau. — 12. gr. Virðist bæjarfógeta, að ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út fyrir vald bæjarstjórnarinnar, eða að hún sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða að hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni með því að rita atkvæði sitt í gjörðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda landshöfðingja skýrslu, og leggur hann þá úrskurð sinn á málid. Eptirrit af skýrslu þeirri, er bæjarfógeti sendir til landshöfðingja, skal ávallt jafnframt senda bæjarstjórn-

inni. — 13. gr. Fátækranefnd sú, sem stofnuð er sam- **1872**
kvæmt reglugjörð 27. nóvbr. 1846, skal upphafin, og skulu 20. apr.
störf hennar falin bæjarstjórninni á hendur. Í samþykkt
bæjarstjórnarinnar skulu tilteknar nákvæmari reglur um
stjórn fátækramálefna, og má þar í einnig ákveða,
að hin sjerstaklega umsjón með fátækum og fátækra-
stofnunum skuli falin á hendur fátækra-
stjórn, sem ekki
eru í bæjarstjórninni, og eru þeir skyldir að takast þenna
starfa á hendur kauplaust. — Sóknarpresturinn skal
taka þátt í umræðunum um þau mál, er snerta uppeldi
og kennslu fátækra barna, og hafa atkvæði í þeim. Fall-
ist bæjarstjórnin ekki á álit hans um það, hvar koma
eigi þessum börnum fyrir, má hann skjóta þeirri álykt-
un, sem gjörð hefur verið, til landshöfðingja. — 14. gr.
Stjórn á tekjum og gjöldum skóla skal bæjarstjórnin hafa
á hendi, og yfir höfuð alla umsjón um skólasjóði og reikni-
nga. Til þess að hafa umsjón með skólakennslunni og em-
bættisverkum kennara skólans, skal sett skólanefnd, og
eru í henni sóknarpresturinn og minnst tveir menn aðr-
ir, sem bæjarstjórnin kys til þess, og skal að minnsta
kosti annar þeirra vera úr flokki bæjarfulltrúa. Kosn-
ingin gildir fyrir þrjú ár, og eru hlutaðeigendur skyldir
að takast starfa þenna á hendur launalaust. Nefnd þessi
velur sjálf formann sinn. Skólakennara kaupstaðarins
má eigi kjósa í skólanefndina. — 15. gr. Bæjarstjórnin
skal kjósa tvo menn, annan úr sínum flokki, til hafnar-
nefndarinnar. — 16. gr. Bæjarstjórnin kys tvo menn úr
sínum flokki til að taka sæti í byggingarnefndinni sam-
kvæmt opnu brjefi 29. maí 1839, 1. gr., og skal hún
einnig kjósa hina tvo aðra bæjarbúa, sem í nefndinni
eiga að vera. — Enn fremur kys bæjarstjórnin einn mann
úr sínum flokki í heilbrigðisnefndina. — 17. gr. Bæjar-
stjórnin setur embættismenn og sýslunarmenn bæjarins
og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna, naturverði og
fangaverði setur bæjarstjórnin eptir uppástungu lögreglu-
stjóra, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis

1872 bæjarstjórnarinnar. — 18. gr. Innan 1. dags októbermán. 20. apr. ár hvert skal samin áætlun yfir tekjur og útgjöld kaupstaðarins fyrir hið næsta ár, samkvæmt fyrirmynd þeirri, er landshöfðingi hefur samþykkt. Skal áætlun þessi rædd í bæjarstjórninni á tveimur fundum með 8 daga millibili. Við aðra umræðu skal bæjarstjórnin íhuga áætlunina grein fyrir grein, og greiða atkvæði um hverja grein út af fyrir sig, og skal áætlunin í þeirri mynd, sem bæjarstjórnin þá samþykkir hana, vera regla, sem farið verður eptir, fyrir upphæð bæjargjalda og fjárstjórn næsta árs, án þess að æðra samþykkis þurfi við, nema í því tilfelli, sem getið er um í 19. gr. Áætlun þessa skal leggja fram innan 1. dags nóvembermán., og skal hún vera öllum til sýnis um 14 daga. — Komi síðar til útgjalda, sem eigi eru á áætlun, eða verða eigi greidd af þeirri upphæð, sem tiltekin er í áætluninni í útgjaldagrein þeirri, sem við á, og gjald þetta er ekki beinlínis lagt á með lögum, eða ef upphæðin í áætluninni auðsjáanlega einungis hefur verið sett upp á óvissu, má bæjarstjórnin því að eins gjöra ályktun því viðvikjandi, að hún hafi haft málið til íhugunar átta dögum fyrir þann fund, er ályktun er gjörð. Sje eigi efni fyrir höndum, til að standa straum af því, sem útgjöldin hafa aukizt, ákvarðar bæjarstjórnin, hvort það, er á vantar, skuli útvega með láni, eða með því að hækka að því skapi skatta þá, sem búið er að jafna niður. Samþykkis landshöfðingja til þessa skal því að eins við þurfa, ef farið verður út fyrir takmörk þau á valdi bæjarstjórnarinnar, sem sett eru í 19. gr., með því að taka nýtt lán eða heimta stærri skatta. — Reikningsár kaupstaðarins er frá nýári til nýárs, eins og hingað til hefur verið. — 19. gr. Án samþykkis landshöfðingja má bæjarstjórnin eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld á til samans, en sem nemur meðaltali af öllum bæjargjöldum fyrir hin síðustu þrjú ár, að fimmtungi við bættum, og þegar seinna á að reikna meðalgjaldið fyrir hin þrjú síðustu

ár, má ekki telja með það skattgjald, sem á einhverju **1872**
ári hefur með samþykki landshöfðingja verið lagt á fram 20. apr.
yfir þetta. Bæjarstjórnin má heldur ekki án samþykkis
landshöfðingja taka af innstæðufje kaupstaðarins, selja eða
veðsetja fasteignir hans eða kaupa nokkra nýja fasteign,
taka stærri lán, eða lán upp á lengri tíma, en að þau verði
borguð aptur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, nje
heldur endurnýja slík lán eða fresta borgunartímanum.
Sömuleiðis útheimtist samþykki landshöfðingja til þess,
að kaupstaðurinn geti gengið í samfjelag við aðrar sveit-
ir um þinghús, fangelsi, sjúkrahús og aðrar þess háttar
stofnanir. Eptir uppástungu bæjarstjórnarinnar getur
landshöfðingi samþykkt breytingar á reglum þeim, sem
farið er eptir, þegar jafnað er niður útgjöldum í þarfir
bæjarins, ef þau verða ekki borguð með öðrum tekjum.
— 20. gr. Niðurjöfnunarnefnd skal jafna niður gjöldum
eptir efnum og ástandi; tala nefndarmanna skal ákveð-
in í samþykktinni; skal standa á stöku, og mega nefnd-
armenn eigi vera færri en fimm, nje fleiri en níu. Með
tilliti til kosningar skal nefndarmönnum skipt í tvo hluti,
annan stærri, og annan minni; meiri hlutann kjósa allir
bæjarbúar, er kosningarrjett hafa samkvæmt 5. gr.,
minni hlutann þeir, er greiða mest í skatt. Niðurjöfn-
unarnefndin skal kosin í ágústmánuði. Að því er snert-
ir rjett til þess að verða kosinn, og um það, hvernig
haga skuli kosningum, o. fl., gilda hinar sömu reglur,
og um kosning bæjarfulltrúa. Nefndarmenn þessir skulu
gegna starfa sínum í sex ár, og fer minni hlutinn fyrst
frá, og þar á eptir til skiptis. Um ályktanir niðurjöfn-
unarnefndarinnar og atkvæðagreiðslu hennar skal farið
eptir því, sem fyrir er mælt í 11. gr., og kys nefndin
sjer sjálf oddvita úr sínum flokki. — 21. gr. Að þeim
undanteknum, sem eru í bæjarstjórninni, getur enginn,
sem er skyldur að taka á móti kosningu í hana, skorazt
undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina,
nema hann að minnsta kosti í 3 ár samfleytt hafi haf

1872 þetta starf á hendi. Skal hann þá undanþeginn starfa
 20. apr. þessum í jafnlangan tíma, og hann hefur verið við. —
 22. gr.¹ Niðurjöfnun eptir efnum og ástandi nær til
 allra, sem hafa fast aðsetur í bænum. Þeir skulu greiða
 þar fullt gjald eptir öllum efnahag sínum, nema þeir á
 gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarsstaðar; sje
 svo, þá má eigi leggja hærra gjald á þá, en samsvari
 þeim tíma, er þeir hafi haft aðsetur í kaupstaðnum. Ef
 einhver hefur haft fast aðsetur í bænum skemmri tíma,
 en fjóra mánuði, þá kemur það ekki til greina. — Lands-
 höfðinginn skal úr því skera, hvort erlendir menn, sem
 ekki stunda neina borgaralega atvinnu, en hafa aðsetur
 í kaupstaðnum, sje gjaldskyldir. — 23. gr. Niðurjöfn-
 unarnefndin jafnar niður hinum árlegu gjöldum í nóvem-
 bermánuði. Niðurjöfnunarskráin skal, þegar búið er að
 bæta við hana annari skrá yfir það, sem hver gjaldandi
 að öðru leyti skal greiða í skatt til bæjarins, liggja öll-
 um til sýnis í 14 daga fyrir árs lok annaðhvort í bæjar-
 þingsstofunni eða á öðrum hentugum stað, eptir að búið
 er að birta það opinberlega. Bæjarstjórnin má ákveða,
 að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júní-
 mánaðar hvert ár, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem
 flutt hafa sig til kaupstaðarins, eptir að aðalniðurjöfn-
 unin fór fram, og skyldir eru að greiða skatt samkvæmt
 22. gr. Þessi aukaniðurjöfnun skal liggja öllum til sýn-
 is í 14 daga, eins og sagt er að framan. — Kærur gegn
 hinni framlögðu niðurjöfnun skulu innan 14 daga frá því
 niðurjöfnunarskráin hefur verið til sýnis sendar skriflega
 niðurjöfnunarnefndinni. Innan 14 daga þar á eptir skal
 nefnd þessi skriflega tilkynna kærandanum, hvort nokk-
 ur, og þá hver breyting orðið geti á niðurjöfnuninni.
 Ályktan þá, sem niðurjöfnunarnefndin hefur gjört, má
 svo innan 14 daga þar á eptir bera upp fyrir bæjar-
 stjórninni, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf

1) Sbr. lög 19. okt. 1877, um bæjargjöld í Reykjavík, 3. gr.

mánaðar. Mótmæli, sem koma fram eptir hinn ákveðna tíma, verða eigi tekin til greina. — Sjerhverjum, sem settur er í bæjargjald, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefur verið, ekki að eins á hann sjálfan, heldur einnig á aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, einsog líka yfir því, ef einhverjum er sleppt úr henni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns, eða yfir því, að einhverjum sje sleppt, skal þeim manni gefinn kostur á, að segja álit sitt þar um, áður en úr þessu er skorið af niðurjöfnunarnefndinni eða bæjarstjórninni. — Ekkert bæjargjald má bæjarstjórnin lækka eða hækka, nema svo reynist, að það hafi verið sett að minnsta kosti 10% annaðhvort of hátt eða of lágt. Eigi má bæjarstjórnin heldur jafna gjaldi á neinn mann, sem sleppt hefur verið úr niðurjöfnunarskránni, nema gjald hans geti numið í hið minnsta því lægsta gjaldi, sem þegar hefur verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskránni. — Enginn getur með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komið hjá því, að greiða þann hluta skattsins, sem kominn er í gjald-daga; en verði gjaldinu breytt, skal það, sem ofgoldið er, greiða aptur úr bæjarsjóði. — 24. gr. Ef ágreiningur verður milli Reykjavíkur og annars íslensks sveitarfélags um, hvernig skipta eigi milli þeirra skattgjaldi einhvers manns, skal landshöfðingi skera úr því. Verði þessi ágreiningur milli sveitarfélags í Danmörku og á Íslandi, skal hlutaðeigandi stjórnarráð leggja úrskurð sinn á málið. Ef nokkur þykist ekki vera skattskyldur í bænum, má hann leita um það dóms og laga. — 25. gr. Bæjargjöld skal heimta á hverju missiri, eða hálfu missiri, í þeim mánuði á hverju missiri eða hálfu missiri, sem bæjarstjórnin ákveður í samþykkt sinni; sje gjöld eigi greidd fyrir lok næsta mánaðar þar á eptir, skal gengið að þeim með lög-taki eptir löglegan undirbúning. — Skattskyldur maður, sem ekki hefur fast aðsetur í kaupstaðnum, á að til-

1872

20. apr.

1872 nefna fyrir bæjarstjórninni mann, búsettan þar, sem 20. apr. greiði gjöld hans. — Flytji skattskyldur maður sig úr bænum innan nýárs, fellur allt það gjald burt, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur sig úr kaupstaðnum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur að greiða skatt til loka þess fjórðungs árs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlímán. — 26. gr. Bæjarstjórnin og sjerstaklega bæjarfógeti skulu hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn kaupstaðarins, og því sjá um, að skattar og aðrar tekjur sje rjett heimtar og í tækan tíma, og teknar lög taki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eptir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans. — Bæjarstjórnin skal hafa ábyrgð á innstæðum, skuldabryfum og öðrum eignum kaupstaðarins. — 27. gr. Fyrir opinber undirboðsþing, sem bærinn lætur halda á vegavinnu, aðgjörðum á skólum og fátækrahúsum, á því, að útvega verknað og varning í þarfir bæjarins, og öðru þess konar, skal ekki goldið neitt. — 28. gr. Bæjarstjórnin er skyld að útvega og láta stjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólks tal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand kaupstaðarins. — 29. gr. Ársreikning kaupstaðarins ber að semja, sem frekast unnt er, samkvæmt fyrirmynd þeirri, sem sett er fyrir áætluninni, og skal gjöra reikning þenna innan loka febrúarmánaðar á því reikningsári, sem í hönd fer. Skal reikning þenna síðan leggja fram til sýnis í 14 daga á þingstofu bæjarins, eða öðrum hentugum opinberum stað. Þar á eptir skulu tveir endurskoðunarmenn yfirlita vandlega reikninginn ásamt fylgiskjöllum. Menn þessa skal venjulega kjósa fyrir sex ár af öllum staðarbúum, sem kosningarrjett hafa, og á þann hátt, sem fyrir skipað er um kosningar bæjarfulltrúa. Bæjarstjórnin er skyld að láta

endurskoðurum í tje allar þær skýrslur, er við þurfa, **1872**
til þess að geta dæmt um tekju- og útgjaldagreinir reikningsins. Eptir að reikningshaldara hefur verið skýrt 20. apr.
frá athugasemdum endurskoðunarmannanna, svo hann
geti svarað og gjört grein fyrir þeim, skal bæjarstjórnin
leggja úrskurð sinn á athugasemdir, þær, er gjörðar
hafa verið, og veita hlutaðeiganda kvittun; þó má enginn
taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir
þær framkvæmdir, er hann hefur tekið þátt í sem
kvaddur í fasta nefnd eða fyrir þá sök, að honum
hefur sjerstaklega verið falið eitthvert starf á hendur
í þarfir bæjarins. Vilji reikningshaldari eða aðrir, er
hlut eiga að máli, ekki viðurkenna, að úrskurður sá, sem
fallinn er, sje rjettur, má hann, ef úrskurðurinn leggur
honum á herðar peninga ábyrgð, heimta, að málið gangi
til dóms og laga. — Aðalreikning kaupstaðarins skal,
eptir að hann er úrskurðaður, auglýsa á prenti innan
tveggja mánaða. — 30. gr. Innan 30. septembermán.
ár hvert skal senda landshöfðingja reikning fyrir hið
liðna reikningsár, með athugasemdum endurskoðunarmanna
og úrskurðum á þeim. Komist landshöfðingi að því,
þá er hann yfirfer reikninginn eða á annan hátt,
að bæjarstjórnin hafi við haft ólögmat útgjöld, neitað
að greiða þau gjöld, sem löglega hvíla á kaupstaðnum,
eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal hann
gjöra þær ráðstafanir, er við þarf, og, ef nauðsyn ber
til, getur hann með lögsókn komið ábyrgð á hendur þeim
bæjarfulltrúum, er hafa átt þátt í þessum ályktunum.
— 31. gr. Bæjarstjórnin, sem nú er, skal samþykkja
frumvarp til samþykktar þeirrar fyrir kaupstaðinn, er
getið er um hjer að framan í 3., 4., 13., 20. og 25. gr.,
og skal senda hana landshöfðingja til staðfestingar. —
Auk þess, sem fyrir er mælt í nefndum greinum, skal í
samþykktinni sagt fyrir um tölu embættis- og sýslunarmanna
bæjarins, veiting embættanna og lausn frá þeim,
laun og störf embættismanna, og skal samþykktin enn

1872 fremur hafa inni að halda nákvæmari reglur um, hvernig
 20. apr. semja eigi hina árlegu áætlun yfir tekjur og útgjöld kaupstaðarins, um tilhögun á fjárstjórn og reikningum kaupstaðarins, og um endurskoðun og úrskurð reikningsins. Enn fremur má í tjeðri samþykkt setja nákvæmari reglur um niðurjöfnunina eptir efnunum og ástandi, og yfir höfuð um sjerhvert atriði í bæjarstjórninni, sem þykir æskilegt að tilhaga nákvæmar samkvæmt grundvallarreglum þeim, sem tilskipun þessi hefur inni að halda. — Samþykktina ber að auglýsa á prenti, eptir að landshöfðingi hefur staðfest hana. Henni má síðar breyta, og sömuleiðis auka hana eptir uppástungu bæjarstjórnarinnar, sem landshöfðingi hefur samþykkt. — 32. gr. Dómsmálastjórnin gjörir nákvæmari ráðstöfun til að koma þessari tilskipun í verk, svo hún geti öðlazzt fullt gildi 1. dag janúarmán. 1873. — Þangað til settur verður landshöfðingi á Íslandi, skal stiptamtmaður hafa það vald, sem með þessari tilskipun er falið landshöfðingja á hendur.

3. maí. AUGLÝSING (frá dómsmálastjórninni) um póstmál á Íslandi.

1. gr. Póstmeistarinn í Reykjavík hefur umsjón yfir öllum póstaðgreiðslumönnum og brjefhirðingarmönnum undir yfirstjórn landshöfðingja (en fyrst um sinn hefur stiptamtmaður þetta vald á hendi, sbr. tilskipun 26. febr. þ. á. um póstmál á Íslandi, 18. gr.). — Í sameining með hlutaðeiganda amtmanni ber hann upp fyrir landshöfðingja uppástungur um, hverja skipa skuli póstaðgreiðslumenn, og skal hann sjá um, að sýslunum þessum sje veitt forstaða um stundar sakir, er þær losna. Ef tjeðir embættismenn geta ekki komið sjer saman um, hvern setja skuli um stund, þegar póstaðgreiðslu-þjónusta er laus, skal amtmaður ráða fyrst um sinn. — Eptir uppástungu hlutaðeiganda póstaðgreiðslumanns ræður hann brjefhirðingarmenn með

samningum, og þannig, að segja megi þeim upp með $\frac{1}{2}$ 1872
 árs fresti. — Ef þess þykir þurfa, og önnur störf hans 3. maí.
 leyfa, skal hann ferðast um landið, til þess að sjá um, að
 póstpjónustunnar sje gætt til hlítar, og til þess að kynna
 sjer, hvernig hagar til á hverjum stað. Á þessum ferð-
 um skal hann hafa í fæðispeninga 2 rd. um daginn, og
 skal ferðakostnaður endurgoldinn honum eptir reikningi,
 sem landshöfðingi samþykkir. — Í sameining með hlut-
 aðeiganda amtmanni, eða þeim amtmönnum, sem í hlut
 eiga, ef póstvegurinn liggur að fleiri ömtum, skal hann
 gjöra uppástungur um fyrirkomulag á aðalpóstferðum og
 aukapóstferðum, um það að stofna á vegum þessum
 brjefhirðingarstaði, og koma á nýjum póstferðum o. s. frv.
 — Hann ræður og í sameining með hlutaðeiganda amt-
 manni pósta í aðalpóstferðirnar og aukapóstferðirnar.
 Ef þeim kemur ekki saman, skal fyrst um sinn álit
 amtmanns þess ráða, sem er yfir því amti, er póstur-
 inn byrjar ferð sína frá. — Hann skal til bráðabirgða
 skera úr öllum þeim málum um framkvæmd pósta-
 greiðslu-starfa, sem eigi verður frestað til þess að fá úr-
 skurð landshöfðingja. — Hann semur reikninga um öll
 póstmál í landinu sjálfu, og sendir þá landshöfðingja,
 sem sjer um, að þeir verði endurskoðaðir, og úrskurðar
 þá síðan. Reikningsárið nær frá 1. janúarmán. til 31.
 desembermán., og skal senda reikninginn innan loka
 janúarmán. ár hvert¹. Póstmeistarinn er þar að auki
 skyldur til innan 8 daga eptir lok hvers ársfjórðungs að
 senda landshöfðingja ágrip af reikningnum fyrir það
 hálfa missiri, sem liðið er. Hann tekur við fje því, sem
 er í sjóði á póstafgreiðslu- og brjefhirðingarstöðunum, og
 færir það til í póstreikningnum. Hann sjer um, að
 póstafgreiðslu- og brjefhirðingarmenn hafi til sölu frí-

1) Samkv. dómsmálastjórnarbrjefi 19. maí 1874 er nóg, að
 reikningurinn sje saminn og sendur landshöfðingja innan marz-
 loka ár hvert.

1872 merki þau, sem með þarf. — Fyrir gjaldheimtum þeim, 3. maí. sem póstmeistararum er trúað fyrir, skal hann setja veð, sem með þarf, í þeim munum, er landshöfðingi álitur tryggjandi. — Póstmeistarinn er skyldur að hafa skrifstofu, og skal hún vera opin 8 stundir hvern dag í 10 daga næst á undan hinum almennu burtfarardögum póstanna frá Reykjavík, og í 4 daga næst á eftir að póstar eru komnir þangað; á öðrum tíma árs skal hún vera opin 2 stundir á degi hverjum, nema á sunnudögum og helgidögum. — Póstmeistarinn sendir landshöfðingja skýrslu um allt, sem fram fer og er mikils varðandi fyrir póstmálin; hann skal gjöra uppástungur um þær breytingar á fyrirkomulagi póstmála, sem hann álitur hagfelldar, til þess að efla og bæta þau; sömuleiðis sendir hann álit sitt um bænarskjöl, skýrslur, uppástungur o. s. frv., sem kunna að koma frá póstafgreiðslumönnum. — 2. gr.¹ — — — 3. gr.² Landshöfðingi skipar póstafgreiðslumenn eftir uppástungu hlutaðeiganda amtmanns og póstmeistara í sameining. Þeir skulu ekki setja veð til tryggingar gjaldheimtum þeim, sem þeim er trúað fyrir, en aptur á móti skulu þeir gjöra reikningsskil, og senda póstmeistararum í Reykjavík það, sem kann að vera í sjóði við afgreiðslu hvers pósts. — Auk þess að sjá um póstafgreiðsluna þar á staðnum, skal póstafgreiðslumaður hafa gætur á, að brjefhirðingarmenn í hans umdæmi leysi af hendi störf sín, eins og fyrir er skipað. Hann skal bera upp

1) Á þessari grein, sem kveður á um, hvar póstafgreiðslur skuli vera og um laun póstafgreiðslumanna, svo og um tölu brjefhirðingarstæða og laun brjefhirðingarmanna, hafa talsverðar breytingar verið gjörðar smátt og smátt með ráðgjafaúrskurðum, og er henni því sleppt hjer. Hvar póstafgreiðslur og brjefhirðingar nú eru, má helzt sjá á áætlununum um ferðir landpóstanna, sem landshöfðingi gefur út á ári hverju.

2) Leiðarvísir fyrir póstafgreiðendur er útgefinn af stiptamtinu 31. okt. 1872.

fyrir póstmeistaránun uppástunur um, hverja taka **1872**
skuli til brjefhirðingarmanna, þegar þær sýslanir eru 3. maí.
lausar, og hefur heimild til að veita brjefhirðingarmanni
ferðaleyfi um stuttan tíma, í mesta lagi um 14 daga, þó
svo, að sjeð verði um, að störfum þess, sem í hlut á,
sje gegnt svo allt sje í reglu, á meðan hann er fjær-
verandi. — Póstafgreiðslumaðurinn hefur að eins við-
skipti við yfirstjórnina fyrir milligöngu póstmeistarans;
fyrir því skal hann senda póstmeistara öm bænarskjöl,
skýrslur, uppástunur o. s. frv., sem frá honum
eiga að fara til landshöfðingjans um póstmál. Fyr-
ir póstmeistara skal hann bera upp uppástunur um þær
breytingar á póstmálum, sem honum virðast hagfelldar
til þess að efla og bæta þau, og sömuleiðis skal hann
skýra honum frá því, þegar póstar eða brjefhirðingar-
menn gjöra sig seka í skeytingarleysi og óreglu, sem gæti
orðið til skaða fyrir póststörfn. — Póstafgreiðslumaður-
inn er að því leyti, sem snertir störf hans yfir höfuð,
undirgefinn póstmeistaránun, og sjer í lagi í öllum þeim
málum, sem hann ekki hefur neina skýra fyrirsögn um
eða leiðarvísí í erindisbrjefi því, sem yfirstjórnin hefur
fengið honum, og skal hann mótþróaust hlýða boði
póstmeistarans í þessu tilliti. Ef honum finnst það vera
miður hagfellt, getur hann að vísu mótmælt því, en
samt skal hann fyrst um sinn framkvæma það, sem
honum hefur verið skipað, og ef honum þykir á sig
hallað með ákvörðun þeirri, sem póstmeistarinn síðan
gjörir, eða álíti hann, að það verði póststörfunum til
baga, má hann bera málið undir úrskurð landshöfðingja,
en senda skal hann það áleiðis til póstmeistarans. —
Svo opt sem þess verður krafizt, skal hann leggja fram
bækur sínar o. s. frv. til sýnis póstmeistaránun. — Til
þess að ferðast innanlands skal hann sækja um leyfi
hjá póstmeistaránun, en hjá landshöfðingja til þess að
ferðast erlendis; þegar á liggur, getur hann samt tekizt
ferðina á hendur þegar í stað, en senda skal hann þá

1872 póstmeistara skýrslu um það, og verður hann, hvernig 3. maí. sem á stendur, sjálfur að sjá um, að áreiðanlegur maður annist póststörfin á hans ábyrgð, meðan hann er í fjärvist. — 4. gr.¹ Póstmeistarinn ræður brjefhirðingarmenn eptir uppástungu hlutaðeiganda póstaafgreiðslumanns með samningum, er hann gjörir við þá; þeim skal mega segja upp með $\frac{1}{2}$ árs fresti. — Brjefhirðingarmaðurinn er skyldur til í hvert skipti, er hann afgreiðir póst til þess póstaafgreiðslumanns, sem hann er undirgefinn, að gjöra reikningsskil fyrir póstgjöldum þeim, sem hann hefur tekið við, og senda það, sem kann að vera í sjóði. Hann skal rita á stundarseðilinn, hvenær pósturinn kom og nær hann fer af stað, og sjá um, að pósturinn biði ekki lengur, en þörf er á. Að öðru leyti skal hann taka við, láta af hendi, og ef til vill senda af stað póstsendingarnar samkvæmt leiðarvísi þeim, sem honum er fenginn. — Hann hefur að eins viðskipti við póstmeistarann í Reykjavík fyrir milligöngu póstaafgreiðslumanns þess, er hann er undirgefinn; fyrir því sendir hann honum bænarskjöl, skýrslur, uppástungur o. s. frv., sem eiga að fara til póstmeistarans. — Til þess að ferðast burtu stuttan tíma, í mesta lagi 14 daga, skal hann sækja um leyfi hjá hlutaðeiganda póstaafgreiðslumanni, en hjá póstmeistarann um ferðaleyfi fyrir lengri tíma. Þegar á liggur, getur hann samt tekið ferðina á hendur þegar í stað, en senda skal hann póstaafgreiðslumanni skýrslu um það, og verður hann, hvernig sem á stendur, að sjá um, að áreiðanlegur maður á hans ábyrgð annist póststörf þau, er kunna að koma fyrir, á meðan hann er fjærverandi. — 5. gr. Póstmeistari og hlutaðeigandi amtmaður í sameiningu (1. gr.) ráða pósta þá, sem með þarf til þess að póstflutningar komist áfram, með samningum, sem gjörðir verða, og

1) Leiðarvísir fyrir brjefhirðingarmenn er út gefinn af stiptamtinu 31. okt. 1872.

skal í þeim ákveða um fargögn, burtfarartíma, leið þá, **1872**
er fara skal, hvíldartíma og hvíldarstaði, hvar skipta **3. maí.**
skuli um pósta, hve lengi pósturinn megi vera á leið-
inni, borgunarskilyrðin, og fyrir hve langan tíma samn-
ingurinn skuli gilda (en það skal að minnsta kosti vera
fyrir 1 ár). — Enn fremur skal í samningnum póstin-
um harðlega bannað, að taka nokkuð til flutnings utan-
pósts eða utantösku; skulu sektir, sem nákvæmar skal
til taka, liggja við, ef brotið er út af, og skulu þær
vera nokkur hluti af því kaupi, sem samið er um fyrir
ferðina, og sje aptur brugðið út af því, skal póstinum
vikja frá þegar í stað. — Fari póstur ekki af stað á til-
teknum tíma, sjeu fargögn eigi í því standi, sem ákveðið
er, hafi hann án gildrar ástæðu farið aðra leið, en á-
kveðin var, hafi hann án nægrar orsakar tafizt á leið-
inni eða dvalið of lengi á einhverjum stað, eða ef hann
yfir höfuð hefur brugðið út af nokkru því, sem um sam-
ið er, skal hann sæta sekt, sem nákvæmar er ákveðin í
samningnum. Ef aptur á móti náttúruviðburðir eða
annað, sem honum verður ekki gefið að sök, hefur ollað
því, að hann hafi orðið að bregða út af þeim skilmálum,
sem hann hefur gengizt undir í samningnum, verður
hann, til þess að firra sig vítum, að sanna með vott-
orði áreiðanlegs manns, að slíkar orsakir hafi átt sjer
stað, og skal senda næsta póstafgreiðslumanni þetta
vottorð. — Pósturinn skal hafa meðferðis sendinga-,
stundar- og viktarseðil, og skal ritað á hann á hverjum
póstafgreiðslu- og brjefhirðingarstað, sem pósturinn kem-
ur við á. — Sektir þær, sem ákveðnar eru í samningn-
um, leggur póstmeistarinn á póstin; samt má póstur-
inn skjóta málinu til úrskurðar landshöfðingja. — Til
þess að láta í brjef, sem menn kunna að vilja koma á
póstin, þegar hann er á leiðinni, skal hann hafa með-
ferðis tösku með pósteinkennismerki, og skal opna tösk-
una á hverjum póstafgreiðslu- og brjefhirðingarstað, sem

1872 hann kemur við á. Tjeð pósteinkennismerki skal pósturinn hafa til að sýna, hver hann sje. — 6. gr. Sendingar skal flytja: — a) í kössum, sem til þess eru lagðir, milli póstaðgreiðslustaðanna innbyrðis og milli þeirra og póststofunnar í Reykjavík; á kössunum skulu vera lok, og hafa afgreiðslumennirnir einir lyklana að þeim; — b) í töskum milli brjefhirðingarstaðanna og hinna tveggja næstu póstaðgreiðslustaða (eða póststofunnar í Reykjavík); á töskunum skal vera læsing, og skulu póstarnir einir og hlutaðeigandi póstaðgreiðslumenn hafa lykilinn að þeim. — Auk þess skal pósturinn hafa meðferðis tösku undir laus brjef, sem hann tekur við á leiðinni milli pósthúsanna; skal taka þau upp úr töskunum á þeim pósthúsum, er hann kemur fyrst á, og skal farið með þau eins og fyrir er mælt. — Til þess að sendingar komið með fyrsta pósti, skal þeim vera skilað í síðasta lagi 2 stundum áður en pósturinn leggur af stað frá póststofunni, 1 stundu áður en hann fer frá póstaðgreiðslustaðnum og $\frac{1}{2}$ stundu áður en lagt er af stað frá brjefhirðingarstaðnum. — 7. gr.¹ — — 9. gr. Á sjerhverjum brjefhirðingarstað, póstaðgreiðslustað og á póststofunni í Reykjavík skal vera eitt exemplar af tilskipuninni um póstmál og af þessari auglýsingu, sem hver og einn má nota; auglýsingin skal og fást til kaups fyrir 8 sk. á sjerhverjum póstaðgreiðslustað og á póststofunni. — Breytingar á og viðbæti við auglýsinguna skal birta á þann hátt, sem hagnafeldastur er við slíkar ákvarðanir, einkum í frjettablöðum og með því að leggja það fram á öllum pósthúsum; og eins er um það, þegar stofnaðir verða eða lagðir niður reglulegir póstar, eða mikilvægar breytingar gjörðar á þeim. Þær ákvarðanir um notkun pósta, sem póststjórnin lætur á pósthúsin, skulu samt hafa

1) 7. og 8. gr. eru um póstgöngurnar (aðalpósta og auka-pósta) og vísast þar um nú til hinna árlegu áætlana um ferðir landpóstanna.

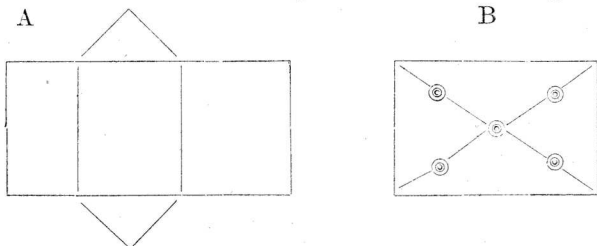
fullt gildi, þótt eigi sjeu þær enn birtar, ef þær verða **1872**
sýndar þeim, er krefjast þess. — Það er skylda pósti- 3. maí.
þjóna, þegar þess er krafist, að svo miklu leyti sem
unnt er að segja mönnum til eða leiðbeina mönnum um
notkun póstanna, ef því verður við komið, án þess að
raska eða seinka um of fyrir hinum öðrum póststörfum.
— Þegar tilgreindur er burtfarartími pósta, þá er það
svö að skilja, að sá tími sje ákveðinn, er þeir fara af
stað í fyrsta lagi, þar sem póststjórnin áskilur sjer,
að láta póstinn fara seinna, til þess að biða eptir öðrum
póstum, eins og líka má við því búast, að náttúruvið-
burðir eða því um líkt geti seinkað fyrir honum. Á
þeim pósthúsum, sem eru á leiðinni, fer burtfarartíminn
eptir því, hvenær póstarnir koma þangað, með því dvöl
þeirra þar verður að vera svo skammvinn sem unnt er. —
Póstafgreiðslumenn og brjefhirðingarmenn eru ekki skyld-
ir til að hafa ákveðinn skrifstofutíma, en þeir skulu sýna
almenningi greiðvikni svo sem unnt er, bæði með því
að taka við póstsendingum, sem þeim eru fengnar til
flutnings með póstum, og með því að afhenda hlutað-
eigendum þær sendingar, sem komnar eru með póstin-
um. — 10. gr. Póststjórnin tekst að eins á hendur að
koma póstsendingum á framfæri til þeirra pósthúsa, er
vísað er til, og afhenda þær þar þeim, sem við eiga að
taka, en þeir skulu sjálfir sjá um, að sendingarnar verði
sóttar. Að svo miklu leyti því verður við komið án
kostnaðar fyrir póststjórnina, skulu póstþjónar samt sem
áður segja þeim, sem við sendingunum eiga að taka, til
um það, að póstsendingar sjeu komnar til þeirra; sömu-
leiðis skulu þeir, ef þeir, sem við slíkum sendingum eiga
að taka, hafa beðið þá um, að sjá um, að sjer verði
skilað sendingunum upp á eigin kostnað, gjöra þær ráð-
stafanir, sem með þarf í þessu skyni. — 11. gr. Sam-
kvæmt þeim reglum, sem síðar skal getið, tekur póst-
stjórnin við brjefum, peningabrjefum og böggum, sem

1872 sendir verða milli allra póstaðgreiðslustaða og brjefhirð-
 3. maí. ingarstaða í landinu og til póststofunnar í Reykjavík og
 frá henni, flytur það og kemur því til skila. — Enn fremur
 tekur póststjórnin að sjer að ráðstafa innansveitar sending-
 um, en það eru sendingar, sem látnar eru á pósthús, til þess
 að þeim verði skilað þar móttökumönnum, sem eiga heima
 í sjálfu umdæmi þess pósthúss, og sem sækja þangað.
 Undir slíkar innansveitar sendingar skal gjalda helming
 burðareyris þess og gjalda þeirra, sem fyrir er mælt um
 almennar sendingar í tilskipuninni um póstmál, en að
 öðru leyti skal farið með þær allt að einu og hinar. —
 12. gr. Með þeim hlutum, sem með öllu eru undan-
 skildir frá því, sem senda má með póstum (tilskipun um
 póstmál, 4. gr.), skal einkum telja púður, efni til flug-
 elda, hvellsilfur, skotbaðmull, fosfór, alls konar brenni-
 steinsspítur, skilvatn, brennisteinssýru, saltsýru, aðrar
 etandi sýrur, jarðlýsi, sprengiolíu, og hlaðin skotvopn. —
 Komi upp grunur um, að í sendingu sjeu hlutir, sem
 hætta er búin af, ef fluttir eru, mega póstpjónar neita
 að taka við sendingunni, eða kyrsetja hana, og geta kraf-
 izt þess, ef sendingin á að verða flutt, að sá, sem send-
 ir, með því að skýra skriflega frá hvað í sendingunni
 er, sanni, að engin hætta sje af því búin. — Verði tekn-
 ar til flutnings með póstum sendingar, sem hætta er bú-
 in af, af því að pagað hefur verið yfir innihaldinu, eða
 rangt sagt til þess, og af þessu hlýzt tjón nokkurt, skal
 sá, sem sendi, ekki að eins endurgjalda póststjórninni
 það fje, sem hún ef til vill á að greiða í bætur fyrir
 skaða, sem aðrar póstsendingar hafa orðið fyrir við slík
 tækifæri, heldur skal hann einnig bæta þann skaða, sem
 með þessu hefur orðið á herbergjum, áhöldum, flutnings-
 gögnum o. s. frv. — Ef póststjórnin hefur tekið við
 ofan nefndum hlutum, sem hætta er búin af, eða öðrum
 hlutum, sem með öllu eru undanskildir frá því, er senda
 má með póstum (það eru hlutir, sem bera með sjer
 eitthvað það, sem ólögmætt er, eða ósæmilegt eða öðr-

um mönnum til hneysu, eða sem illur daunn er af), má **1872**
hún heimta, að sá, sem sendi, sæki þá aptur svo fljótt **3. maí.**
sem verður, ef ekki nauðsyn ber til, að eyða þeim þegar í stað. Verði ekki sá, sem sendi, fundinn, eða leiði hann hjá sjer að verða við áskorun póststjórnarinnar um að sækja hlutina, skal annaðhvort eyða þeim eða selja þá, eptir því sem hlutaðeigandi póstpjónn ákveður. Sá, sem sendir, skal ávallt, þegar þannig er ástatt, vera skyldur til að greiða fullan burðareyri undir sendinguna eptir taxtanum, að því leyti hann ekki verður góðinn af andvirði því, sem fæst fyrir hlutinn, er hann var seldur. — 13. gr. Hvort póstsending skal telja með »lausum brjefum«, »peningabrjefum« eða »böggulsendingum«, er komið undir hinu ytra ásigkomulagi hennar, eða því, sem beinlínis er sagt til um ásigkomulag hennar, en sá, sem sendir, getur ekki heimtað, að sending, sem eptir eðli sínu er brjefsending, verði tekin til flutnings sem böggull, eða böggull fluttur sem brjef. — 1. Hlutir, sem menn vilja að sjeu taldir með »lausum brjefum«, skulu vera flatir í lögun; þeir mega ekki vera þykkri en 1 þuml., og eigi stærri en almennt heilarkarbrot af skrifpappír. Í tilliti til lögunar og þykktar má leyfa að undantekning sje gjörð um slíkar sendingar, sem nefndar eru í tilsk. um póstmál, 8. gr. a. 2.¹ — Á sjerhvert brjef, sem menn vilja að farið sje með sem ábyrgðarbrjef, skal greinilega rita framan á það (á utanáskriptarhliðina) »mælt með«, »á hendur falið« eða »N. B.« — 2. Til þess að sending verði tekin til flutnings sem »peningabrjef«, má hún ekki vera stærri um sig en venjulegt brjef. Þar að auki skal búa svo um hvert peningabrjef, láta utan um það og lakka, eins og hjer skal sagt: — a. áður en umslagið er látið utan um peningana eða hina fjemætu pappíra, skulu þeir vera sveiptir inn í grá-

1) Þ. e. sendingar þær, er nefndar eru í sömu tilskipunar 2. gr. a. 2., sbr. einnig lög 15. okt. 1875, 1. gr. a. 2.

- 1872** pappír eða einhverja aðra umbúð, sem sje eins sterk, og 3. maí. skal þessu vera komið svo fyrir, að það haldi fast að öllu innihaldinu á allar hliðar. — b. Umslagið skal vera úr grápappír eða öðru jafnsterku efni. Áður en búið er að brjóta það saman, skal það vera í lögun eins og uppdrátturinn A, og samanbrotið og lakkað eins og uppdrátturinn B; skal umslagið vera svo stórt, að það haldi

fast að á allar hliðar. — c. Á sjerhvert peningabrjef, sem einhver skilar til flutnings, án þess að telja eigi peningana, skal sá, sem sendir, setja 5 innsigli úr lakki, og skal þeim vera komið svo fyrir, sem sýnt er á uppdrættinum B. Ef peningarnir verða taldir, er brjefinu, sem þeir eru í, er skilað til flutnings, skal láta á það 3 innsigli einhvers einstaks manns og 2 póstinnsigli. — Af mótuðum peningum má ekki í nokkru peningabrjefi vera meir en 4 rd. í dölum eða spesíum, 80 sk. í mörkum, 12 sk. í ferskildingum, 3 sk. í einskildingum, 1 hálf-skildingur og í gullpeningum ekki meir en 25 rd. — Sendingar, sem að eins er ritað á, að í þeim sjeu pappírar, sem hljóða upp á einhverja tiltekna upphæð, en þó ekki sett neitt reglulegt peningaverð á þær, verða ekki skoðaðar sem peningabrjef. — 3. Um böggulsendingar (en með þeim verða einnig taldar peningasendingar og fjemætar sendingar, sem eigi verða skoðaðar sem peningabrjef) gilda þær reglur, sem nú skal greina: — a. Til þess að heimtað verði, að póststjórnin taki að sjer til flutnings böggulsendingu, má hún ekki vera lengri en 18 puml., og á hæð og breidd ekki fram yfir 9 puml.,

og eigi þyngri en 5 pund¹. — Það, sem ákveðið er um **1872**
viktina, nær samt eigi til sendinga, er mótaðir pening- **3. maí,**
ar eru í, og skal taka við þeim til flutnings, ef þær
vega ekki meir en 16 pund. Þegar póstar vegna árs-
tímans eru gangandi, tekur pósthjóninn að eins til flut-
nings böggla, sem ekki veга fram yfir 2 pund, eða, ef
það eru mótaðir peningar, 5 pund; þar að auki verður
stærð og form sendinganna að vera þannig, að þær verði
fluttar í pósthöskunum. Þetta gildir einnig um böggul-
sendingar, sem látnar eru til flutnings á brjefhirðingar-
staðina. Hvort leyft verði í stöku tilfellum að fara
fram yfir hina tilteknu vikt eða stærð, skal sá pósthjónn
ákveða, sem við sendingunni tekur. — Þar sem senda
skal skilmálalaust allar brjefsendingar með þeim pósti,
sem fyrst fer á stað, eptir að sendingunum er skilað til
flutnings, skal fyrst um sinn flutningur böggulsendinga
með þeim pósti vera undir því kominn, að þeim verði
komið fyrir. Þær böggulsendingar, sem þannig eigi
komast með þeim pósti, sem fyrst fer af stað, eptir að
þeim var skilað, skal flytja með næsta pósti, nema því
að eins að sá, sem sendir — en honum skal tafarlaust
sagt frá, að sendingin hafi ekki getað komizt með —,
æski, að sjer verði fengin sendingin aptur, og skal þá
borga honum aptur þann burðareyri, er hann hefur
goldið. Þegar úr því skal skera, hverjar böggulsending-
ar skuli í þessum tilfellum flytja með fyrsta pósti, og á
hverjum nauðsyn beri til að fresta flutningi til næsta
pósts, skal það vera komið undir því, hvenær sending-
unum var skilað, þannig að þær sendingar verði fyrst
afgreiddar, sem fyrst var skilað. — b. Þegar hlutir eru
í umslagi eða þess konar umbúðum, og verðupphæð þeirra
er til tekin, en það ekki eru peningar eða fjemætir

1) Böggulsendingar, sem sendar eru með póstskipunum hafna
á milli á Íslandi og ekki þarf að senda neitt yfir land, mega
vega allt að 10 pund, sbr. lög 4. nóv. 1881, 2. gr.

1872 pappírar, og þeir því verða taldir með bögglum, skal 3. maí. vera svo um þá búið og lakkað fyrir, að eigi verði komizt að innihaldinu, án þess innsiglið eða umslagið skaddist. — c. Þegar sendir eru brjefpeningar eða fjemætir pappírar sem bögglar, skal fyrst sveipa um þá sterkum pappír, sem á allar hliðar lykur fast um innihaldið. Síðan skal láta um það umbúðarpappír eða aðrar jafnsterkar umbúðir og reyra böggulinn sterku snæri eða bandi, sem ekki er hnýtt saman, og skal því brugðið í hnút á miðjum bögglinum á þeirri hlið, sem upp snýr, og þeirri, sem snýr niður. Á þeirri hliðinni, sem niður snýr, skal hafa endana svo langa, að sett verði á þá innsigli. Þegar upphæðin er talin á pósthúsinu, skal auk 2 innsigla þess, sem sendir, setja 2 póstinnsigli á böggulinn. — d. Þegar sendir eru mótaðir peningar, skal búa um þá í reglulegum strönglum, bögglum eða pokum, eptir því sem nú skal sagt: — Í hverjum böggli eða ströngli má ekki vera meir af mótuðum peningum, en að það vegi 16 pund. Fyrst skal hlaða peningunum fast saman, sveipa um þá á alla vegu sterkum pappír og reyra svo um. Umbúðirnar um böggla eða ströngla að utan skulu vera úr leðri, skinni eða sterku ljerepti, sem að minnsta kosti er vafið tvisvar um, eða vaxdúki; skal brotið saman við endana, og allstaðar saumað fyrir. Auk þess skal böggullinn eða ströngullinn vera reyrður snæri, sem ekki er hnýtt saman, og skal því að minnsta kosti á tveim stöðum vera brugðið í kross; skal festa endana á snærinu með innsigli þess, sem sendir, við böggulinn, þar sem brotnir eru saman endarnir á umbúðunum. Ef póststjórnin telur peningana, er þeim er skilað, skal þar að auki láta 2 póstinnsigli á böggulinn. — Í hverjum poka má ekki vera meir af mótuðum peningum, en sem vegur 16 pund. Peningapokarnir skulu vera úr leðri, skinni eða tvöföldu ljerepti, eða hafðir 2 pokar, hver utan um annan á þann hátt, að fellingarnar á þeim liggi eigi saman. Sjrhver felling á peninga-

pokum skal snúa inn á við; skal vera fast bundið fyrir **1872**
pokana, rjett fyrir ofan það, sem í þeim er, með sterku 3. maí.
snæri, sem ekki er hnýtt saman, og ska l festa endana
rjett hjá hnútnum við pokann sjálfan með innsigli þess,
sem sendir. Ef pósthjórnin telur peningana, er þeim
er skilað, skal þar að auki setja 1 pósthinnsgli á pok-
ann. — e. Um allar böggulsendingar, sem ekki er sjer-
staklega getið hjer að framan, skal það vera almen n
regla, að vel og vandlega sje um þær búið, og skulu
umbúðirnar vera svo gjörðar, að þær svari til innihalds-
ins, viktarinna, stærðarinnar, árstímans og¹ vegarlengd-
arinnar, og skal vera tilhlýðilega lokað fyrir þær, svo
ekki sje hætt við, að þær verði opnaðar á leiðinni af
öðrum út í frá. Nema því að eins að sendingarna sjeu
mjög ljettar, skal vera bundið um þær fast og ramm-
lega. Til umbúða má auk trje- eða pjáturkassa, ljer-
epts, skinns, vaxdúks, bastsmotta, og því um líks, hafa
pappír, öskjur úr spjaldapappír eða spænum, vandlaupa,
strá o. s. frv., en þó því að eins, að þessar umbúðir eigi
við eptir eðli þess hlutar, sem sendur er. — Vörur, sem
geta runnið eða væta komið úr, verða að eins teknar til
flutnings, þegar þær eru í kössum úr trje, pjátri eða
því um líku efni; verði það flutt í öðrum umbúðum, af
því að pósthjórninni var ekki kunnugt um eðli inni-
haldsins eða umbúðanna, skal sá, sem sendi, bæta allan
skaða, sem af því verður, samkvæmt reglunum í 12. gr.
Líkar umbúðir og ákveðnar eru undir þær vörur, sem
runnið geta, skal og hafa undir smjör og önnur feitmeti
og undir gler og þess háttar brothætta hluti, ef álíta
skal, að umbúðirnar sjeu hagfelldar. — f. Á sjerhverri
böggulsendingu skal vera tilhlýðilegt merki, svo sem
nafn, tákn eða númer, og að auki heiti pósthstofunnar
eða póstafrgreiðslustaðarins, þangað sem sendingin á að
fara. Samt er það ráðlegast til frekari
tryggingar, að rita fulla utanáskript á
sendinguna. Á böggulsendingar, sem peningar eða

1872 fjemætir pappírar eru í, og sagt til þeirra, skal einnig 3. maí. rituð hin tilgreinda verðupphæð. Merkið skal vera svo gjört, að það haldi vel, og ritað með bleki, sortu eða því um líku (en ekki með krít, blýanti o. s. frv.); það skal standa á sterkum spjaldapappír, trjespítum eða þess konar, sem bundnar eru við böggulinn, eða vera ritað á hlutinn sjálfan eða á umbúðirnar. Pappírsmerki verða að eins tekin gild, þegar þau eru flest á með lími eða klístri, og eru vel held. Eldri merki mega ekki vera á sendingunum. — g. Til innsigla þeirra, sem sá, er sendir, á að hafa við samkvæmt því, sem beinlínis er fyrir mælt af framan, skal hafa sterkt lakk og reglulegt signet (en ekki t. d. oblátuprýstara, skilding eða því um líkt). — h. Þegar sagt er til verðupphæðar á því, sem sent er, skal hún tiltekin í þeim peningum, sem gjaldgengir eru í landinu. — i. Á tilvísunarbrjef það, sem fylgja á hverri sending, skal auk utanáskriptar rita, hvað fylgi (böggull, kassi o. s. frv.), merki á sendingunni og verð hennar, ef til þess er sagt. Fleiri böggulsendingar má taka upp á sama tilvísunarbrjef, en upphæð verðs skal tilgreind fyrir hverja sendingu út af fyrir sig. — 4. Utanáskriptin (kveðjan) á brjefsendingum, peningabrjefum og tilvísunarbrjefum skal vera svo greinileg, skýlaus og nákvæm, að póstpjónar geti ekki verið í vafa um, til hvers pósthúss sendingin eigi að fara, til hvers hún sje, og hverjum eigi að skila henni. — Æski sá, sem sendir ábyrgðar-brjef, peningabrjef eða böggulsending, fyrir tilstilli póststjórnarinnar að fá kvittun viðtakanda fyrir sendingunni, skal greinilega ritað framan á brjefið, peningabrjefið eða tilvísunarbrjefið »æskt er kvittunar fyrir móttökuna«. Hlutaðeigandi póstpjónn býr þá til kvittun og sendir hana með borgunarlaust, en fyrir að senda aptur kvittunina undirskrifaða, borgar sá, sem sendir, burðareyri fyrir fram eins og undir almennt brjef jafnstórt (tilsk. um póstmál, 8. gr.). — 14. gr. Um það,

hvernig verja skuli ákvörðunum þeim, sem settar eru í 1872
 10. gr. í tilsk. um póstmál viðvikjandi því, undir hverj- 3. maí.
 ar póstsendingar greiða skuli fyrir fram borgunina, er í
 landssjóð rennur, skal farið eptir reglum þeim, er hjer
 segir. — 1. Þau stjórnarvöld og sveitarstjórnir, sem venju-
 lega eigi má senda neitt, nema undir það sje borgað
 með frímerkjum, eru: — *A. Stjórnarvöld.* — Hin kon-
 unglegu stjórnarráð og deildir þeirra. — Hæstirjettur. —
 Landshöfðinginn. — Amtmennirnir. — Stiptsyfirvöldin. —
 Biskupinn. — Hinn konunglegi íslenzki landsyfrrjettur.
 — Undirdómsstólarnir, hin lægri yfirvöld og lögreglu-
 stjórnarnir. — Landfógetinn. — Sýslumennirnir og um-
 boðsmenn þjóðeigna. — Landlæknirinn. — Hjeraðslæknar.
 — Prófastar — Sóknarprestar. — Forstöðumaður presta-
 skólans. — Skólameistarinn við hinn lærða skóla. — Póst-
 meistarinn í Reykjavík. — Póstafgreiðslumenn. — Póst-
 gufuskips-afgreiðslumenn¹. — *B. Sveitarstjórnir.* — Amts-
 ráðin. — Amtmennirnir sem forsetar í amtsráðunum. —
 Sýslunefndirnar. — Sýslumenn sem oddvitar sýslunefnd-
 anna. — Bæjarstjórnin í Reykjavík og oddviti hennar. —
 Bæjarstjórnirnar í hinum kaupstöðunum. — Hreppsnefnd-
 irnar. — *C. Öll stjórnarvöld og sveitarstjórnir í Dan-
 mörku og erlendis.* — Til þessara valda má að eins senda,
 án þess að við höfð sjeu frímerki, þegar sá, sem sendir,
 ekki er í tjeðum stjórnarvöldum eða sveitarstjórnnum, og
 hann hefur ritað framan á sendinguna (á tilvísunarbrjef-
 ið, að því leyti, er snertir böggulsendingar) »fyrirskipuð
 skýrsla» eða »heimtað álit» (að því, er snertir peninga-
 og böggulsendingar »fyrirskipuð sending»), og skrifað
 eiginhandarnafn sitt undir. Ef mannsnafn er tilgreint í
 utanáskriptinni, verður eigi álitíð, að sendingin sje til
 stjórnarvalds eða sveitarstjórnar. — 2. Með þeim brjef-
 um, sem eigi má senda, án þess að borgað sje undir
 þau með frímerkjum, sökum þess að þau eru opin o. s. frv.,
 skal telja bæði þau brjef, sem móttökumaður getur kom-

1) Einnig skattanefndir og yfirskattanefndir, sbr. augl. 23. sept. 1887

1872 izt að hvers efnis þau eru, án þess að rífa upp innsiglið
 3. maí. eða umslagið, og þær brjefsendingar, er utan á er ritað
 annað en kveðjan og heiti þess, sem sendir, staða hans
 og heimili. — 3. Þegar ekki er goldinn fyrir fram fullur
 burðareyrir með frímerkjum undir brjef, sem ritað er á,
 að það skuli vera ábyrgðar-brjef, skal það álitid og með
 það farið sem með venjulegt brjef, þannig að ekkert til-
 lit verður tekið til þess, sem á það er ritað um að það
 sje ábyrgðar-brjef. Öðrum sendingum, sem borga skal
 undir fyrir fram með frímerkjum, skal pósthjórnin, ef
 það ekki er gjört, þar á móti annaðhvort vísa aptur eða
 halda þeim aptur sem ólátandi á pósth. — 4. Ef sá, sem
 sendir, hefur ekki goldið fullan burðareyri eptir taxtan-
 um, er hann skilaði sendingunni til flutnings, sökum
 þess að hlutaðeigandi pósthjórnin hefur sagt rangt til um
 burðareyri, verður það sem á vantar eigi heimtað hjá
 móttökumanni. — 5. Með »einstökum« mönnum, sem
 senda eitthvað með pósth, og eru skyldir til að borga
 eptir á ógoldna pósthpeninga fyrir sendingar, sem ekki
 eru læstar inn af þeim, sem við á að taka, skal telja
 hvern þann, sem, þá er hann ljét sendinguna fara af
 stað, ekki hefur komið fram fyrir hönd einhverra þeirra
 stjórnaivalda eða sveitarstjórna, sem nefnd eru að fram-
 an. Sá, sem sendir, er skyldur til að borga eptir á
 burðargjald, þegar sendingin er fengin honum aptur ó-
 sködduð að utanverðu, og til er vottorð frá pósthúsi
 þess staðar, þangað sem sendingin átti að fara, eða frá
 þeim manni, sem sendingin var til, um það, að hann
 hafi færzt undan, að taka við henni, eða pósthúsið vott-
 ar, að sendingunni verði ekki komið til skila á venju-
 legan hátt. Sá, sem sendi, getur ekki komið hjá því,
 að borga eptir á með því, að rita á sendinguna aðra
 utanaskript, og pósthjórnin er ekki skyld að gjöra til-
 raun til að fá borgunina með því að selja sendinguna,
 áður en hún heimtar borgun eptir á. — 15. gr. 1. Pósth-
 stjórinn gefur út fyrst um sinn til almennings nota frí-

merki: — 1) með bláum lit á 2 sk. — 2) með rauðum **1872**
 lit á 4 sk. — 3) með mórauðum lit á 8 sk. — 4) með 3. maí.
 gulum lit á 16 sk.¹ — Þegar keypt er fullt hundrað af
 frímerkjum í einu, fær kaupandi 4% afslátt. — 2. Frí-
 merki skulu vera til sölu á pósthöfnunni og á sjerhverj-
 um póstafréiðslustað, bæði einstök og í hópakaupum.
 Á brjefhirðingarstöðunum skulu geta fengist að minnsta
 kosti tvískildings- og ferskildingsfrímerki, annaðhvort
 einstök eða fleiri í senn; brjefhirðingarmenn eru þar að
 auki skyldir til, þegar þess er krafist og borgað er fyrir
 fram, að útvega með fyrsta pósti þau frímerki, sem þeir
 ekki hafa til sjálfir, hjá pósthöfnunni eða einhverjum
 póstafréiðslustað. — 3. Það, sem gildið hefur verið fyrir
 frímerki, borgar pósthjórnin eigi aptur gegn því, að frí-
 merkjunum sje skilað aptur; en ef frímerkin hafa ekki
 verið notuð, og þau eru ósköðduð og alveg hrein, má
 heimta, að höfð sjeu skipti á þeim og öðrum frímerk-
 jum, sem hafa sama verð. Frímerki verða ekki tekin
 gild, ef þau eru óhrein, eða líta svo út, að megn grun-
 ur verði um, að þau hafi verið áður höfð til þess að
 láta þau á pósthendingar. — 4. Fyrir frímerki, sem um
 of eru límd á sendingu, greiðir pósthjórnin ekkert end-
 urgjald, en að svo miklu leyti, sem því verður við kom-
 ið, skal ekki ónýta þau. — 5. Frímerki skal setja á
 brjefsendingarnar, peningabrjefin og tilvísunarbrjefin fram-
 anvert, í efra hornið hægra megin; samt verða þau frí-
 merki tekin gild, sem sett eru á annan stað framanvert
 á brjefin. Í stöku tilfellum má breyta út af þessu (og
 þá sjer í lagi, ef rúm ekki er til á framhlið brjefsins), og
 taka einnig gild frímerki, sem eru látin á bakhlið brjefs-
 ins, að því leyti póstafréiðslumaðurinn, sem sendir það
 af stað, tekur eptir þeim. Pósthjórnar skulu segja al-

1) Nú eru höfð „almenn“ frímerki, sem gilda 3 aura (gul),
 5 a. (græn), 6 a. (grá), 10 a. (rauð), 16 a. (mórauð), 20 a. (blá)
 og 40 a. (fjólublá).

1872 menningi til, eins og með þarf, um notkun frímerkjaanna
 3. maí. og um það, hvernig þeim skuli koma fyrir, og skulu þeir, þegar sá, sem sendir, beiðist þess, láta frímerkin á þær sendingar, sem keypt eru til frímerki um leið og sendingunni er skilað til flutnings. — 6. Til þess að borga undir póstsendingar, sem skilað er til flutnings á Íslandi, má ekki hafa dönsk eða útlend frímerki. — 7. Auk hinna venjulegu frímerkja, sem getið er um að framan, gefur póststjórnin út þjónustu-frímerki, sem skulu viðhöfð við þær póstsendingar, sem goldin er uppbót fyrir úr lands-sjóðnum, samkvæmt tilsk. um póstmál, 12. gr., og gildir um þau það, sem fyrir er mælt að framan, en um notkun þeirra og hvernig þeim skuli varið, skulu gilda sjerstakar reglur, eins og nú skal sagt: — A. Stjórnarvöld þau, sem nefnd voru í 14. gr., skulu í þeim tilfellum, sem nú skal greina, fyrir hönd hins opinbera greiða burðareyri, sem þau aptur fá uppbót fyrir úr landssjóðnum, undir sendingar þær, sem fluttar verða með póstum, og út ganga frá hlutaðeigandi stjórnarvöldum um embættismál: — 1) til konungs og konungsættingja; — 2) til annara innlendra og danskra stjórnarvalda, svo og til útlendra stjórnarvalda; — 3) til sveitastjórna (sbr. að framan 14. gr. B); — 4) til annara, en þeirra, sem getið er um í 1.—3. lið, þegar sendingin á sjer stað til þess að leggja einhverjum stjórnarlegt erindi á herðar, heimta skýrslu eða leita álits, og ritað er á sendinguna framanverða (að því leyti, er snertir böggulsendingar, á tilvísunarbrjefið) »stjórnarlegt erindi«, »fyrirskipuð skýrsla« eða »heimtað álit«. Ef sendingar þær, sem nefndar eru í 4. lið, eru um önnur mál-efni, og einkanlega hafa inni að halda: — a. svar upp á bænarskrár og bónarbrjef um embætti, veitingarbrjef, þóknun, náðarveiting, eptirlaun, styrk, lán, fjærvistarleyfi, ferðaleyfi, leyfisbrjef, undantekningar frá lögum og tilskipunum, frest á því að senda reikninga og gjaldheimtur, veiting á rjettindum innborinna manna, lausn

frá því að vera þegn konungs o. s. frv. — b. svar upp **1872**
 á fyrirspurnir, sem varða þann, er ber upp spurninguna, 3. maí.
 — c. sending launa, og þóknunargjalda handa embættis-
 mönnum og embættisþjónum, svo og sending eptirlauna
 og styrktarfjár, — d. sendingar til prestaskólans, hins
 lærða skóla, stíptisbókasafnsins og þess konar, ef þær
 eingöngu snerta hag hlutaðeigandi stofnunar, en eigi
 ríkisstjórn, — e. brjefaskriptir um prestatíund, er þær
 varða þann, sem við á að taka, eða þann, sem gjalda
 á, — f. brjefaskriptir um bændakirkjur og leigujarðir,
 ef það varðar að eins eigendur, en eigi hag stjórnarinn-
 ar, — g. brjefaskriptir um fjeskiptismál og þegar sent
 er skiptafje og fje ómyndugra, ef ekki er um hag stjórn-
 arinnar að ræða, — h. áminningarbrjef um að senda
 skattgjöld, — i. sending málafærslulauna í opinberum
 málum og gjafsóknarmálum, — k. þegar gjaldheimtu-
 menn senda fje jafnaðarsjóðanna, — l. þegar send eru
 aptur ríkisskuldabrief, sem einhver af sjálfsdáðum hef-
 ur sent, til þess um þau verði skipt, eða sem sett hafa
 verið að veði fyrir opinberum gjaldheimtum, — má eigi
 borga undir póstsendingarnar úr landssjóði (með þjón-
 ustu-frímerkjum), þegar þær ganga frá stjórnarvöldum
 til annara, en þeirra stjórnarvalda eða sveitarstjórna,
 sem nefndar eru í 14. gr. — B. Sömuleiðis skulu tjeð
 stjórnarvöld gegn uppbót úr landssjóðnum greiða burðar-
 eyri fyrir hönd hins opinbera undir sendingar þær, sem
 fluttar eru með póstum og koma til þeirra frá — 1. öðr-
 um, en þeim, sem nefndir eru í A. 2. og 3., og sem að
 eins hafa inni að halda fyrirskipaða skýrslu eða heimt-
 að álit (án tillits til þess, hvort skýrslan er fyrirskipuð
 eða álituð heimtað fyrir einstakt tilfelli eða yfir höfuð),
 og ef þar að auki er á þær ritað »fyrirskipuð skýrsla»,
 »heimtað álit« (að því leyti, er snertir peninga- og bögg-
 ulsendingar »fyrirskipuð sending»), en þessi áskript skal
 vera rituð framan á sendinguna (að því, er snertir bögg-
 ulsendingar, framan á tilvísunarbrjefið), og skal sá, sem

1872 sendir, skrifa eiginhandar nafn sitt undir; — 2. frá út-
 3. maí. lendum stjórnarvöldum. — Í öðrum tilfellum, en þar
 sem enginn efi er á, að það sje leyfilegt, samkvæmt því,
 sem fyrir er mælt að framan, mega stjórnarvöld eigi
 fyrir hönd hins opinbera borga burðargjald undir þjón-
 ustu-sendingar, og ef brotið er gegn þessu, þá varðar
 það þeim hegningum, sem greint er um í tilsk. um póst-
 mál, 14. gr. — Fyrir það, sem pósthjónar fá fyrir að
 láta í tje það, sem um er getið í tilsk. um póstmál,
 8. gr.¹, geta stjórnarvöldin eigi heimtað neitt endurgjald.
 — 16. gr. Gefa skal út tvenns konar þjónustu-frímerki,
 semsje: — 1) með grænum lit á 4 sk. — 2) með ljós-
 um fjólulit á 8 sk.² — Stjórnarvöld þau, sem nefnd eru
 í 14. gr., skulu geta fengið þau til kaups á póststof-
 unni í Reykjavík og á öllum póstaðgreiðslustöðum; skal
 kaupendum gefin kvittun borgunarlaust. Kvittanir þess-
 ar hefur kaupandi sem fylgiskjöl við reikning sinn, og
 sendir þær á hverju missiri til landshöfðingja; skal hlut-
 aðeigandi embættismaður láta þeim fylgja skýrslu, sem
 gefin er upp á æru og trú, og hann sjálfur hefur skrif-
 að undir, um það, hve mörg þjónustu-frímerki voru til
 hjá honum eptir frá hinu fyrra reikningstímabili, hve
 mörg hann hafi keypt á því tímabili, er hann sendir
 kvittanir fyrir, hve mörg eru notuð á þeim tíma, og
 hve mörg eru til við lok þessa tímabils. — Þegar hlut-
 aðeigandi stjórnarvald heimtar álit og skýrslu, eða býst
 við einhverri annari sendingu, sem fyrirskipuð er, má
 það senda hlutaðeigendum þau þjónustu-frímerki, sem
 þarf til þeirra sendinga. — Þau þjónstu-frímerki, sem
 hlutaðeigandi embættismaður hefur keypt, skal varð-
 veita svo, að menn út í frá geti ekki notað þau. —
 Hlutaðeigandi embættismaður hefur ábyrgð á því, að
 þær sendingar, sem frá honum ganga undir þjónustu-

1) nú í lögum 15. okt. 1875, 1. gr.

2) Þjónustu-frímerki þau, sem nú eru höfð, gilda 3 aura (gul),
 5 a. (brún), 10 a. (blá), 16 a. (rauð) og 20 a. (græn).

innsigli hans, eða með áskript þeirri, sem má við hafa **1872**
 í stað innsiglis, og þjónustufrímerki eru höfð við, í raun **3. maí.**
 rjettri sjeu þess eðlis, að borga megi undir þær með
 frímerkjum samkvæmt þeim reglum, sem settar eru að
 framan. — Það er skylda sjerhvers stjórnarvalds, þegar
 það tekur við sendingum, sem þjónustu-frímerki eru á,
 að hafa gætur á, hvort sendingarnar hafi verið þess
 eðlis, að borga mátti undir þær á þennan hátt, og ef
 það sjest, að röng aðferð hafi verið við höfð, skal skýra
 yfirmanni þess, sem sendi, frá því, eða landshöfðingja,
 ef sendingin er frá honum komin. — Ef þær sendingar,
 sem getið er um í 15. gr. B, berast stjórnarvaldi, án
 þess að undir þær sje borgað með frímerkjum, getur
 það heimtað kvittun fyrir burðargjaldinu, sem rituð skal
 á eyðublað eða í bók, sem hlutaðeigandi stjórnarvald hef-
 ur útvegað og fyllt út. Kvittun þessi verður þá fylgi-
 skjal við reikning stjórnarvaldsins, og skal með hana farið
 eins og sagt var fyrir um kvittanir þær, sem getið var
 að framan. — Þegar hlutaðeigandi stjórnarvald krefst
 þess, eða ef nokkur efi verður um það, hvort reikning-
 ur frá einhverju stjórnarvaldi um burðargjald sje rjettur,
 skal hlutaðeigandi póstaðgreiðslumaður eða pósthúsfan
 halda skiptabók, sem hlutaðeigandi stjórnarvald útvegar,
 um allar sendingar, sem ganga frá þessu stjórnarvaldi,
 eða berast því frá lægri embættismönnum, embættis-
 þjónum eða einstökum mönnum, og þjónustu-frímerki
 hafa verið höfð við, svo og um borgun þá, er stjórnar-
 vald þetta greiðir fyrir keypt þjónustu-frímerki. —
 17. gr. Venjulegar brjefsendingar, sem eigi eru ábyrgðar-
 brjef, má, ef þeim ekki er ábótavant í neinu, sem fyrir
 er skipað um borgun undir þær með frímerkjum, utaná-
 skript og annað ásigkomulag þeirra, annaðhvort láta í
 brjefkassa, sem til þessa eru festir upp á einstök póst-
 hús, eða á skip þau, er til flutninga eru höfð frá höfn
 á Íslandi, eða skila þeim reglulega á pósthúsunum, eða

1872 leggja þær í töskur þær, sem póstarnir hafa meðferðis
 3. maí. á ferðum sínum. — Brjefkassa þá, sem festir eru upp á
 pósthúsin, skal tæma $\frac{1}{2}$ stundu áður, en pósturinn fer
 þaðan; brjef, sem látnir eru í töskur pósta, skal taka
 upp og hirða um þau á næsta pósthúsi, jafnskjótt og
 pósturinn er kominn þangað. — Þegar hlutir eru látnir
 á pósthúsin, sem bannað er að flytja (tilsk. um póstmál,
 4. gr.), eða sem eigi verða sendir sökum þunga eða
 stærðar (sbr. 13. gr. að framan), skulu pósthúsin bein-
 línis neita að taka við þeim. — Þegar sjá má, þá er
 sendingu er skilað til flutnings, að eigi er farið eptir
 því, sem fyrir er mælt um borgun með frímerkjum, um-
 búðir, merki, utanáskript, umslag, innsigli, tilsögn um
 upphæð, tilvísunarbrjef o. s. frv., skal póstpjónninn benda
 mönnum á gallann, og verður þá eigi tekið við sending-
 unni eða hún flutt, fyr en sá, sem sendir, hefur ráðið
 bót á því, sem að er. Samt má á pósthúsinu taka til
 flutnings venjulega böggulsendingu (ekki peningasend-
 ingu), þó ekki sje vel gengið frá umbúðunum, í því
 standi, sem hún er, ef eigi þarf að óttast, að aðrar
 sendingar geti orðið fyrir skemmdum af þessu, eða nein
 veruleg vandkvæði hljótist af því fyrir afgreiðslu pósts-
 ins, og sá, sem sendir, eða sendiboði hans lýsir því yfir
 með því að rita á tilvísunarbrjefið, og setja nafn sitt
 undir, að böggullinn verði fluttur upp á ábyrgð þess, er
 sendir. Ef megn grunur verður um, að peningar sjeu
 í venjulegri brjefsending, sem ekki er ábyrgðar-brjef,
 þegar henni er skilað til flutnings, skal póstpjónninn
 — án þess þó fastlega að neita því, að flytja sending-
 una sem venjulegt brjef — að svo miklu leyti sem unnt
 er, benda þeim, sem skilar því, á, að það sje ólöglegt,
 að láta peninga í brjef, án þess að segja til þeirra. —
 Sú póststofa eða sá póstaafgreiðslustaður, sem fyrst tek-
 ur við sendingum, sem eru fengnar í hendur brjefhirð-
 ingarmanni eða pósti, getur komið fram með mótbárur

gegn þeim sökum þess, hvornig þeim er varið og hve **1872**
 illa er um þær búið af hálfu þess, sem sendir, og rekið **3. maí.**
 þær alveg aptur, þótt brjefhirðingarmaðurinn eða póstu-
 rinna hafi veitt þeim móttöku, án þess að finna neitt
 að þeim. — Kvittun sú fyrir því, að skilað er til flut-
 nings ábyrgðarbrjefum, peningabryjefum og böggulsending-
 um, sem skal gefin þeim, sem sendir, borgunarlaust,
 ef hann krefst þess (tilsk. um póstmál, 8. gr.¹), skal hafa
 inni að halda nafn þess, sem vísað er til á sendingunni,
 staðinn, þangað sem hún á að fara, tegund hennar.
 hina tilgreindu upphæð og vikt (að því leyti, er snertir
 böggulsendingar), og svo það, hvort það sje talið, sem
 er í peningasendingu; enn fremur skal sagt til um verð
 þeirra frímerkja, sem sá, er sendir, hefur látið á, og um
 það, hve mikið sje borgað í peningum; kvittunin skal
 vera dagsett, og skrifað undir hana; auk þess má sá, er
 sendir, heimta, að sín sje getið sem þess, er sendi. Að svo
 miklu leyti, sem kvittunin ekki verður rituð í bók eða
 á eyðublað, sem sá, er sendir, sjálfur leggur til, og sem
 skal lagað og fyllt út á þann hátt, sem fyrir er skipað
 um pósthúsin, skal hafa til þessa prentuð eyðublöð. —
 Þegar búið er að skila sendingu, má því að eins heimta
 kvittun, að sagt hafi verið til nafns þess, sem sendi, þá
 er sendingunni var skilað, og hann getur tilgreint nokk-
 urn veginn vissan dag, þá er sendingunni hafi verið
 skilað, og ef svo stendur á, að hentugur tími sje fyrir
 pósthúsið til að láta af hendi slíka kvittun. — Sá, sem
 sendir, getur heimtað, að sjer verði gefin fleiri exemplör
 af kvittuninni, en þá verður hann að borga 2 sk. fyrir
 hvert fram yfir það, sem hann fær kauplaust. — Heimti
 sá, sem sendir, eigi sjerstaklega kvittun fyrir því, að
 hann hafi skilað til flutnings ábyrgðarbrjefum eða send-
 ingum, er upphæð er tilgreind á, skal rita þær, þegar
 hann krefst þess, í bók, sem til þess er ætluð, á meðan
 hann er viðstaddur, að svo miklu leyti því verður við

1) nú lög 15. okt. 1875, 1. gr.

1872 komið. Ef sagt er til nafns þess, sem sendir, er slíkum
 3. maí. sendingum er skilað til flutnings, skal það ritað í bók-
 ina. — Að telja það, sem í sendingu er, þegar henni er
 skilað, skal að eins vera skylda á pósthúsinu og póst-
 afgreiðslustöðunum (en aptur á móti ekki á brjefhirðing-
 arstöðunum), og þá einungis í þeim tilfellum, sem nú
 skal greina: — a. þegar sendingin er peningabrjef eða
 böggulsending, b. þegar sendingin hefur inni að halda
 gjaldgenga peninga (samt ekki fram yfir 500 rd. í einni
 sendingu), peninga ígildi, skuldabrjef eða þess konar fje-
 mæta pappíra, sem hverjum þeim eru nýtir, er í hönd-
 um hefur, — c. þegar pósthúsið, ef í sendingunni eru
 útlendir peningar eða peninga ígildi, getur dæmt um,
 hvort tala þeirra sje samkvæm þeirri upphæð, sem til-
 greind er, — d. þegar hin fulla upphæð alls þess, sem
 í sendingunni er, er tilgreind á brjefinu eða tilvísunar-
 brjefinu. — Ef telja skal innihald sendingar á pósthúsi,
 má sá, sem afhendir hana til flutnings, heimta, að það
 sje gjört í viðurvist hans. — 18. gr. Á meðan sending,
 sem skilað er til flutnings, er í vörzlum póststjórnar-
 innar, má sá, sem sendir, fá hana aptur eða koma því
 til leiðar, að hún verði send öðrum, en tiltekið var í upp-
 hafi, ef þessu verður við komið án þess að það verði
 afgreiðslu póstsins til fyrirstöðu, og sá, sem sendir, getur
 helgað sjer sendinguna. Pósthúsið getur þar að auki
 heimtað tilhlýðilega kvittun fyrir því, að sendingunni sje
 skilað aptur, nema því að eins að þess eigi þurfi við
 fyrir þá sök, að kvittun þeirri, sem póststjórnin hefur
 áður gefið, verði skilað aptur. — Ef sendingunni er skil-
 að aptur, áður en hún er komin af stað frá pósthúsi
 því, þar sem hún var afhent, skal að eins endurgoldið
 það, sem borgað var fyrir frímerki, þegar þess er krafizt, að
 sendingunni sje skilað aptur, og því að eins að ekki sje búið
 að setja frímerki á sendinguna fyrir sama verð. Frímerki,
 sem búið er að líma á, en eigi þegar eru ónýtt, skal
 ekki ónýta, þegar það er heimtað, að sendingunni sje

skilað aptur. — Þegar það annars kemur fyrir, að sendingu sje skilað aptur, skal sá, sem sendir, greiða fullt burðargjald eptir taxtanum o. s. frv. — 19. gr. Sjerhver sending skal flutt með fyrsta pósti frá þeim stað, þar sem henni er skilað til flutnings, nema því að eins að sá, sem sendir, hafi ritað á sendinguna, að hann beinlínis heimti, að hún sje flutt á annan hátt; þó skal hjer gæta þess, sem nákvæmar er fyrir mælt að framan í 13. gr. 3. a. — Þar sem nefndur er fyrsti postur, þá er það svo að skilja, að ekki sje að eins átt við hinn venjulega post, sem fer yfir land, heldur einnig þann post, sem poststjórnin lætur flytja með skipum, samkvæmt tilsk. um póstmál, 6. gr. — Póstsendingar skal flytja þá leið, sem poststjórnin leggur pósthúsunum fyrir, nema því að eins að sá, sem sendir, riti á sendinguna, að hún skuli fara aðra leið, og skal þá þessu fylgt, svo sem unnt er. Um það, hverja leið sendingarnar eru látnar fara, skulu pósthúsin fara beint eptir utanáskriptinni, ef hún segir nægilega skýrt frá (enda þótt sá, sem sendir, t. a. m. hafi beinlínis getið rangt til um pósthús), nema því að eins að móttökumaðurinn sjerstaklega hafi mælt til þess við hlutaðeiganda pósthús, að sendingin verði flutt aðra leið. Ef utanáskriptin segir ekki nægilega skýrt frá, skal pósthúsið fara eptir þeim leiðarvísi, sem gefinn er af poststjórninni. — Verði tekið eptir því við flutninginn eða afgreiðsluna, að innsigli eða umbúðir á brjefsendingu eða peningasendingu hafi losnað, eða orðið fyrir svo miklum skemmdum, að innihaldið verði tekið út, skal hlutaðeigandi postþjónn, ef innsigli er brotnað, loka brjefinu með postinnsigli, sem þó verður að koma fyrir þannig, að enn megi sjá skemmdirnar, og í hinu tilfellinu skal hann láta aðrar umbúðir utanur sendinguna eða lúka fyrir hana á ný, þó þannig, að gömlu umbúðirnar sjeu látnar vera á, og skal hann, ef unnt er, hafa kallað mann til vitnis um þetta á undan. Í báðum tilfellum skal gjöra athugasemd um það, sem

1872

3. maí.

1872 gjörzt hefur, og rita hana á sendinguna. — 20. gr. Send-
 3. maí. ingar þær, sem póststjórnin hefur tekið við til ráðstöf-
 unar, skal hún láta flytja til þess pósthúss (póststof-
 unnar í Reykjavík, póstafgreiðslustaðar eða brjefhirð-
 ingarstaðar), sem vísað er til, og skal skila þeim þar
 þeim manni, sem við á að taka, eða þeim, sem á til-
 hlýðilegan hátt sannar, að hann hafi umboð hins til að
 veita sendingunni móttöku. Þegar dæma skal um, hvort
 heimildin sje gild, skulu póstpjónar fara eptir hinum al-
 mennu reglum, sem um það gilda, og ef þeir eru í
 nokkrum efa, mega þeir heimta skriflegt umboð. Ef
 vísað er á sendingunni til fleiri, má skila henni hverjum
 þeirra sem vera skal. — Sje það efasamt til hvers send-
 ingin á að fara, af því að fleiri eru með sama nafni, á
 hlutaðeigandi pósthús að láta einhvern af þeim, sem
 haldið er að vísað sje til, opna sendinguna í viðurvist
 póstpjóns, til þess að reyna til af dagsetningu eða und-
 irskript að fá vissu fyrir því, hver sje rjettur móttöku-
 maður. — Póststjórnin er ekki skyld að skila ábyrgðar-
 brjefum, peningabrjefum og böggulsendingum, fyr en
 hún hefur fengið tilhlýðilega kvittun hins rjetta mót-
 tökumanns. Kvittun þessa má heimta annaðhvort með
 því móti, að móttökumaður riti nafn sitt með bleki í
 bækur póststjórnarinnar á þeim stað, sem til þess er
 ætlaður, eða þannig, að móttökumaður sjálfur gefi reglu-
 lega kvittun. Ef ekki er skrifað undir í augsyn þess
 póstpjóns, er ljæt sendinguna af hendi, má heimta, að
 tveir vitundarvottar staðfesti undirskriptina. — Ef mót-
 tökumaður krefst þess, er sá póstpjónn, sem afhendir
 sendingu, skyldur til að vera til staðar þangað til, að
 hið ytra ásigkomulag sendingarinnar getur orðið rann-
 sakað í augsyn hans, og peningar taldir, að því leyti,
 er snertir peningasendingu og peningarnir hafa verið
 taldir, er henni var skilað til flutnings. — Póstpjónar
 eru ekki skyldir að afhenda póstsendingar, sem greiða á
 fyrir eptir á burðargjald eða borgun fyrir umbúðir o. fl.,

fyr en búið er að borga þessi gjöld, sem skulu vera rit- **1872**
uð með greinilegum tölustöfum framan á sendinguna, 3. maí.
og burðareyrir tiltekinu í dönskum skildingum. Póst-
stjórnin er ekki skyld að gefa sjerstaklega kvittun fyrir
borgun sem greidd er af móttökumanni nema í þeim
tilfellum, sem getið er í 16. gr. hjer að framan. Um-
kvörtunum yfir því, að of mikið hafi verið heimtað,
skal fylgja umslagið eða sú hlið af brjefinu, er tilvísun-
in er rituð á. — Sá, sem skorast undan að taka við
sendingu, sem til hans á að fara, skal lýsa því yfir, þá
er sendingin er afhent honum, og skal hann jafnframt
skila henni aptur óopnaðri og óskemmdri. Á sama hátt
má sá, sem fyrir hönd annars hefur tekið við sendingu,
skila henni aptur, án þess það þurfi að gjöra um leið
og hún er afhent. — Póstsendingum, sem ranglega eru
afhentar, má viðtakandi skila aptur á hvert pósthús,
sem vera skal. — Póststjórnin borgar aptur það gjald,
sem viðtakandi hetur greitt fyrir sendingar, sem hún
tekur við aptur. — Pósthúsin eru skyld til, eptir beiðni
þess, er sendir, eða þess, sem við á að taka, að senda
póstsending, sem vísað er þangað, á annan stað með
fyrsta pósti, sem fer eptir að beiðnin er komin til þeirra.
Í öðrum tilfellum, er pósthúsin vita með vissu, að sá,
sem taka á við sendingu, er farinn burtu, og hvar hann
er, eru þau sömuleiðis skyld til, eptir því, sem þau álíta
henta, að senda til hans þær sendingar, sem til hans
eru komnar, ef þeim eigi verður skilað neinum þar á
staðnum, sem hefur heimild til þess að taka við þeim.
Ef breyta þarf utanáskript eða merkja sendingu, þegar
hún fer lengra, skal gjöra það borgunarlaust. — 21. gr.
Svo má álíta, að póstsendingu verði ekki komið til skila:
— a. þegar sá, sem vísað er til, skorast undan að taka
við henni, — b. þegar póststjórnin hefur ekki getað
spurt þann upp, sem vísað er til, og — c. þegar send-
ingar hafa legið 6 mánuði, án þess að verða sóttar. —
Jafnskjótt og það er álitíð, að póstsendingu verði ekki

1872 til skila komið, skal hún send aptur á það pósthús, þar
3. maí. sem henni var skilað til flutnings, og skal þess jafn-
framt getið, fyrir hverja sök henni hafi ekki verið komið til
skila. — Það er skylda pósthússins á þeim stað, þar
sem sendingu er skilað til flutnings, að sjá um, að bæði
þær sendingar, sem getið var um, og aðrar sendingar,
sem einhverra orsaka vegna ekki hefur orðið komið til
skila þar á staðnum, þeða ekki hafa orðið sendar þaðan,
verði fengnar aptur þeim, er sendu, svo fljótt, sem unnt
er, ef komið verður að því, hverjir sent hafa, án þess
að opna sendingarnar. Þegar þeim er skilað aptur,
skal fara eptir hinum almennu reglum um afhending
póstsendinga, þannig að þann, sem sendi, skal í þessu
tilfelli álíta sem móttökumann (sbr. 14. gr. 5.). — Verði
sendingum þeim, sem ekki verður komið til skila, ekki
heldur komið til þess, sem sendi, skal senda þær póst-
meistara áleiðis til landshöfðingja, sem lætur tvo áreið-
anlega menn, sem hann sjerstaklega kveður til þess,
opna þær og rannsaka; skulu menn þessir hafa unnið
eið að því, að þeir ekki viljandi skuli lesa annað af hinu
skrifaða innihaldi sendingarinnar, en dagsetning og und-
irskript. Sendingar þær, sem ekki þegar er búið að
bjóða þeim, sem sendu, eða sem fyrst komið verður
að með því að opna þær, eins og sagt er, hverjir sent
hafi, skal senda undir innsigli landshöfðingja til þess,
sem sendi, og skrifað utan á til hans, svo þeim verði
komið til hans, ef unnt er, eptir hinum almennu regl-
um, sem getið er að framan. — Sendingar þær, sem
eptir þeim reglum, sem getið er að framan, ekki hefur
orðið komið til þess, sem vísað er til, eða þess, sem
sendi þær, skal geyma undir innsigli landshöfðingja á
póststofunni í Reykjavík, og skulu þær liggja þar, svo
þær verði sóttar samkvæmt hinum almennu reglum um
afhending póstsendinga. — Þeim sendingum, sem loks-
ins verða eptir og eigi verður komið til skila, og sem
ekki verða seldar póstsjóði í hag samkvæmt 15. gr. í

tilsk. um póstmál, skal eyða, þegar þær hafa legið þar **1872**
að minnsta kosti í 6 mánuði; skal þetta gjört einu sinni **3. maí.**
á ári hverju með umsjón þeirra manna, sem til þessa
eru settir og nefndir eru að framan. — Póstþjónar skulu
sjá um, að óviðkomandi menn fái ekki vitneskju um,
frá hverjum eða til hverra póstsendingar komi eða fari
af stað, nema það eingöngu sje til þess að greiða fyrir
flutningi þeirra, og skulu þeir því varðveita póstsendingar
þannig, að enginn óviðkomandi komist að þeim.
— 22. gr. Þegar leysa skal úr því spursmáli, hvort
póststjórnin sje skyld til að greiða skaðabætur, og um
stærð þeirra, skal einkum til greina tekið, að það sje
nægilega sannað: — a. að nokkur, sem til þess hefur
heimild, hafi tekið til flutnings fyrir hönd póst-
stjórnarinnar sendingu, sem glatazt hefur og sem ekki
hefur verið rituð í bækur póststjórnarinnar; — b. þegar
vart verður við, að nokkuð vantar í peningasendingu,
sem póststjórnin hefur talið, er sendingunni var skil-
að til flutnings, — að sannað verði, hvað vanti, í
viðurvist þess póstþjóns, sem afhenti sendinguna; —
c. þegar vart verður við, að nokkuð vanti í peninga-
sendingu, sem póststjórnin eigi hefur talið í, er send-
ingunni var skilað til flutnings, — að hið ytra ásig-
komulag sendingarinnar sje rannsakað í auglýs þess
póstþjóns, sem afhenti hana, og að það með því verði
sannað, hvort umslagið, hinar ytri umbúðir eða inn-
siglin hafi verið skemmd, og með hverju móti, og —
að búið hafi verið að öllu leyti um innihaldið og slegið
utan um það samkvæmt því, sem fyrir er mælt í
13. gr. 2. og 3.; — d. þegar vart verður við, að eitt-
hvað vanti í öðrum böggulsendingum, að þær hafi
orðið fyrir skemmdum eða um þær hafi breyttzt, —
að sendingin, þá er henni var skilað, hafi verið rann-
sókuð í auglýs þess póstþjóns, er skilaði henni, og
að með því hafi verið sannað, að hve miklu leyti

1872 umbúðirnar, það sem bundið var um eða innsiglin hafi
 3. maí. verið sködduð, eða viktin rýrnuð, og — að um sendinguna hafi verið búið, innsigli sett, bundið um hana o. s. frv., alveg samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 13. gr. 3., að svo miklu leyti, sem póststjórnin ekki hefur getað tekið eptir því, þá er sendingunni var skilað til flutnings; — e. þegar skemmdir á innihaldi almennra böggulsendinga hafa hlotið af töf, — að þessi töf hafi verið póststjórninni að kenna, og — að innihaldið, er sendingunni var skilað, hafi verið þess eðlis og svo á sig komið, að hún hefði komið óskemmd þangað sem hún átti að fara, ef töfin hefði ekki átt sjer stað. — f. Þegar heimaðar eru skaðabætur fyrir böggulsendingar, sem ekki eru peningar í, getur póststjórnin heimað, að hlutaðeigandi skuli færa sönnur á það, sem hann hefur sagt um stærð skaðans, ef svo ber undir með því, að 1 eða 2 óvilhallir menn, sem vit hafa á því, meti skaðann. — Sá, sem sendir, eða sá, sem vísað er til á sendingu, skal bera upp bótakröfu sína annaðhvort skriflega fyrir landshöfðingja, eða munnlega eða skriflega fyrir pósthúsinu á þeim stað, er sendingin fer frá, eða á þeim stað, sem hún á að fara til. Frestinn til þess að koma fram með kröfu til skaðabóta á tjeðan hátt, ef henni á að verða gaumur gefinn, skal telja frá þeim degi, er sendingin var látin á póstin. Þegar sendingu vantar, skal pósthúsið á þeim stað, er hún átti að fara til, jafnskjótt og sjeð verður, hver við átti að taka, við fyrsta tækifæri skýra honum frá því, og, ef komið er tilvísunarbrjef, fá honum það í hendur. — Þegar búið er að skýra skaðabótamálið þannig, að póststjórnin geti ákveðið upphæð bótanna, skal hún svo fljótt, sem unnt er, goldin á því pósthúsi, sem næst er heimili hlutaðeiganda, eða sem hann sjerstaklega hefur tekið til. Við sama tækifæri skal borga honum aptur þau frímerki eða þann burðareyri,

1872

3. maí.

sem greiddur er, ef sjálf sendingin er týnd. Póststjórnin greiðir ekki, hvernig sem á stendur, vöxtu af því fje, sem henni þannig ber að borga. — Sá, sem póststjórnin býður skaðabætur að nokkru leyti fyrir venjulega böggulsendingu, sem verð beinlínis er tilgreint á, má í stað þess að taka við tilboði þessu, heimta, að verðið, sem tilgreint var, verði endurgoldið honum allt, gegn því að afsala póststjórninni sendinguna til fullra umráða. — Ef póststjórnin hefur galdið skaðabætur, sökum þess að sending eða nokkur hluti hennar hefur glatazt, en það finnst aptur, sem galdið var fyrir, skal póststjórnin bjóða hlutaðeiganda hlutinn, gegn því að hann borgi aptur skaðabæturnar og það endurgjald, sem honum kann að vera greitt fyrir burðareyri. — 23. gr. Það er skylda póststjórnarinnar, að annast um blöð og tímarit, sem pöntuð eru á pósthúsum, eptir þeim reglum, sem nú skal greina: — Umhirðing þessi skal vera í því fólgin: — 1. að taka við beiðni frá þeim, er vilja gjörast fastir kaupendur, og jafnframt að taka við borgun, gjöra reikningsskil, og panta ritin hjá þeim, sem gefa þau út; — 2. að taka við exemplörunum, eptir því sem þau koma út og eru fengin póststjórninni, búa um þau, flytja þau og skila þeim. — Til flutnings á þeim skal nota hverja þá ferð, sem póststjórnin sendir brjef með. — Umhirðingin nær til allra blaða og tímarita, sem út koma á Íslandi, ef hvert einstakt númer eða hepti ekki vegur meir en 25 kvint. — Æski útgefandi, kostnaðarmaður eða sölumaður, að blað eða tímarit verði tekið til umhirðingar á þennan hátt, skal fyrir fram skýra póststjórninni skriflega frá: — a. nafni blaðsins eða tímaritsins; — b. fyrir hvað langan tíma áskriptin skuli vera skuldbindandi; — c. frá hvaða tíma telja skuli áskriptina; — d. hvað opt blaðið eða tímaritið eigi að koma út á hverju því tímabili, sem áskriptin er miðuð við; — e. verðinu fyrir áskrifendur þar

1872 sem ritið er gefið út, og sem ekki panta það hjá
3. maí. póststjórninni; — f. hvort útgefandi eða áskrifendur skuli greiða burðareyri undir þau exemplör, sem pöntuð eru hjá póststjórninni; — g. á hvaða pósthúsi exemplörum verði skilað til flutnings; — h. hvern póststjórnin skuli álíta umboðsmann blaðsins eða tímaritsins, ef það ekki er sá, sem hefur undirskrifað skýrsluna. — Póststjórninni skal skriflega skýrt frá sjerhverri breytingu, sem verður á þessum greinum, svo fljótt, sem unnt er, og skal það, hvernig sem á stendur, gjört svo snemma, að hún geti farið eptir þessari breytingu á því næsta tímabili, sem áskript er miðuð við, við framkvæmd starfa þeirra, sem hún hefur á hendi í þessu skyni. — Póststjórnin skal síðan semja skrá yfir öll blöð og tímarit, sem hún hefur tekið að sjer umhirðing með, og sjá um, að eitt exemplar af skrá þessari, sem ávallt skal halda við, svo ekkert vanti í hana, liggi á öllum pósthúsum almenningi til nota. Þar að auki skulu pósthúsin, þegar þess verður krafizt, munnlega láta til allar skýrslur um þetta efni. — Burðareyrir undir blöð og tímarit er samkvæmt tilsk. um póstmál 9. gr. $\frac{1}{4}$ sk. fyrir hvert númer; þó skal að minnsta kosti greiða 4 sk. fyrir sending á þeim númerum, sem koma út á einum ársfjórðungi. Burðargjald skal telja fyrir hvert númer og hvert tímabil út af fyrir sig, sem áskriptin er miðuð við, og þannig, að bæta skal við brot úr skildingum, svo það verði heilar tölur, og að eigi verður veittur neinn afsláttur á burðargjaldinu, þegar svo stendur á, að fleiri númer af sama blaði verða flutt í einu. Aukanúmer skal ekki telja með, nema því að eins að tala þeirra á einu tímabili, sem áskript er miðuð við, fari fram yfir $\frac{1}{8}$ part af því, sem ætlazt er til að komi út á tímabilinu; þá hefur póststjórnin heimild til að heimta, að útgefendur eða aðrir, sem senda ritið, borgi eptir á $\frac{1}{4}$ sk. fyrir hvert aukanúmer, sem flutt er á þennan hátt. Ef póststjórnin hefur látið panta hjá sjer blað eða tímarit, sem

alls ekki er komið út á því tímabili, sem við er átt, **1872**
þótt sagt hafi verið til þess, má póststjórnin heimta af **3. maí.**
þeim, sem fram er kominn sem útgefandi eða hefur
boðið mönnum til að skrifa sig fyrir ritinu, $\frac{1}{3}$ part af
þeirri borgun, sem henni bar fyrir að taka á móti á-
skrifendum o. fl. á því tímabili. Ef blað eða tímarit
hættir að koma út einhvern tíma á því tímabili, sem
áskriptin var miðuð við, hefur póststjórnin heimild til,
að reikna sjer burðargjald o. fl. í rjettu hlutfalli fyrir
hvern mánuð, sem ritið er komið út á. Ef áskrifendur
eiga að borga burðargjaldið, skulu þeir greiða það ásamt
með borguninni fyrir ritið sjálft, en eigi útgefandinn að
greiða það, skal draga það frá, er reikningur er gjörður
við hann um það, sem heimtað er saman hjá áskrifend-
um fyrir ritið. — Reikning þann, sem gjöra skal við
hlutaðeiganda um það, sem póststjórnin hefur heimtað
saman fyrir ritið, skal gjöra fyrir hvert það tímabil, er
áskriptin er miðuð við, á hinum síðustu 14 dögum tíma-
bilsins á því pósthúsi, þar sem exemplörunum er skilað
til flutnings. Sá, sem í hlut á, verður á þeim tíma að
senda hlutaðeiganda pósthúsi reikning, sem stílaður er
til pósthússins, og skal þar tilgreind tala exemplaranna
(annaðhvort fyrir hvern stað, þangað sem þau áttu að
fara, eða í einu lagi), hvað póststjórnin eigi að greiða
fyrir hvert exemplar, að kostnaðinum frá dregnum, og
það, sem kann að vera borgað fyrirfram; því næst skal
ávísa upphæð reikningsins í síðasta lagi innan 3 daga,
frá því reikningurinn kom pósthúsinu í hendur. Vilji
menn fá borgun fyrir fram einhvern tíma á því tíma-
bili, sem áskriptin er miðuð við, verður að senda skrif-
lega beiðni um það til pósthússins. — Hætti blað eða
tímarit að koma út, má samkvæmt þeim reglum, sem
getið er, senda reikninginn yfir borgun þá, sem póst-
stjórnin hefur heimt hjá áskrifendum, þegar hið síðasta
númer er komið út. Í reikningnum skal þess beinlínis

1872

3. maí.

getið, hvort nokkuð og þá hve mikið eigi að borga áskrifendum aptur af því, sem þeir hafa borgað fyrir allt tímabilið, er áskriptin var miðuð við. Slíka reikninga skal fyrst borga eftir nánari skipun póststjórnarinnar. — Sá, sem vill panta hjá póststjórninni blöð þau eða tímarit, sem standa á blaðaskránni (sbr. að framan), skal um það leita til þess pósthúss, þar sem hann æskir, að blaðið eða tímaritið verði afhent. Panta má einnig rit fyrir eitt eða fleiri umliðin tímabil, sem áskript verður miðuð við; svo skal álitid, að blaðið eða ritið sje þá fyrst pantað, er full borgun er goldin á því pósthúsi, þar sem það er pantað. — Póststjórnin er ekki skyld til, að minna áskrifendur á, að borga eða endurnýja áskriptina o. s. frv., eða láta heimta saman borgunina; samt er það ekki bannað póstþjónunum, að minna áskrifendur á, að borga. Fyrir borgun fyrir blöð skal gefa kvittun kauplaust, þegar þess er krafizt. — Sá verður skoðaður sem áskrifandi, sem hefur látið bóka sig sem áskrifanda, er hann greiddi borgunina, án tillits til þess, hvort hann í raun og veru hefur gjört það fyrir sjálfan sig eða fyrir hönd annars. Þegar blað er pantað, eða seinna, má heimta, að annar en áskrifandi sje færður til sem móttökumaður. — Aðalbeiðnina um að blöð þau og tíðindi, er menn hafa skrifað sig fyrir á hinum ýmsu pósthúsum, verði útveguð, skal senda frá þeim með síðasta pósti, sem fer af stað þaðan fyrir byrjun þess tímabils, sem áskriptin er miðuð við. Þegar seinna verður beðið um að útvega rit eða blöð handa áskrifendum, skal það gjört með fyrsta pósti, sem fer af stað, eftir að menn hafa skrifað sig fyrir ritinu. Það pósthús, sem á að panta þau exemplör, sem menn hafa skrifað sig fyrir hjá útgefandanum, skal gjöra það skriflega innan 2 daga frá því, að það hefur fengið beiðni um; að þau verði útveguð. — Þau exemplör, sem pöntuð eru hjá útgefandanum, og menn hafa skrifað sig fyrir, má láta á póstin, hvenær sem vera skal, þegar pósthúsið er opið til þess að taka við sendingum eða afhenda þær; þó verður exemplörunum, þegar útgefandinn ekki sjálfur sjer um umbúðir þeirra, að þau verði talin í sundur og skrifað utan á þau, eða þegar hann heimtar kvittun fyrir því, að hann hafi látið þau á póstin, að vera skilað til flutnings í seinasta lagi 1 stundu fyrir þann tíma, sem tiltekinn er í 6. gr. sem hinn ýtrasti er öðrum sending-

um skuli vera skilað, eigi þau skilmálalaust að verða send með fyrsta pósti. — Öll exemplör af blöðum og tímaritum, sem póststjórnin á að taka að sjer til flutnings sem slík, skulu, er þau eru látin á póstin, vera brotin saman í form, sem hagsfellt er til flutningsins. Aukablöð skulu lögð í aðalnúmerin, og númer, sem fyr eru komin út og fylgja með, er ný exemplör eru send í fyrsta skipti, skulu vera brotin saman við þau. — Póststjórnin skal láta telja blaðaböggla í sundur, búa um þá og skrifa utan á þá; þó má leyfa útgefanda eða þeim, er sendir, að láta gjöra það sjálfur, eptir samningi við pósthúsið. — Í þeirri kvittun, sem útgefandi eða annar, sem sendir, getur krafist, þá er blöðum eða tímaritum er skilað til flutnings, skal tilgreint nafnið, númer og ár, dagur og stund, er sendingunni er skilað, svo og tala exemplaranna, eða böggla og pósthúsanna, þangað sem ritið á að fara. — Sje látið á póstin smátt og smátt, skal gefa kvittun fyrir öllum exemplörum í einu lagi. — Um það, hverja leið skuli senda blaðaböggla, um afgreiðslu þeirra, og afhending hinna einstöku exemplara til þeirra áskrifenda, sem í hlut eiga, skal farið eptir sömu reglum og um aðrar póstsendingar. — Sje póststjórnin yfir höfuð eigi fær um, að láta áskrifanda fá nokkurt númer af blaði eða tímariti, sem hann hefur pantað, borgar póststjórnin honum aptur allt það, sem hann hefur galdið fyrir það tímabil, sem áskriptin var miðuð við. Hætti dagblaðið eða tímaritið að koma út einhvern tíma á því tímabili, skal póststjórnin að því skapi greiða áskrifandanum aptur borgunina. Að öðru leyti greiðir póststjórnin engar bætur, hvorki þegar svo ber við að það er póststjórninni að kenna, að númer vantar og verður eigi útvegað, nje heldur þegar töf verður á með að panta blöðin, afhenda þau eða flytja, og póststjórninni verður gefin sök á því. Það er vitaskuld, að póststjórnin eigi tekur upp á sig neina ábyrgð áskrifendum eða öðrum móttökumönnum til handa fyrir það, sem útgefendum eða öðrum, sem senda ritið, hefur yfirsjezt. — Þegar ekki liggur beint fyrir nein yfirsjón af hálfu póststjórnarinnar, skal hún ekki vera skyld til í þeim tilfellum, sem nú segir, að gjöra neina ráðstöfun að fyrri bragði til að útvega það, sem vantar: — a. ef eitthvað er áfátt við þau númer, sem komin eru út áður af þeim exemplörum, sem pöntuð eru hjá póststjórninni,

1872

3. maí.

1872 og hún hefur orðið að biðja um eptir á; — b. ef eitt-
 3. maí. hvað er áfátt við aukablöð, eða þau vanta alveg; —
 c. ef viðtakendur eigi segja til annara galla, sem póst-
 stjórnin sjálf ekki hefur tekið eptir, í síðasta lagi, er
 þeir taka við næsta númeri hjá póststjórninni. — Í öll-
 um þessum tilfellum getur póststjórnin reyndar tekið á
 hendur að leita til þess pósthúss, er sendingin er kom-
 in frá, og er það skylt til að reyna til að útvega það,
 sem vantar, en viðtakandi verður sjálfur að greiða kostnaðinn við það og borga burðareyri undir beiðnina og undir sendinguna. Ef eitthvað vantar á í öðrum tilfellum, skulu pósthúsin svo fljótt sem unnt er, og að svo miklu leyti, sem það yfir höfuð verður útvegað hjá útgefandanum eða þeim, sem sendir, leitast við að ráða bót á því án kostnaðar fyrir áskrifanda eða móttökumann. — Verði pósthús, þar sem tekið er við sendingu, vart við einhvern galla, þegar blaðaböggull er opnaður, sem útgefandinn hefur búið um, og skrifað utan á, o. s. frv., getur hann ekki heimað borgun fyrir að láta til númer í stað þess, sem vantar. — Sá, sem gefur út blöð og tímarit eða sendir þau, hefur að því, er snertir fyrirgreiðslu á þeim, að eins viðskipti við þau pósthús, þar sem exemplörin eru lätin á póstin. — Við fyrirgreiðslu þá, sem hjer er rætt um, skulu póstpjónar vera að öllu leyti óhlutdrægir, og mega þeir eigi gjöra neitt til þess að einstök blöð eða tímarit breiðist fremur eða síður út, en önnur; ekki mega þeir heldur í tilefni af þessari fyrirgreiðslu taka við nokkurri gjöf eða þóknun hjá útgefendum eða öðrum, sem senda ritið eða blöðin. — Það skal bannað póstpjónum, þegar það ekki er gjört í embættis skyni, að opna á leiðinni blaðaböggla, sem eiga að fara á annan stað, eða á pósthúsinu, sem blöðin eða ritin eru lätin inn á eða flutt til, að gefa óviðkomandi mönnum færi á, að komast að exemplörum þeim, sem öðrum eru ætluð. Sömuleiðis skal það bannað þeim mönnum, sem hafa póstpjónustu á hendi, að gefa nokkrum manni út í frá visbendingu um, hverjir taka eigi við blöðum og tímaritum, eða hve mörg exemplör póststjórnin láti flytja af einhverju blaði eða tímariti.